3

అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

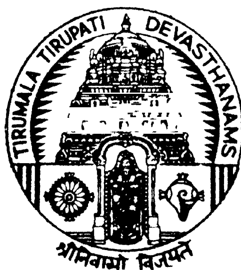
తాళ్లపాక పదసాహిత్యం - సంపుటం - 3

అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

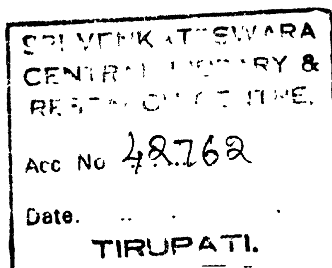

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

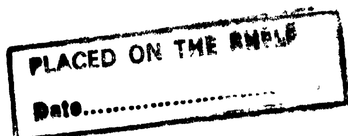
1998

ప్రథమ ముద్రణ : 1986
ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

ప్రతులు : 2,000

ప్రచురణ :
శ్రీ M.K.R. వినాయక్, I.A.S.
కార్యనిర్వాహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

ముద్రణ :
త్రివేణి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్
14/264, ఈడేపల్లి
మచిలీపట్నం - 1
ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికి అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి ॥

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్త్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాకగ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాకకవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు [illegible] సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రించబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాధరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణీవీణా నినాదాలైనాయి. ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు. పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమత: తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యుమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M A.,Ph D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము.

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. వినాయక్

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

నివేదిక

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి, ప్రపత్తి, దేహాత్మైక విచారాదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు, జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్త్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు శరణాగతి తత్త్వాన్ని ప్రబోధించారు

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు - తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు. అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణీ సంగమంలా మేళవించాయి

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్త్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు అన్నమయ్య గ్రాంధిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలులలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు. వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాల్లో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం-[illegible] రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించి మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ధంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాల స్థాయి వరకు జరుగుచున్నాయి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేయుటకు ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది. ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంత గ్రంథాలు సమర్పింపబడ్డాయి.

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రింపబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రింపబడుచున్నాయి పరిష్కర్తచే పీఠికలో సూచింపబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు అధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం కె ఆర్ వినాయక్ I A S. గారికి కృతజ్ఞతాంజలి.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త), విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి.తి.దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి. సుభాష్‌గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

డా॥ మేడసాని మోహన్ M A , Ph.D
డైరక్టర్
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

తేది : 10-2-98

తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయబడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటికి ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినవి. వివిధ దశలలో 5, 6, 7, 8, 9 సంపుటాలు ప్రస్తుతం 1, 2, 3 సంపుటాలుగా గ్రహింప వినతి. వివరములకు ఆయా సంపుటాల పీఠికలు చదువగలరు. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

పీఠిక

శ్లో॥ వేంకటేశాత్మనాఽఽత్మానం సర్వం లోకంచ భావయన్ ।
బహిరంతస్స్ఫురద్రూప మన్నమార్యం నమామ్యహమ్ ॥

పూజ్యపాదులు కీ॥ శే॥ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు 201 వ రేకునుండి 250 వ సంఖ్యరేకువరకుగలపాటలను 8 వ సంపుటముగా 15–4–1952 వ ప్రకటించి. 251 వ రేకునుండి 300 వ రేకువరకుగల 50 రేకులను 9 వ సంపుటముగా 18—6—52 న ప్రకటించిరి.

8 వ సంపుటమునందలి రేకులలో 216 వ రేకు, 9 వ సంపుటమునందలి రేకులలో 300 వ రేకు వారికి దొరకనట్లు, 9 వ సంపుటమునందు పీఠికలో చెప్పినారు.

కాని 300 వ రేకుమాత్రము మాకు లభించినది. ఈ రేకు ఆ మధ్య ఎట్లు అంతర్ధానమయియుండినదో తెలియదు. పాత 8, 9 సంపుటముల సమష్టిరూపమే ఇది. 201 నుండి 400 వరకు గల రేకులకు సంబంధించినది ఈ సంపుటము.

మునుపటిఅధ్యాత్మకీర్తనలసంపుటములవలెనే ప్రాచీనులు ప్రకటించినవానికి, మా పరిశోధనలో దొరికిన, ఊహించిన భావములను, అక్కడక్కడ కఠిన పదములకు అర్థములను ౧, ౨, ౩ ఇత్యాది తెలుగుసంఖ్యలలో గుర్తించి ప్రకటించినాము. 1 నుండి 4 వ ఫారము వరకు పొరపాటుతో 1, 2, 3, ఇత్యాది సంఖ్యలతో గుర్తింపబడినవి. సహృదయులు మన్నించి చదువుకొనగలరు. పాతపరిష్కర్తలు చాలస్థలములందు మూలపాఠముదగ్గర ప్రశ్నచిహ్నములతో తమసందేహములను వెలిబుచ్చినారు. అట్టి స్థలములందు ౧ ౨, ౩ మొదలుగాగల తెలుగుఅంకెలతో గుర్తించి సాధ్యమైనన్నిస్థలములలో నాకు

తోచినఅర్థమును సూచించియున్నాను. దాని బాగోగులకు సహృదయహృదయమే ప్రమాణము.

అన్నమయ్య తాను రామానుజమతస్థుడనని బాహాటముగచెప్పు కొన్నాడు. తదితరమతములను ఘాటుగా దూషించినాడుకూడ. అందులో ప్రధానముగ దూషణ పాత్రమైనది అద్వైతమే. శైవులకైనను వైష్ణవులకైనను ఉమ్మడి శత్రువు అద్వైతియేకదా.

అన్నమయ్య తనఅధ్యాత్మకీర్తనలలో అక్కడక్కడ శైవ మతమునుగూడ ఖండించినాడు. అన్నమాచార్యులు ఖండించిన — అద్వైతమునకు, శైవమునకు సంబంధించి మచ్చుకు కొన్నిపాటల సంఖ్యలను ఉదాహరించుచున్నాను చూడవచ్చు. అద్వైత ఖండనము ఈ సంపుటములో 5, 33, 40, 52, 58, 65, 74 సంఖ్యలుగల పాటలలో గుర్తింపవచ్చును. అట్లే శైవమత దూషణము 351, 364 సంఖ్యగలపాటలలో గుర్తింపవచ్చు.

గాఢముగా ఒక మతమును విశ్వసించినవారు మరియొక — మతమును దూషించుట ఆనాళ్లలో పరిపాటి. అసలు సోమన, పండితారాధ్యుడు మొదలైనవారలవీరశైవమునకు ఎదురొడ్డినిలిచిన— వీరవైష్ణవవాఙ్మయ మిది. దీనిలో ఈపాటిఖండన ముండుట తప్పు కాదనియే భావింపవచ్చు. శ్రుతి స్మృతి పురాణములయందు కూడా ఒకచోట విష్ణువు. మరియొకచోట శివుడు, ఇంకొకచోట బ్రహ్మ సర్వోత్కృష్టులుగ కీర్తింపబడుట మన మెరిగినదే.

శైవమునకో, వైష్ణవమునకో చెందినవ్యక్తులు ఆ మూర్తిని సర్వోత్కృష్టముగ సాధింపనినాడు ఆమతమే కుప్పకూలిపోవలసి - వచ్చును. అందువలన రామానుజమతస్థుడగు అన్నమాచార్యులు పరమవిష్ణుభక్తుడు. పరమ వైష్ణవుడుకూడ ఆ మతమునకు సాక్షాత్తుగా విరుద్ధమయిన శైవమునుగాని, శివకేశవులను సమానభక్తితో

షేవించుఅద్వైతమునుగాని ఆయన ఖండించుటయు న్యాయ్యము. ఇంకొక్కవిశేషము. ఈయనవరకు ఈతని వంశములోని వారందరూ, అద్వైతసంప్రదాయమునకే చెందినవారు. ఈతనినుండి ఈ వంశము రామానుజమతవంశముగా సిద్ధమైనది. ఈతనిలోకూడ జన్మసిద్ధమైనఅద్వైతవాసన పూర్తిగా నశించలేదని, అక్కడక్కడ మినుకు మినుకుమని గోచర మగుచున్నదని, 185, 296, 342, 440 మొద లగు పాటలలో తెలియుచున్నది.

అన్నమయ్యలో ఆవేశించినవైష్ణవము ఈ క్రిందిపాటలలో బాగ గుర్తింపవచ్చు.

శంకరాభరణం

అచ్యుత మిమ్ముఁదలఁచేయంతపని వలెనా
యిచ్చల మీవారే మాకు నిహపరా లియ్యఁగా ॥పల్లవి॥

మిమ్ము నెఱిఁగినయట్టిమీదాసుల నెఱిఁగే-
సమ్మతివిజ్ఞానమే చాలదా నాకు
వుమ్మడి మీసేవ సేసుకుండేటివైష్ణవుల
నమ్మ్మఖాన సేవించుటే చాలదా నాకు ॥అచ్యు॥

నిరతి నీకుమొక్కేనీడింగరీలకు
సరవితో మొక్కుటే చాలదా నాకు
పరగ నిన్నుఁ బూజించే ప్రపన్నులఁ బూజించే—
సరిలేనిభాగ్యము చాలదా నాకు ॥అచ్యు॥

అంది నీకు భక్తులైనయలమహానుభావుల—
చందపువారిపై భక్తి చాలదా నాకు
కందువ శ్రీవేంకటేశ కడునీబంటుబంటుకు
సందడిబంట నవుటే చాలదానాకు ॥అచ్యు॥

(ఈసంపుటము—పాట 23)

ముఖారి

సులభపుమార్గములు చుట్టిరానే వుండఁగాను
బలుప్రయాసపుకర్మబద్ధులైరి జీవులు ॥పల్లవి॥

శ్రీపతిభక్తియనేటిచింతామణి వుండఁగాను
యేపున మోసపొయ్యేరు యేలో జీవులు
చేపట్టి నామాంకితపుసిద్ధరసము గలిగి
కోపుల నుడిగి పనిగొనరేలో జీవులు ॥సుల॥

అక్కడనే శరణాగతనేవోడ వుండఁగాను
యెక్కి భవవార్ధి దాఁటరేలో జీవులు
తక్కక దాస్యమనేటిధనము దమకుండఁగా
లెక్కించి కూడపెట్టుకోలేరు యేలో జీవులు ॥సుల॥

అట్టె శ్రీవేంకటేశు డంతరాత్మై వుండఁగాను
పట్టి కొలువరేలో పైపై జీవులు
పట్టపుహరిదాసులు ప్రత్యక్షమై వుండఁగాను
యిట్టె వారికృప చేరు టెన్నఁడో యీ జీవులు ॥సుల॥

(ఈసంపుటము-పాట 279)

వైష్ణవమునందును తత్రాపి శరణాగతియందును కలసులభ — మైనగొప్పఫలము ఈ క్రిందిపాటలో గుర్తింపవచ్చు.

సాళఁగనాట

ఈ మాట విని నిన్ను నిందుకే నమ్మితి నేను
నేమా మెంత నేమెంత సేకరణ యెంత ॥పల్లవి॥

సకలకర్మముచేత సాధ్యముగానినీవు
వొక ఇంచుకంతభక్తి కొగి లోనైతి
ప్రకటించి బహువేదపఠనఁ జిక్కనినీవు
మొకరివై తిరుమంత్రమునకుఁ జిక్కితివి ॥ ఈమా

కోటిదానములచేత కోరి లోనుగానినీవు
పాటించి శరణంటేనే పట్టి లోనైతి
మేటివుగ్రతపముల మెచ్చి కైకొననినీవు
గాటపుదాసులై తేనే కైకొని మన్నించితివి ॥ ఈమా ॥

పెక్కుతీర్థములాడిన భేదించరానినీవు
చొక్కి నీముద్రవారికి సులభుఁడవు
గక్కనదేవతలకుఁ గానరానినీవు మాకు
నిక్కడ శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైతివి ॥ ఈమా ॥

(ఈసంపుటము-పాట ౯౮)

భగవంతుడూ, సర్వవ్యాపీ, పరమకారుణికుడూ అగు శ్రీ మహావిష్ణువుయొక్క దయాళుత్వమును అన్నమయ్య ఎంతచక్కగా గుర్తించెనో ఈ క్రిందిపాటలో తెలిసికొనవచ్చు.

శ్రీరాగం

మఱి యేపురుషార్థము మావంక లేదు మీకు
అఱువడము మాకెంత అత్తువో నీవు ॥ పల్లవి ॥

హరి నీవు నాకు నంతర్యామివై నఫలము
తిరిగినందె మావెంటఁ దిరిగెదవు
ఇరవుగ నీవు మాకు నేలికవై నఫలము
గరిమె మాపాపమెల్లఁ గటుకొంటివి ॥ మఱి ॥

భువిలోన నీవు నన్నుఁ బుట్టించినఫలము
ఇవల రక్షించేతొడు నిదొకటాయ
తివిరి నన్ను నీకుఁ దెచ్చిదుకొన్న ఫలము
అవల నా నేరములు చక్కఁబెట్టఁబడెను ॥ మఱి॥

గారవాన నన్ను వెనక వేసుకొన్న ఫలము
చేరి నన్నుఁ బుణ్యునిఁగాఁ జేయవలసె
ఆరసి నాకుఁ బ్రత్యక్షమైనఫలమునే నన్ను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇముడుకోఁబడెను ॥ మఱి॥

(ఈసంపుటము-పాట 69)

శ్రీ వైష్ణవమునందు హరికంటె హరిభక్తు లధికులు. భక్తుడు గొప్పయా? భగవంతుడు గొప్పయా? అన్నప్రశ్నమునకు, భారత భాగవత రామాయణాదులయందు భక్తుడే గొప్ప అని నిరూపించు-నంశములు కోకొల్లలు గలవు. మచ్చుకు భారతకథ భాగవతమున, భీష్మార్జునయుద్ధమునందు కృష్ణుడు, అర్జునునితో నిన్ను చంపింతునని భీష్మునితో పలికెను. భీష్ముడు నీచే చక్రము పట్టింతునని కృష్ణునితో ననెను. ఎనిమిదవనాటియుద్ధమునకాబోలు భీష్మునిధాటికి అర్జునయ్యా కొయ్యబారగా, శ్రీకృష్ణుఁడు మహాసంరంభముతో చక్రము చేబట్టి రథముపైనుండి దుమికి భీష్మునివైపు పరుగెత్తెను. ఆ సందర్భమున,

సీ॥ కుప్పించి యెగసినకుండలంబుల కాంతి
 గగనభాగంబెల్ల గప్పికొనఁగ
నుఱికిన నోర్వక యుదరంబులోనున్న
 జగములవ్రేఁగున జగతి గదలఁ
జక్రంబుఁ జేపట్టి చనుదెంచురయమునఁ
 బైనున్నపచ్చనిపటము జాఱ
నమ్మితి నాలావు నగుఁబాటు సేయకు
 మన్నింపుమని క్రీడి మఱలఁదిగువ.

తే॥ గరికి లంఘించుసింహంబుకరణి మెఱసి,
నేఁడు భీష్మునిఁ జంపుదు నిన్నుఁ గాతు
విడువు మర్జున! యనుచు మద్విశిఖవృష్టిఁ
దెరలి చనుదెంచుదేవుండు దిక్కు నాకు

అనుపద్యముతో ప్రాప్తకాముడు, పరమభాగవతుడునగు భీష్ముడు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించెను.

(ఆంధ్రమహాభాగవతము ప్రథమస్కంధము పద్యం—222)

శ్రీమద్భాగవతమున నృసింహావతార కథయే ఇందుకు తార్కాణము. లోకులందరి దృష్టిలో ప్రహ్లాదుడు పరమబాలభాగ-వతుడుగ, హిరణ్యకశిపుడు మిక్కిలి క్రూరుడుగ కనపడుట సహజము. కాని ఇందు విచారించినచో హిరణ్యకశిపుడు అంతరంగికముగ ఎంతగా సాత్వికభక్తుడో, అంతగా బయటికి పరమరాక్షసుడు. ప్రపంచములో ఎక్కడ ఏతండ్రిగాని ఏకొడుకునుగాని ఇంత హింసల పాలుచేసినవాడు కానరాడు. ఈ ఘట్టములో పోతన నడిపించినకథ చాలహృదయంగమము. హిరణ్యకశిపుడు ప్రహ్లాదుని బాధించిన పద్ధతి:—

సీ॥ ఒకమాటు దిక్కుంభియూథంబుఁ దెప్పించి
కెరలి డింభకునిఁ ద్రొక్కింపఁ బంపు—
నొకమాటు విషభీకరోరగశ్రేణుల
గడువడి నర్భకుఁ గఱవఁబంపు-
నొకమాటు హేతిసంఘోగ్రానలములోన
విసరి కుమారుని వ్రేయఁబంపు—
నొకమాటు కూలంకషోల్లోలజలధిలో
మొత్తించి బాలకు ముంపఁబంపు

ఆ॥ విషముఁ బెట్టఁ బంపు; విదళింపఁగాఁ బంపు;
దొడ్డకొండచఱులఁ ద్రోయఁ బంపుఁ;
బట్టి కట్టఁ బంపు; బాధింపఁగాఁబంపు
బాలుఁ గినిసి దనుజపాలుఁ డధిప.

సీ॥ ఒకవేళ నభిచారహోమంబు సేయించు—
నొకవేళ నెండల నుండఁబంచు—
నొకవేళ వానల నుపహతి నొందించు—
నొకవేళ రంధ్రంబు లుక్కఁబట్టు—
నొకవేళఁ దనమాయ నొదవించి బెగడించు—
నొకవేళ మంచున నొంటి నిలుపు—
నొకవేళఁ బెనుగాలి కున్ముఖుఁ గావించు—
నొకవేళఁ బాఁతించు నుర్వియందు

తే॥ నీరు నన్నంబు నిడనీక నిగ్రహించుఁ
గశల నడిపించు బుబ్బించు గండశిలల
గదల ద్రవేయించు నేయించు ఘనశరములఁ
గొడుకు నొకవేళ నమరారి క్రోధియగుచు.

(ఆంధ్రమహాభాగవతము – సప్తమస్కంధం, 198 199, పద్య)

ఇంత బాధించినను చావని కొడుకునుగని "ఏకాంతంబున దురంత చింతా పరిక్రాంతుండయి రాక్షసేంద్రుండు తన మనంబున,

ఉ॥ ముంచితి వార్ధులన్; గదల మొత్తితి; శైలతటంబులందు ద్రో-
బ్బించితి; శస్త్రరాజిఁ బొడిపించితి; మీఁద నిభేంద్రపంక్తి ద్రొ-
క్కించితి; ధిక్కరించితి; శపించితి; ఘోరదవాగ్నులందుఁ ద్రో-
యించితిఁ; బెక్కు పాట్ల నలయించితిఁ జావఁ డిదేమిచిత్రమో!

చ॥ ఎఱుఁగఁడు జీవనౌషధము; లెవ్వరు భర్తలులేరు; బాధలం
దరలఁడు; నైజతేజమునఁ దథ్యము జాడ్యములేదు; మిక్కిలిన్
మెరయుచునున్నవాఁ; డొకనిమేషము దైన్యము నొందఁ; డింక నే
తెఱఁగునఁ ద్రుంతు వేసరితి; దివ్యము వీని ప్రభావ మెట్టిదో?"

(ఆంధ్ర. భాగ. సప్తమస్కంధం - 201, 202, పద్య.)

అని తానే చింతించి తుదకు విసిగి వేసారి వీని అంతు కనుగొని యెదనని నీ విష్ణుఁడెందుగలడని ధిక్కరించి అడిగిన,

క॥ ఇందుఁగలఁ డందు లేఁడని
సందేహము వలదు; చక్రి సర్వోపగతుం;-
డెందెందు వెదకి చూచిన -
నందందే కలఁడు దానవాగ్రణి వింటే

(ఆంధ్ర. భాగ. స్క-7- పద్యం- 275)

అని ప్రహ్లాదుడు భాషింప

క॥ స్తంభమునఁ జూపవేనిం
గుంభిని నీశిరసుఁ ద్రుంచి కూల్పఁగ రక్షా -
రంభమున వచ్చి హరి వి-
స్రంభంబున నడ్డపడఁగ శక్తుండగునే

(ఆంధ్ర. భాగ. స్క 7- ప-280)

అని గద్దించి పలుక ప్రహ్లాదుఁడు,

శా॥ అంభోజాసనుఁ డాదిగాఁగఁ దృణపర్యంతంబు విశ్వాత్ముఁడై
సంభావంబున నుండు ప్రోడ విపుల స్తంభంబునం దుండఁడే!
స్తంభాంతర్గతుఁడయ్యు నుండుటకు నేసందేహమున్ లేదు ని-
ర్దంభత్వంబున నేఁడు గానఁబడుఁ బ్రత్యక్షస్వరూపంబునన్

(పద్యం 282)

అని సమాధానింప,

శా॥ వినరా డింభక! మూఢచిత్త గరిమన్ విష్ణుండు విశ్వాత్మకుం
డని భాషించెద; వైన నిందుఁగలఁడే యంచున్ మదోద్రేకియై
దను జేంద్రుం డరచేత వ్రేసెను; మహోద్యగ్ర ప్రభాభుంభమున్
జనదృగ్భీషణదంభమున్ హరినుస్సంరంభమున్ స్తంభమున్

(ఆంధ్ర. భా. స్క 7- పద్యం 284)

అని స్తంభమును అరచేత గ్రుద్దెను. అప్పుడు స్వామి నరసింహ-స్వరూపముతో బ్రహ్మాదిపిపీలికాపర్యంతము నిండియుండుటచే, దెబ్బ వడిన స్తంభమునుండ ఫెళఫెళార్భటులతో భయంకరాట్టహాసంబుతో ఆవిర్భవించినం, గనుంగొని హిరణ్యకశిపుడు,

క॥ నరమూర్తి గాదు కేవల-
హరిమూర్తియుఁ గాదు మానవాకారముఁ గే-
సరియాకారము నున్నది
హరిమాయారచితమగు యథార్థము సూడన్

ఉ॥ తెంపున బాలుఁ డాడినను, ధీరత సర్వగతత్వముం బ్రతి
ష్ఠింపఁ దలంచి, యిందు నరసింహశరీరముఁ దాల్చి చక్రి శి-
క్షింపఁగ వచ్చినాఁడు; హరిచే మృతియంచుఁ దలంతు నైన, నా
సొంపును బెంపు నందఱును జూడఁ జరింతు హరింతు శత్రువున్
వలికెను.

(ఆంధ్ర. భా. స్క-7- పద్యం - 286, 287)

ఈ 287వ పద్యములో హిరణ్యకశిపుని జ్ఞానిత్వము వ్యక్తమగుచున్నది. 'హరిచే మృతియంచు దలంతును' అన్న వాక్యములో, వాడు పూర్వము ఘోరతపముచేసి బ్రహ్మనుండి కోరినవరములను

శా॥ గాలిం గుంభిని నగ్ని నంబువుల నాకాశస్థలిన్ దిక్కులన్
రేలన్ ఘస్రములం దమఃప్రభల భూరిగ్రాహరక్షోమృగ-
వ్యాళాదిత్యనరాదిజంతుకలహవ్యాప్తిన్ సమస్తాస్త్రశ-
స్త్రాళిన్ మృత్యువులేని జీవనము లోకాధీశ! యిప్పింపవే

(పద్యం 90)

నిరూపించు పద్యమును ఒక్కసారి మననము చేయుదుమేని పంచభూతములు, తద్వికారములు, కాలము, దిక్కులు, వెలుపల, లోపల, పగలు, రాత్రి, పైన, క్రింద కాని ప్రదేశమునందును, ప్రాణము కలిగినవి, ప్రాణములేనివి కాని వస్తువులతో మరణమును కోరుకొన్నాడు. ఇన్నింటికి అతిక్రమైనఉత్తమవస్తువు శ్రీమన్నారాయణమూర్తి కాక వేరొకటుండునె? కావుననే, సర్వమూ శ్రీమన్నారాయణ అవరావతారమగు నృసింహునిచేత, స్వామిఒడిలోనే, ఏ ఆయుధములు లేక స్వామి గోళ్లచేతనే తనచావును కోరుకొన్నాడు భక్తుడు. భక్తుడు కోరుకొన్న కోరికను, వాని తపస్సుకు సంతుష్టుడైన పరమేశ్వరుడు కాదనక,

"వ॥ ఇట్లు కేవలపురుషరూపంబును, మృగరూపంబునుం గాని నరసింహరూపంబున, రేయునుం బవలునుంగాని సంధ్యాసమయంబున, నంతరంగంబును బహిరంగంబునుంగాని సభాద్వారంబున, గగనంబును భూమియునుంగాని యూరుమధ్యంబునం, బ్రాణసహితంబులును బ్రాణరహితంబులునుంగాని నఖంబులం, దైత్యలోక్య జనహృదయ భల్లుండయిన దైత్యమల్లుని వధియించి, మహోదహనకీలా భీలదర్శనుండును, గరాళవదనుండును, లేలిహానభీషణ జిహ్వుండును, శోణితపంకాంకిత కేసరుండును నై; ప్రేవులు కంఠమాలికలుగ ధరించి, కుంభికుంభవిదళనంబు సేసి చనుదెంచుపంచాననంబునుం బోలె దనుజ కుంజర హృదయకమలవిదళనంబు సేసి, తదీయ రక్తసిక్తంబులైన నఖంబులు సంధ్యారాగరక్తచంద్ర రేఖల చెలువు వహింప సహింపక లేచి, తనకట్టెదుర నాయుధంబు లెత్తుకొని తత్తఱంబున రణంబునకు నురవణించురక్కసులం బెక్కుసహస్రంబులం జక్రాదికనిర్వ్యాకసాధనంబుల నొక్కనిం జిక్కకుండం జక్కడిచె."

దీనివలననే హిరణ్యకశిపుడు పరోక్షభక్తుడు. ప్రహ్లాదుడు ప్రత్యక్షభక్తుడు. ప్రహ్లాదునితల్లి కయాధు పరమపతివ్రతయని తెలిసది.

శ్రీమద్రామాయణమున రావణునికథ సుప్రసిద్ధమే వాడు పతివ్రతలను, యజ్ఞములను, సాధువులను ఎందరినో భంగపరిచెను. వాడు చేయనిపాపమంటూ లేదు.

ఇంకొకవైపు చూచినచో, వాడు గొప్పశాస్త్రవేదిత, మహా-మాహేశ్వర భక్తుడు. ఆజ్ఞ చేసి దేవేంద్రునికూడ తనయొద్దకు రప్పించుకొనగలఅధికారము గలవాడు. హేమమయమైన దివ్య-పత్తనము లంక వాని నివాసము, పుట్టినది బ్రాహ్మణవంశము. ఇన్నిటికీ బిందెడుపాలలో ఒక ఉప్పుగల్లన్నట్టు, వాడు లోకములను వేధించినకారణముగ దశముఖుడు రావణాసురుడైనాడు.

వీనికి కూడ శ్రీమహావిష్ణువునందు అంతరంగికముగ అపారమైన భక్తి. కాని బయటికి తనరావణత్వము మాత్రము విడువడు. తుదకు రామావతారముననున్న స్వామిభార్యనే అపహరించుకొని పోయినాడు. ఇంతకంటె వేరొక పాపము వానివిషయమున చెప్ప వలసినదే లేదు.

భార్యను పోగొట్టుకొన్న రాముడు, కన్నీరు మున్నీరుగా ఏడ్చి లక్ష్మణ సహితుడై, సుగ్రీవునితో స్నేహము చేసుకొని, వానరులచే సీతను వెదకించి, లంకయందున్నట్లు తెలిసికొని, వారధిగట్టి దక్షిణ సముద్రము దక్షిణతీరమునకు చేరెను. ఇంతలో సాక్షాత్తు రావణుని-తమ్ముడు పరమభాగవతుడు మహాసత్త్వసంపన్నుడు అయిన విభీషణుడు సీతను రామునికప్పగించుట మేలని అన్నకు బుద్ధి చెప్పి వానిచే తాడితుడై రాముని శరణు చొచ్చెను. వెంటనే రాముడు విభీషణునకు లంకారాజ్య పట్టాభిషేకము చేయించెను. రావణునితో యుద్ధము జరిగెను. రాక్షసులందరు వరుసగ మడిసిరి

ద్విః శరం నాభిసంధత్తే
ద్విః స్థాపయతి నాశ్రితాన్
ద్విర్దదాతి న చార్థిభ్యః
రామో ద్విర్నాభిభాషతే॥

అని కీర్తి గడించిన శ్రీరాముడు రావణుని చంపుటకు మనసురాక, వానిని సంస్కరించి దొడ్డరాజుగా చేయవలెనను అభిప్రాయముతో, వానిని నాలుగుసార్లు గుక్కతిప్పుకొననట్లు చేసి, యుద్ధభూమి నుండి లంకకు త్రిప్పి పంపెను. కాని రావణుడు పట్టువిడువక ఐదవ సారి యుద్ధమునకే వచ్చెను. అప్పుడు రాముడు ఇంక వీనిని సంస్క-రించుట వీలుగాని పని అని దొడ్డగా విజృంభించి "అరావణ మరా మంవా జగద్ద్రక్ష్యథ వానరాః" అని పలికి రావణునిపై యుద్ధమునకు తలపడెను. రావణుడు కూడ పట్టువిడువక యుద్ధమునకే ఉపక్రమించెను. అప్పుడు వీరిరువురిమనస్సులలోని భావములను సరిగా తూచి పసికట్టిన వాల్మీకి,

జేతవ్యమితి కాకుత్స్థః
మర్తవ్యమితి రావణః"

అని వారిరువుర ఆంతరంగిక అభిప్రాయములు వెలువరించినాడు. తుదకు తన కోరిక ప్రకారము అంతర్భాగవతుడగురావణుడు చచ్చెనేకాని, రాముని కోరిక ప్రకారము సంస్కరింపబడలేదు. కావున పైచూపిన భారతభాగవతరామాయణములకు సంబంధించిన గాథలప్రకారము భగవంతునికంటె భక్తుడే గొప్ప.

ఈనిర్ణయిమే విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతమునందు ప్రబలముగ కానవచ్చును. దీనిని గురుతించేటటు అన్నమయ్య చూపిన ఈ సం-పుటములోని ఈక్రింది 23, 42, 450 పాటలు ఉదాహరణముగ తీసి కొనవచ్చును.

శంకరాభరణం

అచ్యుత మిమ్ముఁదలఁచేయంతపని వలెనా
యిచ్చల మీవారే మాకు నిహపరా లియ్యఁగా ॥పల్లవి॥

మిమ్ము నెఱిఁగినయట్టిమీదాసుల నెఱిఁగే–
సమ్మతివిజ్ఞానమే చాలదా నాకు
వుమ్మడి మీసేవసేసుకుండేటివైష్ణవుల
సమ్ముఖాన సేవించుటే చాలదా నాకు ॥అచ్యు॥

నిరతి నీకు మొక్కేనీడింగరీలకు
సరవితో మొక్కుటే చాలదా నాకు
పరగ నిన్నుఁ బూజించే ప్రపన్నులఁ బూజించే–
సరిలేనిభాగ్యము చాలదా నాకు ॥అచ్యు॥

అంది నీకు భక్తులైన యలమహానుభావుల–
చందపువారిపై భక్తి చాలదా నాకు
కందువ శ్రీవేంకటేశ కడునీబంటుబంటుకు
సందడి బంట నవుటే చాలదా నాకు ॥అచ్యు॥

(ఈ సంపుటము–పాట28)

దేసాళి

నీవే నేరవుగాని నిన్నుఁ బండించేము నేము
దైవమా నీకంటే నీదాసులే నేర్పరులు ॥పల్లవి॥

పట్టిభక్తి నీమీఁద వలుకువేసి నిన్నుఁ
బట్టితెచ్చి మతిలోనఁ బెట్టుకొంటిని
పట్టెఁడుదులసి నీ పాదములపైఁ బెటి
బట్టిగొనిరి మోక్షము జాణలు నిదా· ॥నీకే

వీవు నిర్మించినవే నీకే సమర్పణసేసి
సోవల నీ కృపయెల్లఁ జూరగొంటిమి
భావించి కమొక్కు మొక్క భారము నీపై వేసిరి
పావనపునీదాసులే పంతపుచతురులు ॥ నీవే ॥

చెరువులనీళ్లు దెచ్చి చేరఁ(రెఁ?)డు నీపైఁజల్లి
వరము వడసితిమి వలసినట్టు
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిటువంటివిద్యలనే
దరిచేరి మించిరి నీదాసులేపో ఘనులు ॥ నీవే ॥

(ఈ సంపుటము—పాట—49)

శుద్ధవసంతం

ఎందు వెదకనేల యే ప్రయాసాలునేల
యిందే వున్నది బ్రదు కిహపరములకు ॥ పల్లవి ॥

ముక్కోటితీర్థములు ముకుందుదాసుల—
వొక్కపాదాంగుటమున నొలికీనిదె
మిక్కిలిజపతపాలు మించినప్రపన్నుల—
చిక్కనికృపాకటాక్షసీమ నున్నదిదివో ॥ ఎందు ॥

చేనేటిపుణ్యఫలాలు శ్రీవైష్ణవులచేత
రాసులై యిరుదెసల రాలీనిదె
ఆసల విజ్ఞానార్థ మదివో ప్రపన్నుల—
భాసురపుఁబెదవులఁ బాఁతి పైపై నున్నది ॥ ఎందు ॥

సకలదేవతలచే సాధించేవరములు
మొకరి తదియ్యులమూఁక నిదివో
వెకలి శ్రీవేంకటాద్రివిభునిమహిమలెల్లా
ప్రకటించి వీఁసల్లాపాన నున్నదిదివో ॥ ఎందు ॥

(ఈ సంపుటము—పాట 450)

ఇంతమాత్రమేకాక తాళ్ళపాకకవులవాఙ్మయ మందంతటా "దాసాను దాసుడను" ఇత్యాది ప్రయోగములుకూడ ఈ భావమునకే సూచకములు.

ప్రాచీనుడు ఆళ్వారులలో నొకడునగు కులశేఖరాళ్వార్ రచించిన ముకుందమాలలోని

త్వద్భృత్యభృత్య పరిచారకభృత్యభృత్య।
భృత్యస్య భృత్య ఇతి మాం స్మర లోకనాథ

అను పద్యమూ.

దాసానుదాసచరమావధిదాసదాసః॥

ఇత్యాదులుకూడ ఈ సిద్ధాంతమునకు పరమోదాహరణములు కాగలవు.

ఈ సంపుటము నందు కొన్ని పదములు వ్యావహారిక దృష్టితో ప్రయోగింపబడి కొంత వివరణ మపేక్షించు చున్నట్లున్నవి. వానిలో మచ్చుకు కొన్ని.

1. చెల్లపిళ్లలు. పాట. 54 -1వ చరణం -2వ పాదం.
   శెల్వప్పిళ్లై = ముద్దుబిడ్డ అని తమిళము. అదియే చెల్ల పిళ్లలుగా వ్యావహారికరూపము రించి వుండవచ్చు.

2. దూప: పాట 183 - 2వ చరణం - 1 వ పాదం.

తొడికి మింటితాపలు తుంచి దూప(?)దాఁకినమ్మ

ఈ సంపుటము అచ్చువేయుసందర్భమున ఈ పదమునకు ఏదో ఒకటి అప్పటికి తోచినఅర్థము ఇచ్చినాను. తరువాత యోచింపగా ఈ క్రింది అర్థము గోచరించుచున్నది.

సీతారామకల్యాణానంతరము దశరథుడు వశిష్ఠాదులతో కలిసి అయోధ్యకు బయలుదేరగా, మార్గమధ్యమున భార్గవరాముడు ఎదురుపడతాడు. అప్పుడు అతడు శ్రీరామునిగూర్చి 'నీ పరాక్రమము విన్నాను, ఈ ధనుస్సును ఎక్కుపెట్టుము. బాణము సంధింపుము; చూతము నీ బలము' అని అడుగగా అతడట్లు చేయును. అప్పుడు రాముడు,

బ్రాహ్మణోఽసీతి పూజ్యో మే
విశ్వామిత్రకృతేన చ
తస్మాచ్ఛక్తో న తే రామ
మోక్తుం ప్రాణహరం శరమ్॥

ఇమాం పాదగతిం రామ
తపోబలసమార్జితాం
లోకా న్వప్రతిమా న్వా తే
హనిష్యామి యదీచ్ఛసి॥

నహ్యయం వైష్ణవో దివ్యః
శరః పరపురంజయః
మోఘః పతతి వీర్యేణ
పరదర్పవినాశనః॥
(శ్రీమద్రామాయణము - బాలకాండ - 76 సర్గ శ్లో 6, 7, 9).

అంటాడు పరశురామునితో. దానికి బదులుగా పరశురాముడు,

న చేయం మమ కాకుత్స్థ
వ్రీడా భవితు మర్హతి
త్వయా త్రైలోక్యనాథేన
యదహం విముఖీకృతః॥

శర మప్రతిమం రామ
మోక్తు మర్హసి సువ్రత
శరమోక్షే గమిష్యామి
మహేంద్రం పర్వతోత్తమమ్॥
స హతాన్ దృశ్య రామేణ
స్వాన్ లోకాన్ తపసాఽఽర్జితాన్
జామదగ్న్యో జగామాశు
మహేంద్రం పర్వతోత్తమమ్॥

శ్రీమద్రామాయణము - బాలకాండ - 76 సర్గ - శ్లోకం - 19, 20, 22.

ఈ పై వాక్యములు చెప్పినాడు.

ఇందు అభివ్యక్తమైన ఈగాథయే ఈపాదమునందు సూచితమైనదని నాయభిప్రాయము.

మింటి తాపలు=ఊర్ధ్వలోకపు మెట్లు, పరశురాముడు దీర్ఘకాల తపస్సుతో ఊర్ధ్వలోకములకు నడచిపోవుశక్తిని సంపాదించుకొనియుండినాడు. ఆ ఊర్ధ్వలోకగతిని రామబాణము హరించినది. బాణము వ్యర్థము కాకూడదు కదా. అందువలననే నేటికిని పరశురాముడు చిరంజీవులలో ఒకడుగా ఇహలోకవాసిగా కీర్తింపబడుచున్నాడు;

అశ్వత్థామా బలి ర్వ్యాసః హనూమాంశ్చ విభీషణః।
కృపః పరశురామశ్చ సప్తైతే స్థిరజీవినః॥

అని.

దూప=దప్పి, శ్రమ కావచ్చు. ఈ రెండర్థములు శ. ర. లో సూ. ని. లో ఇవ్వబడినవే.

దూపతాఁకిన=దప్పిగొన్న; శ్రమగొన్న - కావచ్చు.

8. తిరుపళచ్చి :- పాట 298 – పల్లవి-1వ పాదం.

ఇది "తిరు పళ్లి ఎళుచ్చి" అను ఆరవపదమునకు సంగ్రహ రూపమైన వ్యావహారిక పదము కావచ్చు.

తిరుపళ్లిఎళుచ్చి = శ్రీ శయ్యోత్థాపనము = మంగళకర మైన పడకనుండి మేలుకొలుపు కావచ్చు.

ఈ సంపుటమునకు ఇంతమాత్రము పీఠిక తయారు చేసి, ఈ వాఙ్మయమున ఏయే పెద్దలు ఎంతెంత వరకు పనిచేసి ఎంతెంత కార్యము సాధించినారనువిషయమును ఏ సంపుటమున నైన ఇయ్య-వలెనను ఆశ ఒకటి వుండినది. దానిని దీనికి అనుబంధముగా "తాళ్ల-పాకకవులవాఙ్మయము–పరిష్కర్తలు" అను శీర్షికతో ఇచ్చు చున్నాను.

తాళ్లపాకకవులవాఙ్మయము – పరిష్కర్తలు

అన్నమాచార్యప్రాజెక్టుక్రింద పరిష్కరణశాఖ ఒకటి, ప్రచారశాఖ రెండుగా పనిచేయుచున్నవి. అందులో పరిష్కరణ శాఖకు సంబంధించిన విషయములను ఇందు తెలుపుచున్నాను.

1974 నుండి శ్రీ గౌరిపెద్దిరామసుబ్బశర్మ, శ్రీ వేంకటేశ్వర-ప్రాచ్యకళాశాల ఆంధ్రాశాఖాధ్యక్షపదవినుండి పాక్షికముగాను, 1976 జూలై నుండి పూర్తిగ అన్నమాచార్య వాఙ్మయపరిష్కరణ చేయుటకు బదిలీ చేయబడిరి. తదుపరి 1979 జనవరినుండి ఈ అన్నమాచార్య వాఙ్మయపరిష్కరణశాఖకు "స్పెషలాఫీసరు" హోదాతో శ్రీ గౌరిపెద్దిరామసుబ్బశర్మ, J. బాలసుబ్రహ్మణ్యముM. A. అను సహాయకునితో కలిసి పనిచేయుచున్నారు.

దీని సంగ్రహపూర్వచరిత్ర

ఈ తాళ్లపాక కవుల వాఙ్మయము 1922-23 ప్రాంతమునుండి, అప్పటి దేవస్థానపుటుద్యోగియగు కీ॥ శే॥ సాధుసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి గారి సూచనపై, రాగి రేకులనుండి పరిష్కరణ ప్రకటనకార్యములు ప్రారంభములైనవి. వారు ఈ రాగి రేకులలోని వాఙ్మయమునంతా అప్పటి హైస్కూల్ తెలుగుపండితులు కీ॥ శే॥ కలబరగి వేంకటరమణ శాస్త్రిద్వారా ఎత్తివ్రాయించినారని, వారు ఉద్యోగనియంత్రణ-ముల వేరొకచోటికి బదిలీకాగా, అప్పటిచెక్కపెట్టెలనిండా నింపిన ఈవాఙ్మయమంతా నష్టమైపోయినదని శ్రీ సాధుసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారే స్వయముగా నాతో చెప్పిరి. హతశేషమైన ఆ వాఙ్మయమును మహారాజశ్రీ రావుబహద్దూరు శ్రీ K. సీతారామరెడ్డి, B. A' B. L. (కమీషనరు తి. తి. దే) గారి అధికారముక్రింద, కీ॥ శే॥ పండిత విజయరాఘవాచార్యులు (ఎపిగ్రఫిస్టు, తి తి. దే) వారిపరి-ష్కరణముతో, "తాళ్లపాకకవుల లఘుకృతులు (The Minorworks of tallapaka poets)" అనుపేరుతో మొదటి సంపుటము (vol. I) ను 1935 లో ప్రకటించిరి. తరువాత 'అధ్యాత్మసంకీర్తనలు" గల రెండవసంపుటము (vol II) ను 1936 లోను, "శృంగారసంకీర్తనలు" గలమూడవ సంపుటము(voll III) ను 1937 లోను శ్రీమాన్ పండిత వి. విజయరాఘవాచార్యులుగారే పరిష్కరించి ప్రకటించిరి. కాని వీరి ఈ ముద్రణములందు ఎక్కడను రేకులసంఖ్యగాని, నేటి వ్రాతమోడికి తగిన అచ్చుపద్ధతిగాని పాటింపబడలేదు. పై రెండవ, మూడవ సంపుటములలోని కీర్తనలన్నియు తరువాతి తరువాతి సంపుటములలో అచ్చైపోయినవి కాబట్టి. ఇంక ఆ సంపుటములు లెక్కలోనికి తీసికొనవలసినపనిలేదు.

ఇట్లే పై వారిపరిష్కరణములోనే తాళ్లపాకవంశమునకు చెందని చింతలవెంగళనాథ(కృష్ణ)చరితమునగు మూడు

ద్విపదకావ్యములు I) అష్టమహిషీ కల్యాణము (1937), II) ఉషా కల్యాణము (1938), (III) పరమయోగి విలాసము (1938) ప్రకటితములైనవి.

1940-1941 విద్యాసంవత్సరమునందు తి. తి. దేవస్థానము వారిచే "శ్రీ వేంకటేశ్వరసంస్కృత పాఠశాల" "శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యకళాశాల"గా రూపొందింపబడి, దానిలో తెలుగు, హిందీ, అరవము మొదలైన విద్వాన్ పట్టములు ప్రారంభింపబడినవి అట్లనే 1939వ సంవత్సరములోనే "శ్రీ వేంకటేశ్వరప్రాచ్య పరిశోధనసంస్థ" కూడ ప్రారంభింపబడినది. ఆ పరిశోధనాలయములో పలువురు ఉద్దండ పండితులు పరిశోధనలు సాగించినారు. వారిలో కీ॥ శే॥ మానవల్లి రామకృష్ణకవిగారు, కీ॥ శే॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు తెలుగునకు సంబంధించిన ప్రముఖులు. కీ॥ శే॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు తొలుత ప్రాచ్యకళాశాలలో ఆంధ్రశాఖకు అధ్యక్షులుగ పాఠములు బోధించుచుండిరి. తరువాత కొంత కాలమునకు వారు పరిశోధన కంకితమైరి. అప్పుడు వారు తాళ్లపాకకవుల వాఙ్మయమును పరిశోధించి ప్రకటింపబూనిరి.

శ్రీ శాస్త్రిగారు పరిశోధనకు దిగిన వెంటనే తాళ్లపాక పెద-తిరుమలాచార్యుల వైరాగ్యవచనగీతములను రేకులలో నున్న-వాటితోపాటు తంజావూరులో లభించిన వానినికూడ చేర్చి, 1945 సంవత్సరమున "వైరాగ్యవచనమాలికలు" అను పేరుతో వెల-యించిరి. తరువాత కీర్తనల భండారమును వరుసగా ప్రకటించుటకు, కీర్తనల రేకులను ఇవి, ఇవి ఫలానా ఫలానా వారివి అని వింగ-డించి 1947లో, కీ॥ శే॥ పండిత విజయరాఘవాచార్యులు ప్రకటించిన లఘుకృతుల, కీర్తనల సంపుటముల సంఖ్య కనుబంధించి IV వ సంపుటముగ అన్నమయ్య శృంగారకీర్తనలతొలివంద రేకుల లోని 31 వ రేకులోని 3 వ పాట నుండి, 80 వ రేకు వరకు గల

పూర్తిపాటలను ప్రకటించిరి. తక్కినవి III సంపుటమున ముద్రిత ములు గనే భావించి వదలివేసిరి. తరువాత 1950వ సంవత్సరమున అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనల తొలివంద రేకులలోని 54 రేకుల-లోని 331 పాటలను v సంపుటముగ ప్రకటించిరి ఈ మధ్యలో 1949 వ సంవత్సరమున శ్రీ శాస్త్రిగారు, చిన్నన్న రచించిన అన్నమాచార్యచరిత్ర (ద్విపద)47 పేజీలతో ముగియగా, దానికి 183 పేజీల విపులపీఠికను సంతరించి, ఆ చరిత్రకు సాక్ష్యములిచ్చు కీర్తన-లను జోడించి, పై చరిత్రతో కలిపి ప్రకటించినారు. ఈ సందులో "శ్రీ వేంకటేశ్వరలఘుకృతులు" అనుపేరుతో నానాకవులు నానా విధవృత్తములతో రచించినగ్రంథము నొకదానిని ప్రకటించిరి.

ఈ 5 గ్రంథముల ప్రకటనతరువాత కాలపురుషుడు శాస్త్రి-గారిని మనకు దూరము చేసినాడు శ్రీశాస్త్రిగారు ఈ సంపుటము-లను ముద్రించి ప్రకటించడముతోపాటు, దేవస్థానమువారి సాహాయ్య-ముతో అన్నమాచార్యుల వర్ధంతి నొకదానిని సాగించుచువచ్చిరి అందు పండితప్రముఖులచేత తాళ్లపాక వాఙ్మయములోని సాహిత్య-మును విమర్శింపజేయుచు, విజయవాడ ఆలిండియా రేడియో వారి-సహాయముతో తాళ్లపాకవారి సంకీర్తనగానసుధను నలుమూలల వ్యాపింపజేయుచు వచ్చిరి. ఆ సాంప్రదాయ మీ నాటికిని సాగు చున్నది. వారసేవ ఈ వాఙ్మయమునకు 5 సంవత్సరములే ఐనను మరపురాని మహౌషధిగా పనిచేసినది.

— —

ఈ శాఖలో ఎన్ని గ్రంథములు ఎప్పుడెప్పుడు ఎవరెవరిచేత పరిష్కరింపబడి ప్రకటింపబడినవో, వానిని వివరముగా తెలుపగలపట్టిక.

సంపుటము	సంవత్సరము	వివరములు	పరిష్కర్త
I సంపుటము	1935	తాళ్లపాకకవులలఘుకృతులు (రేకులసంఖ్యలేదు)	పండిత వి.విజయ రాఘవాచార్య
II సంపుటము	1936	అధ్యాత్మసంకీర్తనలు రేకుల సంఖ్యలేదు	,,
III సంపుటము	1937	శృంగార సంకీర్తనలు (రేకులసంఖ్య లేదు.)	,,
(i) ద్విపద	1937	అష్టమహిషీకల్యాణము (చిన్నన్న)	,,
(ii) ద్విపద	1938	ఉషాకల్యాణము (చిన్నన్న	,,
(iii) ద్విపద	1938	పరమయోగి విలాసము (చిన్నన్న)	,,
వైరాగ్యవచన మాలికలు	1945	పెదతిరుమలయ్య వచనములు	వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రి
IV సంపుటము	1947	అన్నమాచార్యుల శృంగార కీర్తనలు (30 రేకులు)	,,
అన్నమాచార్యచరిత్ర	1947	చిన్నన్నద్విపద + పీఠిక	,,
V సంపుటము	1950	అన్నమయ్య అధ్యాత్మ కీర్తనలు (50 రేకులు)	,,
VI సంపుటము	1951	అన్నమయ్య అధ్యాత్మ కీర్తనలు (50 రేకులు)	ఏ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు
సంకలనము	150	ఉత్సవగాయకోప యోగార్థముద్ధృతములు	,,
VII సంపుటము	1951 పాటలు	అన్నమయ్యఅధ్యాత్మ కీర్తనలు (50 రేకులు)	రా. అ. కృష్ణశర్మ ఏ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు ,,
VIII సంపుటము	1952	,, (50 రేకులు)	,,
IXసంపుటము	1952	అన్నమయ్య అధ్యాత్మకీర్తనలు (50 రేకులు)	గాళ్లపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ

ఈ శాఖలో ఎన్ని గ్రంథములు ఎప్పుడెప్పుడు ఎవరెవరిచేత పరిష్కరింపబడి ప్రకటింపబడినవో, వానిని వివరముగా తెలుపగలపట్టిక.

సంపుటము	సంవత్సరము	వివరములు	పరిష్కర్త
X సంపుటము	1952	,, (50 రేకులు)	రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ
XI సంపుటము	1955	,, (70 రేకులు + కొన్ని నిడురేకుల్లోని కీర్తనలు)	,,
(i) సంపుటము	1955	54 పాటలు స్వరపరచినవి	,,
(ii) సంటము	1956	,, ,,	,,
XII సంపుటము	1956	అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనలు (64 రేకులు)	,,
XIII సంపుటము	1960	,, (100 రేకులు)	,,
XIV సంపుటము	1961	,, (50 రేకులు) అ-శృంగారసంకీర్తనలు	రాళ్లపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ ఏ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు
XV సంపుటము	1961	,, (50 రేకులు)	ఏ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు
XVI సంపుటము	1962	చిన్నతిరుమలయ్య అధ్యాత్మ + శృంగార కీర్తనలు (30 రేకులు)	,,
XVII సంపుటము	1963	అన్నమయ్య శృంగార కీర్తనలు (100 రేకులు)	,,
XVIII సంపుటము	1964	అన్నమయ్య శృంగారకీర్తనలు (100 రేకులు)	పి. టి. జగన్నాథ రావు
XIX సంపుటము	1965	అన్నమయ్య శృంగార కీర్తనలు (100 రేకులు)	రాళ్లపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ
XX సంపుటము	1965	,, (100 రేకులు)	,,
XXI సంపుటము	1975	పెదతిరుమలయ్య అధ్యాత్మ కీర్తనలు (100 రేకులు)	పి. టి. జగన్నాథ రావు

ఈ శాఖలో ఎన్ని గ్రంథములు ఎప్పుడెప్పుడు ఎవరెవరిచేత పరిష్కరింపబడి ప్రకటింపబడినవో, వానిని వివరముగా తెలుపగలపట్టిక.

సంపుటము	సంవత్సరము	వివరములు	పరిష్కర్త
22 (xxii)	1976	అన్నమయ్యశృంగారకీర్తనలు (100 రేకులు)	రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ
12 (xii)	1976	అన్న-శృం-యూనివర్సిటీ వారికై విపులమైనపీఠికతో	గౌ. రా. శర్మ
23 (xxii) సం	1976	పెదతిరుమలయ్యశృంగార కీర్తనలు (100 రేకులు)	పి. టి. జగన్నాథ రావు
24 (xxiv) సం	1977	అన్నమయ్య శృంగారకీర్తనలు (100 రేకులు)	గౌరిపెద్ది రామ సుబ్బశర్మ
25 (xxv) సం	1977	,, (100 రేకులు)	
అన్నమాచార్యచరిత్ర పీఠిక	1978	మూడవ ముద్రణ	
26 (xxvi) సం	1979	,, (100 రేకులు)	,,
27 (xxvii) సం	1979	,, (100 రేకులు)	,,
28 (xxviii) సం	1980	,, (100 రేకులు)	,,
29 (xxix) సం	1980	,, (100 రేకులు)	,,
30 (xxx) సం	1983	,, (100 రేకులు)	,,
31 (xxxi) సం	1984	,, (100 రేకులు)	,,
1 వ సంపుటము	1980	ద్వితీయముద్రణ.	,,
		అన్నమయ్య అధ్యాత్మకీర్తనలు (100 రేకులు)	,,
2 సంపుటము	1981	,, (100 రేకులు) ద్వితీయ ముద్రణ.	,,

ఈ శాఖలో ఎన్ని గ్రంథములు ఎప్పుడెప్పుడు ఎవరెవరిచేత పరిష్కరింప బడి ప్రకటింపబడినవో, వానిని వివరముగా తెలుపగలపట్టిక.

సంపుటము	వివరములు	పరిష్కర్త
31వ సంపుటము	అన్నమయ్య అధ్యాత్మ కీర్తనలు (100 రేకులు) ఈ సంపుటమే	గౌరిపెద్ది రామ సుబ్బశర్మ
32 ,,	అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనలు 100 రేకులు ముద్రణమునకు సిద్ధము చేయబడి నది.	,,
33 ,,	,, (100 రేకులు)	,,
34 ,,	,, (100 రేకులు)	,,
35 ,,	,, (100 రేకులు)	,,
4 ,,	అన్నమయ్యఅధ్యాత్మకీర్తనలుద్వితీయ (100 రేకులు)ముద్రణకు సిద్ధము చేయబడినది.	,,

శ్రీమాన్ ఏ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు తి. తి. దేవస్థాన వేంకటేశ్వరప్రాచ్యపరిశోధనాలయములో నుండియే VI వ సంపుటమును స్వతంత్రముగను, VII, VIII సంపుటములను కీ॥ శే॥ పూజ్యులు రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారితో కలిసియు వెలువరించిరి.

1956 లో వేంకటేశ్వరప్రాచ్య పరిశోధనాలయము, అందున్న పండితులు, సిబ్బందితోపాటు శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయమునకు దేవస్థానము వారిచే దానము చేయబడిన తరువాత, విశ్వవిద్యాలయమువారి అనుమతితో XV, XVI, XVII సంపుటములను శ్రీమాన్ శ్రీనివాసాచార్యులుగారు స్వతంత్రముగ వెలువరించిరి.

వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి చేతనే 'సంగీత సాహిత్యపుష్టి గలవా' రని పేర్కొనబడిన పూజ్యులు శ్రీరాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ

గారు మైసూరు ప్రభుత్వకళాశాలనుండి విశ్రాంతిగైకొన్న తరువాత, ఈ దేవస్థానములో దఫాలువారీగా కొన్నిసార్లు పనిచేసిరి. 1962లో శ్రీమాన్ రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు దేవస్థానమునుండి విశ్రాంతిగైకొనగా, ఈ వాఙ్మయమంతయు శ్రీ శే. పి టి జగన్నాథ రావు గారికి అప్పగింపబడి, వారు XVIII సంపుటమును ప్రకటించిరి. XIX, XX సంపుటములను పూజ్యులు శ్రీ. శే. రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణ శర్మగారు, గౌరిపెద్దిరామసుబ్బశర్మ కలిసి పరిష్కారముద్రణములు సాగించినారు. శ్రీ.శే. పి. టి. జగన్నాథరావుగారు పెదతిరుమలాచార్యుల శృంగార, అధ్యాత్మసంకీర్తనలుగల XXI, XXIII సంపుటములను కూడ వెలువరించిరి.

24 (XXIV) సంపుటమునుండి ఇప్పటివరకు జరిగిన జరుగుచున్న సంపుటముల పరిష్కరణమంతయు శ్రీ గౌరిపెద్దిరామసుబ్బశర్మ చేతిమీదుగనే సాగినది, సాగుచున్నది.

ఇదికాక ఎన్నడో అచ్చై చెల్లిపోయిన చిన్నన్న ద్విపదకావ్యములు కూడ ప్రస్తుతం శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ పరిష్కరించుచున్నారు. అవి త్వరలో ముద్రణభాగ్యమునందగలవు.

* శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ ఉద్దేశము ప్రకారము అన్నమాచార్య అధ్యాత్మకీర్తనల సంపుటములు-4, అన్నమాచార్య శృంగార కీర్తనల సంపుటములు-20, పెదతిరుమలాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనల సంపుటము-1, పెదతిరుమలాచార్యుల శృంగారకీర్తనల సంపుటము1, చినతిరుమలాచార్యుల శృంగారాధ్యాత్మకీర్తనల సంపుటము - 1 (అన్నికలిసి 80 రేకులు కాబట్టి) కాగా, తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతుల సంపుటము-1, చిన్నన్న రచించిన ద్విపదకావ్యములు 8, అన్నమాచార్య చరిత్రతోకూడ -4, వెరసి 32 సంపుటములు-అగును. వారసింహమంత్ర సంఖ్యతో "తాళ్లపాకకవుల వాఙ్మయనారసింహము" అను పేరుతో ఈ గ్రంథమండలిని అంతా ప్రకటింపవచ్చును.

పరమ భాగవతులు, మన వేంకటేశ్వరస్వామికే మీదుగట్టిన భక్తిగలవారు అగు ఈ తాళ్లపాకకవుల వాఙ్మయమును లోకము నందంతటా ప్రకాశింప జేయుటకు రాగిరేకులలో నున్న దానిని పుస్తకరూపముగా ప్రచురించుటకు ఎంత ఖర్చైనను వెనుకాడని తి. తి. దేవస్థానముల కమిటీ చైర్మన్, శాసనసభ్యులునగు శ్రీ వి. కె. డి. వి. సత్యనారాయణరాజుగారికి, వారి ఆదేశమును ఇబ్బడి ముబ్బడిగా పండింపగల తి. తి. దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ యస్. లక్ష్మీనారాయణ ఐ. ఏ. యస్. గారికిని నా ధన్యవాదములు. తమది పై అజమాయిషీయే అయినా సొంతమగుశ్రద్ధతో ఈ పనికి తోడ్పడుచున్న తి. తి. దేవస్థానముల పౌరసంబంధశాఖాధికారి డా॥ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తిగారికి, మాపనియందు నిత్య సంబంధము గలిగి మాకడుగడుగున తోడ్పడుచున్న 'సప్తగిరి' సంపాదకులు శ్రీ కాట్రపాటి సుబ్బారావు M.A., గారికి, అచ్చుపనిలో పనికి ముందుస్థానమిచ్చి నడిపించుచున్న తి. తి. దే. ప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ యం. విజయకుమారరెడ్డిగారికిని నాకృతజ్ఞతలు.

ఈ పరిష్కరణ కార్యములందు నాకు సర్వవిధముల చేదోడు వాదోడుగా పనిచేయుచున్న చి॥ తె. బాలసుబ్రహ్మణ్యం, యం. ఏ. కు నామంగళాశాసనములు.

అచ్చుపనిలో కడుజాగరూకులై మాకు తోడ్పడుచున్న దేవస్థానము అచ్చుకూర్పరులకు నా మంగళాశాసనములు. మాకను గప్పి దొంలిన తప్పులను సవరించి మా కను విప్పగలసహృదయులకు మా అభినందనములు.

శ్లో॥ రంగనాథకవేః సత్తాం సహేతుం యోన్వరూపయత్
కట్టమంచిమతిం క్రమ్యా రాళ్లపల్లిగురుం స్తువే

తిరుపతి,
22–7–85.

ఇట్లు
బుధవిధేయుడు
గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ,
తాళ్లపాక వాఙ్మయ పరిష్కర్త

పీఠిక

అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనలలో ౨౦౧-వ రేకు మొదలు ౨౫౦-వ రేకు వఱకును గల ౨౮౭ సంకీర్తనలు ఈ యెనిమిదవ సంపుటముగా ప్రకటింపఁబడినవి. ఇఁక మూఁడుసంపుట-ములలో ఆయనగారిఅధ్యాత్మకీర్తనలన్నియు ముగిసి ముద్రణ-కెక్కఁగలవు. వాని సంశోధనకార్యము త్వరగా సాఁగుచున్నది. అందుపై వారిశృంగారసంకీర్తనలసముద్రము పీఁదు ప్రయత్నము చేయవలసియున్నది ఈఁదించువాఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు. ఈఁదు కోరికమాత్రమే మాది.

ఇందలి సంకీర్తనలలో 'అతిముఖిఁ జూడఁబోతే' అను ౧౨౬వ దియు, 'ఈతఁడే ముక్తిదోవ' అను ౧౮౩ వదియు అన్నమా-చార్యునివి కావనుట స్పష్టము. కుమారుఁడు పెదతిరుమలయ్యా-గారిదో మనుమలదో కాఁగలదు. చెప్పినవారిదో చెక్కినవారిదో అసడ్డచేత అన్నమాచార్యసంకీర్తనములలోఁ గలిసినవి. రేకులలోని క్రమమును మార్చు స్వాతంత్ర్యము వహింపలేదు గనుక ఉన్నరీతినే ప్రకటించుటయైనది.

కీర్తనలకన్నిటికిఁ గాకున్నను కొన్నిటికైనను లఘుటీక వ్రాసి ప్రకటించుట మేలని కొందఱు మిత్రులు సూచించిరి. కాని 'దీన్నిగడిచి దీర్ఘాయుష్మంతుడై తేగదా పెన్నదాటి పెరుమాళ్ళ-సేవ చేసేది' అను సామెత పదే పదే జ్ఞప్తికి వచ్చి నన్ను భయపెట్టు చున్నది. ప్రకృత మీయుండువరస్పహస్రకృతులను ప్రకటింపఁ గల్గితిమేని అదే పదివేలు. అందుమీఁద అన్నమాచార్యుల భాష, కవిత, మతము మొదలగు విషయములచర్చ యెంతో చేయవలసి యున్నది. అది నాచేతనే చేయించునో వాకంటె సమర్థతరుల కా-కైంకర్యమునిచ్చునో ఆ శ్రీనివాసులకే యెఱుక!

యథాపూర్వముగా ప్రాచ్యపరిశోధనాలయమందలి గ్రంథభాండాగార పండితులగు శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు ఈ సంకీర్తనల సంశోధన కైంకర్యమందు చూపుచున్న అసాధారణశ్రద్ధాభక్తులు అభినందనీయములు. వారికి నాయనంతమంగళాశాసనములు.

శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యా పరిశోధనాలయము. తిరుపతి 15-8-52. } రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ.

పీఠిక

ఈ తొమ్మిదవ సంపుటమున ౨౫౧-వ రేకు మొదలు ౨౯౯ వ రేకు వఱకుమగల ౨౮౮ అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మసంకీర్తనలు ప్రకటింపఁబడినవి. ఒక్కొక్కసంపుటమందు ౫౦ రేకులసంకీర్తనములను క్రమముగా ప్రచురించుట యీవల మేమవలంబించిన పద్ధతి. ౩౦౦-వ రేకు మాకు లభింపమిచే ౪౯ రేకుల సారస్వతము మాత్రమే ఇందు చేర్పఁబడినది. ౮-వ సంపుటమునఁగూడ ౨౧౬-వ రేకు లభింపమిచే ఇట్లే ౪౯ రేకులకే సంపుటము ముగింపఁబడినది. ఈ సంపుటమున ౨౯౬-వ రేకును వేఱొక్కనక పోపుట పొరఁబాటు. ౨౬౫-వ సంకీర్తనము మొదలు ఆఱు పదములు ఆ సంఖ్యగల రేకులోనివి.

౧౮౪-వ సంకీర్తనము 'ఆరీతిఁ తాళ్ళపాక అన్నమయ్య ఘనుఁడాయ-వారివారమై నేము వహికి నెక్కితిమి' అని ముగియుటచే, ౮ వ సంపుటమందలి ౧౨౬, ౧౮౩, సంఖ్యలసంకీర్తనములవలె, ఇదియు అన్నమాచార్యుల రచన కాదనియు, పుత్ర పౌత్రులలో ఎవరో రచించినదనియు, సంకలనముచేసినవారి పొరఁబాటున ఇందు చేరినదనియు ఊహింపవలసియున్నది.

యథాపూర్వముగా శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యపరిశోధనా-లయమందలి గ్రంథభాండాగారపండితులు శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు ఈ సంపుటమును సిద్ధపఱుచుటయందు వారు చేసిన తోడ్పాటు శ్రీ శ్రీనివాసుని పరమానుగ్రహమునకుఁ బాత్ర-

మైనది. తప్పొప్పులపట్టిక యావశ్యకత లేకుండవలెనను సంకల్పముతో చిత్తులు దిద్దుట జరిగినది. ఐనను అందందు కొన్ని చిఱు తప్పులు కన్నుమీఱి నిలిచినవి. సహృదయులు వానిని సులభముగా సవరించుకొందురు.

శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యా
పరిశోధనాలయము. తిరుపతి.
18—6—1952

రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ,
సంగీతవాఙ్మయ పరిశోధకుడు.

శుభమస్తు

శ్రీ తాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబుల్లు ౧౩౪౬ అగునేఁటిక్రోధిసంవత్సరమందు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించినపదారుయేండ్లకు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను అదిమొదలు-గాను శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగునేఁటిదుందుభి సంవత్సరఫాల్గుణ బ ౧౨*నిరుధానకు (నిరోధానకు: తిరోధానానకు) తిరు-వేంగళనాథునిమీఁదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపముచేసిన అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు.

రేకు 201 మాళవి

ఇట్టిప్రతాపముగలయీతనిదాసులనెల్ల
కట్టునా కర్మములెల్ల గాలిఁ బోవుఁగాక. ॥పల్లవి॥

యెలమిఁ జక్రాయుధున కెదురా దానవులు
తొలఁగ కెందుచొచ్చినఁ దుండించుఁగాక
ఇల గరుడధ్వజుపై నెక్కునా విషములు
కలఁగి నీరై పారి గాలిఁ బోవుఁగాక. ॥ఇట్టి॥

---

* ఈ శబ్దము, 'నిరోధ' 'నిరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారికరూపముగా గానవచ్చు-చున్నది. అడ్డగింపు, అవధి అని యర్థము. అనాఁడు కడవటిదినమని తాత్పర్యము. శ్రీ॥ వే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన 'సరియగు' అనుసర్థము తాత్పర్యార్థము గావచ్చును. 'అవధి' అను నర్థములో "ఈ నిరుద్ధమునకుఁ సుశలంబు మాకు" అను తరిగొండవెంగ-మాంబగారిప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది.' సాహిత్య అకాడమీవారి 'విష్ణుపారిజాతము' 55 పుట. నేఁప్రయోగ మివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు "నిఱుత్తం" అనునరవపదముగూడ 'నిలుపు' అను నర్థముతో దీనికి సహాయపడునవిరి.

గోవర్ధనధరునిపై కొలుపువా మాయలు
వేవేలుదునుకలై విరుగుఁగాక
కేవలుఁడచ్యుతునొద్దఁ గీడు చూపఁగలవా
కావరమై తాఁ దానె గాలిఁ బోవుఁగాక. ॥ఇట్టి॥

వీరనారసింహునకు వెరపులు గలవా
దూరాన గగ్గులకాడై తొలఁగుఁగాక
కోర యీ శ్రీవేంకటేశుఁ గొలిచితి మిదివో
కారుకొన్నపగలెల్ల గాలిఁ బోవుఁగాక. ॥ఇట్టి॥ 1

బౌళి

ఎద సీఁబని యెటువలె నమ్మెదు
పొదితోడ నను బోధింపవే. ॥పల్లవి॥

సత్తు నస త్తని సర్వము నీవని
చిత్తగించి శ్రుతి చెప్పెడిని
వుత్తమమధ్యమ మొగిఁ గలదని మరి
యిత్తల శాస్త్రము తేర్పరచీని. ॥ఎద॥

నానారూపులు నరహరి నీవని
పూనినవిధు లిటు పొగడెడిని
మానక హేయము మరి వుపాధే(దే?)యము
కానవచ్చి యిలఁ గలిగియున్నవి. ॥ఎద॥

భావాభావము పరమము నీవని
దైవజ్ఞులు నినుఁ దలఁచెదరు
శ్రీవేంకటగిరిఁ జెలఁగిననీవే
కావుగ మదిలోఁ దగిలితివి. ॥ఎద॥ 2

సాళంగనాట

గెలిచితి భవములు గెలిచితి లోకము
　ఎలమి నీదాసుల కెదు రింక నేది. ॥పల్లవి॥

జయ జయ నరసింహా జయ పుండరీకాక్ష
　జయ జయ మురహర జయ ముకుంద
　భయహరణము మాకుఁ బాపనాశనము
　క్రియతోడి నీసంకీర్తన గలిగె. ॥గెలి॥

నమో నమో దేవ నమో నాగపర్యంక
　నమో వేదమూర్తి నారాయణా
　తిమిరి మమ్ముఁ గావఁగ దిక్కాయి మాకు నిలువ
　జమళిభుజముల [1]శంకుఁజక్రములు గలిగె. ॥గెలి॥

రక్ష రక్ష పరమాత్మ రక్ష శ్రీవేంకటపతి
　రక్ష రక్ష కమలారమణ పతి
　అక్షయసుఖ మియ్యఁగల న(వ?)టు దాపుదండగా
　పక్షివాహనుఁడ నీభక్తి మాకుఁ గలిగె. ॥గెలి॥ ౩

దేసాళం

ఎక్కడ చూచిన వీరే యింటింటిముంగిటను
　పెక్కుచేఁతలు పేసేరు పిలువరే బాలుల. ॥పల్లవి॥

పిన్నవాఁడు కృష్ణుఁడు పెద్దవాఁడు రాముఁడు
　వన్నె నిద్ద రమడలవలె నున్నారు
　వెన్నలు దొంగిలుదురు వీఁడు వాఁడు వొక్కచే
　పన్నగదై వచ్చినారు పట్టరే యీబాలుల. ॥ఎక్క॥

1. 'శంఖచక్రములు' పూ. ము. పా.

నల్లనివాఁడు కృష్ణుఁడు తెల్లనివాఁడు రాముఁడు
అల్లదివో జోడుజోడెలై వున్నారు
వెల్లవిరై తిరిగేరు వేసు లేఁదద్దరకిని
చెల్లుఁగ యశోదవద్దఁ బెట్టరె యీబాలుల. ॥ఎక్క॥

రోలఁ దక్కె నొకఁడు రోఁకలి వట్టె నొకఁడు
పోలిక సరిబేసికిఁ బొంచి వున్నారు
మేలిమి శ్రీవేంకటాద్రి మించిరి తానే తానై
ఆలించి నె(యె?)వ్వర నేమి ననకురే బాలుల. ॥ఎక్క॥ 4

నాట

దాసోహ మనుబుద్ధిఁ దలఁచరు దానవులు
యీసులకే పెనఁగేరు యిప్పుడూఁ గొందరు. ॥పల్లవి॥

హరిచక్రముదూషించే యట్టివారే యసురలు
అరయఁ దామేదైవమన్న వారు నసురలే
ధర నరకాసురుఁడు తానె దైవమని చెడె
యిరవై యిది మానరు యిప్పుడూఁ గొందరు. ॥దాసో॥

పురుషోత్తమునిపూజ పొంతఁ బోరు అసురలు
సరవి విష్ణుని జపించనివారు నసురలే
హిరణ్యకశిపుఁడును యీతని నొల్లక చెడె
ఇరవై యీతని నొల్ల రిప్పుడూఁ గొందరు ॥దాసో॥

సురలును మునులును శుకాదియోగులును
పరమము శ్రీవేంకటపతి యనుచు
శరణని బ్రదికేరు సరి నేఁడు వైష్ణవులు
యెరపరికానఁ బొయ్యే రిప్పుడూఁ గొందరు. ॥దాసో॥ 5

బౌళి

వెట్టివాఁడ వెట్టివాఁడ వినియుఁ గనియుఁ మఱి
వెట్టి దెలిసి రోఁకలి వేరె చుట్టేఁగాక. ॥పల్లవి॥

పుట్టించినవాఁడవట పూఁచి నన్నుఁ బెంచలేవా
[1]కట్టఁగడ నమ్మని నాకడమేకాక
వొట్టి నాలో నుందువట వోకఁ బాపము నాకేల
గట్టిగాఁ బుణ్యము వేరే కట్టుకొనేఁగాక. ॥వెట్టి॥

యేడనైనా నీవేయట యెదుట నుండఁగలేవా
వేడ(డె?)వెట్టి యేడనైనా వెదకేఁగాక
ఆడినదెల్లా నీవట అందులోఁ దప్పులున్నవా
వీడుపడ్డతలఁపుతో వెరచేఁగాక. ॥వెట్టి॥

భావించితే మెత్తువట పరము నీవియ్యలేవా
[2]నీవాఁడననినా నేరమేకాక
శ్రీవేంకటేశుఁడ నేను చేరి నీకు శరణంటి
దేవుఁడవె కావఁగా నే దిదుకొనేఁగాక ॥వెట్టి॥ 6

రేకు-202 ఆహిరి

పూచినయీదేహము పువ్వుగాని పిందెగాని
చేచేత నెవ్వరికిఁ జెప్పనోపఁ బ్రియము. ॥పల్లవి॥

పుట్టించినదైవము పూరి మేపునా మమ్ముఁ
బట్టినపూర్వకర్మము పాసిపొయ్యీనా
మెట్టినసంసారము మెదిగినపాటే చాలు
తొట్టి కన్నవారినెల్ల దూఁరనోప మిందుకు. ॥పూచి॥

1. అనుస్నవిచార్యము, 2. నివాఁడను+అనని

నొసలఁ వ్రాసినవ్రాలు నుసిగితే మానీనా
కొసరి జగము నాకే కొత్తలయ్యీనా
వుసికతోడిసుఖము వుండినపాటే చాలు
కొసరి జన్మము లింకాఁ గోరనోప నేను. ॥పూచి॥

యేలినవాఁడు శ్రీహరి యేమిసేసినా మేలె
వేళతో నాతఁడే శ్రీవేంకటేశుఁడు
పాలించె నాతఁడు మమ్ము పదివేలులాగులను
యీలాగులనే సుఖియించేము నేము. ॥పూచి॥ 7

ధన్నాసి

పుట్టినట్టె వున్నవాఁడ పోలేదు రాలేదు
ఇట్టె నీదాసుఁడ నైతి యెంగిలెల్లఁ బాసె ॥పల్లవి॥

వెలినున్న జగమెల్ల విష్ణుఁడ నీమహిమే
అలరి నాలోన నీవే అంతరాత్మవు
తెలిసి నేనున్నచోటే దివ్యవైకుంఠము
వెలలేనినరకములవెరపెల్లఁ దీరె. ॥పుట్టి॥

తనువుతోనుండేది నీతలఁచినతలఁపే నా
మనుపుసంసారము నీమాయచేతిదే
పనులనాకర్మము నీపంచినట్టిపనుపే
మనసులోపలియనుమానమెల్లఁ బాసె. ॥పుట్టి॥

తెరమరుగుదినాలు దేవుఁడ నీకల్పితమే
సొరిది యీసురలెల్ల చుట్టాలే నాకు
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నీమఱఁగు చొచ్చి నేఁడు
గురునియానతిచేతఁ గొంకులెల్లా బాసె. ॥పుట్టి॥ 8

వరాళి

ఏనదయ్యేఁ గానిదెల్లా నటు గాకుండితే మానీ
మానుపరా దివి హరిమాయామహిమలు ॥ పల్లవి ॥

పుట్టేటి వెన్ని లేవు పోయేటి వెన్ని లేవు
వెట్టిదేహాలు మోచినవెడజీవులు
గట్టిగాఁ దెలుసుకొంటే కలలోనివంటి దింతే
పట్టి ఇందుకుఁగా నేల బడలేమో నేము ॥ ఏన ॥

కడచిన వెన్ని లేవు కాచుకున్న వెన్ని లేవు
సుడిగొన్నతనలోనిసుఖదుఃఖాలు
యెడపుల నివి రెండు యెంచనీడవంటి వింతే
కడనుండి [1]నేమేలకరఁగేమో [2]నేము. ॥ ఏన ॥

కోరినవి యెన్ని లేవు కోరఁగల వెన్ని లేవు
తీరనిసంపదలతో తెందేపలు
ధారుణి శ్రీవేంకటేశుదాసులమై యిన్నియును
చేరి కైకొంటిమి యేమిసేసేమో నేము ॥ ఏన ॥ 9

సాళంగం

భక్తసులభుఁడును పరతంత్రుఁడు హరి
యుక్తిసాధ్య మిదె యొకరికిఁ గాఁడు. ॥ పల్లవి

నినువగులోకముల నిండినవిష్ణుఁడు
మనుజుఁడ నాలో మనికియయ్యో
మునుకొని వేదముల ముడిగినమంత్రము
కొననాలికలలోఁ గుదురై నిలిచె. ॥ భక్త ॥

1· 2. ఇట్టి పునరుక్తులక్కడక్కడ గలవు.

యేమి దేవతలనేలినదేవుఁడు
నలుగడ నధముని నను నేలె
బలుపగు లక్ష్మీపతియగు శ్రీహరి
యిల మా యింటను యిదవో నిలిచె ॥భక్తి॥

పొడవుకుఁ బొడవగుపురుషోత్తముఁ డదె
బుడిబుడి మాచేతఁ బూజ గొనె
పిడుగు కిదవో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
బడివాయఁడు మాపాలిట నిలిచి. ॥భక్తి॥ 10

లలిత

జ్ఞానినైనా నీకుఁ బో దజ్ఞానినైనా నీకుఁ బోదు.
నేను చేసిననేరమి నీకే సెలవయ్యా. ॥పల్లవి॥

గనిమ మాపుట్టుగు నీగర్భవాసములోనే
అరయ మా మోక్షము నీయిచ్చేతిదే
వెరవు లెంచుకోఁబోతే వేరే మాకు గతి లేదు
నిరతి మాబదుకులు నీకే సెలవయ్యా. ॥జ్ఞాని॥

నిండినమాకోరికలు నీపెరరేఁపులే
వుండఁ జోటు నీకు నావుల్లములోనే
చండిపెట్టి మాకైతే స్వతంత్ర మించుకా లేదు
నిండినమాచేఁతలెల్లా నీకే సెలవయ్యా. ॥జ్ఞాని॥

యిదె మాసంసారములు యిట్టె నీకల్పితములు
తుదమొదలును నీవే తోడునీడవు.
యెదుట శ్రీవేంకటేశ యేలినవాఁడవు నీవే
నిదురమాదినములు నీకే సెలవయ్యా. ॥జ్ఞాని॥ 11

సాళంగనాట

ఎక్కడి నరకములు యెక్కడి మృత్యువు మాకు
దక్కి నీదివ్యనామామృతము చూరగొంటిమి. ॥పల్లవి॥

తమితో [1] శ్రీపతి నీదాసులఁ జేరనప్పుడే
యమకింకరభయము లణఁగిపోయ
జమళి నీయాయుధలాంఛనము మోచినప్పుడే
అమరఁ గాలదండము లవియెల్లఁ దొలిసె. ॥ఎక్క॥

మును నీనగరిత్రోవ మొగమైనయప్పుడే
ఘనయామ్యమార్గము గట్టువడియ
వొనర నీతిరుపతి నొకరాత్రి వున్నపుడే
తనలు కాలసూత్రాదిఘాతలెల్లఁ బూడె. ॥ఎక్క॥

యెదురై నీమంత్రజప మెంచుకొన్నయపుడే
కదుఁ జిత్రగుప్తునిలెక్కలు గడచె
వడిగా శ్రీవేంకటేశ్వర మీశరణనఁగా
అదరి వైకుంఠము మాయరచేత నిలిచె. ॥ఎక్క॥ 12

రేకు-208 సామంతం

పురుషుల నీగతి బోధించి బోధించి
సురతసమాధియందుఁ జొక్కించే రదివో ॥పల్లవి॥

కొంకక సతులనేటిగురువు లందరికి
కంకిగా మర్మాలు సోఁకఁగ వార్షించి
లంకెలను బంచాంగుళహస్తమస్తకమున
వుంకువఁ దమయంగము వుపదేశించేరు. ॥పురు॥

1. 'శ్రీపతిదాసులఁ' పూ. ము. పా.

మదనమంత్రములెల్ల మరి చెవిలోనఁ జెప్పి
మొదల నఖాంకురపుముద్రలు వెట్టి
పదమూరులుఁ దమ్ములప్రసాదములు వెట్టి
వుదుట సంసారబ్రహ్మ ముపదేశించేరు. ॥ పురు ॥

బడలించి అనంగపరవస్తువును జూపి
కడపట విరక్తిఁ గడు బోధించి
తడవి శ్రీ వేంకటేశుదాసులఁ దప్పించి
వుడివోనిజీవులకు నుపదేశించేరు. ॥ పురు ॥ 13

గుజ్జరి

ఇంతేపో వారివారిహీనాధికములెల్ల
పంతాన తా మేవాటిభాగ్యము నాపాటే. ॥ పల్లవి ॥

అందరిలో దేవుఁడుండు అందధికులు గొందరు
కొందరు హీనులై కుందుదు రింతే
చెంది వీచేగాలొకటే చేసివంటా నొకటే
పొంది గట్టికొలుచుండి [1] పొల్లు కడఁబడును. ॥ ఇంతే ॥

పుట్టుగందరి కొకటే భూమిలో యేలికలును
వెట్టిబంట్లుఁ గొందరై వీఁగుదు రింతే
చుట్టి వరిగురుమతో జొన్నగింజ సరిదూఁగు
తెట్టలై మేలొకటికి తీలొకటికాయ. ॥ ఇంతే ॥

కోరి శ్రీ వేంకటపతికుక్షిలోనే లోకములు
ఆరయఁ [2] గిందెడు మీఁదెడై వున్నవింతే
యీరీతి నితనిదాసు లెక్కిరి పొడవులకు
తారి కిందికి దిగిరి దానవులై కొందరు ॥ ఇంతే ॥ 14

---

1. 'పొల్లుగడఁ' రేకు. 2. "గిందేడు మీఁదేడై" పూ. ము. పా కిందెడు=కిందికి దిగినవి. మీఁదెడు=పైకెక్కినవి.

లలిత

అన్నిటా నాపాలిటికి హరి యాతఁడే కలఁడు
ఎన్నికగాఁ దుదిపద మెక్కినది మేలు ॥పల్లవి॥

కొందరుజీవులు నన్నుఁ గోపగించినా మేలు
చెంది కొందరట్టె సంతసించినా మేలు
నిందించి కొందరు నన్ను నేఁడే రోసినా మేలు
పొందుగ కొందరు నన్నుఁ బొగడినా మేలు. ॥ అన్ని ॥

కోరి నన్నుఁ బెద్దసేసి కొందరు మొక్కినా మేలు
వేరే హీనుఁడని భావించినా మేలు
కూరిమిఁ గొందరు నన్నుఁ గూడుకుండినా మేలు
మేరతో విడిచి నన్ను మెచ్చకున్నా మేలు ॥ అన్ని ॥

యిప్పటికిఁగలపాటి యెంతపేదయినా మేలు
వుప్పతిల్లుసంపద నాకుండినా మేలు
యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశు కే నిచ్చినజన్మ మిది
తప్పు లే దాతనితోడితగులమే మేలు, ॥ అన్ని ॥ 15

ధన్నాసి

ఊరకే నీశరణని వుండుటే నాపనిగాక
యీరీతి నావుపాయము లేద లెక్కినయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

ముందే అంతర్యామివై మొగి నాలో నుండఁగాను
చెంది నిన్ను లేనివానిఁ జేసుక నామనసులో
గొంది నీయాకారముగా కొంత నే భావించుకొంటా
ఇందుఁ గల్పితధ్యానము లెట్టు చేసేనయ్యా ॥ ఊర ॥

కన్నులఁ జూచినందెల్ల కమ్మి నీవై యుండఁగాను
అన్నిటాఁ బ్రత్యక్షమందు అభావన చేసుకొని
విన్ననై తెలియలేక వేరే యెందో వెదకుచు
పన్నినప్రయాసాలఁ బడనేఁటికయ్యా. ॥ ఊర ॥

శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద శ్రీపతివై కొలువుండి
ఆవటించి తలఁపులో నచ్చొత్తి నట్టుండఁగాను
దేవుఁ డెట్టివాఁడంటా తెగనిచదువులందు
సోవలుగా నింక నేమి సోదించేనయ్యా. ॥ ఊర ॥ 16

రామక్రియ

భూమిలోనఁ గొత్తలాయఁ బుత్రోత్సవ మిదివో
నేమపు[1]కృష్ణజయంతి నేఁడే యమ్మా ॥ పల్లవి ॥

కావిరి బ్రహ్మాండము కడుపులోనున్నవాని
దేవకి గర్భమున నద్దిర మోచెను
దేవతలెల్ల వెదకి తెలిసి కానని వాని
యీవల వసుదేవుఁడు యెట్టు గనెనమ్మా. ॥ భూమి ॥

పొడవుకుఁ బొడవైన పురుషోత్తముఁడు నేఁడు
అడరి తొట్టెలబాలుఁడాయ నమ్మ
వుడుగక యజ్ఞభాగమొగి నారగించేవాఁడు
కొడుకై తల్లిచన్నుగుడిచీనమ్మా. ॥ భూమి ॥

పాలజలధియల్లుండె(డై?) పాయకుండేయీతనికి
పాలవుట్లపండుగ [2]బాఁతే(తా?)యనచే
ఆలరి శ్రీ వేంకటాద్రి [3]నాటలాడనే మరిగి
పేలరియై కడు పెచ్చువెరిగినమ్మా ॥ భూమి ॥ 17

1. 'క్రిష్ణ' రేకు 2 'బాఁతేయ' రేకు. బాఁతి+అయ=బాఁతేయ ఇట్టి వ్యావహారిక సంధు లీవాఙ్మయమున కొల్లలు. 3. నాటలాడ వే మరిగి। వూ. ము. పా.

లలిత

అందాఁకా నమ్మలేక అనుమానపడు దేహి
అంది నీసొమ్ముగనక అదియుఁ దీరుతువు. ॥పల్లవి॥

నీదాసుఁడననేటినిజబుద్ధి గలిగితే
ఆదెస నప్పుడే పుణ్యుఁడాయ నతఁడు
[1]వేన(దు?)తో నొక్కొక్కవేళ వెలుతులు గలిగితే
నీదయవెట్టి వెనక నీవే తీరుతువు ॥అందా॥

తొలుత నీశరణము దొరకుటొకటేకాని
చెలఁగి యాజీవునికిఁ జేటు లేదు
కలఁగి నడుమంత్రాన గతిదప్పనడచిన
నెలకొని వంకలొత్త నీవే నేరుతువు. ॥అందా॥

నీవల్లఁ గొరత లేదు నీపేరు నొడిగితే
శ్రీవేంకటేశ యిట్టె చేరి కాతువు
భావించలేకుండఁగాను భారము నీదంటేఁ జాలు
నీవారి రక్షించ నీవే దిక్కాదువు. ॥అందా॥ 18

రేకు 204 లలిత

కడునజ్ఞానపుకరవుకాల మిదె
వెడలదొబ్బి మావెరపు దీర్చవే. ॥పల్లవి॥

పాపపుపసురము బందెలు మేయఁగ
పోపులపుణ్యము పొలివోయ
శ్రీపతి నీకే చేయి చాఁచెదము
యేపున మమ్మిఁక నీడేర్చవే ॥కడు॥

1. 'వేద'కు 'వేద' అని ఈవాఙ్మయమున వలుతావుల గలదు.

యిలఁ గలియుగమనుయెండలు గాయఁగ
చెలఁగి ధర్మమనుచెరు వింకె
పొలసి మీకృపాంబుధి చేరితి మిదె
తెలిసి నాదాహము తీర్చవే. ॥కడు॥

వడిగొని మనసిజవాయువు విసరఁగ
పొడవగు నెఱుకలు పుటమెగసె
బడి శ్రీవేంకటపతి నీశరణము
విడువక చొచ్చితి వెసఁ గావఁగదే. ॥కడు॥ 19

గుజ్జరి

భావించి నేరనైతి పశుబుద్ధి నైతిని
యీవల నాయపచార మిది గావవయ్యా. ॥పల్లవి॥

హరి నీవు ప్రపంచమందుఁ బుట్టించితి మమ్ము
పరము నే సాధించేది బలుద్రోహ మవుఁగాదో
సిరులనేలేటివాఁడు చెప్పినట్టు సేయక
విరసాలు బంట్లకు వేరే సేయఁదగునా. ॥భావిం॥

పంచేంద్రియములు నాపైఁ బంపువెట్టితివి నీవు
యెంచి వాని నే దండించే దిది నేరమౌఁగాదో
పెంచేటితల్లిదండ్రులు ప్రియమై వడ్డించఁగాను
కంచము కాలఁదన్న సంగతియా బిడ్డలకు. ॥భావిం॥

మిక్కిలిసంసారము మెడఁగట్టితివి నాకు
అక్కర నే వేసారేది అపరాధ మవుఁగాదో
దిక్కుల శ్రీవేంకటాద్రిదేవుఁడ నీవియ్యఁగాను
యెక్కడో జీవుఁడ నేను యెమరాడఁదగునా. ॥భావిం॥ 20

రామక్రియ

గరుడధ్వజం బెక్కె కమలాక్షు పెండ్లికి
పరుష లదివో వచ్చెఁ బైపై సేవించను. ॥ పల్లవి ॥

పాడిరి సోబాన నదె భారతియు గిరిజయు
ఆడిరి రంభాదులైన అచ్చరలెల్ల
కూడిరి దేవతలెల్ల గుంపులై శ్రీవేంకటాద్రి
వేడుకలు మీరఁగ శ్రీవిభుని పెండ్లికిని. ॥ గరు ॥

కురిసెఁ బువ్వులవాన కుప్పలై యెందు చూచిన
మొరసె దేవదుందుభి మోఁతలెల్లను
బెరసె సంపదలెల్ల పెంటలై శ్రీవేంకటాద్రి
తిరమైమించిన దేవదేవుని పెండ్లికిని. ॥ గరు ॥

వేసిరి కానుకలెల్ల వేవేలు కొప్పెరల
పోసి రదే తలఁబాలు పుణ్యాపతులు
ఆసల శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ దాను
సేసలువెట్టినయట్టిసింగారపు పెండ్లికి. ॥ గరు ॥ 21

గుండక్రియ

ఇతరచింత లిఁక నేమిటికి
అతఁడే గతియై అరసేటివాఁడు. ॥ పల్లవి ॥

కర్మమూలమే కాయము నిజ—
ధర్మమూలమే తనయాత్మ
అర్మిలి రెంటికి హరియొకఁడే
మర్మ మీతఁడే మనిపేటివాఁడు. ॥ ఇత ॥

బహుభోగమయము ప్రపంచము
నిహితజ్ఞానము నిజము త్రి
ఇహపరములకును యీశ్వరుఁడే
సహజపుఁగర్తై జరపేటివాఁడు ॥ ఇత ॥

అతిదుఃఖకరము లాసలు
సతతసుఖకరము సమవిరతి
గతి యలమేల్మంగతో శ్రీవేంకట-
పతి యొకఁడెస్ప్రటుఁ బాలించువాఁడు ॥ ఇత ॥ 22

శంకరాభరణం

అచ్యుత మిమ్ముఁ దలఁచేయంతపని వలెనా
యిచ్చల మీవారే మాకు నిహపరా లియ్యఁగా. ॥ పల్లవి ॥

మిమ్ము నెఱిఁగినయట్టిమీదాసుల నెఱిఁగే-
సమ్మతివిజ్ఞానమే చాలదా నాకు
వుమ్మడి మీసేవసేసుకుండేటివైష్ణవుల-
సమ్ముఖాన సేవించుటే చాలదా నాకు. ॥ అచ్యు ॥

నిరతి నీకు మొక్కేవీడింగరీలకు
సరవితో మొక్కుటే చాలదా నాకు
పరగ నిన్నుఁ బూజించేప్రపన్నులఁ బూజించే-
సరిలేనిభాగ్యము చాలదా నాకు. ॥ అచ్యు ॥

అంది నీకు భక్తులై నయలమహానుభావుల-
చందపువారిపై భక్తి చాలదా నాకు
కందువ శ్రీవేంకటేశ కడు నీబంటుబంటుకు
సందడిబంట నవుటే చాలదా నాకు. ॥ అచ్యు ॥ 23

నవనీతచోర నమో నమో
నవమహిమార్ణవ నమో నమో. ॥ పల్లవి ॥

హరి నారాయణ కేశవాచ్యుత శ్రీకృష్ణ
నరసింహ వామన నమో నమో
మురహర పద్మనాభ ముకుంద గోవింద
నరనారాయణరూప నమో నమో. ॥ నవ ॥

నిగమగోచర విష్ణు నీరజాక్ష వాసుదేవ
నగధర నందగోప నమో నమో
త్రిగుణాతీత దేవ త్రివిక్రమ ద్వారక –
నగరాధినాయక నమో నమో. ॥ నవ ॥

వైకుంఠ రుక్మిణీవల్లభ చక్రధర
నాకేశవందిత నమో నమో
శ్రీకరగుణనిధి శ్రీ వేంకటేశ్వర
నాకజనననుత నమో నమో. ॥ నవ ॥ 24

రేకు 205 శంకరాభరణం

అతఁడే సకలము అని భావింపుచు
సీతతో నడవక నిలుకడ యేది. ॥ పల్లవి ॥

యెందునుఁ జూచిన యీశ్వరుఁ డుండఁగ
విందుల మనసుకు వెలితేది
సందడించేహృచ్చైతన్య మిదివో
కిందువలెఁ క వెదకఁగ నేది. ॥ అతఁ ॥

అంతరాత్ముఁడై హరి పొడచూపఁగ
పంతపుకర్మపుభయ మేది
సంతత మాతఁడే స్వతంత్రుఁ డిదివో
కొంత గొంత మరి కోరెడి దేది. ॥అంత॥

శ్రీవేంకటపతి జీవుని నేలఁగ
యీవల సందేహ మిఁక నేది
భావం బీతఁడు ప్రపంచ మీతఁడు
వేవేలుగ మరి వెదకెడి దేది. ॥అంత॥ 25

సాళంగనాట

అద్దిరా వోయయ్య నే నంతవాఁడనా। వొక-
కొద్ది నీదాసులసేవ కోరఁగలఁగాక ॥పల్లవి॥

హరి నీమాయలకు నే నడ్డము చెప్పేవాఁడనా
అరిదైన దదియు రాచాజ్ఞ గనక
పరప పదాన కాసపడుట యు ద్రోహము
సొరిది నీభండారము సొమ్ముగనక. ॥అద్ది॥

పంచేంద్రియముల నేఁ బారఁదోలేవాఁడనా
ముంచి నీవు వెట్టినట్టిముద్ర కర్తలు
అంచల నావిజ్ఞాన మది దాఁచవచ్చునా
నించి నీవు పాఁతినట్టినిధాన మది. ॥అద్ది॥

వొట్టి సంసారపుమోపు వోపనేవాఁడనా
వెట్టి మమ్ముఁ జేయుంచేటివేడుక నీది
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ [1]కదిసి నీశరణంటి
అట్టుగ నేఁ జెప్పేవా మీఱఁగ నీరహస్యము. ॥అద్ది॥ 26

1. కదిసి—రేఖ.

రామక్రియ

ఇచ్చులోఁ గోరేవెల్లా నిచ్చేధనము
అచ్యుతనామమెపో అధికపుధనము. ॥ పల్ల ॥

నారదాదులువోగడేనాలుకపయిధనము
సారపువేదములలో చాటేధనము
కూరిమిమునులు దాఁచుకొన్నట్టిధనము
నారాయణనామ మిదే నమ్మినట్టిధనము. ॥ ఇచ్చ ॥

పరమపదవికి సంబళమైనధనము
యిరవై భక్తులకెల్లా నింటిధనము
పరగ నంతరంగాన పాఁతినట్టిధనము
హరినామ మిదియపో అరచేతిధనము. ॥ ఇచ్చ ॥

పొంచి శివుఁడు కాశిలో బోధించేధనము
ముంచినఆచార్యులమూలధనము
పంచి శ్రీ వేంకటపతి పాలించేధనము
నించి విష్ణునామ మదే నిత్యమైనధనము ॥ ఇచ్చ ॥ 27

శ్రీరాగం

ఇతనికంటె ఘను లిఁక లేరు
యితరదేవతలయిందరిలోన. ॥ పల్లవి ॥

భూపతి యీతఁడె పొదిగి కొలువరో
శ్రీపతి యీతఁడే చేకొనరో
యేపున బలువుఁడు నీతఁడే చేరరో
వైపై వేంకటపతి యైనాఁడు. ॥ ఇత ॥

మరుగురుఁ డితఁడే మతి నమ్మఁగదరో
పరమాత్ముఁ డితఁడె భావించరో
కరివరదుఁ డితఁడె గతి యని తలఁచరో
పరగ శ్రీవేంకటపతి యైనాఁడు. ॥ఇత॥

తల్లియు నితఁడే తండ్రియు నితఁడే
వెల్లవిరై యిఁక విడువకురో
చల్లగా నితని శరణని బ్రతుకరో
అల్ల శ్రీవేంకటహరి యయినాఁడు. ॥ఇత॥ 28

లలిత

చూడ వేడుకలు సొరిది నీమాయలు
తోడనే హరి హరి దొంసీ నిదివో ॥పల్లవి॥

పుట్టేటిజీవులు పొందలేటిజీవులు
జట్టిగొని రిదియే జగమెల్లా
కట్టిడికర్మము కాయజుమర్మము
నెట్టుకొన్న దిదె నిఖిలంబెల్లా. ॥చూడ॥

ములిగేటిధనములు మోచేటిధనములు
కలిమి మెరసె లోకంబెల్లా
పొలసి వేగుటలు పొద్దు గుంకుటలు
కలిగిన విదివో కాలంబెల్లా. ॥చూడ॥

తగిలేటిపురుషులు తమకపుకాంతలు
బగివాయని దీబదుకెల్లా
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నీకృపఁ
దెగనిజీవనము దినదినమెల్లా. ॥చూడ॥ 29

దేవగాంధారి

ఎన్నఁడొకో నేఁ దెలిసి యెక్కుడయి బ్రదికేది
పన్నిననాగుణమెల్లా భ్రమత పాలాయ. ॥పల్లవి॥

ధనమద మిదె నన్ను దైవము నెఱఁగనీదు
తనుమద మెంతయిన తపముఁ జేయనీదు
ఘనసంసారమదము కలుషముఁ బాయనీదు
మనెడినామనువెల్లి మదము పాలాయ. ॥ఎన్న॥

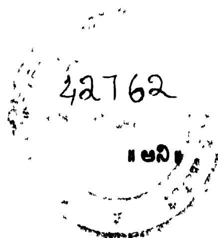
పొంచి కామాంధకారము పుణ్యము గానఁగనీదు
కంచపుజన్మపుచిక్కు గతి చూపదు
పెంచి యజ్ఞానతమము పెద్దల నెరఁగనీదు
చించరానినాబుద్ధి చీఁకటిపాలాయ. ॥ఎన్న॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుమాయ చిత్తముఁ దేరనీదు
యేవంకా నీతఁడే గతి యున్నిటా మాకు
యేవుపాయమును లేక యీతనిమఱఁగు చొచ్చి
దేవుఁ డంతర్యామి యని తేజముఁ బొందితిమి. ॥ఎన్న॥ 80

రేకు 206 సాళంగనాట

అని రావణుతల లట్టలుఁ బొందించి
చెనకి భూతములు చెప్పె బుద్ధి ॥పల్లవి॥

కట్టిరి జలనిధి కపిసేన లవిగో
చుట్టు లంక కంచుల విడిసె
కొట్టిరి దానవకోట్లతల లదె
కట్టిడిరావణ గతియో నీకు. ॥అని॥

యెక్కిరి కోటలు యిందరు నొకపరి
చిక్కిరి కలిగినచెరయెల్ల
పక్కన సీతకుఁ బరిణామమాయ
[1]నిక్కె(క్క?)ము రావణ నీకో బ్రదుకు. ॥అని॥

పరగ విభీషణుఁ బట్టము గట్టెను
తొరలి లంకకును తొలుదొలుతే
గరిమెల శ్రీవేంకటగిరి రాముఁడు
మెరసెను రావణ మేలాయఁ బనులు. ॥అని॥ 81

దేవగాంధారి

దైవము నీవే యిఁక దరి చేరుతువుగాక
జీవులవసము గాదు చిక్కిరి లోలోననే. ॥పల్లవి॥

పుటుట సహజ మిది పొదలేజీవులకెల్ల
గట్టిగా జగమునందు కలకాలము
నటేటివరదవలె నానాటినీమాయ
కొట్టుక పారఁగఁ జొచ్చె కూడినవిజ్ఞానము. ॥దైవ॥

పాపమే సహజము బద్ధసంసారులకెల్ల
కాఁపురపువిధులలో కలకాలము
తేపలేనిసముద్రము తెరఁగున కర్మమెల్లా
మాపు రేపు ముంచఁ జొచ్చె మతిలోనిధైర్యము. ॥దైవ॥

లంపటమే సహజము లలి దేహధారులకు
గంపమోపు [2]కోరికెలకలకాలము
యింపుల శ్రీవేంకటేశ ఇదె నీదాసులని
పంపుసేసి బ్రదికించె ప్రపన్నసుగతి. ॥దైవ॥ 82

1. 'నిక్కెము' వంటి ప్రయోగములు ఈ వాఙ్మయమున పెక్కుగ గలవు.
2. 'కోరికలు కలకాలము' కావచ్చు.

గుండక్రియ

ఇట్టి నాస్తికులమాట యేమని నమ్మేరి దీ(క
పట్టి సములమంటానే భక్తుల దూషింతురు. ॥పల్లవి॥

వేదములు చదువుతా విశ్వమెల్లా(గల్లనేరు
ఆదెస తాము పుట్టుండి అదియును మాయనేరు
పాదగువిష్ణు(డుండ(గ బయలు తత్త్వమనేరు
లేదు జీవత్వమంటా లేముల(బొందుదురు ॥ఇట్టి॥

తిరమై తమఇండ్ల దేవపూజలు సేసేరు
ధరలోన తము(దామే దైవమనేరు
అరయ(గర్మమె బ్రహ్మమని యాచరించేరు
సరి నదే కాదని సన్యసించేరు. ॥ఇట్టి॥

అందుక పురుషసూక్తమర్థము(జెప్పుదురు
కందువ నప్పటి నిరాకారమందురు
యిందులో శ్రీవేంకటేశ యిటు నీదాసులుగాక
మందపురాణులా దేమతము నడతురు. ॥ఇట్టి॥ 38

వసంతవరాళి

ఇహము(బరము(జిక్కె నీతనివంక
అహిశయనునిదాసులంతవారు వేరీ. ॥పల్లవి॥

సిరికలిగినవారు చింతలిన్నిటను(బాసి
నిరతపువర్గ(గర్వ?)ముతో నిక్కేరటా
సిరికి మగ(డయిన శ్రీపతి యేలి మ—
మ్మరయుచున్నా(డు మాయంతవారు వేరీ. ॥ఇహ॥

బలవంతుఁడైనవాఁడు భయములిన్నిటఁ బాసి
గెలిచి పేరువాడుచుఁ గెరలీనటా
బలదేవుఁడైనశ్రీపతి మా యింటిలోన
అలరివున్నాఁడు మాయంతవారు వేరీ. ॥ఇహ॥

భూములేలేటివాఁడు భోగములతోఁ దనిసి
కామించి యానందమునఁ గరఁగీనటా
సేమముతో భూపతైనశ్రీవేంకటేశుఁడు మాకు
ఆముకొనివుండఁగా మాయంతవారు వేరీ. ॥ఇహ॥ 34

మాళవిగౌళ

అన్నియు నీతనిమూల మాతఁడే మాపాలఁ జిక్కె
కన్నుల మావేడుకకు కడయేది యిఁకను. ॥పల్లవి॥

కామధేనువు [1]గలి(గి?)తే గర్వించు నొక్కరుఁడు
భూమి యేలితే నొకఁడు పొదలుచుండు
కామించి నిధి గంటె కళలమించు నొకఁడు
శ్రీమంతుఁడగుహరి చిక్కె మాకు నిదివో ॥అన్ని॥

పరుసవేదిగలి(గి?)తే పంతములాడు నొకఁడు
ధరఁ జింతామణబ్బితే దాఁటు నొకఁడు
సురలోక మబ్బితేను చొక్కుచునుండు నొకఁడు
పరమాత్ముఁడే మాపాలఁ జిక్కెనిదివో. ॥అన్ని॥

అమృతపానముసేసి యానందించు నొకఁడు
భ్రమసు దేహసిద్ధిఁ బరగొకఁడు
తమి శ్రీవేంకటేశుఁడే దాఁచినధనమై మాకు
అమరి నామతిఁ జిక్కె నద్దములే దిదివో. ॥అన్ని॥ 35

1 'కలిగితే' అనుటకు 'కలితే' ఈ వాఙ్మయమున కోకొల్లలుగ బ్రయోగములు కలవు.

దేవగాంధారి

పట్టరో వీదుల(బరువులువెట్టి
    పుట్టుగులతో హరి పొలసీ వీ(డే ॥పల్లవి॥

వేవేలు నేరాలు వెదకేటిదేవు(డు
    ఆవుల(గాచీ నలవా(డే
పోవుగ బ్రాహ్మల(బుట్టించుదేవు(డు
    సోవల యశోదసుతు(డట వీ(డే ॥పట్ట॥

ఘనయజ్ఞములకు(గర్తగుదేవు(డు
    కినిసి వెన్న దొంగిలె వీ(డే
మునులచిత్తములమూలపుదేవు(డు
    ఘొనసీ గొల్లెతలయింటింట వీ(డే ॥పట్ట॥

నుడిగి నారదు(డు నుతించుదేవు(డు
    బడిరోల(గట్టువడె వీ(డే
వుడివోనివరము లొస(గెడుదేవు(డు
    కడ(గిన(శ్రీ) వేంకటగిరి వీ(డే ॥పట్ట॥ 86

రేకు 207 భైరవి

వెట్టివారి(దెలుపుట వేవేలు సుకృతము
    ముట్టు(బాలమంకే కాని ముందు గాన దైవమా ॥పల్లవి॥

ఇంతకతొల్లిటిజన్మ మెటువంటిదో యెర(గ
    పొంతనే ఇటమీ(దటిపుట్టు వెర(గ
అంతరాన(బెరిగేకాయమే నాకు సుఖమై
    సంతసాన మురిసేను సంసారమందును. ।వెట్టి॥

వొడలిలోపలిపేయి మొకటుంటాఁ దలఁచను
బడి నెదిటిదేహాలవచ్చి దలఁచ
నుడిసి పై పచారాతే చూచి సురతసుఖాన
పడఁతులఁ బొంది పొందిపరిణామించేను. ॥ వెట్టి ॥

పాపమూలమున వచ్చేబలునరకము లెంచ
యేపునఁ బుణ్యపుబుద్ధి యించుకా నెంచ
దీపనపుజంతువనుఁ దెచ్చి పావనుఁ జేసితి
చేపట్టి నన్ను రక్షించు శ్రీవేంకటేశుఁడా ॥ వెట్టి ॥ 87

సామంతం

ఎందరితోఁ బెనఁగేను యెక్కడని పోరలేను
కందర్పజనక నీవే గతిగాక మాకు. ॥ పల్లవి ॥

నిక్కి నాబలవంతాన నేనే గెలిచేనంటే—
నొక్కపంచేంద్రియముల కోపఁగలనా
తక్కనసంసారవార్ధి దాఁటఁగలనో మరి
దిక్కుల కర్మబంధము తెంచివేయఁగలనో. ॥ ఎంద ॥

పన్ని కొన్నపాయమున పదము సాధించేనంటే
యెన్న నీమాయ కుత్తర మియ్యఁగలనా
వన్నెలనామనసే వంచుకోఁగలనో మరి
కన్నట్టి యీప్రపంచమే కడవఁగఁగలనో ॥ ఎంద ॥

వుల్లములో నిన్ను ధ్యాన మొగి నేఁ జేసేనంటే
తొల్లిటియజ్ఞానము తోయఁగలనా
ఇల్లిదే శ్రీవేంకటేశ యెదుటనే నీకు మొక్కి
బల్లిదుఁడ నౌదుఁగాక పంద నేఁ గాఁగలనా. ॥ ఎంద ॥ 88

ఆహిరి

అయ్యో నానేరమిదే అక్కట యేమని వగతు
ముయ్యంచుచంచలాన మోసపోతిఁగాక. ॥పల్లవి॥

కానవా నావంటివారే కారా యీజంతువులు
నానాయోనులఁ బుట్టి నడచేవారు
మానక నాగర్వమున మదాంధవున ముందు
గానక భయపడినకర్మి నింతేకాక అయ్యో॥

చదువనా నేఁ దొల్లి జన్మజన్మాంతరముల
ఇది పుణ్యమిది పాప మింతంతని
వదలక నాభోగవాంఛలే పెంచి పెంచి
తుదకెక్క వెదకనిదుష్టుఁడ నేను ॥అయ్యో॥

వినవా నేఁ బురాణాల వెనకటివారనెల్ల
మనెడిభాగవతులమహిమలెలా
యెనయుచు శ్రీవేంకటేశుకృపచేత నేడు
ఘనుఁడ నయితిఁగాక కష్టుఁడఁగానా ॥అయ్యో॥ 89

సాళంగనాట

ఆము స్వతంత్రులు గారు 'దాసోహము' నన లేరు
పామరపుదేహులకు పట్టరాదు గర్వము. ॥పల్లవి॥

పరగుబ్రహ్మాదులు బ్రహ్మమే మా మనలేరు
హరికే మొరవెట్టేరు ఆపదైతేను
ధరలో మనుజులింతే తామే దయివమనేరు
పొరిఁ దాము చచ్చిపుట్టే పొద్దెరఁగరు ॥ఆము॥

పండినవ్యాసాదులు ప్రపంచము కెల్లినరు
కొండలుగాఁ బురాణాలఁ గొనియాడేరు
అండనే తిరపెముత్తై అందరు నడిగి తా-
ముండుండి తేదనుకోనే రోష్వాదిన్నా మానరు ॥తాము॥

సనకాదియోగులు శౌరిభక్తి సేసేరు దు-
ర్జనులు భక్తి వొల్లరు జ్ఞానులమంటా
ననుపయి శ్రీవేంకటేశ నినుఁ జేరి మొక్కుతానె
అనిశము నిరాకారము నేరు యీద్రోహులు. ॥తాము॥ 40

శంకరాభరణం

ఎట్టు మోసపోతి నేను యిపయెల్ల సజమని
నెట్టన హరినే నమ్మనేర నయితిఁగా. ॥పల్లవి॥

దేహమిది నాదని తెలిసి నమ్మివుండితే
ఆహా నే నొల్లనన్నా సటే ముదిసె.
వూహల సంభోగమెల్లా వొళ్లఁ బట్టెనంటా నుంటే
దాహము కడ నిసుముదాగిన నీరాయఁగా. ॥ఎట్టు॥

మనసు నాదని నమ్మి నుది నుది నే పెంచితి—
ననుఁ గుడిచేంద్రియములందుఁ గూడెనా(ను?)
యెనసి ప్రాణనాయువు లిపి సొమ్మని నమ్మితి
మొనసి లోను వెలినై ముక్కువాత నున్నవి ॥ఎట్టు॥

ఇందుకొరకె నేను ఇచ్చాళ్లు పాటువడితి
ముందు వెనకెంచక నే మూఢుఁడ నైతి
అంది శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డంతటా నుండి నా—
చందము చూచి కావఁగ జన్మమే యీడేరె. ॥ఎట్టు॥ 41

నాట

ఎందరైనఁ గలరు నీ కింద్రచంద్రాదిసురలు
అందులో నే నెవ్వఁడ నీ వాదరించే దెట్టో. ॥పల్లవి॥

పెక్కుబ్రహ్మాండములు నీపెనురోమకూపములఁ
గిక్కిరిసున్న వందొకకీటమ నేను
చక్కఁగా జీవరాసులసందడిఁ బడున్నవాఁడ
ఇక్కువ నన్నుఁ దలఁచి యెట్టు మన్నించేవో. ॥ఎంద॥

కోట్లైనవేదములు [1]కొనాడీ [2]నిన్నందులో నా —
నోటివిన్నపము లొక్క నువ్వుగింజంతే
మాటలు నేరక కొలమూలి వాకిట నుండ
దాటగా నీదయ నాపైఁ బాఱుటెట్టో ॥ఎంద॥

అచ్చపునీదాసులు అనంతము వారలకు
రిచ్చల నే నొకపాదరేణువ నింతే
ఇచ్చగించి శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ దలఁచుక
మచ్చికఁ గాచితి నన్ను మఱవనిదెట్టో. ॥ఎంద॥ 42

రేకు 208 ముఖారి

పుట్టించేవాఁడవు నీవే పోరులు వెట్టేవు నీవే
యెట్టు నేరుచుకొంటి విది నీవినోదమా. ॥పల్లవి॥

కొందరు దేవతలును కొందరు రాక్షసులును
ఇందరి కంతర్యామి వెప్పుడు నీవు
అంది కోప మొకరిపై నట్టె ప్రసాద మొకరి —
కిందులోనే పక్షపాత మిది నీకే తగును. ॥పుట్టిం॥

1. 'కొనాడీ' పూ. ము. పా. కొని+అడీ=కొనాడీ.
2. 'విన్నందులోన' పూ. ము. పా.

నరకమనుచుఁ గొంత నగి స్వర్గమని కొంత
నిరతి గురిసేసేవు నీకుతఁలోనే
ధరఁ జీఁకటొకవంక తగ వెన్నెలొకవంక
నెరపేవు నీమాయ నీకే తెలుసును. ॥పుట్టిం॥

దాసపరిపాలనము తగు దుష్టశిక్షణము
వాసిఁ గైకొంటివి నీకు వశమై రెండు.
దోసము నీవల్ల లేదు తొలుతె శ్రీవేంకటేశ
సేసినవారిపుణ్యామే చిత్తానఁ బెట్టితివి. ॥పుట్టిం॥ 48

దేవగాంధారి

ఇతరదేవతల కిది గలదా
ప్రతి వేరీ నీప్రభావమునకు. ॥పల్లవి॥

రతిరాజజనక రవిచంద్రనయన
అతిశయశ్రీవత్సాంకుఁడవు
పతగేంద్రగమన పద్మాపతిపతి
మతి నినుఁ దలఁచిన మనోహరము. ॥ఇత॥

ఘనకిరీటధర కనకాంబర పా—
వన క్షీరాంబుధివాసుఁడవు
వనజచక్రధర వసుధావల్లభ
నినుఁ బేరుకొనిన నిర్మలము. ॥ఇత॥

దేవపితామహ త్రివిక్రమ హరి
జీవాంతరాత్మక చిన్మయుఁడా
శ్రీవేంకటేశ్వర శ్రీకర గుణనిధి
నీవార మనుటే నిజసుఖము. ॥ఇత॥ 44

మాళవిగౌళ

ఎట్టు వలసినాఁ జేయు మేఁటి విన్నపము లిఁక
కట్టుకో పుణ్యమైనాఁ గాక మఱేమైనాను. ॥పల్లవి॥

నన్ను నెంచి కాచేనంటేనా యవగుణి నేను
నిన్ను నెంచి కాచేనంటే నీవు లక్ష్మీపతివి
యిన్నిటా నాకంటే హీనుఁ డిఁక మఱెవ్వఁడూ లేఁడు
వున్నతి నీకంటే ఘను లొకరూ లేరు. ॥ఎట్టు॥

నిలువెల్లా నెంచుకొంటే నివ్వరిముల్లంత లేను
బలువుఁడ నీవైతే బ్రహ్మాండము
యెలమి నే నుపకార మెవ్వరికిఁ జేయలేను
మెలఁగి నీవే తృణము మేరువు సేయుదువు. ॥ఎట్టు॥

భావించ నీ వేలికవు బంటుమాత్రమింతే నేను
నీవు సర్వాంతరాత్మవు నే నొకఁడను
సావధానమున నేను సర్వభక్షకుఁడ నింతే
శ్రీవేంకటేశ నీవు జీవరక్షకుఁడవు. ॥ఎట్టు॥ 45

శంకరాభరణం

వేవేలు బంధములు విడువ ముడువఁబట్టె
దైవమా నిన్నెట్టు తగిలేమయ్యా. ॥పల్లవి॥

పారీ ముందటిభవపాశములు
తీరీఁ దొల్లిటితిత్తిలో పుణ్యము
పూరీఁ గోరిక లొకటొకటే
యేరీతి సుజ్ఞాన మెరిఁగేనయ్యా. ॥వేవే॥

పట్టి నాకొంగు పంచేంద్రియములు
 తొట్టిఁ బాపము తోడుతనే
 పెట్టీ భ్రమలఁ బెరిగి నీమాయలు
 అట్టే మోక్ష మెన్నఁ డందేమయ్యా. ॥ వేవే ॥

విందై యిహము వెనకకుఁ దీసీ
 అందీ వై[1]రాగ్య మరచేతికి
 కందువ శ్రీవేంకటపతి యీరెండు
 బొందించితి వేది భోగింతునయ్యా. ॥ వేవే ॥ 46

కన్నడగౌళ

ఎట్టు గెలుతుఁ బంచేంద్రియముల నేఁ
 బట్టరానిఘనబలవంతములు. ॥ పల్లవి ॥

కడునిసుమంతలు కన్నులచూపులు
 ముడుఁగక మిన్నులు ముట్టెడిని
 విడువక సూక్ష్మపువీనులు యివిగో
 బడిబడి నాదబ్రహ్మము మోచె. ॥ ఎట్టు ॥

అదె తిలపుష్పంబంత నాసికము
 కదిసి గాలి ముడెగట్టెడని
 పొదిగి నల్లెఁడే పొంచుక నాలికె
 మెదలుచు సర్వము మింగెడిని ॥ ఎట్టు ॥

బచ్చెనదేహపుపైపొర సుఖమే
 యిచ్చఁ బ్రపంచం బీనెడిని
 తచ్చెర మనసిది శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
 దచ్చి తలఁచఁగా దరిఁ జేరెడిని. ॥ ఎట్టు ॥ 47

1. 'వయిరాగ్య' రేకు.

బౌళిరామక్రియ

నే నొక్కఁడ లేకుండితే నీకృపకుఁ బాత్ర మేది
పూని నావల్లనే కీర్తిఁ బొందేవు నీవు. ॥పల్లవి॥

అతిమూఢులలోన నగ్రేసరుఁడ నేను
ప్రతిలేనిఘనగర్వపర్వతమను
తతిఁ బంచేంద్రియములధనవంతుఁడను నేను
వెతకి నావంటివాని విడువఁగఁ జెల్లునా ॥నేనొ॥

మహిలో సంసారపుసామ్రాజ్యమేలేవాఁడ నేను
యిహమునఁ [1]గర్మనహికెక్కితి నేను
బహుయోనికూపసంపదఁ దేలేవాఁడ నేను
వహించుక నావంటివానిఁ దేనోపేవా. ॥నేనొ॥

భావించి నావంటినీచుఁ బట్టి కాచినప్పుడుగా
యేవంక నీకీర్తి గడుసెంతురు భువి
నావల్ల నీకుఁ బుణ్యము నీవల్ల నే బ్రదుకుదు
శ్రీవేంకటేశుఁడ యింత చేరెఁ జుమ్మీ మేలు. ॥నేనొ॥ 48

రేకు 209 దేసాళి

నీవే నేరవుగాని నిన్నుఁ బండించేము నేము
దైవమా నీకంటే నీదాసులే నేర్పరులు. ॥పల్లవి॥

పట్టిభక్తి నీమీఁద పలుకువేసి నిన్నుఁ
బట్టితెచ్చి మతిలోనఁ బెట్టుకొంటిని
పట్టెఁడుదులసి నీపాదములపైఁ బెట్టి
జట్టిగొనిరి మోక్షము జాణలు నీదాసులు. ॥నీవే॥

1. 'కర్మినహి' లేక 'కర్మమహి' కావచ్చునేమో?

నీవు నిర్మించినవే నీకే సమర్పణసేసి
నీవల నీకృపయెల్లఁ జూరగొంటిమి
భావించి మొక్కి మొక్కి భారము నీపై వేసిరి
పావనపునీదాసులే పంతపుచతురులు. ॥నీవే॥

చెరువులనీళ్లు దెచ్చి చేరఁ(రెం?)డు నీపైఁ జల్లి
వరము వడసితిమి వలసినటు
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిటువంటివిద్యలనే
దరిచేర మించిరి నీదాసులే పో ఘనులు. ॥నీవే॥ 49

దేసాళం

ఎన్నఁడు దీరీ నీతెందేపలు
పన్నినజీవులబంధములు. ॥పల్లవి॥

భారపుఁజిత్తము ప్రవాహరూపము
పారేటిమదములు పాఱెత్తె
తీర నింద్రియపుదేహభ్రాంతులు
కోరేటికోర్కులఁ గొండలు పెరిగె. ॥ఎన్నఁ॥

[1]ఉడికేటిపాపము లుగ్రనరకములు
తొడికేటికర్మము తోడంటు
విడువవు భవములు వెంటవెంటనే
చిడుముడిఁ జిత్తము చీఁకటి పడెను. ॥ఎన్నఁ॥

రవణపుభవములు రాట్నపుగుండ్రలు
చపలపుబుద్ధులు జలనిధులు
ఇపుడిదె శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవే
కపటము వాయఁగఁ గరుణించితివి. ॥ఎన్నఁ॥ 50

---

1. 'ఉడికేటిపాతము' పూ. ము. పా.

ముఖారి

నీవెంత నేనెంత నీకు నాకు నెంతదవ్వు
దైవమా సిగ్గువడక తగిలే నేఁ గాక. ॥పల్లవి॥

చెంది నీకు బ్రహ్మాదులు సేవలు సేయఁగాను
యిందు మాసేవలు నీకు నేడకువచ్చు
పొంది [1]వసిష్ఠాదు లట్టె పూజలు సేయఁగాను
సందడి మాపూజలు సరకా నీకు. ॥నీవెం॥

సనకాదియోగులు సారె నిన్నుఁ దలఁచఁగా
యెనసి మాతలఁపు నీ కేడకెక్కును
నునుపుగా శేషాదులు నుతులు నిన్నుఁ జేయఁగా
పనివడి మానుతులు [2]జాఁతేయనా నీకు. ॥నీవెం॥

కిట్టి నారదాదులు నీకింకరులై వుండఁగాను
యిటె నీదాసుఁడనను టెంత కెంత
వొట్టి శ్రీవేంకటేశ మాకొకవుపాయము గద్దు
పట్టి నీదానులబంటుబంట నయ్యేనిఁకను. ॥నీవెం॥ 51

లలిత

అయ్యో వికల్పవాదులంతటా సిగ్గువడరు
యియ్యెడ నెట్టుగలిగె నీయసురమతము. ॥పల్లవి॥

నీముద్రలూ నొల్లరు నీదాసోహము నొల్లరు
కామించి నీమీఁదిభక్తి కడు నొల్లరు
నామమంత్రము నొల్ల రనామయుండ [3]వనెందురు
తాము వైష్ణవుల మంటాఁ దర్కింతురు. ॥అయ్యో॥

1. 'వసిష్ఠా' రేకు 2. 'జాఁతేయ' రేకు "జాఁతి + అయనా = జాఁతేయనా, ఇట్టిసంధులీవాఙ్మయమున కొల్లలు 3. అని+అందురు=అనెందురు. ఈవాఙ్మయమున ఈ సంధులు కొల్లలు.

పైతృక వేళ నీప్రసాదమూ నొల్లరు
ఘాతలనూర్ధ్వపుండ్రము గాదందురు
జాతరదై వాల నిన్ను సరిగాఁ బూజింతురు
ఆతల వైష్ణవులు దామనుకొందురు.. ॥ అయ్యో ॥

శ్రీవైష్ణవులఁ గంటేఁ జేతులెత్తి మొక్కరు
భావింతురు పగవారిఁబలెఁ గన్నట్టు
అవల వైకుంఠమూ ననిత్యమందురు
కావించి వైష్ణవులము కామా నే మందురు. ॥ అయ్యో ॥

వరుస రావణాదులవలె నెజ్ఞాలు సేతురు
సరుస నక్లే వేదమూఁ జదువుదురు
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నీమహిమ తెరఁగక
అరిది వైష్ణవులమే యని యాడుకొందురు. ॥ అయ్యో ॥ 52

గుండక్రియ

నీయంతవారు గారు నిండుసామర్థ్యము లేదు
యీయహంకారపుముక్తి యీదేరీనా తమకు. ॥ పల్లవి ॥

నీసేవలే సేసి నీకృప రక్షించఁగాను
ఆసలఁ బొందేముక్తి అదిచాలక
నీసరివారలై నీవే తా మనుకొని
యీసులఁ బొందేముక్తి యీదేరీనా తమకు. ॥ నీయం ॥

పొంచినరాక్షసులెల్ల పూర్వదేవతలమంటా
యెంచుక పెట్టినమద మీగర్వము
అంచెలఁ గర్మమే సేసేరాయాదేవతలఁ గూర్చి
ఇంచుకంతలోనే ముక్తి యీదేరీనా తమకు. ॥ నీయం

హరిలాంఛనపుభక్తి కందుకు నోడఁబడరు
సరి రోగికిఁ బథ్యము చవిగానట్టు
గరిమ శ్రీవేంకటేశుఁ గని మనలివారికి
యెరవులనే ముక్తి యీడేరీనా తమకు. ॥నీయం॥ 53

బౌళి

వట్టిమోపు మోయనేల వడిఁ మలుగఁగనేల
పట్టిన నేమముతోడ బ్రదుకఁగవలదా. ॥పల్లవి॥

తల్లిదండ్రిగలవారు తమలేము లెఱఁగక
చెల్లపిళ్లలై యాటలఁ జెందినయట్టు
పుల్లములో హరినమ్మివుండినప్రపన్నులెల్ల
పల్లదాన నిర్భరులై బ్రతుకఁగవలదా. ॥వట్టి॥

మగఁడుగలసతులు మంచి ముత్తైదువలై
యెగువ నితరమార్గా లెరఁగనట్టు
నగుతా లక్ష్మీపతి నమ్మినప్రపన్నులెల్ల
పగటుఁ గర్మము మాని బ్రదుకఁగవలదా. ॥వట్టి॥

యేలికె నమ్మినబం టేరికిఁ బ్రియము చెప్ప—
కోలిఁ బతివాకిలి గాచుండినయట్టు
తాలిమి శ్రీవేంకటేశుదాసులై నప్రపన్నులు
పాలించినాతని నమ్మి బ్రతుకఁగవలదా. ॥వట్టి॥ 54

రేకు 210 భూపాళం

నీయాధీనము లింతే నిఖిలప్రపంచమును
మాయాకృతము నీవు మానుమంటే మానదా. ॥పల్లవి॥

నీకు నరుహంబైన నిండినయీమనసు
కాకువిషయాలపాలుగా నరుహమా
చేకొని నీవు పెరరేఁచినయీచైతన్యము
పైకొని అకర్మములపాలు సేయఁదగునా. ॥నీయా॥

అంచల నీవంతర్యామివైనయీదేహము
పంచేంద్రియముల కొప్పనసేతురా
యెంచఁగ నీకుఁజిలోన నెత్తినయీజన్మము
కొంచెపుభోగములకు గురిసేయవలెనా. ॥నీయా॥

శ్రీవేంకటేశ నీకుఁ జిక్కినయీదాస్యము
యీవల సంసారమున కియ్యవలెనా
దేవుఁడవు నీవేయని తెలిసితి విదే మాకు
జీవులము మమ్ము నీక చిమ్మిరేఁచనేఁటికి. ॥నీయా॥ ౭౫

నాళంగనాట

ఈమాట విని నిన్ను నిందుకే నవ్వితి నేను
నేమమెంత నేమెంత నీకరుణ యెంత. ॥పల్లవి॥

సకలకర్మముచేత సాధ్యముగానినీవు
వొకఇంచుకంతభక్తి కొగి లోనైతి
ప్రకటించి బహువేదపఠనఁ జిక్కనినీవు
మొకరివై తిరుమంత్రమునకుఁ జిక్కితివి. ॥ఈమా॥

కోటిదానములచేత కోరి లోనుగానినీవు
పాటించి శరణంటేనే పట్టి లోనైతి
మేటి వుగ్రతపముల మెచ్చి కైకొననినీవు
గాటపుదాసు లైతేనే కైకొని మన్నించితి. ॥ఈమా॥

పెక్కుతీర్థములాడిన ఫేదించరాని నీవు
చొక్కి నీముద్రవారికి సులభుఁడవు
గక్కన దేవతలకుఁ గానరానినీవు మాకు
నిక్కడ శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైతివి ॥ ఈమా ॥ ౫౮

లలిత

వెతకొకచోట లేఁడు వీఁడివో హరి
వీతిడియై చేరువనే వీఁడివో హరి. ॥ పల్లవి ॥

మునుకొని వెదకితే ముక్కుమూర్పుగాలికొన
వెనవెనకఁ దిరిగీ వీఁడివో హరి
పెనఁగి వెదకఁబోతే పెడచెవులమంత్రమై
వినవచ్చీ మాటలలో వీఁడివో హరి. ॥ వెతకొ ॥

సోదించి వెదకితేను చూపులకొనలనే
వీదుల నెందు చూచినా వీఁడివో హరి
ఆదిగొని వెదకితే నట్టే నాలికకొన
వేదమై నిలిచినాఁడు వీఁడివో హరి. ॥ వెతకొ ॥

తెలిసి వెదకఁబోతే దేహపుటంతరాత్మయై
వెలుపలా లోపలాను వీఁడివో హరి
చెలఁగి శ్రీవేంకటాద్రిఁ జేకొని మమ్ము రక్షించ
వెలసె నిందరుఁ జూడ వీఁడివో హరి. ॥ వెతకొ ॥ 57

బౌళి

బోధింపరే యెఱిఁగినబుధులాల పెద్దలాల
శ్రీధరునిమాయలలోఁ జిక్కితిమి నేము. ॥ పల్లవి ॥

దేవమును నొల్లము ధర్మమును నొల్లము
దావతిసంసారముతో తగులే కాని
భావపుభవబంధాలభయమూ నెరఁగము
వేవేలు విధులే కాని వెగిలేచి నేము. ॥బోధిం॥

[1]ముందు విచారించము [2]మొదల విచారించము
పొందేటిసతులతోడిభోగమే కాని
చెందినమనసులోనిచింతలను బాయము
మందపుమదమే కాని మాఁపుదాఁకా నేము. ॥బోధిం॥

పరమూఁ దడవము భక్తిఁ దడవము
అరిది ధనముమీఁది ఆసలే కాని
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలుకొనెఁ దానే నన్ను
నిరతి నెరఁగనైతి నే నించుకంతాను. ॥బోధిం॥ 58

శ్రీరాగం

మఱి యేపురుషార్థము మావంక లేదు మీకు
అఱువడము మాకెంత అత్తువో నీవు. ॥పల్లవి॥

హరి నీవు నాకు నంతర్యామివైనఫలము
తిరిగినందే మా వెంటఁ దిరిగెదవు
ఇరవుగ నీవు మాకు నేలికవైనఫలము
గరిమె మాపాపమెల్లఁ గట్టుకొంటివి. ॥మఱి॥

భువిలోన నీవు నన్నుఁ బుట్టించినఫలము
ఇవల రక్షించేతోడుసిదొకటాయ
తివిరి నన్ను నీకుఁ దెచ్చిదుకొన్నఫలము
అవల నానేరములు చక్కఁబెట్టఁబడెను. ॥మఱి॥

---

1. ముందు=కార్యప్రారంభమునకుముందు 2. మొదలం=కార్యప్రారంభమునందు.

గారవాన నన్ను వెనకవేసుకొన్న ఫలము
చేరి నన్ను బుణ్యునిఁగాఁ జేయవలసె
ఆరసి నాకుఁ బ్రత్యక్షమైనఫలమున నన్ను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇముడుకోఁబడెను. ॥మతి॥ 59

అహిరి

ఏనోరువెట్టుక నిన్ను నేసువి కావుమందును
నే నిన్నుఁ దలఁచినది నిమిషమూ లేదు ॥పల్లవి॥

పాయమెల్ల సంసారముపాలే పడితిఁగాని
చేయార నీసేవ నేఁ జేసఁట లేదు
కాయమెల్ల కాంతలకే కడుశేషమాయఁగాని
నీయవసరములందు నే నొదుగలేదు. ॥ఏనో॥

చిత్తము ఆసలపాలే సేసి బదికితిఁ గాని
హత్తి నిన్ను ధ్యానము సేయఁగలేదు
సత్తెపునానాలుకెల్ల చవుల కమ్మితిఁగాని
మత్తిలి నీకీర్తనము మరపుటా లేదు. ॥ఏనో॥

పుట్టుగెల్లా నజ్ఞానముపొంతనే వుంటిఁగాని
వొట్టి నీవిజ్ఞానము నొల్లనైతిని
యెట్టు నన్ను మన్నించితి విందుకే పో వెరగయ్యీ
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నిన్నడుగా లేదు. ॥ఏనో॥ 60

రేకు 211 దేసాళం

తనపా మ్మిదేరించక తా మానీనా
వెనఁగుచు నే మూరకే విగిసేముగాక. ॥పల్లవి॥

భూమితోఁ బ్రపంచమెల్లఁ బుట్టించిన దేవుఁడు
ఆమీఁదిపారుపత్యాన కందుకోఁడా
నామమాత్రజీవులము నడుమంతరాల వచ్చి
నేము గర్తలమనుచు నిక్కేము గాక. ॥తన॥

యెనలేక యెదిరికి ఇనుమడిచేవానికి
తనతగర మడువఁ దడవయ్యీనా
గునిసి సంసారపుకొండనే మోచేనంటా
తనికేమిదియు వట్టి దీమసముగాక. ॥తన॥

చిత్తములో నున్నట్టిశ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
మత్తిల్లి ననుఁ గావక మానఁబోయ్యీనా
కొత్తగా నితని నేఁడు కొలిచేమనుచు నేము
తత్తరపుస్వతంత్రానఁ దగిలేముగాక. ॥తన॥ 61

ముఖారి

తాము స్వతంత్రులు గారు తమయంతను
ఆమీఁదటిగురి అది నీవు. ॥పల్లవి॥

యెలమి స్వర్గమేలేటిఇంద్రునికైనాను
అలమి కోరేటిఫల మది నీవు
బలిమిఁ గైలాసమేలేపతిరుద్రునికైనా
నిలుకడైనపదము నీపదము. ॥తాము॥

యెక్కుడు సత్యలోకము యేలేబ్రహ్మకునైనా
ఇక్కువఁ జేరేచోటు యెందును నీవు
వెక్కసపుఁబుణ్యముల వేదములకైనాను
అక్కరతో ముఖ్యమైన అర్థమెల్లా నీవు. ॥తాము॥

వాఁడు నాఁడే ముక్తులైన నారదశుకాదులకు
నేఁడును విహరించేనెలవు నీవు
పోఁడిమి శ్రీవేంకటేశ పోలించ నెవ్వరూ లేరు
[1]మూఁడులోకముల నీవే మూలము నీవే. ॥ తాము ॥ 62

గౌళ

చింతలు రేఁచకు మమ్ము చిత్తమా నీవు
పంతముతో మముఁగూడి బతుకుమీ నీవు. ॥ పల్లవి ॥

తల్లి శ్రీమహాలక్ష్మి తండ్రి వాసుదేవుఁడు
ఇల్లు మాకు బ్రహ్మాండమింతా నిదె
ఇల్లిదపుహరిభక్తి పాఁడీఁ బంటా నాకు
వొల్లము కర్మఫలము లొకటి నేము. ॥ చింత ॥

జ్ఞానమే మాకు ధనము సర్వవేదములు [2]సొమ్ము
వూనినవైరాగ్యమే వుంబళి మాకు
ఆనినగురుసేవలు [3]ఆఁడుబిడ్డలు నాకు
మేనితోనే తగులాయ మేలు మాకుఁ జేరెను. ॥ చింత ॥

యేలికె శ్రీవేంకటేశుఁ డింటిదేవపూజ మాకు
పాలుగలబంధువులు ప్రపన్నులు
కీలు మాకు నీతనిసంకీర్తన మోక్షమునకు
యేలా ఇంకా మాకు నేమిటితో గొడవ. ॥ చింత ॥ 63

ఆహిరి

ఎక్కడ నున్నారో సురలెవ్వరు భూమికి దిక్కో
తొక్కులఁబడె జీవుఁడు దుండగించేతను ॥ పల్లవి ॥

---

1. 'మూఁడులోకములు' వ్రాఁత.
2. ఈ "సొమ్ము" పూర్వముద్రితములో లోపించినది.
3. "ఆఁడుబిడ్డలు" పూ. ము. [illegible]

ఆసలని యొడివెట్టి యంగడివెంటాఁ దిప్పె
దోసిలొగ్గించె దైన్యము దొరలెదుట
యీసుల నాఁకటి(లి?) విషమేమైనాఁ దినిపించె
గాసిఁబడె జీవుఁడిదె కన్నవారిచేతను. ॥ఎక్క॥

కడుఁగోపపుభూతము కాయమెల్లా మఱపించె
వడి నజ్ఞానపుటేరు వరతఁగొట్టె
నడుమఁ బాపపుచొక్కు నరకపుగుంటఁదోసె
గడుపాయ జీవుఁ డిదె కన్నవారిచేతను. ॥ఎక్క॥

భవము సంసారపుబందెలదొడ్డిఁ బెట్టించె
[1]తగి(వి?)లింద్రియపుతాళ్లు [2]దామెనఁ గట్టె
యివల శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో దిక్కయి కాచె
కవదువాసె జీవుఁడు కన్నవారిచేతను. ॥ఎక్క॥ 64

సాళంగనాట

ఏదెస మోక్షము లేదు యెవ్వరికి ననేరు మీ-
వేదాంతశ్రవణము వెట్టికిఁ జేసేరా. ॥పల్లవి॥

అంతా బ్రహ్మమైతే [3]నాతుమూ నొక్కటైతే
చింతింప గురుఁడు లేఁడు శిష్యుఁడూ లేఁడు
బంతినే ముక్తుఁడూ లేఁడు బద్ధుఁడూ లేఁడిట్లయితే
వంతుల సత్కర్మమెల్ల వఱతపాలాయఁబో. ॥ఏదె॥

యిహమెల్లాఁ గల్లనేరు యేఁటికిఁ బుట్టినవారు
సహజమే యిదనేరు చావనేఁటికి
మహి మీకు బోధించినమహాత్ము శంకరాచార్యుఁ-
డహరహ [4]మేమైయున్నాఁ డాతని కేది గతి (?) ॥ఏదె॥

---

1. 'ప్రావళంగము' 2. 'దామేనఁ' పూ. ము. పా. 3. 'నాదుమా' రేకు.
4. ఏమైయున్నాఁ డాతనికేదిగతి" కావచ్చు.

కొందరికి సుఖమిది కొందరికి దుఃఖమది
యిందుఁ జిక్కి బ్రహ్మమున కీఘోరమేలా
అందిన శ్రీవేంకటేశుఁ డంతరాత్ముఁ డొక్కఁడింతే
మందలించికొలువరు మంటికా మీజ్ఞానము. ॥పరి॥ 65

పాడి

వాఁడివో వీఁడివో హరి వలసినవారికెల్లా
మూఁడులోకముల మరి మొరఁగఁ జోటేది ॥పల్లవి॥

బహిరంతరాన హరి ప్రత్యక్షమై యుండఁగాను
సహజానఁ బ్రత్యక్షవిచారమేల
ఇహములోఁ గలవెల్లా యీశనిలీలై యుండఁగా
విహరించేలీల వేరే వెదకనేలా. ॥వాఁడి॥

మనికై యన్నిటా నుండి మాటలాడుచుండఁగాను
వెనక హరి మాటలు వేరేవున్నవా
కనుచూపతఁడంతటా కలగొనఁ జూడఁగాను
చనవిచ్చి [1]కృపాదృష్టి చల్లుమనఁగనేలా. ॥వాఁడి॥

నెలవై యాతఁ డిన్నిటా నిండుకొనియుండఁగాను
అలరి వేరే వచ్చిననేలా
యెలమి శ్రీవేంకటేశు డిచ్చకొలఁదే[2] యింతా
పలుమారు నిట్టట్టని భావించఁదగునా. ॥వాఁడి॥ 66

రేకు 21-2 లలిత

చెలఁగి నాకిందుకే చింతయ్యీని
తెలిసినదాఁకా నిది ద్రిష్టమయ్యీనా. ॥పల్లవి॥

1. 'ద్రిష్టి' రేకు 2. ఈ 'యింతా' పూర్వముద్రితములో తప్పిపోయినది.

హరి పుట్టించినదేహి హరినే కొలువక
నరులఁ గొలుచుట అన్యాయమయ్యా
గరిమ నేరు గుడిచి కాలువఁ బొగడఁబోతే
యెరవెరవే కాక యితవయ్యీనా. ॥ చెలఁ ॥

దేవుఁడిచ్చినట్టిబుద్ధి దేవునిపయిఁబెట్టక
భావ మింద్రియాలకియ్యఁ బాపమయ్యా
జీవిత మొకరిసొమ్ము జీవించి యొకరివెంట
ఆవలఁ బరువులిడు టంధమయ్యీనా. ॥ చెలఁ ॥

అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డంతరాత్మయి వుండఁగాను
శరణనకుండు టనాచారమయ్యా
ధరఁ దనయింటఁ గోటిధన మట్టేవుండఁగాను
మరలి తిరియఁబోతే మాటుపడీనా. ॥ చెలఁ ॥ 67

పాడి

కాకుంటే యీశూన్యవాదకఠినచిత్తులచేత
పైకొని వివేకులకు బ్రదుకఁగవచ్చునా. ॥ పల్లవి ॥

అల్ల నాఁడు నిరాకారమనెడిమాటలచేత
వెల్లిఁబోయ లోకములో విజ్ఞానమెల్లా
కల్లని మీత్రివిక్రమాకారము చూపి మీరు
చెల్లఁబెట్టితిరి వేదశిఖలందు మరియు. ॥ కాకుం ॥

అలకించి యహంబ్రహ్మమనెడిబుద్ధులచేత
గాలిఁబోయ భక్తి[1]యల్లా కాలమందే
యేలి ప్రహ్లాదునికిఁగా హిరణ్యకశిపునొద్ద
యేలికబంటువరుస లిందె చూపితిరి. ॥ కాకుం ॥

1. 'యల్లకాలమందే' పూ. ము. పా.

ఎంతా నొక్కటియనే అధర్మఫలముచేత
గుంటఁబడెఁ బుణ్యమెల్లాఁ గొల్లఁబోయి
ఇంతట శ్రీవేంకటేశు డెక్కుడు సేవని కొండ
చెంతగాఁగఁ గొండవెక్కి చెలఁగితిని ॥కాకుం॥ 68

శుద్ధవసంతం

చేకొనువారికి చేరువిదే పైకొనుజీవుని భాగ్యమిదే
యేకడఁ జూచిన యుత్తరము లేదు. ॥పల్లవి॥

తలఁపులోన చింతారత్నమిదివో
తెలిసిచూచితే దృష్టంబు
చలమున నదనమతి సందేహించిన
కలఁగ సంసారదుర్లోకంబులు లేదు. ॥చేకొ॥

వెసఁ గనుదెఱచిన విశ్వాత్మకుఁ డిదె
దెసల నింతటా దృష్టంబు
పసిగొని తనుఁ బాపములు భ్రమించిన
కసరి సృష్టి చీఁకటివడు నపుడే. ॥చేకొ॥

చేరి కొలిచితే శ్రీవేంకటపతి
నారె బ్రతుకునకు శాసనము
వైరగుతనలో భక్తి వదలితే
కూరిమి తెరమఱఁగునకును మఱఁగు. ॥చేకొ॥ 69

వరాళి

పెంచి తముఁ బెట్టుఁ జెట్టు పెరికివేయ రెవ్వరు
మంచివాఁడఁ గాకున్న మన్నించకుండేవా. ॥పల్లవి॥

తెరువు దప్పి యడవిఁ దిరిగేటివారిఁ దెచ్చి
తెరువునఁ బెట్టుదురు తెలిసినవారలు
నరుఁడనై నేరక నడిచేటినన్ను నీవు
మరిగించి కావక మానవచ్చునా. ॥ పెంచి ॥

దిక్కుమాలినట్టివారిఁ దెచ్చి దయగలవారు
దిక్కయి కాతురు వారి దిగఁద్రోయరు
తిక్కక మాయలోఁ బడి దరిదాపులేనినన్ను
వెక్కసాన రక్షించక విడిచేవా నీవు. ॥ పెంచి ॥

ఆవల భయపడ్డవా రంగడిఁబడితే దొర—
లోవల విచారించి వూరడింతు రంతలోనే
శ్రీవేంకటేశ నీవు [1]సృష్టికల్లా నేలికవు
వేవేలు మామొర నీవు విచారించకుండేవా. ॥ పెంచి ॥ 70

సామంతం

ఎన్నఁడు మంచివాఁడ నయ్యేను నేను
నన్ను నీవే మన్నించి నడుపవే దయివమా ॥ పల్లవి ॥

వేఁపమానికిని చేఁదు విడువక వుండేది
యేపొద్దు సహజమే యెంతైనాను
పాపపుణ్యాలంపటానఁ బరగివుండేటినేను
చాపలదుర్గుణినౌట సహజమే. ॥ ఎన్నఁ ॥

పాముకు విష మెప్పుడు పండ్లఁ బెట్టుకుండేది
భూమిలో సహజమే పోరి నెంతైనా
కామక్రోధుఁడ నాకుఁ గరుణ యించుక లేక
సామజపుదుర్మదము సహజమే. ॥ ఎన్నఁ ॥

---

1. 'స్రిష్టి' రేకు.

అటుగాన శ్రీవేంకటాధిప నాకిఁక వేరే
తటుకన నేఁడు శాంతము వచ్చినా
ఘటన నీకృపయందుగలిగినమేలు నాపై
తటుకన ముంచి నన్ను దరిచేర్పవే. ॥ఎన్న॥ 7

గుజ్జ

వెట్టి మానుప రెవ్వరు వేఁదురు నాయంత విడువదు (ను?)
ముట్టఁజాలలోఁ బుట్టిన ముంచిన వెట్టియ్యా. ॥పల్లవి॥

జగములు రక్షించఁ జాల్పడి సర్వేశ్వరుఁడే వుండఁగ
అగణితుఁ డాతనిశక్తి యల్పముగాఁ దెలిసి
జిగి[1] నాసంసారరక్షణ సేసెదనంచునుఁ దిరిగెద
నగుఁబాట్ల యల్పుఁడ నే నావెట్టిదేయయ్యా. ॥వెట్టి॥

అంతర్యామై దేవుఁడు అటు సుఖదుఃఖము లొసఁగఁగ
అంతయు మనుజులు సేసేరని నేఁ దిరిగితిని
బంతినే నావంటిజీవులబడిఁ దిరిగాడుచుఁ గర్మపు-
దొంతులఁ జిక్కిననా[2] వెట్టితోడనే యిదేయయ్యా. ॥వెట్టి॥

శ్రీవేంకటపతి యెదుటనే చేకొని వరము లొసఁగఁగ
దావతిపడి యితరుల నేఁ దగులుచు వడిగితిని
యీవేళనే నాగురుఁడును యీ దైవము నిటు చూఁపగ
తోఁ వెరిఁగిటు నే బతికితి తొల్లెల్ల వెట్టినయ్యా. ॥వెట్టి॥ 72

రేకు 218 దేసాక్షి

ఇతనికంటే నుపాయ మిఁక లేదు
మతిలోననున్నవాఁడు మర్మ మిదే సుండీ. ॥పల్లవి॥

---

1. ఈ 'నా' పూర్వముద్రణమున తప్పినది. 2. 'వెట్టి' రేకు.

ఇన్నిలోకసుఖములు ఇంద్రియప్రీతులే
తన్నుఁ గనినతల్లిదండ్రి తనపోషకులే
కన్న లేదిటిధనాలు గాదనార్థములే
వున్నతి నిష్టార్థసిద్ధి కొక్కఁడే దేవుఁడు ॥ఇన్ని॥

కలదేవత లిందరు కర్మఫలదాతలే
అలి విద్యలెల్ల ఖ్యాతిలాభపూజలకొరకే
పలుమంత్రములెల్లను [1]బ్రహ్మలోక మీసందివె
వొలిసి ఇష్టార్థసిద్ధి కొక్కఁడే దేవుఁడు. ॥ఇత॥

అనుదినరాజసేవ లల్పార్థహేతులే
కొనఁ గల్పవృక్షమైనఁ గోరినవిచ్చేటిది
ఘన శ్రీవేంకటేశుఁడు కల్పించె జీవునిఁ గావ-
నొసఁగ నిష్టార్థసిద్ధి కొక్కఁడే దేవుఁడు ॥ఇత॥ 73

బౌళి

నన్ను నెవ్వరు గాచేరు నాఁటివగెంతురుగాక
నిన్ను నేఁ దిరోఁతలైతే నీతియౌనా నాకును. ॥పల్లవి॥

దేవుఁడ నేనేయంటా తిరిగే నాస్తికుఁడవా
దేవతలకు మొక్కఁబోతే నీక నగరా
భావించి యింద్రియముల గెలిచి యున్నాళ్ల నుండి
ఆవల జితేంద్రియుఁడనంటే నవి నగవా. ॥నన్ను॥

కర్మము దొల్లి సేయక కడుదూరమై ఇఁక నా-
కర్మము సేయఁగఁబోతే కర్మమే నగదా
దుర్మతి సంసారినై తొయ్యలులకు మోహించి
అగ్గలి దూషించితేను అటు వారు నగరా. ॥నన్ను॥

1. "బ్రహ్మలోకమినందివె(?) పూ. ము. పా.

నెనే స్వతంత్రుఁడనంటా సిందుదానాలెల్ల మాని
పూని యిఁకఁ జేయఁబోతే పొంచి యవి నగవా
నే నిన్నిటా సిగ్గువడి నిమఁగు చొచ్చితిని
అనుకొని శ్రీవేంకటాధిపుఁడ కావవే. ॥నమ్ము॥ 74

సామంతం

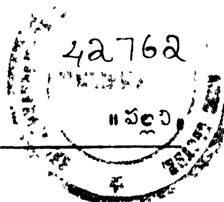
పరుసము సోఁకక పసిఁడౌనా
పురుషోత్తముఁడే బుద్ధిచ్చుఁగాక. ॥పల॥

పవి భోగములకుఁ బుట్టినదేహము
వివరపుమోక్షము వెదకీనా
యిపల సకలమును నేలేటిదేవుఁడు
తపిలి రక్షింపుట ధర్మముగాక ॥పరు॥

బెరసి యాసలనే పెరిగేటిదేహము
ధరఁ గొంతయుఁ దనిసీనా
అరుదుగ నంతర్యామగుదేవుఁడు
పొరిఁ బెరరేఁచులే పొందౌఁగాక. ॥పరు॥

ఘనమగుసంసారకారణజీవుఁడు
తనసుజ్ఞానముఁ దలఁచీనా
వెనకమునుప శ్రీవేంకటపతియే
కనుఁగొని సుమ్మిటు కాచుటగాక. ॥పరు॥ 75

లలిత

విమహా మది [1]యెంత నీవు చేసేచేత లెంత
దిమసపునీమాయలు తెలియరాదయ్యా. ॥పల్లవి॥

1. 'యంత' రేకు.

నిషాదతీర్థము నెత్తి మోచె నొకఁడు
పూఁపకొడుకై యొకఁడు బొడ్డునఁ బుట్టె
యేపున నింతటివారి కెక్కుడైనదైవమవు
మోపుచు ధర్మరాజుకు మొక్కు వెట్టయ్యా ॥నీమ॥

నీలీల జగమెల్లా నిండియున్న దొకవంక -
నోలి నీలో లోకా లున్న వొకవంక
యేలీలఁ జూచినాను యింతటిదైవమవు
బాలుఁడవై రేపల్లెలోఁ బారాడితి వెట్టయ్యా. ॥నీమ॥

శ్రీసతికి మగఁడవు భూసతికి మగఁడవు
యీసరుస శ్రీవేంకటేశుఁడవు
రాసికెక్క నీవింతటిరాజసపుదైవమవు
దాసులము మాకెట్లు దక్కితివయ్యా. ॥నీమ॥ 76

ఆహిరి

కలకాల మిట్లాయఁ గాఁపురమెల్లా
అలదైవ మెందున్నాఁడో ఆలకించఁడుగా. ॥పల్లవి॥

తనకే సంతసమైతే తనభాగ్యము వొగడు
తనకుఁ జింతవుట్టితే దైవము దూరు
మనుజునిగుణమెల్లా మాపుదాఁకా నిట్లానె
ఘనదైవ మెందున్నాఁడో కరుణఁ జూడఁడుగా. ॥కల॥

విరివిఁ బాపాలు సేసేవేళ వాదాయము లెంచు
నరకమఁది పుణ్యము నాఁడు వెదకు
తిరమైనజీవునితెలివిలా నీలాగె
ధర దైవ మెందున్నాఁడో దయఁ జూడఁడుగా. ॥కల॥

వేళతో నిద్దిరింపుచు విరక్తునివలె నుండు
మేలుకొన్నవేళ నన్ని మెడఁ బూనును
యీలీల దేహిగుణము యెంచి శ్రీవేంకటేశుఁడు
యేలీ(లే?)దైవ మెందున్నాఁడో యిట్టే మన్నించఁడుగా. ॥కల॥ 77

శంకరాభరణం

ఉన్నచోనే మూఁడులోకా లూహించి చూచితే నీవే
కన్నచోటనే వెదకి కానఁ డింతేకాక. ॥పల్లవి॥

యెక్కడ వొయ్యోడి జీవుఁ డేవైకుంఠము
యిక్కడ హరి యున్నాఁడు హృదయమందె
ముక్కున నూరుపు మోచి ముంచి పుణ్యపాపాల-
కక్కసానఁ జిక్కి తమ్ముఁ గానఁ డింతేకాక. ॥ఉన్న॥

యేమి విచారించీ దేహి యేఁదు దేవుని వెదకీ
కామించి యాతఁ డిన్నిటాఁ గలిగుండఁగా
దోమటిసంసారపుదొంతికర్మములఁ జిక్కి
కాముకుఁడై కిందుమీఁదు గానఁ డింతేకాక. ॥ఉన్న॥

యేవిధులు తాఁ జేసీ యెవ్వరి నాడఁగఁబోయీ
శ్రీవేంకటేశ్వరుసేవ చేతనుండఁగా
భావ మాతఁడుగాను బ్రతికె నిఁకవో నేఁడు
కావరాన నిన్నాళ్లు కానఁ డింతేకాక. ॥ఉన్న॥ 78

రేకు 214 ధన్నాసి

కటకటా యేమిటాను కడవర గానఁడిదే
చిటుకుప్పువాఁడు యెట్టో నిజము దెలియదు. ॥పల్లవి॥

బాదలసంసారము పరవఁజూకొని తొల్లి
యేది నమ్మి పాటువడె నీజీవుఁడు
గాదెలకొలుచుగాఁగఁ గట్టుకొని కర్మములు
యేదెస చొచ్చినోకాని యీప్రాణి. ॥కట॥

కాఁపురమై తన తల్లికడుపున వచ్చి పుట్టి
యేపని గలిగెనో యీదేహి
కాపాడి నిక్షేపాలు కడునాసతోఁ బాఁతి
యేపదవిఁ దా నుండునో యీజంతువు. ॥కట॥

దవ్వుల యమబాదలు దలఁచి వెరవఁ డిదె
యెవ్వరి సలిగెనమ్మో యీజీవి
రవ్వగా శ్రీవేంకటాద్రిరాయఁడు మన్నించఁగాను
యివ్వల బతికెఁగాక యెవ్వఁడోయి తాను. ॥కట॥ 79

కాంబోది

ఎవ్వరు దిక్కింక నాకు నేది బుద్ధి
యివ్వేళ విచారించవే ఇందిరారమణా ॥పల్లవి॥

వేఁటఁబెట్టి కామక్రోధపితతులు చుట్టి [1]నన్ను
కోటి మీసేవకు [2]నన్ను దూరము సేసె
కంటకపుటింద్రియాలు కడుహితశత్రులై
అంటిన మోహముత్రోవ నంటకుండాఁ జేసెను. ॥ఎవ్వ॥

తిప్పి తిప్పి నాయాసలు తెగి వైష్ణవధర్మానఁ
దెప్పలఁ దేలకుండాను తీదీప్పు సేసె
వొప్పగుసంసార మిది వున్నతి నాచార్యసేవ
చొప్పు మాపి పుణ్యానకుఁ జొరకుండాఁ జేసెను. ॥ఎవ్వ॥

1. 2. ఇట్టిపునరుక్తులక్కడక్కడ గలవు.

మచ్చరపుదేహ మిది మనసప్పై పండవిక
తచ్చి యజ్ఞానమునకుఁ దావుసేసె
ఇచ్చల శ్రీవేంకటేశ ఇంతలో నన్ను నేలఁగ
నిచ్చలు నీకృపే నన్ను నిర్మలము సేసెను. ॥ఎవ్వ॥ 80

దేసాళం

అనంతమహిముఁడవు అనంతశక్తివి నీవు
యెనలేనిదైవమా ని న్నేమని నుతింతును. ॥పల్లవి॥

అన్నిలోకములు నీయందు నున్న వందురు నీ-
వున్నలోక మిట్టిదని వూహించరాదు
యెన్న నీవు రక్షకుఁడ విందరిపాలిటికి
నిన్ను రక్షించేటివారి నేనెవ్వరి నందును. ॥అనం॥

తల్లివి దండ్రివి నీవు తగుబ్రహ్మాదులకు
యెల్లగా నీతల్లిదండ్రు లెవ్వరందును
యిల్లిదె వరములు నీ వివ్వ విందఁకిని
చెల్లఁబో నీకొకదాత చెప్పఁగఁ జోటేది. ॥అనం॥

జీవుల కేలికవు శ్రీవేంకటేశుఁడవు నీ-
వేవలఁ జూచిన నీ కేయేలికె లేఁడు
వేవేలు మునులును వెదకేరు నిన్నును
నీ వెవ్వరి వెదకేవు నిర్మలమూరితివి. ॥అనం॥ 81

శ్రీరాగం

పాటించి సమ్మినవారభాగ్యముగాదా
కోటిసుద్దులేల యిదె కోర చేకొనేది. ॥పల్లవి॥

స్వామిద్రోహియైనచండిరావణాసురుఁడు
కామించి శరణంటేను కాచే నంటివి
యేమని నీదయ యెంతు నెంతని నీమహిమెంతు
ఆమాటకు సరియా నఖిలవేదములు. ॥పాటిం॥

దావతి సీతాద్రోహము దలఁచి కాకాసురుఁడు
కావుమని శరణంటేఁ గాచితివి
ఆవల నీవని యెట్టు అట్టె నీమన్నన యెట్టు
యీవల నీశరణనే ఇందుసరే తపము. ॥పాటిం॥

చిక్కితిన్ని నీఁకనేల చేరి యేపాటివాఁడైన
గక్కన నీశరణంటేఁ గాతువు నీవు
అక్కరతో నిన్ను శరణంటిమి శ్రీవేంకటేశ
యెక్కువ నీబిరుదుకు యీడా పుణ్యములు. ॥పాటిం॥ 82

వాడి

నేఁడు దప్పించుకొంటేను నేరుపున్నదా
వేఁడుక భోగించుతానే పెనఁగఁ జోటున్నదా. ॥పల్లవి॥

తనువుమోచిననాఁడే తప్పులెల్లాఁ జేసితిని
వెనక మంచితనాలు వెదక నేది
ననిచి సంసారినైననాఁడే నిష్ఠూరానకెల్ల
మునుప నే గురియైతి మొరఁగఁ జోటున్నదా. ॥నేఁడు॥

సిరులు చేకొన్ననాఁడే సిలుగెల్లా గట్టుకొంటి
తరవాతిపను లింకఁ దడవనేల
వరలోకముచొచ్చిననాఁడే పుణ్యపాపముల—
పొరుగుకు వచ్చితిని బుద్ధు లింక నేల. ॥నేఁడు॥

వూపిరి మోచిననాఁడే వొట్టికొంటి నానలెల్లా
మాపుదాఁకా వేసరిన మానఁబోయ్యీనా
యేపున శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో నన్నుఁ గావఁగా
పైపై గెలిచితిఁగాక పంతమాడఁగలనా. ॥నేఁడు॥ 83

దేసాళం

ఇన్ని దేహములఁ బుట్టి యేమిగంటిమి
వున్నతపుహరిదాస్య మొక్కటేకాక. ॥పల్లవి॥

హీనజంతువైనవాఁడు యేనుగై పుట్టినవాఁడు
ఆనంద మొక్కటే అంగాలే వేరు
యీనేటియజ్ఞానము యీజీవుల కొక్కలాగే
జ్ఞానమే యెక్కుడుగాక సరిలేసిదొకటే. ॥ఇన్ని॥

నరలోకభోగానకు వరకానుభవానకు
సరేకాని [1]మిగులదు చనెఁ దొల్లె (?)
గరిమ నేర్పడ నందు ఘనమేమి కొంచమేమి
హరిదాసుఁడై బ్రదుకుటదియే లాభము. ॥ఇన్ని॥

బాలుఁడైనయప్పుడూను పండి ముదిసినప్పుడు
కాలమొక్కటే బుద్ధి కడు లేదు
ఆలకించి శ్రీవేంకటాధిపతి సేవించి
యేలికంటా మొక్కుచుండే దిదియే భాగ్యము. ॥ఇన్ని॥ 84

రేకు 215 గుజ్జరి

ఎన్నఁడు మానవు యీదుర్గుణములు యేది అవుషధము యిఁదుకును
కన్నులఁ జూచుచుఁ జెవుల వినుచు [1]నేఁ గనియు వినియునిదె కష్టుడ
[నయ్యా [2]నేను. ॥పల్లవి॥

1. "మిగులదంచనెఁ దొల్లె" కావచ్చు
1. 2. ఇట్టిపునరుక్తు లక్కడక్కడ గలవు.

హృదయములోపల దేవుఁ డుండఁగా నెఱఁగక భ్రమయుచుఁ
గన్నచోటనే
వెదకియుఁ గానక అనుమానించేటివేఁదుఁ డనయ్యా నేను
చెదరినజననము దుఃఖరూపమని చెప్పఁగ విని యది సుఖమని కోరుచు
మది దీపమువట్టుక నూఁతఁబడినమత్తునిలెనవయ్యా నేను. ॥ ఎన్నఁ ॥

పరమగురువులదె భక్తిమార్గ మిటు ప్రాణులకెల్ల నుఁ బెట్టివుండఁగా
విరసపుటింద్రియమార్గములఁ దిరుగువీరిడినయ్యా నేను
దరిచేర్పఁగ హరినామము గలిగియు దైన్యము నొందితి సంసారములో
పరుసము చేతఁబట్టుక తిరిసేటిభ్రాంతునివలెనయ్యా నేను. ॥ ఎన్నఁ ॥

శ్రీవేంకటపతి యెదుటనుండఁగా సేవింపఁగ సంసారములోపల
దావతిఁ బొరలుచు వేసరుచుండేటితగనిజడుడనయ్యా నేను
కైవశమై యీదేవుఁడే యిటు ననుఁ గరుణింపుచు రక్షింపుచు నుండఁగ
పూవునుఁ బరిమళమునువలనే నేపొదలుచు నుండెదనయ్యా[2] నేను. ॥ ఎనఁ ॥ 85

దేవగాంధారి

ఎంతగాలమునకైనా యీయర్థమే కలది
యింతటిలోననే హరి నెరఁగఁగవలయు. ॥ పల్లవి ॥

యెంచి నూరేండ్లమీఁద యెప్పుడో మరణము
ముంచి యిట్లె మోచీనదె మురికిదొక్క
యించుకంత యిందుకుఁగా నేల కోరేమో సుఖము
కాంచన మెవ్వరికిఁగా గడియించేమో. ॥ ఎంత ॥

కలిగినదినములు కాఁపురానకే సెలవు
తలఁపెల్ల నాసఁకంతటఁ [3]గొలఁది(?)
ఫల మిందు నేమిగద్దో ప్రాణి కిందేమిటివాఁడో
తెలిసి పాపఁగలేము తీరని యీదిక్కు ॥ ఎంత ॥

1. 2. ఇట్టిపునరుక్తు లక్కడక్కడ గలవు. 3. కొలఁదిచాలినది కావచ్చు.

పేసినకర్మములెల్లా చెప్పరానిమోపులాయ
రానికెక్కి యింద్రియాలరవమాయను
వేసరి యిన్నిటికి శ్రీవేంకటేశుఁ గొలిచిలి
నూసినదే మణుఁగాయ మాకు నేఁడ జన్మము. ॥ఎంత॥ 86

నాళంగనాట

ఇన్నియు ముగిసెను ఇటు నీలోననె
పన్ని పరులఁ జెప్పఁగఁ జోటేది. ॥పల్లవి॥

కుందనినీరోమకూపంబులలో
గొందుల బ్రహ్మాండకోట్లట
యెందరు బ్రహ్మలో యెంత ప్రపంచమో
యిందుఁ బరులమని యెంచఁగనేది. ॥ఇన్ని॥

సికొనచూపున నెఱిఁ గోటిసూర్య—
లేకమగుచు నుదయింతురటా
నీకాయ మెంతో నీవునికేదో
నీకంటెఁ బరుఁని సిక్కఁగనేది. ॥ఇన్ని॥

జీవకోటి నీచిన్నిమాయలో
ప్రోవులగుచు నటు పొడమెనటా
శ్రీవేంకటేశ్వర చెప్పఁగ నీ వెంతో
ఆవలఁ బరులకు నాధిక్యమేది. ॥ఇన్ని॥ 87

బౌళి

ఎన్నఁడు నే నీఁక బుద్దెరిఁగేది యీశ్వర నిను నేఁ దగిలెడిది
విన్నప మిదియే నీకే భారము వీని గెలువ నావశమౌనా. ॥పల్లవి॥

తగిలెడి నీనయనేంద్రియములు తగఁ జూచినయందెల్లను
తగిలెడి నీశ్రవణేంద్రియములు తగినలోకవార్తలకెల్లా
మగుడఁగనేరవు జన్మజన్మముల మనసు వీనికే సహాయము
తెగ వెన్నటికిని యింద్రియసంపద తీగెలుసాగుచు నొకటొకటి. ॥ఎన్నఁ॥

యెక్కెడిని నానాఁటికి మదమెంతైనా నజ్ఞానమున
యెక్కెడి నీసంసారమే హరియెదుటనే మత్తాయిగొన్నట్లు
చిక్క దెంతయిన మోక్షమార్గమున జీవుఁ డిందుకే లోలుఁడు
దిక్కమెకమువలెఁ గిందికి మీఁదికిఁ దిప్పెడిఁ గర్మము దేహమును. ॥ఎన్నఁ॥

మెఱయుచుఁ బెరిగెడి నీయాసలు గడు మీఁదమీఁద లంపటమగుచు
మఱియునుఁ బెరిగెడి పుణ్యపాపములు మలసి రాసులై పెక్కగుచు
యెఱఁగను శ్రీవేంకటేశ్వర [1] యెంతో ఇఁక నాలోపలిదుర్గ (ర్గు?) ణములు
మఱఁగుచొచ్చితిని నే నిన్నాళ్లకు మరి నాభాగ్యము నీ చిత్తము. ॥ఎన్నఁ॥88

సామంతం

దేవా [2] నీమాయ తెలియ నలవిగాదు
భావభేదముల భ్రమసితిని. ॥ పల్లవి ॥

జననంబొకచే జంతుకులమొకచే
తనువికారములే తగఁ బెక్కు
దినములు నివియే తివిరి లోకమిదె
పనులే వేరయి పరగీని. ॥ దేవా ॥

మాఁటలు నొకచే మనసులు నొకచే
కోటులసంఖ్యలు గుణము లివి
కూటము లిట్లనె గుఱిఁ గామఁ డొకఁడె
మేటివలపులకె మేరలే లేవు. ॥ దేవా ॥

1. 'యంతో' రేకు. 2. "వీమహిమ" వ్రా. ము. పా.

జ్ఞానమొకచే యజ్ఞానము నొకచే
నానామతిములు నడచీని
అనుక శ్రీవేంకటాధిప నీకృప
తానే మమ్మిటు తగఁ గాచీని. ॥దేవా॥ 89

216 వ రేకు లేదు.

రేకు 217 దేశాళి

కన్నవిన్నవారెల్లా కాకుసేయరా
వున్నతుఁడవైననీ కీవొచ్చములేలయ్యా. ॥పల్లవి॥

దేవతలఁగాచినట్టిదేవుఁడ నీకుఁ బసుల
నీవలఁ గాచితివనే హీనమేలా
కావించి పాలజలధిఁ గాఁపురముండినయట్టి—
నీవు పాలదొంగవనే నింద నీకేలయ్యా. ॥కన్న॥

కాలమందు బలిదైత్యుఁ గట్టివేసినట్టినీకు
రోలఁ గట్టువడినట్టిరోఁత నీకేల
పోలించి లోకాలకెల్ల పొడవైనదేవుఁడవు
బాలుఁడవై రేపల్లెలోఁ [1]బారాడనేలయ్యా. ॥కన్న॥

పాముమీఁదఁ బవ్వళించి పాయకుండినట్టినీకు
పాముతల దొక్కినట్టిపగ లేలా
కామించి శ్రీవేంకటాద్రికడపరాయఁడ నివు
భూమి మాయలణఁచి నేర్పులమాయలేలయ్యా. ॥కన్న॥ 90

వరాళి

చేసినట్టె సేసుఁగాక చింత మాకేలా
హాసీ వంతూ నతనిదే వట్టిజాలియేలా. ॥పల్లవి॥

---

1. 'బారేచ' రేకు. పారి + అడన్ = పారేడన్. ఈవ్యావహారికమందు లీ-వాఙ్మయమున కొల్లలు.

కర్మమూలమైనవి యీకాయపువర్తనలెల్లా
ధర్మమూలమైనది యీ దైవికము
మర్మమైనవాఁ డొక్కఁడే మనసులోనున్నహరి
నిర్మిత మాతనిదింతే నేర నే నెంతవాఁడ. ॥ చేసి ॥

ధనమూలమైనది యీతగినప్రపంచమెల్లా
తనువుమూలమైనది యీతపసులెల్లా
వనిచి యీరెంటికిని నారాయణుఁడే కర్త
కొనమొదలాతనిదే కొసరు మాకేల. ॥ చేసి ॥

భోగమూలమైనది యీపొందైనసంసారము
యోగమూలము విరతి కొక్కటైనది
యీగతి శ్రీవేంకటేశుఁ డెట్టువలసినఁ జేసు
బాగులుగా నీతనిశ్రీపాదమే మాదిక్కు. ॥ చేసి ॥ 91

పాడి

ఎదురేది యెంచిచూడ నితనిప్రతాపానకు
పదిదిక్కులను భంగపడిరి దానవులు. ॥ పల్లవి ॥

యెక్కువగా వినోదాన కితఁడు తలెక్కితేను
యెక్కిరిదైత్యులు గొబ్బు లింగరుఁ గూడి
చక్కఁగా నితఁడు చేత చక్రమెత్తినమాత్రాన
దిక్కులఁ బరువెత్తిరి దిమ్మరిఅసురలు ॥ ఎదు ॥

దట్టమై యీతనిభేరిఁ దగ నాదువుట్టితేను
పుట్టె నుత్పాతాలు వైరిపురములందు
అట్టె గరుడధ్వజ మటు మిన్నుముట్టితేను
కిట్టి దనుజుల కపకీర్తి తుదముట్టెను. ॥ ఎదు ॥

అలమేలుమంగవిభుఁ డటు వీధు లేఁగితేను
ఖలు లేఁగిర యమునికైవడిరికి
యెలమి శ్రీవెంకటేశు. డేపుమీరఁ జొచ్చితేను
సులిగి దైత్యసతులు మఖ లములు చొచ్చిర. ॥ఎదు॥ 92

సాళంగనాట

కన్నులపండుగలాయఁ గడపరాయనితేరు
మిన్ను నేల శృంగారము మితిమీరినట్లు. ॥పల్లవి॥

కదలెఁ గదలె నదె గరుడధ్వజునితేరు
పొదఁగి దేవదుందుభులు మ్రోయఁగా
పదివేలు సూర్యబింబము లుదయించినట్లు
పొదలి మెరువు వచ్చి పొడచూపినట్లు. ॥కన్ను॥

వచ్చె వచ్చె నంతనింత వాసుదేవునితేరు
అచ్చుగ దేవకామిను లాడిపాడఁగా
ముచ్చటతో గరుడఁడు ముందట నిలిచినట్టు
మెచ్చుల మెరుఁగుఁజతో మేఘము వాలినట్టు. ॥కన్ను॥

తిరిగెఁ దిరిగె నదె దేవదేవోత్తముతేరు
పరుస దేవతలెల్ల జయవెట్టఁగా
విరివిఁ గడపలో శ్రీవేంకటేశుఁడు తేరుపై—
నిరవాయ సింహాసన మిదేయన్నట్లు. ॥కన్ను॥ 93

బౌళి

రామా దయాపరసీమా అయోధ్యపుర—
ధామా నావంటివారితప్పులు లోఁగొనవే. ॥పల్లవి॥

అపరాధియైనట్టియాతనితమ్మునినే
కృపఁజూపితివి నీవు కింకలు మాని
తపియించి యమ్ము మొన దారకుఁజిక్కినవాని
నెపానఁ గాచి విడిచి నీవాదరించితివి. ॥ రామా ॥

సేయరానిద్రోహము సేసినపక్షికి నీవు
పాయక అప్పటి నభయమిచ్చితి
[1] చాయసేసుకొని వుండి స్వామిద్రోహిఁ జెప్పనట్టి -
తోయపుచేతెని మంచితోవనే పెట్టితివి(?). ॥ రామా ॥

నేరము లెంచవు నీవు నీదయే చూపుదుగాని
బీరపు శరణాగతబిరుద(వు?) నీవు
చేరి నేఁడు నిలుచుండి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదఁ
గోరినవరములెలా కొల లొసఁగితివి. ॥ రామా ॥ 94

ఆహిరి

ఎట్టయినాఁ జేసుకో ఇఁక నీచిత్తము నన్ను
పట్టిచ్చె మాగురుఁడు నీపాదాలు విడువను. ॥ పల్లవి ॥

పోఁడిమి నా నామములు పొద్దువొద్దు నుడిగిని
వీఁడేమడుగునోయని వెలివకుమీ
నాఁడే నాయాచార్యుఁడు నాకు నన్నీ యిచ్చినాఁడు
నేఁ డిదేలంటే నతనినేమము నే మానను. ॥ ఎట్ట ॥

ప్రేమతో వీఁడు నన్నింటఁ బెట్టుక పూజించీని
యేమిగారణమోయని యెంచుకోకుమీ
కామించి యాచార్యుఁడే కారణము నీకు నాకు
యీ మరులేలంటే నాతఁడిచ్చినసొమ్మే నేను. ॥ ఎట్ట ॥

1. ఇది దర్పశయనవృత్తాంతమా?

పలుమారు వీఁడు నాపై బత్తిచేసీ నేఁటికని
వెలయ శ్రీవేంకటేశ వేసరకుమీ
యెఁమి నాచార్యుఁడు దేవని చేసినాఁడు
నిలిచెఁ గలకాలము నీకు నాకుఁ బోదు. ॥ఎట్ట॥ 95

రేకు 218 గుండక్రియ

వివరము మాలినట్టి వెఱ్ఱిదేహి తొల్లి
జవకట్టినంతే కాక చండపోరనేఁటికే. ॥పల్లవి॥

మనసంతే మంగళము మరి యెంత పొరలినా
తనువుకొలఁదియే సత్వములెల్లాను
తనకలి మెంచుకోక తగనిమురిపెముల
పెనఁగఁబోతే తీపు పిప్పిలోనఁ గలదా. ॥వివ॥

చెంది విత్తినకొలఁదే చేరి మొలచేటిపైరు
అంది ఆఁకటికొలఁదే ఆహారమెల్ల
ముందువెనక చూడక మొక్కలపువరువేల
అందనిమానిపంటికి నాసపడవచ్చునా. ॥వివ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచినకొలఁదియే మేలు
భావించ నాతఁడిచ్చేది భాగ్యమెల్లాను
వేవేలు మొక్కులేల వెప నానాఁటికినెల్ల
తోవగానితోవఁ బోతే తుదకెక్కఁగలదా. ॥వివ॥ 96

సామంతం

ఈతగవే నాకు నీకు నెంచి చూచితే
కాతరపుజీవులకుఁ గలదా వివేకము. ॥పల్లవి॥

భారము నీదిగవక పలుమారుఁ బాపములే
చేరి మొక్కలాన నేఁ జేసితిని
పేరడిఁ దల్లిదండ్రులు బిడ్డ లేమి సేసినాను
వోరుచుక ముద్దుసేసుకుందురు లోకమున. ॥ ఈత ॥

కావ నీవుగలవని కడదాఁకా నేరములే
వేవేలు సేసితిని వెఱవక
భావించుక యింటిదొర పసురము దెంచుకొని
యేవిధిఁ బైరుమేసినా నెగ్గుసేయఁ డతఁడు. ॥ ఈత ॥

పుట్టించేవాఁడవు నీవు బొదలేవారము నేము
యెట్టుండినా నీకుఁ బోదు యెన్నటికిని
వొట్టుక శ్రీవేంకటేశ వోడఁగట్టినదూలము
అటునిట్టుఁ బొరలినా నండవాయ దెపుడు. ॥ ఈత ॥ 97

లలిత

ఏఁటినేను యేఁటిబుద్ధి యెక్కడిమాయ
వీటఁబొయ్యే వెట్టిఁ గాను వివేకిఁ గాను. ॥ పల్లవి ॥

ఆరసి కర్మముసేసి అవి(ది?)నన్నుఁ బొదిగితే
దూరుదుఁ గర్మము గొంది దూరుచు నేను
నేరక లంపటములు నేనే కొన్నిగట్టుకొని
పేరడిఁ బరుల నందుఁ బెట్టరంటాను. ।ఏఁటి॥

యెక్కుడు నాదోషములు యెన్నైనా వుండఁగాను
వొక్కరిపాపము లెంతు వూరకే నేను
తిక్కవట్టి నాకునాకే దేవతలకెల్లా మొక్కి
వొక్కరివాఁడ గాకుండు వుస్సురనుకొంటాను. ।ఏఁటి॥

విరతిఁ బొందుడుఁ గొంత వేరేసంసారముఁ జేతు
యెరవులఁ గాఁడనే యెప్పుడు నేను
అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలో నన్ను నేలఁగా
దొరనైతి నధముఁడఁ దొల్లే నేను. ॥ఏఁటి॥ 98

భైరవి

అతఁడు భక్తసులభుఁ డచ్యుతుఁడు
రాతిగుండెవాఁడు గాఁడు రంతు మానుఁ డిఁకను. ॥పల్లవి॥

జీవుఁడా వేసరకు చిత్తమా జడియకు
దైవము గరుణించఁ దడవుగాదు
తోవచూపె మనకుతొల్లే ఆచార్యుఁడు
కావలసినట్టయ్యీఁ గలఁగకుఁ డిఁకను. ॥అత॥

కాలమా వేగిరించకు కర్మమా నన్నుమీరకు
పాలించ దైవానకు నే భార మిఁకను
ఆలించి తిరుమంత్రమే అతని నన్నుఁ గూరిచె
వేళగానిఅందాఁకా వేసరకుఁ డిఁకను. ॥అత॥

వెఱవకు దేహమా వేసరకు ధ్యానమా
యెఱిఁగి శ్రీవేంకటేశుఁ డెదసిఫోఁడు
తఱి నిహపరము లితనిదాసు లిచ్చిరి
గుఱియైతి నిన్నిటికిఁ గొంకకుఁడీ ఇఁకను. ॥అత॥ 99

సాళంగం

పలువిచారములేల పరమాత్మ నీవు నాకు
గలవు కలవు వున్నకడమలేమిటికి. ॥పల్లవి॥

నీపాదములచింత నిబిడమైతేఁ జాలు
యేపాతకములైన నేమి సేసును
యేపార నీభక్తి ఇంత గలిగినఁజాలు
పైపై సిరు లచ్చటఁ బాదుకొనినిలుచు ॥ పలు ॥

సొరిది నీ శరణము చొచ్చితినంటేఁ జాలు
కరుణించి యప్పుడట్టే కాతువు నీవు
సరుస నీముద్రలు భుజముల నుంటేఁజాలు
అరుదుగాఁ జేతనుండు అఖిలలోకములు. ॥ పలు ॥

నేరక వేసినఁ జాలు నీమీఁద నొకపువ్వు
కోరినకోరికలెల్లఁ గొనసాగును
మేరతో శ్రీవేంకటేశ మిమ్ము ౧గొలిచితి నేను
యేరీతి నుండినఁగాని యిన్నిటా ఘనుఁడను. ॥ పలు ॥ 100

బౌళి

ఇందుకంటే మరి యిఁక లేదు హితోపదేశము వో మనసా
అంది సర్వసంపన్నుఁడు దేవుఁడు అతనికంటే నేరుతుమా. ॥ పల్లవి ॥

కల దొకఁటే ధర్మము కల్పాంతమునకు నిలిచినది
తలఁకక మీశరణుచొచ్చి మీదాసుఁడ ననెడి దొకమాఁట
వలవనిజోలే యింతాను వడి నిదిగాక యేమిసేసినను
సులభ మిందునే తొల్లిటివారలు చూరలుగొని రదే మోక్షంబు ॥ ఇందు ॥

మొదలొకటే యిన్నిటికి ముందర వెనకా వచ్చేది
వొదుగుచు గోవిందునిదాసులకు నొక్కమాటే మొక్కినఁజాలు
తుదకెక్కినవే యితరములు దొరకొని మరేమిసేసినను
బదికి రిరిందునే పరమవైష్ణవులు పలుచదువులలో వినరాదా. ॥ ఇందు ॥

---

౧. 'గొలిచిరి' రేకు.

తగులోకాలే విడువరానిది తతి నెన్నటికినిఁ జెడనిది
వాగి శ్రీవేంకటపతినామజపము వాకమాలే అబ్బినఁ జాలు
నగుబాలే యింతాను నానాఁటి కేమేమి సేసినను
తగునీబుద్ధుల నడచిరి మున్నిటిదైవజ్ఞులు పూర్వాచార్యులును.
॥ ఇందు ॥ 101

రేకు 219 దేసాళి

ఏలోకమున లేఁడు యింతటిదైవము మరి
జోలి దవ్వి తప్పి యెంత సోదించినాను. ॥ పల్లవి ॥

మంచిరూపున నెంచితే మరునిగన్నతండ్రి
ఇంచుకంత సరిలేదు ఇతనికిని
మించుసంపదల నైతే మేటిలక్ష్మీకాంతుఁడు
పొంచి యీతనికి నీడు పుట్టించఁగలరా. ॥ ఏలో ॥

పగఁ బ్రతాపమునను దానవాంతకుఁ డితఁడు
తగుల నీతనిమారుదైవాలు లేరు
పొగరుమగతనానఁ బురుషోత్తముఁ డితఁడు
వెగటై యీతనిపాటి వెదకిన లేరు. ॥ ఏలో ॥

పట్టి మొదలెంచితేను బ్రహ్మఁగన్నతండ్రితఁడు
చుట్టున నింతటివారు మరి వేరి
[illegible] శ్రీవేంకటేశుఁ డిగికి పరదుఁడు
[illegible]ట్టఁగొన నితరుల గురిసేయఁగలరా. ॥ ఏలో ॥ 102

బౌళి

అవాప్తసకలకాముఁ డనుమాట నీకుఁ జెల్లె
వివేకించఁ బురుషార్థవిధి మాయందేది. ॥ పల్లవి ॥

మఱిగి నీపై భక్తి మాకుఁ గలుగుటెల్లాను
అరసి నీవు రక్షించే ఆసకొఱకే
హరి నీవు భక్తవాత్సల్యము మాపైఁ జేయుటెల్ల
ఇరవైననీకు నిరుహేతుకమే. ॥అవా॥

కొసరుచు నిన్ను నేము కొలిచినదెలాను
వెస మాధారము నీపై వేయుకొఱకే
వసముగా నీవు నన్ను వలెనని యేలుటెల్ల
యిసుమంతైన నిరుహేతుకమే. ॥అవా॥

శ్రీవేంకటేశ్వర నీకుఁ జేయెత్తి మొక్కుటయెల్ల
నీవే మావాఁడవై మన్నించుకొఱకే
అవటించి అంతర్యామివై నీవుండుటయెల్ల
యేవలఁ జూచిన నిరుహేతుకమే. ॥అవా॥ 103

బౌళి

మఱచిన వెఱచిన మఱి లేదు
యెఱిఁగినసులభుఁడు యీ హరి యొక్కఁడే ॥పల్లవి॥

ఆతుమ తొల్లిటిదే అంతరాత్మ తొల్లిటిదే
నీతితో యీదేహములే ౧నిత్యకొత్తలు
యీతల నేర్పరులకు నిందే యిహపరములు
చేతిలో నున్నవి యిది చింతించరో జనులు. ॥మఱ॥

కాలము నెందూఁ బోదు కర్మము నెందూఁ బోదు
జాలిఁబద్ధమనసే సావివోయను
పోలింప వివేకులకు పుణ్యమునుఁ బాపమును
వేళవేళనే వున్నవి వెదకరో జనులు. ॥మఱ॥

౧. 'నిత్యకొత్తలు' వంటి సమాసములు ఈ భాషకు భూషలు.

ఆఁకలినిఁ దీరదు అన్నమునుఁ దీరదు
తేఁకువ తనధైర్యమె తీరెఁ గాని
శాఁకక శ్రీవేంకటేశుదాసులై తేఁ జాలుఁగాని
కాఁక దీరు నిందరికిఁ గనుఁగోరో జనులు. ॥మఱి॥ 104

రామక్రియ

చవులకుఁ జవి సంసారము
భవము నానాఁటికి పచ్చిదే. ॥పల్లవి॥

దైవికము మాస్వతంత్రముతోఁ గూడె
సావి వోదెన్నఁడు సంసారము
పూవుపిందెవలెఁ బోడమివున్నవి
యేవల యీరెండు నేకమే. ॥చవు॥

పాపముఁ బుణ్యము పైపైఁ గూడుకొని
చాపకిందినీరు సంసారము
రేపుమాపువలె రెట్టించి వున్నవి
యేపొద్దు నీరెండు నేకమే. ॥చవు॥

మాయ గొంత నిజమార్గమునుఁ గొంత
చాయ దప్పదిదే సంసారము
చేయిచ్చి వున్నాఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
యీయెడ నీరెండు నేకమే. ॥చవు॥ 105

దేవగాంధారి

ఒరసి చూడఁగఁబోతే నొకటీ నిజములేదు
పొరలమేను ధరించి పొరలఁగఁ బట్టెను. ॥పల్లవి॥

పాతకములట కొన్ని బలుపుణ్యాలట కొన్ని
యీతల స్వర్గనరకాలిచ్చేవట
యేతుల నందుఁగొన్నాళ్లు యిందుఁగొన్నాళ్లు దేహాక
పోతరించి కాతరించి పొరలనే పట్టెను. ॥ఒర॥

పొలఁతులట కొందరు పురుషులట కొందరు
వెలుఁగును జీఁకట్లు విహారమట
కలవరింతలు గొంత ఘనసంసారము గొంత
పొలసి జీవులు రెంటాఁ బొరలఁగఁబట్టెను. ॥ఒర॥

వొక్కవంక జ్ఞానమట వొక్కవంకఁ గర్మమట
మొక్కి ఇహపరాలకు మూలమిదట
తక్కక శ్రీవేంకటేశు దాసులై గెలిచిరట
పుక్కట నిన్నాళ్లు రెంటాఁ బొరలఁగఁ బట్టెను. ॥ఒర॥ 100

భూపాళం

మదించినయేనుగను మావటీఁడు దిద్దినట్టు
త్రిదశవంద్యుఁడ నీవే తిప్పఁగదే మనసు. ॥పల్లవి॥

నేరమి సేసినవాఁడు నిక్కపుటేలికఁ గని
తారి తారి యిందు నందు దాఁగినయట్టు
తీరని పంచేంద్రియాలదిమ్మరియై తిరిగాడి
కోరి నీపై భక్తియంటే కొలుపదు మనసు. ॥మదిం॥

పగసేసుకొన్న వాఁడు బలుమందసములోన
వెగటుజాగరముల వేగించినట్టు
మిగుల వేదమార్గము మీరి పాపమునఁ జిక్కి
జిగి నిన్నుఁ జేరుమంటేఁ జింతించీ మనసు. ॥మదిం॥

నిరుఁబేదయైనవాఁడు నిధానము వొడగని
గరిమ భ్రమసి యట్టె కాచుకున్నట్లు
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిట్టే నిన్నుఁ బొడగని
వెరవున నిగుణాలు వెదకీసి మనసు. ॥మది॥ 107

రేకు 220 గుజ్జరి

అయ్యో సదా మత్తుఁడను హరి నీదాసులు నన్ను
ఇయ్యెడనే దయఁజూచి యీడేర్చిరిగాక. ॥పల్లవి॥

తెగక కన్నులుమూసి దేహము మఱచేవాఁడ
నిగిడి దేవుఁడవని నిన్నెరిఁగేనా
తగఁ బసిఁడిచూచి నే ధర్మము మరచేవాఁడ
జగతి విజ్ఞానము సరవెరిఁగేనా. ॥అయ్యో॥

పలచి సతులనేటివలలఁ బడేటివాఁడ
మలసి తప్పించుక నీమాయ దాఁటేనా
వెలయ నన్నిఁ జదివి వికేకమొల్లనివాఁడ
చలివాసి నీభక్తి చవిగొనేనా. ॥అయ్యో॥

మించుసంసారము చొచ్చి మీఁదు దెలియనివాఁడ-
నంచ నీ వంతర్యామి వని మొక్కేనా
యెంచక శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
మంచిదాయ నీఁక నిది మానబొయ్యేనా. ॥అయ్యో॥ 108

గుండక్రియ

గోవింద హరి గోవింద గునిసి యాడువం బిటురారో
ఆవటించి మన మెట్లు గడచెదము ఆశ్చరియం బిది హరిమాయా ॥పల్లవి॥

కర్మానుగుణము కాలము
ధర్మానుగుణము దైవము
మర్మము రెంటికి మనుజుఁడు
అర్మిలిఁ బొదగీ హరిమాయా. ॥ గోవిం ॥

అజ్ఞానహేతువు లాసలు
విజ్ఞానహేతువు విరతొకటి
౧తజ్ఞులు రెంటఁదగిలిరి (?)
జిజ్ఞాను (సు?) గప్పెను శ్రీహరిమాయా. ॥ గోవిం ॥

సకలకారణము సంసారము
ప్రకటకారణము ప్రపంచము (?)
అకటా శ్రీవేంకటాద్రీశుదాసులు
వొకరిఁ దడవదువో హరిమాయా. ॥ గోవిం ॥ 109

శంకరాభరణం

ఉడివోనిసంసారాన నుబ్బారము ౨నట్ట -
నడుమాయ నవ్వులకు నాబ్రతుకు. ॥ పల్లవి ॥

పుట్టనిజన్మము లేదు పొందనిభోగము లేదు
నెట్టన మాయలఁ జిక్కి నేఁ దొల్లి
కొట్టఁగొన కెక్క లేదు కోరి మొదలను లేదు
నట్టనడుమ నున్నది నాబ్రదుకు. ॥ ఉడి ॥

చొరనిలోకము లేదు చూడనివిద్యలు లేదు
నిరతి మాయలఁ జిక్కి నేఁ దొల్లి
దరిచేరుటా లేదు తగులు లేదు నానాఁడు
నరకమే కురిసీని నాబ్రదుకు. ॥ ఉడి ॥

---

౧. ప్రాసభీతితో 'తద్జ్ఞులు' 'తజ్ఞులు' అయినట్టున్నది.
౨. ఈ 'నట్ట' పూర్వముద్రితములో తప్పిపోయినది.

చేయనికర్మము లేదు చెందని ఫలము లేదు
నీయిచ్ఛపూయలఁ జిక్కి నేఁ దొల్లి
యీయెడ శ్రీ వేంకటేశ యిట్లై నీవు నన్నేలఁగా
నాయిచ్ఛ సఫలమాయ నా(బదుకు. ॥ ఉడి ॥ 110

గుండక్రియ

ఒక్కటితరువాత వేరొకటై కాచుకుండు
చక్కఁ దెరనాటకముసంగతి సంసారము. ॥ పల్లవి ॥

వొండె నాపద దీరితే నొండె సంపదైనా వచ్చు
అండ నెన్నఁడుఁ దీరదు హరిఁ దలఁచ
తండోపతండములై తలమోపులు పనులు
చండిపెట్టి పనిగొను సంసారము. ॥ ఒక ॥

పాప మొల్లనంటేను బలుపుణ్యమై తగులు
యేపొద్దుఁ దీరదు హరి నిటు దలఁచ
వోపనన్నాఁ బోనీదు వూరకైనఁ బనిగొను
చాపకిందినీరువలె సంసారము. ॥ ఒక ॥

పగలెల్లా నలసితే పైకొను రాతిరి నిద్ర
అగపడ దెప్పుడును హరిఁ దలఁచ
తగిలి శ్రీవేంకటాద్రిదైవమే పొడచూపఁగా
జగడము ౧సంతమాయ సంసారము. ॥ ఒక ॥ 111

ముఖారి

ఆడరమ్మ పాడరమ్మ అందరు మీరు
వేడుక సంతసములు వెల్లవిరియాయను. ॥ పలవి ॥

---

౧. శాంతశబ్దభవము కావచ్చు. అర్థమూ అదే.

కమలనాభుఁడు పుట్టెఁ గంసునిమదమణఁచ
ఉమిరి దేవకిదేవిదేహమందును
అమరులకు మునుల కభయమిచ్చె నితఁడు
కొమరెగొల్లెతలపైఁ గోరికలు నిలిపె. ॥ ఆడ ॥

రేయిఁ బగలుగఁ జేసి రేపల్లెఁ బెరుగఁజొచ్చె
ఆయెడ నావులఁ గాచె నాదిమూలము
యీయెడ లోకాలు చూపె నిట్టె తనకడుపులో
మాయసేసి యిందరిలో మనుజుఁడై నిలిచె ॥ ఆడ ॥

బాలలీలలు నటించి బహుదైవికము మించె
పాలువెన్నలు దొంగిలెఁ బరమమూర్తి
తాళి భూభార మణఁచె ధర్మము పరిపాలించె
మేలిమిశ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిట్టె సిలిచె. ॥ ఆడ ॥ 112

ధన్నాసి

అంతవాని కింతసేయ నమరునటే
వింతలు యీసుద్ధులకే వెరగయ్యీ మాకు. ॥ పల్లవి ॥

కదిసి బ్రహ్మాండములు గర్భములోనున్న దేవుఁ—
డిదె దేవకిగర్భాన నెట్టు పుట్టెనే
అదె మఱ్ఱాకుమీఁదట నటు పవ్వళించువాఁడు
యెదుట యశోదచేత నెట్టు వినోదించీనే. ॥ అంత ॥

అడుగులుమూఁట లోకా లటు గొలచినవాఁడు
బడిబడి రేపల్లెఁ బారాడీని
అదరి యజ్ఞభాగము లారగించేదేవుఁడు
సడితో వెన్న ముచ్చిలి చవిగొనీ నిదివో ॥ అంత ॥

వేదపల్లవములందు విహరించేదేవుఁడు
సాదుగొల్లెతల రతిసంగడిఁ జిక్కె
మోదపువైకుంఠాన ముదమందేకృష్ణుఁడు
యీదెస శ్రీవేంకటాద్రి నిరవాయ నిదివో. ॥అంత॥ 113

రేకు 221 లలిత

చూడ నరుదాయనమ్మ సొరిది నందరికిని
వేడుకతో వచ్చి సేవించేరు బ్రహ్మాదులు. ॥పల్లవి॥

కోరి చంద్రుఁడుదయించ గోకులచంద్రుఁడు వుట్టె —
నేరిచి నీతఁడు నాతఁ డేమౌదురో
వారిధికొడు కతఁడు వారిధియల్లుఁ డీతఁడు
యీరీతి నీతఁ డాతని కేలికాయఁగాని. ॥చూడ॥

నల్లనివాఁ డీతఁడాయ తెల్లనివాఁ డతఁడాయ
యెల్లవారికిఁ జూడ వీ రేమౌదురో
అల్లాతఁడే యమృతము అమృతనాథుఁ డీతఁడు
చల్లనైనహరితోడ సరిగాఁడుగాని. ॥చూడ॥

ఆతఁడు పూర్వాద్రిమీఁద నమరెఁ నిందరుఁ జూడ
నీతఁడు శ్రీ వేంకటాద్రి నిరవై నాఁడు
యేతుల వుబ్బుసగ్గులు యిలమీఁద నాతనికి
చైతన్యమెప్పు డీతఁడు సింగారవిభుఁడుగాని. ॥చూడ॥114

దేసాక్షి

దేవత లెందున్నవారో దిష్ట మెవ్వరిఁ గానము
యీవలఁ దామే కలితే నేమని రావలదా. ॥పల్లవి॥

పరమేదో ఇహమేదో బదికేజీవులకెల్ల
నరకపుదేహాలలో నానుచున్నారు.
అరసి పుట్టించినట్టిఆజుఁడెందు దాఁగినాఁడో
సరి గాన మెవ్వరిఁ గొసరేమంటేను. ॥ దేవ ॥

యేమి గలి గేమి సెల వెన్నటికో తమమేలు
యీమేరఁ బ్రాణులు మాయ నీఁదుచున్నారు
భూమికి దిక్కైనవారు పొడచూపి కావవద్దా
దీముగా నిలువలేరు తెలిసేనుంటేను. ॥ దేవ ॥

తుదయేడ మొదలేడ ౧తొంగిచూచేవా రెవ్వరు
అదె సంసారానఁ బ్రాణు లాడుచున్నారు
ఇదె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డింతలో విచ్చేసి కాచె
యెదుట రక్షకుఁడైతే నిట్టుండవలదా. ॥ దేవ ॥ 115

సామంతం

నీవు దేవుఁడవు నేనొక జీవుఁడ
యీపొధి నిద్దరి కెంతంతరువు. ॥ పల్లవి ॥

పొడమినజగములు పుట్టెడిజగములు
గుడిగొనె మీరోమకూపముల
యెడయక నీరూప మేమని ధ్యానింత
అడరి మీవాఁడ నే ననుటే కాక. ॥ నీవు ॥

మునుపటిబ్రహ్మలు ముందరిబ్రహ్మలు
మొనసి మీనాభిని మొలచేరు
ఘనుఁడవు నిన్నేగతి నేఁ దెలిసెద
అనువుగ మిము శరణనుటే కాక. ॥ నీవు ॥

౧. 'తోఁగి' రేకు ఈ 'తోఁగి' రూపము ఈ వాఙ్మయమున పలుతావుల గలదు.

సహజానందము సంసారానంద-
మిహముఁ బరముగా నిచ్చేవు
అహిపతి శ్రీవేంకటాధిప నీకృప
మహిలో సేవించి మనుటే కాక. ॥నీవు॥ 116

ధన్నాసి

శరణాగతవజ్రపంజరుఁ డీతఁడు చక్రధరుఁ డసుర సంహారుఁడు
వెరవుతోడఁ దను శరణనువారివెనుబల మీతఁడే రక్షకుఁడు. ॥పల్లవి॥

హరినామోచ్చారణఁ దెగనికర్మ మవల వేరొకటున్నదా
అరసి యెందు నమ్మికచాలక ప్రాయశ్చిత్తంబులు చెప్పుదురు
ధర నెరఁగనివా రేమనినాఁ దామసులగొడవ యేమిటికి
హరి హరి యంటే దురితము లణఁగెను అతఁడే మాకిఁక రక్షకుఁడు. ॥శర॥

శ్రీపతి దిక్కయి కావఁగ మరియునుఁ జేరనిసంపద లిఁకనేవి
పాపలబుద్ధుల(లు?) నది నమ్మక విచ్చనవిడి నోములు చెప్పుదురు
తీపులు వుట్టించి యెవ్వరేమనినఁ దెలిపి వాదడువ నేమిటికి
శ్రీపతిఁ గొలిచితి చేరె సంపదలు జిగి నితఁడే మారక్షకుఁడు ॥శర॥

అంతరాత్మ శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు అన్యము భజించఁ జో టేది
యింతట నమ్మక దేవతాంతరము లేఁటేఁటివో మరి చెప్పుదురు
యెంత లేదు ప్రాకృతజనములభ్రమ యెవ్వరిఁ గాదన నేమిటికి
యింతకు శ్రీవేంకటేశుదాసులము యీతఁడే మా కిఁక రక్షకుఁడు.
॥శర॥ 117

లలిత

వెదకినఁ దెలియదు వెనకముందరలు
పదమున నిలుపవె పరమాత్మా. ॥పల్లవి॥

కోరిక లూరక కొనలు సాగఁగా
వారలు చాఁచీఁ బ్రపంచము
యీరీతి జీవులు ఇలఁ బొడమఁబొడమ
దూరం బాయను తొలుతటిరాక. ॥ వెద ॥

కాయపుమదములు కప్పఁగఁగప్పఁగ
ఆయము లంటీ నదె మాయ
పాయక ఇందే పనుపడి పనుపడి
చాయలు మరచిరి జంతువులు. ॥ వెద ॥

బలుశరణాగతి ప్రాణులు దలఁచఁగ
నెలవున నిలిపెను నీకరుణ
ఇలపై శ్రీవేంకటేశ్వర యిహపర—
మలవడి దొరకెను అరచేతికిని. ॥ వెద ॥ 118

బౌళి

కనకము కనకమే కడు నినుమినుమే
వెనక సరదూఁగితే వెలువకురాదు. ॥ పల్లవి ॥

హరిఁ గొలిచినవారి కమరు నన్నిసుఖాలు
గరిమతో వారల భాగ్యమే భాగ్యము
తెరమరఁగుల కర్మదేహులెల్ల వీరితోడ
పురుఁడు వెట్టుకోఁబోతే పోలికలు రావు. ॥ కన ॥

భాగవతులైనవారు పట్టినదెల్లా నీడేరు
వేగదేర వారలు సేసినదే చేత
౧తీగెసంసారమత్తులు తెలియక వీరివలె
వెగినంతా నయ్యేమంటే వెరవులఁ బడవు (?). ॥ కన ॥

౧. వెగనిసంసారములో తిరిగేమత్తులు, హరిదాసులవలె నవుతామంటే సరిపడ-
దని భావమా?

శ్రీవేంకటేశుదాసులు చేసినదెల్లా సృష్టి
యేవంకా ధ్రువపట్టమే యిటు వారికి
కావరపుమనుజులు గతిగనేమని వారి—
తోవల నడవఁబో తేఁ దూఁగదు తమకును. ॥కన॥ 119

రేకు 222 సామంతం

ఇందునే వున్నది యెఱుకయు మఱపును
చందమిదివో యికఁ జదివెడిదేది. ॥పల్లవి॥

అంది కర్మముల ననుభవింపుచును
ముందర మరి సుఖములు గోరు
కందువ నీదేహి కనియుం గానఁడు
౧దిందుపడ(?)నొరులు తెలిపెడి దేది. ॥ఇందు॥

వొకచేత పేయ ముడుగక కడుగును
వొకచేత భుజించు నోగిరుచులు
అకటా దృష్టం బరచే నుండఁగ
సకలము నుపదేశము లిఁక నేవి. ॥ఇందు॥

మలయుభోగములు మాయలని యెరుఁగు
నిలిచినమోక్షపు నిజ మెరుఁగు
యిలపై శ్రీవేంకటేశుఁడు గలఁ డిదె
బలిమి గలిగె నిఁకఁ జదరెడిదేది. ॥ఇందు॥ 120

లలిత

పురుషోత్తముఁడ నీవే పుణ్యము గట్టుక నన్ను
దరిచేర్చి రక్షించి దయఁజూడఁగదవే. ॥పల్లవి॥

---

౧. దిందుపడన్ = "అజ్ఞానము మాసిపోవునట్లుగా" కావచ్చునేమో.

ధరలో యాచకునకు ధర్మాధర్మము లేదు
సిరులఁ గాముకునికి సిగ్గు లేదు
పరమపాతకునకు భయ మించుకా లేదు
విరసపునాకైతే వివేకమె లేదు ॥పురు॥

మించినకృతఘ్నునికి మే లెన్నఁడును లేదు
చంచలచిత్తునకు నిశ్చయమే లేదు
అంచల నాస్తికునకు నాధారమే లేదు
కొంచవిమార్గుఁడ నాకు గుణమే లేదు. ॥పురు॥

మదించినసంసారికి మరి తనివే లేదు
పొదిగొన మూర్ఖునకు బుద్ధే లేదు
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగదాసుఁడ—
నిదివో చనవరి నాకెదురే లేదు. ॥పురు॥ 18

సాళంగనాట

తిరువీధు లేఁగీని దేవతలు జయవెట్ట
హరి వాఁడె పెండ్లికొడుకై ప్రతాపమున. ॥పల్లవి॥

కనకపుఁగొండవంటిఘనమైనరథముపై
దనుజమర్దనుఁడెక్కెఁ దరుణులతో
వినువీధిఁ బడగె(డగ?)లు వేవేలు కుచ్చులతోడఁ
వెనగొనఁగఁ గదలె భేరులు మ్రోయఁగను. ॥తిరు॥

వరుసఁ జంద్రసూర్యులవంటిబండికండ్లతోడ
గరుడధ్వజుఁ డొరసీఁ గడు దిక్కులు
పరగు వేదరాసులే పగ్గాలు వట్టితియ్యఁగ
పరుగ దుష్టులఁ గొట్టి జయము చేకొనెను. ॥తిరు॥

ఆటలుఁ బాటలు వింటా నలమేల్మంగయుఁ దాను
యీటున శ్రీవేంకటేశుఁ డెమురులేక
వాటపుసింగారముతో వాకిటవచ్చి నిలిచి
కోటానఁగోటివరాలు కొమ్మని యిచ్చును ॥ తిరు ॥ 122

వరాళి

ఇన్నిటికి నీశ్వరేచ్ఛ యింతేకాక
తన్నుఁదానే హరి గాచు దాసుఁడై తేఁ జాలు. ॥ పల్లవి ॥

ప్రకృతిఁ బుట్టినదేహి ప్రకృత(తి?)గుణమే కాని
వికృతి బోధించబోతే విషమింతే కాదా
వాకవిత్తు వెట్టితే వేరోకటేల మొలచును
ప్రకటమైనవట్టిప్రయాసమే కాక. ॥ ఇన్ని ॥

పాపానఁ బుట్టినమేను పాపమే సేయుంచుఁగాక
యేపునఁ బుణ్యముతోవ యేల పట్టును
వేపచేఁదు వండితేను వెస నేల బెల్లమవును
పైపై బలిమిసేసే(శ్ర)మ యింతేకాక. ॥ ఇన్ని ॥

ప్రపంచమైనపుట్టుగు ప్రపంచమున కే కాక
వుపమించ మోక్షమున కొడఁబడునా
ప్రపన్నుఁడైనవేళ భాగ్యాన శ్రీవేంకటేశుఁ-
డపుడు దయఁజూడఁగ నధికుఁడౌఁగాక ॥ ఇన్ని ॥ 123

సాళంగం

ఎక్కడిసుద్ది యీ(శ్ర)మనేల పడేరు
అక్కటా వో దేహులాల హరినే తలఁచరో. ॥ పల్లవి ॥

బలుదేవతలకునుఁ బాయదట వ్యామోహము
యిలపై నరులము నే మెంతకెంత
కలదట మునులకుఁ గడ(డు?) రాగద్వేషాలు
చలచిత్తులము మాజాడ యిఁక నేది. ॥ఎక్క॥

పరగఁ దొల్లిటివారు పంచేంద్రియబద్ధులట
వెరవుగా ముక్తులమా నేఁటివారము
అరిదిఁ బ్రపంచము మాయామయమట నేము
దురితవర్తనులము తొలఁగేమా. ॥ఎక్క॥

ఘనసిద్ధగంధర్వులు కడ గానలేరట
దినమత్తులము మా తెలివేఁటిది
వొనలేని శ్రీవేంకటేశ్వరు శరణుచొచ్చి
మనువార మింతే కాక మరి గతియేది. ॥ఎక్క॥ 124

దేసాళం

దేవదుందుభులతోడ తేటతెల్లమైనాఁడు
సేవించరో యిదే వీఁడే సింగారదేవుఁడు. ॥పల్లవి॥

బంగారుమేడలలోనఁ బన్నీట మజ్జనమాడి
అంగముతడి యొత్తఁగా నదే దేవుఁడు
ముంగిటఁ బులుకడిగినముత్యమువలె నున్నాఁడు
కుంగనిరాజసముతో కొండవంటిదేవుఁడు. ॥దేవ॥

కాంతులుమించినమాణికపుదోరణముకింద
అంతటఁ గప్పురముచాతు కదే దేవుఁడు
పొంతల నమృతమే పోగై నట్టున్నవాఁడు
సంతతము సంపదలసరిలేనిదేవుఁడు ॥దేవ॥

తట్టుపుణుఁగు నించుక దండిసొమ్ములెల్లాఁ బెట్టి
అట్టెలమేల్మంగ నురుతఁ గట్టి
నెట్టన నమ్మినవారినిధానమై వున్న వాఁడు
పట్టపు శ్రీవేంకటాద్రిపతియైన దేవుఁడు. ॥ దేవ ॥ 125

రేకు 228 సామంతం

ఒడఁబడఁగదవో వో మనసా
పెడరేఁచి యతఁడే పెనఁగీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

అంతయుఁ జూచిన హరిసంకల్పమే
చింతలు నిలుగులు జీవులవి
భ్రాంతివట్టి యిఁకఁ బదరఁగనేఁటికి
చెంతనతఁడు దయసేసీఁగాక. ॥ ఒడఁ ॥

౧ ఘనవిశ్వకుటుంబివి(?)కమలాక్షుఁడే
జననమం(మా?)త్రములే జంతులవి
గొనకొని యిందుకుఁ గోరికలేఁటికి
వొనరించి యతఁడె వొపగీఁగాక. ॥ ఒడఁ ॥

సిరు లందించఁగ శ్రీవేంకటేశుఁడు
పరగు భోగములె ప్రాణులవి
మరుగక యీమేలు మఱవఁగనేఁటికి
గరిమ నీతఁ డెపుడు గలిగీఁగాక. ॥ ఒడఁ ॥ 126

దేవగాంధారి

౨ అటిముటిఁ జూడఁబోతే నజ్ఞాని నేను
మఱఁగు చొచ్చితి మీకు మహిలో నారాయణా. ॥ పల్లవి ॥

---

౧. 'ఘనవిశ్వకుటుంబి—యీకమలాక్షుఁడే' అని కావచ్చునేమో?
౨. ఈపాటకూడ పెదతిరుమలయ్యదో చినతిరుమలయ్యదో అయి—యుండవచ్చు.

విన్న ధ్యానము సేసీని నిచ్చ నిచ్చఁ దాళ్లపాక—
అన్నమయ్యఁగా నెదుట నదిగోవయ్యా
పన్ని యాతనినే చూచి నాతికులమైనమమ్ము
మన్నించవయ్యా వో మధుసూదనా. ॥అటి॥

సంకీర్తనలు సేసీ సారెఁ దాళ్లపాకన్నయ్య
అంకెల నీసన్నిధినే అదిగోవయ్యా
అంకించి నే వాఁడవాఁడనని దుష్టుఁడనైనా—
సంకె దీరఁ గావవయ్య సర్వేశ్వరా. ॥అటి॥

పాదాలం దున్నాఁడు దాళ్లపాకన్నమయ్య మీకు
ఆదరాన ముక్తుఁడై అదిగోవయ్యా
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యీసమ్మంధాననే ౧నన్ను
నీదయవెట్టి రక్షించు నెమ్మది భూరమణా. ॥అటి॥ 127

సాళంగనాట

తప్పదు యీయర్థము ధరణిలోన
వొప్పుగ నేకచిత్తాన నుండవచ్చు నీకను. ॥పల్లవి॥

కాకాసురుదోషము కడకుఁ బరిహరించి
చేకొంటివి శరణంటే చేరి మగుడ
యీకడ మానేరములు యింతకంటే నెక్కుడా
నీకే నే శరణంటి నీవు మమ్ముఁ గాతువు. ॥తప్ప॥

౨అమ్ముననేసినవాఁడు అట్టె దండము వెట్టితే
నిమ్మల నిహపరము లిచ్చితివి
యెమ్మెల మావంకనైతే నింతేసిచేఁతలు లేవు
నెమ్మి నీకే మొక్కితిమి నీవే మమ్ముఁ గాతువు. ॥తప్ప॥

---

౧. ఈ 'నన్ను' పూర్వముద్రణములో తప్పిపోయినది.

౨. ఇది కృష్ణావతారవిషయము.

(రులఁ గొలిచి వచ్చి ప్రాణాచారాలువడితె
సిరుల వరాలిచ్చేవు శ్రీవేంకటేశా
వారులఁ గొలువము నే మొగి నిషాదాలే నమ్మి
నిరతిఁ గొలిచితిమి నీవే మమ్ముఁ గాతువు. ॥తప్ప॥ 128

కాంబోది

ఏడ పెద్దల మెప్పెతిమో మరి
తోడనే నవ్వేము దొరకొని మమ్మను. ॥పల్లవి॥

పంచేంద్రియములఁ బట్టఁగలేమట
యెంచఁగ వివేక మెన్నటికి
అంచెల మమతల నణఁచఁగలేమట
పొంచినబుద్ధుల భుజి నెన్నటికి. ॥ఏడ॥

వెడవెడ నాసలు విడువఁగలేమట
యెడయనిధైర్యం బెన్నటికి
తొడుసగుబంధముఁ దుంచఁగలేమట
బెడిదపుతనలో విడుదెన్నటికి. ॥ఏడ॥

కామక్రోధములఁ గడవఁగలేమట
యీమానుషములు యెన్నటికి
కామించ శ్రీవేంకటపతి గలఁడట
నేమపుతపముల నే మెన్నటికి ॥ఏడ॥ 129

లలిత

ఇదిగాన తనధర్మ మించుకా పగలుకాదు
పుదుటున హరివారై వుండవలెఁగాని. ॥పల్లవి॥

జాతిచండాలము దీరు జన్మాంతరములను
యేతులఁ గర్మచండాల మెన్నఁడూఁ బోదు
యీతల స్వర్గము చొరనియ్యకుండఁగాఁ ద్రిశంకుఁ—
డాతలఁ దాఁ బ్రతిస్వర్గమందు నున్నాఁ డదివో. ॥ఇది॥

ఆస్తికులయినవారు అట్టె రామునిఁ గూడిరి
నాస్తికు లసురకుఁ బ్రాణము లిచ్చిరి
ఆస్తికనాస్తికుఁడై తా నం దెవ్వరివాఁడూఁగాక
కస్తిఁబడి వాలి వృథాకలహానఁ బొలిసె. ॥ఇది॥

యింక నొక్కటి గలదు యెదుటనే వుపాయము
అంకెల శ్రీవేంకటేశుఁ డందే వున్నాఁడు
నంకెదీర నీతనికి శరణుచొచ్చి వరాలు
పొంకముగాఁ జేకొనేరు భూజనులు నేఁడును. ॥ఇది॥ 180

శంకరాభరణం

నలినాక్ష నీకు నమస్కరించిన—
ఫలము వొగడ నిఁక బ్రహ్మకు వశమా. ॥పల్లవి॥

పూర్వదోషములఁ బోఁదోలి మఱియు
సర్వాపచారము క్షమియించి
గర్వితమదముల కసటు వాపి నను
నిర్వహించె నిదె నీనామము. ॥నలి॥

నేఁడునుఁ జేసినవేరము లణఁచి
వేఁడికర్మముల విడిపించి
వాఁడిదుఃఖముల వడిఁ బరిహరించె
నాఁ డెఱఁగఁగ నీనామము. ॥నలి॥

పుమ్మడి సుఖముల నొనరించి మాకు
సమ్మతిశుభములు జయమొసఁగి
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ్వర యిదివో
నెమ్మది రక్షించె నీనామము. ॥వలి॥ 181

రేకు 224 దేసాళి.

జాలి ౧మోహినిగజము సంసారమిది
లోలుఁడఁ గాకపోదు లోకముసహజము(?). ॥పల్లవి॥

నేరమెల్లా జీవునిది నేరుపెల్లా దేవుఁడి
దారదప్పి విఱ్ఱవీఁగఁ దనకేల
కారణ మాతఁడు దాఁ గార్యమాత్ర మింతే
శూరుఁడై రెంటాఁ జొరక చూచుటే సుఖము. ॥జాలి॥

ప్రకృతి కాతుమ దాను పరమాత్ముఁ డాతఁడు
తకపికలై మురియఁ దనకేల
సకలము నాతఁడు సత్తామాత్రము దాను
వొకటిఁ గోరక వూరకుండుటే సుఖము. ॥జాలి॥

సేవించఁ దనకుఁ గద్దు శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడు
దావతిఁ గర్మపుఁబాటు తనకేల
శ్రీవిభుఁ డాతఁడు దాను చేతనమాత్ర మింతే
కేవల మాతనివాఁడై గెలుచుటే సుఖము. ॥జాలి॥ 182

నాట

బాపు బాపు రాఘవ నీప్రతాప మేమనిచెప్ప
పైపై నీపేరు విని పారేరు రాకాసులు. ॥పల్లవి॥

---

౧. పెద్ద మోహకళ క్తి అని యర్థమా?

వాలినెత్తురుసీటను వాఁడిపదనిచ్చినమ్ము
కూలిచె నొక్కమాటునఁ గుంభకర్ణుని
యీలకోని మాయామృగ మెమ్ముల నోరసినమ్ము
రాలించె నుత్తరగోపురముపై గొడగులు. ॥ బాపు ॥

తొడికి మింటితాపలు తుంచి (దూప(?)దాఁకినమ్ము
అడధిమరుదేశాల జల మింకించె
యెడయక కౌశికునియజ్ఞముగాచినమ్ము
అదర రావణుని పూర్ణాహుతిగఁ జేసెను. ॥ బాపు ॥

బెరసి యేపొద్దును నీపిడికిటిలోనియమ్ము
సురలభయముఁ బాపి సూటికెక్కెను
ఇరవై శ్రీవేంకటాద్రి నిటు మునీంద్రుఁడవై
సరగఁగ నీయమ్ము పగయెల్ల నీఁగెను. ॥ బాపు ॥ 133

౧౩౪

పలుమారు వాదమేల పంతమేమివచ్చె ని(మీ?)కు
చలమో ఫలమో సాధించుకోరయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

ధరమీఁదఁ జేయఁబోతే తగు పుణ్యాలు లేవా
హరిదాసుఁడయ్యేపుణ్య మందుటగాక
సురలు బ్రహ్మాదులును చూడఁగా నేపొడవున
తిరమై యున్నారో తెలుసుకోరయ్యా. ॥ పలు ॥

నూపుదాఁకా సలిగెలు మహిమలు లేవా
శ్రీపతిదాసులె యంత చెలదుగాక
చేపడినమాత్రమున చేటులేనిపదవుల
యేపున నెవ్వ రున్నారో యెరుఁగరయ్యా. ॥ పలు ॥

---

౧. 'దూప' కావచ్చునా? దూప=దాహము కలుగునట్లు కావచ్చునా?

యెవలఁ గొలువఁబోతే నెందరు దైవాలు లేరు
శ్రీవేంకటేశుఁవలె రక్షించరుగాక
కోపరమై యేఁటనేఁటాఁ గోరి నరకములకుఁగా
కావించి కరుణవచ్చేకత చూచుకోరయ్యా.. ॥పలు॥ 184

శుద్ధవసంతం

నగుఁబాట్లకు లోనై నడచుఁగాక
అగపడి పరసుఖ మందఁబోయీనా ॥పల్లవి॥

కడిగేది వొకచేత కష్టమే దినదినము
కుడిచేది వొకచేతఁ గోరిననెల్లా
యెడయక తనసిగ్గు యెరఁగని యీదేహి
అడరి హరికినుహిమల నెరఁగీనా ॥నగు॥

కొద్దనుండి రాతిరెల్లా వొడలేమి నెరఁగఁడు
పొద్దువొడ దినమీఁద బోగమే కోరు
కొద్దిమాలి పట్టితనఘోరము విచారించఁడు
సుద్దులై నవహరింభ కీ సోదించీనా. ॥నగు॥

అనుభవించేద నిచ్చా సంగనలమానసమే
అనిశము సేయఁబోయ్యో వాచాకముతే
తనివోక మనసులో తనవెట్టి గానఁడు
మనుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ గానబోయ్యీనా. ॥నగు॥ 185

దేవగాంధారి

ధర్మాధర్మములాల దైవములాల
నిర్మిత మాతఁడే కాని నే నేమి నెఱుఁగ. ॥పల్లవి॥

---

౧. ఈపాటలో మొదటిచరణము భావమే కుడి ఎడమగ 120 వ పాట-రెండవచరణమున దొరలినది.

పుట్టించేటివాఁడు హరి పుట్టెడివాఁడ నేను
నెట్టన నున్నపనులు నే నెఱఁగ
వెట్టివాఁడ నే నింతే విష్ణుఁడు నాతోలికె
చుట్టిననడుమంత్రాలసుద్దులూ నెఱఁగ. ॥ధర్మా॥

లోకము దేవునిమాయ లోనైనవాఁడ నేను
చేకొని కర్మములలో చేఁతలెరఁగ
పాకరిమాత్రము నేను సర్వజ్ఞుఁడాతఁడు
దాకొని నేఁ దలఁచేటితలఁపూ నెఱఁగ. ॥ధర్మా॥

అంతరాత్మ యాతఁడు ఆతనిబంట జీవుఁడ
పంతాన నాలోపలిభావ మెరఁగ
యింతయు శ్రీవేంకటేశుఁ డిటువంటివాఁడ నేను
చెంతల నానంద మిది చెప్పనేమీ నెఱఁగ. ॥ధర్మా॥ 186

శంకరాభరణం

పట్టి పిసుక నిఁక బనిలేదు
గుట్టు దెలిసితే గులగులలు. ॥పల్లవి॥

ఆలకించితే నంతా హేయమె
నోలి భోగములు సుజ్ఞానికి
మేలు దెలుసుకొని మెచ్చెదమంటే
౧నాలికెఁ గడచితే నరకములు. ॥పట్టి॥

యెంచి చూచితే నింతా నెరవే
పొంచి ప్రపంచము పుణ్యునికి
దించక తిరిగేతిమ్మట లన్నియు
అంచల వెట్టులఅలమటలు. ॥పట్టి॥

---

౧. ఈ పాదమంత సుబోధముగా లేదు.

పట్టినదెల్లా బ్రహ్మానందమె
గట్టిగ శరణాగతునికిని
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుకరుణ నీఁక
పుట్టినప్పుడే భోగ్యములు. ॥పట్టి॥ 187

రేకు 225 రామక్రియ

అన్నిటా నేరుపరి హనుమంతుఁడు
పిన్ననాఁడే రవినంటె పెద్దహనుమంతుఁడు. ॥పల్లవి॥

ముట్టినప్రతాపపురాముని సేవలలోన
అట్టె బిరుదుబంటు శ్రీహనుమంతుఁడు
చుట్టరా నుండినయట్టిసుగ్రీవుప్రధానులలో
గట్టియైనలావరి చొక్కపుహనుమంతుఁడు. ॥అన్ని॥

వదలక కూడినట్టివనచరబలములో—
వదె యేకాంగవీరుఁడు హనుమంతుఁడు
చెదరక కుంభకర్ణుచేతిశూలమందరిలో
సదరాన విరిచె భీషణహనుమంతుఁడు. ॥అన్ని॥

త్రిజగములలోపల దేవతాసంఘములోన
అజునిపట్టాన నిల్చె హనుమంతుఁడు
విజయనగరాన శ్రీవేంకటేశు సేవకుఁడై
భుజబలుఁడై యున్నాఁడిప్పుడు హనుమంతుఁడు. ॥అన్ని॥ 188

గౌళ

పవరించుకొనివారివెట్టితన మింతేకాక
తవిలి రెంటికి గురి తామేకారా. ॥పల్లవి॥

కడుఁబాపకర్మానకుఁ గలిగినట్టిబలిమి
నడుమఁ బుణ్యకర్మమునకు లేదా
అడరి నరలోకమందు గలిగినవిధి
కడు మంచిస్వర్గలోకమ్మునకు లేదా. ॥ఏమ॥

తప్పక బంధములను తగిలించేకోరికె
ముప్పిరిఁగొనేటిమోక్షమునకు లేదా
కప్పి యట్టె కలలాడఁగలిగినవాలికె
దప్పిదీర శ్రీహరిఁ దలఁచఁగలేదా ॥ఏమ॥

పంచుకొన విషయాలబారిఁ జిక్కే జీవుఁడు
అంచెలవైరాగ్యమునందు లేఁడా
పంచల నరులవెంటఁ బారాడి చేమనసు
కొంచక శ్రీవేంకటేశుఁ గొలిపించలేదా. ॥ఏమ॥ ౧౬౯

దేసాక్షి

తలఁచినప్పుడు వచ్చు దయ యెప్పుడూఁ దలఁచు
కలసినబంధువుఁడు కమలారమణుఁడే. ॥పల్లవి॥

ఆతుమలోననే వుండు నన్నిటాఁ బాయనివాఁడు
యీతలనాతలఁ దానే యేమైనా నిచ్చు
౧చేతిలోఁ జేసేకర్మాలు చెడనియ్యఁ డెన్నఁడును
ఆతురబంధువుఁడు హరి యొక్కఁడే. ॥తల॥

నిచ్చలు విందులు వెట్టు నెలఁతల నొడఁగూర్చు
యిచ్చెరఁగి కప్పఁ గోక లెంతైనాఁ దెచ్చు
మెచ్చు నేమిటికైనా యిచ్చినవి గైకొను
ముచ్చటైనబంధువుఁడు ముకుందుఁడే ॥తల॥

౧. "చేతితో" కావచ్చు.

తోడునీడై వచ్చి మరి దొరతనము సేయించు
పాడితోఁ బంచేంద్రియాలఁ బాపు సేయించు
మేడెపు సంసారములో మించినసిద్ధ దెలుపు
వేడుకబంధువుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడే. ॥తల॥ 140

వసంతవరాళి

నారాయణుఁ డితఁడు నరులాల
మీరు శరణనరో మిమ్ముఁ గాచీని. ॥పల్లవి॥

తలఁచినచోటను తానే వున్నాఁడు
వలెననువారకై వసమెపుడు
కొలచెను మూఁడడుగుల జగమెల్లాను
కొలిచినవారిఁ జేకొనకుండునా ॥నారా॥

యొక్కడఁ బిలి(చి)నా నేమని పలికీ
మొక్కిన మన్నించు మునుముగను
రక్కసుల నణఁచి రక్షించు జగములు
దిక్కనినమ్మినఁ దిరముగా నేలఁడా. ॥నారా॥

చూచినయందెల్ల చూపును రూపము
౧వోచికఁ (?)బొగడిన వుండు నోటను
ఏచిన శ్రీవేంకటేశుఁడే యితఁడట
చేచేతఁ బూజింప సేవలు గొనఁడా. ॥నారా॥ 141

సాళంగనాట

కొమ్మలు చూడరె గోవిందుఁడు
కుమ్మరించీ ముద్దు గోవిందుఁడు. ॥పల్లవి॥

---

౧. 'వాచిక'మనట వ్యావహారికమా?

దిట్టబాలులతోఁ దిరిగి వీధుల
గొట్టి నుట్లు గోవిందుఁడు
పట్టినకోలలు పైపైఁ జాఁపుచు
౧కట్టిఁ దూఁట్లుగా గోవిందుఁడు. ॥ కొమ్మ ॥

నిలువుఁగాళతో నిడిగూఁతలతో
కొలకొలమని గోవిందుఁడు
వలసినపాలు వారలువట్టుచు
కులికి నవ్వీ గోవిందుఁడు ॥ కొమ్మ ॥

వారలు చాఁపుచుఁ బట్టఁగ నింతులఁ
గూరిమిఁ గూడీ గోవిందుఁడు
చేరి జవ్వనుల శ్రీవేంకటాద్రిపై
గోరఁ జెనకీ గోవిందుఁడు. ॥ కొమ్మ ॥ 142

సాళంగనాట

అంజనాతనయుఁడైనహనుమంతుఁడు
రంజితపుమతంగపర్వతహనుమంతుఁడు. ॥ పల్లవి ॥

లాకానునెల్లాఁ గొట్టి రావణుని భంగపెట్టి
౨ఆకాసము మోచె నదే హనుమంతుఁడు
చేకొని యుంగరమిచ్చి సీతకు సేమము చెప్పె
భీకరప్రతాపపుపెద్దహనుమంతుఁడు. ॥ అం ॥

రాముని మెప్పించి మద్యరాతిరి సంజీవి దెచ్చి
ఆముకొని యున్నాఁడు హనుమంతుఁడు
స్వామికార్యమునకే సరిఁ జేరువద్దవాఁడు
ప్రేమముతోఁ బూజగొనీఁ బెద్దహనుమంతుఁడు. ॥ అం ॥

౧. 'కొట్టి' కావచ్చు. ౨. 'అకసము' కావచ్చునేమో.

ఉదయాస్తశైలముల కొక్కజంగగాఁ జాఁచి
అదె సూర్యుతోఁ జదివె హనుమంతుఁడు
యెదుట శ్రీవేంకటేశు కిష్టుఁడై రామజపానఁ
బెదవులు గదలించీఁ బెద్దహనుమంతుఁడు. ॥అంజ॥ 148

రేకు 226 సాళంగనాట

అవధారు దేవ హరికులరామ
వివిధమై నీబంటు వెలయుచున్నాఁడు. ॥పల్లవి॥

అదె కలశాపురముహనుమంతరాయఁడు
కదనములోన రక్కసులఁ గొట్టి
యెదుట నిందరిలోన నేకాంగవీరుఁడై
కొదలేక ప్రతాపించి కొలువై వున్నాఁడు. ॥అవ॥

చల్లనివనాలనీడ సాగుడుఁగొండలోన
వల్లెగా వేసుకొన్న వాలముతోడ
పల్లదాన వలకేలు పంతమున నెత్తుకొని
కొల్లున మంటపములోఁ గొలువై వున్నాఁడు. ॥అవ॥

పెక్కుపండ్లగొలలు పిడికిటఁ బట్టుకొని
చక్కఁగాఁ బెరిగి పెద్దజంగ చాఁచి
యిక్కువ శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైనసర్వేశ
గుక్కక నీపై భక్తిఁ గొలువై వున్నాఁడు. ॥అవ॥ 144

మాళవిగౌళ

రెక్కలకొండవలె మీరినబ్రహ్మాండమువలె
వెక్కసమైనతేరుపై వెలసీని దేవుఁడు. ॥పల్లవి॥

ఝలుఝలుఁ దిరిగేటి పెనుబండికండ్లతో
గుఱులైనపడగెలగుంపులతో
తటితో ధరణి గ్రక్కదలఁ గదలెను తేరు
మెఱసి వీధివీధుల మేఁటియైనదేవుఁడు. ॥ రెక్క ॥

ధగధగమను నాయుధపు మెఱుఁగులతోడ
జిగిమించుఁ బగ్గముల చేరులతో
పగటురాక్షసులపైఁ బారీ నదె తేరు
నిగిడ నలుదిక్కుల నీటు చూపీ దేవుఁడు. ॥ రెక్క ॥

ఘణఘణమని యొడిగంటలరవముతోడ
ప్రణుతి నలమేల్మంగపంతాలతోడ
రణములు గెలిచి మరలె నదె తిరుతేరు
గణుతికెక్కెను శ్రీవేంకటగిరిదేవుఁడు. ॥ రెక్క ॥ 145

దేసాళం

ఇందిరయుఁ దానుఁ గూడి యిట్టె వరాలొసఁగుతా
సందడించి దిక్కులెల్లా సాధించీ నిదివో. ॥ పల్లవి ॥

వేదములే గుఱ్ఱములు విష్ణురథమునకు
వాదపుశాస్త్రములే తీవ్రపుఁబగ్గాలు
పాదగు పంచభూతాలే పరగుబండికండ్లు
ఆదిగొని మనోవీధులందు నేఁగీ నిదివో. ॥ ఇంది ॥

దేవులెల్లా సారథులు శ్రీవిభుని తేరునకు
కావించుఁ నెజ్జాలు పడిగలగుంపులు
భావించ దనప్రకృతి పట్టపుసింహాసనము
వేవేలుసంపదలతో వెలసీ నేఁ డిదివో. ॥ ఇంది ॥

చందురుఁడు రవియును సరుసఁ బైఁడికుండలు
చెందినపుణ్యములెల్ల సింగారాలు
అందపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ దాను
కందువల మెరయుచు కరుణించీ నిదివో ॥ఇంది॥ 146

ఆహిరి

విన్నపము లేమిసేసే వేగినంతాను
మన్నించి రక్షించెనీమహిమలే ఘనము. ॥పల్లవి॥

నీవంక నేరమిగద్దా నేనే అపరాధిని
దేవ నే జడుఁడఁగాన తెలుసుకోను
పావాత మీగురుఁ డాదేవాక్యము నీయాధీనము
పావనమైననీపలుకెల్లా సత్యాను. ॥విన్న॥

మంచితనమల్లా నీదె మాయదారివాఁడ నేను
చంచలుఁడఁ గనక విచా(చా?)రించుకోను
అంచల నీదాసునిఆనతి యమోఘము
యెంచ నీవిచ్చినవర మెం(మిం?)దుకంటే బలువు. ॥విన్న॥

కరుణెల్లా నీసొమ్ము కఠినచిత్తము నాది
నరుఁడఁగనక అట్టె యరసుకోను
పరగ మాజనకునిప్రతిజ్ఞయు నీపంపు
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నీపంతము సతము. ॥విన్న॥ 147

రామక్రియ

మొక్కరయ్య అన్నిటికి మూల మీతఁడు
చుక్కలు మొలపూసలై సొంపుమీరీ నితఁడు. ॥పల్లవి॥

అదె కలశాపురహనుమంతుఁడు
పుదయార్క ఫలమని వొగ్గుచున్నాఁడు
వుదుటు బాలక్రీడ నుబ్బుచున్నాఁడు
నుదించి రామునిబంటై మలయుచున్నాఁడు. ॥ మొక్క ॥

జలనిధి కొకజంగ చాఁచుకున్నాఁడు
యిలఁ బ్రతాపమునఁ జేయెత్తుకున్నాఁడు
బలువాల మల్లార్చి పట్టుకున్నాఁడు
వెలయఁగఁ గీలుగంటు వేసుకున్నాఁడు. ॥ మొక్క ॥

సరుగ లంకారాజ్యము సాధించినాఁడు
అరిది సీతకు సేమ మందించినాఁడు
నిరతి శ్రీవేంకటాద్రినిలయునికి
పరగిన సేవలనుఁ బ్రబలుచున్నాఁడు. ॥ మొక్క ॥ 148

శంకరాభరణం

అక్కలాల చూడుఁ డందరును
నిక్కి వారవట్టీ నేఁడు గృష్ణుఁడు. ॥ పల్లవి ॥

ఆనవాలవుట్టి అడుకులవుట్టి
పానకపుటుట్టి బలిమినే
ఆనుక కోలల నందియంది కొట్టి
౧తేనెవుట్టి(?)గొట్టీ దేవకీసుతుఁడు. ॥ అక్క ॥

పెరుగువుట్టి మంచిపేరిననేతివుట్టి
సరివెన్నవుట్టి చక్కెరవుట్టి
వెరవుతోఁ గొట్టి వెస బాలులతో
౨పొరుగువుట్టి(?)గొట్టీ పొంచి రాముఁడు. ॥ అక్క ॥

౧. 'తేనెవుంచినవుట్టి' కావచ్చు. ౨ 'పొరుగింటివారివుట్టి' కావచ్చు.

మక్కువ నలమేలుమంగఁ గూడి నేఁడు
చొక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడు వీధుల
నిక్కవుట్లెల్లా నిండాఁగొట్టి౧ వుట్టి(?)-
చక్కిలాలు గొట్టీ జగతీశుఁడు. ॥అక్క॥ 149

రేకు 227 దేసాళం

పచ్చిదేరుచు నుట్ల పండుగాయను
గచ్చులకు గొల్లెతలు కాఁగిలించిపట్టఁగా. ॥పల్లవి॥

పీతాంబరముమీఁద పెద్దకిరీటముమీఁద
నేతిపాలచారలెల్ల నిండె నదివో
జాతిగొల్లెతలవుట్లు సారెఁ గోలలెత్తి కొట్టి
చేతులుదాఁచారగించి చిమ్మి రేఁగఁగాను. ॥పచ్చి॥

సొరిది సొమ్ములమీఁద సోయగపుచెక్కులపై
పెరుగులు మీఁగడలు సేరుకొనెను
అరుదుగ వీధులను అందరివుట్లు గొట్టి
దొరతనములతోడ దొమ్మిసేయఁగాను. ॥పచ్చి॥

వూని శ్రీవేంకటేశుపై ౨పొందె(దియ?)లమేలుమంగపై
తేనెలును జక్కెరలుఁ దెట్టెగట్టెను
నానావిధములను నడుమ నుట్లు గొట్టి
ఆనందాన నారగించి అలరుచుండఁగను. ॥పచ్చి॥ 150

ధన్నాసి

వీఁడె వీఁడె కూచున్నాఁడు వేడుకతో గద్దెమీఁద
వాఁడిప్రతాపముతోడి వరదానసింహము. ॥పల్లవి॥

౧ 'వుట్టిలోనున్నచక్కిలాలు' కావచ్చు. పాటలో అంతటా వుట్టిశబ్దము సమాసాంతములోవాడి ఇక్కడమాత్రము పూర్వపదముగా వాడుట వింత.

౨. 'పొందెలమేలుమంగ' రేకు. పొంది + అలమేలుమంగ=పొందెలమేలుమంగ. ఈ సంధి ఈవాఙ్మయమున కొల్లలు.

అరయఁ బ్రహ్లాదునిం౧ఆపదోద్ధారసింహము
గిరిపై యిందిరకును క్రీడాసింహము
నిరతి ౨సురలభయనివారణసింహము
సరి హిరణ్యకశిపుసంహారసింహము. ॥వీఁడె॥

ఇట్టె విశ్వమునకు నేలికైనసింహము
గట్టిగ శరణాగతులఁ గాచేసింహము
దిట్టయై వేదాలలోని తెరవేఁటసింహము
నెట్టుకొనినదురితనివారణసింహము. ॥వీఁడె॥

అంచల మూఁడుమూర్తులకాధారమైనసింహము
పంచల మునులభాగ్యఫలసింహము
పొంచి శ్రీవేంకటాద్రికి భూషణమైనసింహము
చెంచుల అహోబలపుశ్రీనారసింహము. ॥వీఁడె॥ 151

లలిత

సర్వసులభుఁ డితఁడు సర్వేశ్వరుఁడు
గర్వముఁ బాసితేను కానవచ్చు నితని. ॥పల్లవి॥

చింతలెల్లా నుడిగితే శ్రీపతి యందేవుండు
మంతనాన నుండితేను మరి నాతఁడే
పంతపువుబ్బు మానితే పరమాత్ముఁడు దోడాను
వింతలు దలఁచకుంటే విశ్వరూపమే. ॥సర్వ॥

వెడకర్మాలు దోసితే విష్ణునిసాన్నిధ్య మబ్బు
కడునాస లొల్లకుంటే కలఁ డాతఁడు
వొడలోముకొనకుంటే వుపేంద్రుఁడు రక్షించు
పొడిఁబడకుంటేనే పూర్ణభావ మలరు. ॥సర్వ॥

---

౧. 'ఆపదుద్ధార' కావచ్చు. 'ఆపదోద్ధార' వ్యావహారిక ప్రయోగము.

౨. "సురల కళయ నివారణసింహము" పూ. ము. పా.

ఇతర మెఱఁగకుంటే నిందిరానాథుఁడు మెచ్చు
సతిఁ బారిఁ బడకుంటే జంటౌ నాతఁడు
హితవులు గోరకుంటే నెదుట ౧శ్రీపతి నిల్చు
జితేంద్రియవ్రతమందే శ్రీవేంకటేశుఁడు. ॥సర్వ॥ 152

నాట

నానాటికి బెరిగీని నరసింహము
ఆనుక వరములిచ్చీ నౌభళపుసింహము. ॥పల్లవి॥

వేఁడిప్రతాపముతోడ విభవాలు మెఱయుచు
మూఁడుమూర్తులొక్కటైనముఖ్యసింహము
వాఁడివాఁడికోరలతో వడి నసురఁ జక్కాడి
తీఁడేటి౨మీసాలతోడి దేవ దేవసింహము. ॥నానా॥

పరుస శంఖచక్రాదిసకలాయుధాలు పట్టి
పరబ్రహ్మమే తానైన పటుసింహము
వరుసఁ గొలువులు దేవతలెల్లాఁ జేయఁగాను
తిరమైనకృపతోడి దివ్యసింహము. ॥నానా॥

కేలిసింహాసనముపై కిరీటము ధరియించి
చాలు వేయిచేతు కాంచనసింహము
పాలించి ప్రహ్లాదుభక్తుఁ బాలిటి ౩కిలు—
వేలుపై శ్రీసతితో శ్రీవేంకటాద్రిసింహము. ॥నానా॥ 153

మాళవి

ఎందుఁజూచినా నీవే యిదివో నీప్రతాపము
వందకధరుఁడ నీకు నమో నారసింహా. ॥పల్లవి॥

---

౧. 'శ్రీవతి' పూ. ము. పా.
౨. 'మీసాలతోడి దేవసింహము' పూ. ము. పా. ఈ పాఠములో ఒక 'దేవ' శబ్దము తప్పిపోయినది. ౩. 'కిలువేలుపు' పూ. ము. పా.

అచ్చలపుబ్రహ్మాండ మది నీకుఁ బెద్దగుహ
చెచ్చెర నహోబలాద్రి సింహాసనము
అచ్చుటఁ గనకదైత్యుఁ డాహారపుమెగము
విచ్చనవిడిఁ జెలఁగు విజయనారసింహా. ॥ఎందు॥

జలధు లేడును నీకు జలకపుమడుగులు
అలరి భూమెల్లా విహారదేశము
కెలన రేలుఁబగళ్లు కిందిమీఁదిరెప్పలు
వెలయఁగ విహరించు విజయనారసింహా. ॥ఎందు॥

చక్కటి శ్రీమహాదేవి జంటైనఆడుసింహము
నిక్కపుదేవతలెల్లా నీపిల్లలు
యెక్కువై శ్రీవేంకటాద్రి నిన్నిటా భోగించేవు
వెక్కసమై మమ్మేలుకో విజయనారసింహా. ॥ఎందు॥ 154

శ్రీరాగం

శరణు వేఁడెద యజ్ఞసంభవ రామ
అరసి రక్షించు మమ్ము నయోధ్యారామా. ॥పల్లవి॥

ధారుణిలో దశరథతనయ రామ
చేరినయహల్యను రక్షించినరామ
వారిధిబంధన కపివల్లభరామ
తారకబ్రహ్మమైనసీతాపతిరామా. ॥శర॥

ఆదిత్యకులాంబుధిమృగాంక రామ। హర—
కోదండభంజనముచేకొనినరామ
వేదశాస్త్రపురాణాదివినుతరామ
ఆదిగొన్నతాటకాసంహార రామా. ॥శర॥

రావణుని భంజించిన రాఘవ రామ
వావిరి విభీషణవరద రామా
సేవ నలమేల్మంగతో శ్రీవేంకటేశుఁడవై
యీవల దాసులనెలా నేలినట్టిరామా ॥శర॥ 155

రేకు 228 సామంతం

ముందరఁ గలదని మోసపోతి నిదె
యిందునే తుదిపద మెక్కితినా. ॥పల్లవి॥

కాయము మోచితి ¹ఘడన గడించితి
చేయారఁ బుణ్యము సేసితినా
పాయము గైకొంటి పలురుచు లెరిఁగితి
రోయఁదగిన విల రోసితినా. ॥ముంద॥

నిదుగ మేల్కనితి నిక్కల గంటిని
హృదయపువిజ్ఞాన మెఱిఁగితినా
చదువులు చదివితి జపములు సేసితి
మది చంచలములు మానితినా. ॥ముంద॥

అందరిఁ గొలిచితి నన్నియుఁ జూచితి
నెందునైన మే లెఱిఁగితినా
కందువ శ్రీవేంకటపతి నీవే
చెంది కాచితివి చెదరితినా. ॥ముంద॥ 156

శంకరాభరణం

సీతారమణ వో శ్రీరామచంద్ర దా—
దాత లక్ష్మణుఁ డదే తగు రామచంద్ర. ॥పల్లవి॥

¹. 'గడన' కావచ్చు.

చెలువపుసింగారాల శ్రీరామచంద్ర నీ—
సెలవుల నవ్వు గారీ శ్రీరామచంద్ర
చెలఁగీ చెక్కులఁ గళ శ్రీరామచంద్ర
మొలచె మోహనము నీమోమున రామచంద్ర. ॥సీతా॥

చక్కనిమురిపెము శ్రీరామచంద్ర
చిక్కలేదు పెద్దకొప్పు శ్రీరామచంద్ర
చిక్కె నీచే మదనుఁడు శ్రీరామచంద్ర
చొక్కపునున్న నీ మేనిసొంపు రామచంద్ర. ॥సీతా॥

చేవదేరె నసిగ్గుల శ్రీరామచంద్ర
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద శ్రీరామచంద్ర
యీవల దాసరిపల్లెనిరవుకొని మీ—
సేవకుల మమ్మునేలే శ్రీరామచంద్ర. ॥సీతా॥ 167

దేవగాంధారి

ఎందునైనా మీరఁబోతే నెవ్వరికిఁ జనిగాదు
యిందరిలోఁ దనకోలఁ దెంచుకోనవలెను. ॥పల్లవి॥

మంచితనమె వలె మాటలాడేయిప్పుడెల్లా
కొంచి కొంచి యుండవలె కోపపువేళ
వంచన యెప్పుడూవలె వరుస ఘనులఁ గంటే
చంచలము మానవలె సతతము దేహికి. ॥ఎందు॥

భ్రమయకుండఁగవలె పడఁతులఁగంటేను
తమకించకుండవలె తన్నుఁ దిట్టితే
సుముఖుఁడై యుండవలె చూచినవారికినెల్ల
అనఁరియుండఁగవలె నిన్నిటాను దేహికి ॥ఎందు॥

కైవశమై యుండవలె ఘనపుణ్యములకెల్ల
దైవము నమ్మఁగవలె తను వెత్తితే
యీవల శ్రీవేంకటేశుఁ డితనికే శరణని
భావించి బ్రతుకవలె పనివడి దేహికి. ॥ఎందు॥ 158

౹౹ వాః

సర్వేశ్వరా నీకు శరణుచొచ్చితి మిదే
పుర్విలోన నేమెంచేవుపమ లేకున్నది ॥పల్లవి॥

వెలయ నేమిటికైనా వెరవకుండేనంటే
యెలమి ధైర్యము నీ యియ్యక లేదు
బలిమి చూపెద నేపట్టున నైనా నంటే
చెలఁగి నీవే లోనిచేతనాత్మకుఁడవు. ॥సర్వే॥

జగములోపల నేనెచ్చరికై వుండేనంటే
అగపడి బుద్ధి నీవియ్యక లేదు
పగటుసంసారముభ్రమ విడిచేనంటే
మగటిమిగల నీవు మాయానాథుఁడవు ॥సర్వే॥

కేవల మీపుట్టుగును గెలిచివుండేనంటే
ఆవేళ నీవు ముక్తియ్యక లేదు
శ్రీవేంకటేశ్వర నీకు చేకానుకిచ్చేనంటే
లావుసంపదల నీవు లక్ష్మీనాథుఁడవు ॥సర్వే॥ 159

భైరవి

అడుఁగే యిన్నియు నిచ్చు నడిగినవల్లాను
చేతిలోనే వుండఁగాను చింతించరు హరిని. ॥పల్లవి॥

వలెవంటే సంపదలు వట్టి యలమటఁ బెట్టు
అలసి వోపనంటేను అండనే వుండు
తలఁచి యిందరు నీతరతీపులఁ జిక్కి
తలఁచ రెండును బరతత్త్వమైనహరిని. ॥ఆతఁ॥

ఆసపడితే నింతులు అన్నిటాను బిగుతురు
వాసితో నుండేనే తామే వత్తు రొద్దికి
పోసరించి యిందరు నీపొందులభ్రమలఁ బడి
పాసివున్నారదే తమపతియైనహరిని. ॥ఆతఁ॥

గట్టిగా రాతిరెల్లాను కలయై యుండు జగము
పట్టపగలైతే తమపాల నుండును
బట్టబయలు పందిలి పెట్టేరుగాని చే
పట్టరు శ్రీవేంకటాద్రిపైనున్నహరిని. ॥ఆతఁ॥ 160

సాళంగనాట

పైకొని చూడరో వుట్లపండుగ నేఁడు
ఆకడ గొల్లెతలకు నానందము నేఁడు. ॥పల్లవి॥

ఆదికాలమునఁ గృష్ణుఁ డవతరించినయట్టి
ఆదట శ్రావణబహుళాష్టమాయను
దాదాత రోహిణినక్షత్రము ౧గూడె నడురేయి
సాదించ లోకులకెల్లా జయంతియాయను. ॥పైకొ॥

వసుదేవునిని దేవకిని మన్నించి కృష్ణుఁ—
డెసఁగి రేపల్లెకు నేతెంచుటాయను
కొసరి యశోదానందగోపులకుఁబుత్రోత్సవ—
మసమున నిచ్చి మించె నన్నిటా మేలాయను. ॥పైకొ॥

౧. 'గూడినరేయి' పూ. ము. పా.

తొట్టినరాకాసులతోడఁ గూడ భువిమీఁద
నట్టె కంసునిమదము హాతమాయను
రట్టడి శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె వీధులనెల్ల
జట్టిగా మెరసేయట్టిసంభ్రమము లాయను. ॥ పైకొ ॥ 161

రేకు 229 దేవగాంధార

ఒకరి కొకరు వొద్దు దప్పులనే
పకపకనవ్వు పచరించేరు ॥ పల్లవి ॥

కొట్టీ నుట్లదె గోవిందుఁ డంతలో
తిట్టేరు గోపసతీమణులు
పట్టీఁ జన్నులట్టే పైపై గోవిందుఁడు
మెట్టెలపాదాల మెట్టీ రంతులు. ॥ ఒక ॥

వారవట్టీఁ బాలు వంచి గోవిందుఁడు
గోర గీరె రదె గొల్లెతలు
చీర లంటీ నట్టె చెంది గోవిందుఁడు
మేరతోఁ గొప్పు వంచి మించే రింతులు. ॥ ఒక ॥

కెలసి వెన్నారగించీ గోవిందుఁడు
తొలఁగఁ దోసేరు దొడ్డివారు
కలసెను శ్రీవేంకటాద్రిగోవిందుఁడు
అలమేరు మరి నంగనలు. ॥ ఒక ॥ 162

శంకరాభరణం

మదనజనకునికి మజ్జనవేళ
పదివేలుభోగములు పరగీనదె. ॥ పల్లవి ॥

నున్నని వేదఘోషాల నుర్వీధరునిమీఁద
పన్నీటికాలువలు పారీనదె
మున్నిటిమునులహస్తముల గప్పురపుధూళి
కన్నులపండుగగాఁ గప్పీనదె ॥ మద ॥

పేసలుగా నలువంక శ్రీపతివిభునిమీఁద
వాసన తట్టుపుణుఁగు వడిసీనదె
భాసురపుఁజంద్రగావిపట్టుగట్టి కాంతలెల్లా
ఆసల మొలఁ గట్టఁగా నమరీనదె ॥ మద ॥

చెలరేఁగి సొమ్ములెల్లా శ్రీవేంకటేశ్వరుమేన
నెలకొని కాంతులతో నిండీనదె
అలమేలుమంగ వురమందు నెలకొని యట్టె
చలిగె గృపారసము చల్లీనదె. ॥ మద ॥ 168

సాళంగనాట

భీకరపుచక్ర మదె పిడుగులు రాలీ నదె
పైకొని నిలువరాదు పారరో దిక్కులకు. ॥ పల్లవి ॥

బండికండ్లరవమదే బంగారు మెఱుఁగులవే
కొండవంటిరథమదే గొడుగులవే
మెండుగ దేవుఁడు వీధి మెరసి యేతెంచీ వాఁడే
బంటుబండై యసురలు పారరో దిక్కులకు. ॥ భీక ॥

గరుడధ్వజమదే ఘంటారవములవే
సొరిది ముత్యాలకుచ్చులు నవే
బిరుదుశంఖము మ్రోఁత బెరయించీ దేవుఁడదే
పరగ దానవులెల్లఁ బారరో దిక్కులకు. ॥ భీక. ॥

ముంగిట బిలములవే మొరసీ భేరులవే
సంగతిఁ బ్రతాపమదే సాకారమదే
కుంగ కలమేలుమంగఁ గూడి శ్రీవేంకటేశుఁడు
భంగపెట్టి దైతేయులు పారరో దిక్కులకు. ॥ భీక ॥ 164

శ్రీరాగం

భావించరే చెలులాల పరమాత్ముని
చేవదేరి చిగురులో చేఁగయై యుండెను. ॥ పల్లవి ॥

మలసి పన్నీట హరి మజ్జనమాడేవేళ
కలశాబ్ధిఁదేలేమాణికమువలె నుండెను
అలరి కప్పురకాపు అవధరించేటివేళ
మొలచినవెన్నెల మొలకయై యుండెను. ॥ భావిం ॥

అంచలఁ దట్టుపుణుఁగు అవధరించేటివేళ
యెంచ నంజనాద్రిపై యేమగై వుండెను
మించినహారములెల్ల మేన నించుకొన్న వేళ
మంచి మంచి నక్షత్రమండలమై యుండెను. ॥ భావిం ॥

వున్నతి నలమేల్మంగ నురముననుంచువేళ
పెన్నిధై పూచినట్టి సంపెంగవలె నుండెను
వన్నె శ్రీవేంకటేశుఁడు వరములిచ్చేటివేళ
తిన్ననై యందరిభాగ్యదేవతయై యుండెను. ॥ భావిం ॥ 165

సామంతం

చెప్పరానిమహిమల శ్రీదేవుఁ డితఁడు
తప్పి తమ్ములపండుగగాఁ జూడరో ॥ పల్లవి ॥

అద్దుచుఁ గప్పురధూళి యట్టె మేన నలఁదఁగా
వొద్దిక దేవునిభావ మూహించితేను
ముద్దులు పిరిచినట్టి మంచి బాలకృష్ణునికి
మద్దులకాంతి మేన మలసినటుండె. ॥చెప్ప॥

అమరఁ దట్టుపుణుఁగు అవధరించఁగాను
తమితోఁ బోలికెలెల్లఁ దచ్చిచూడఁగా
యమునానది నాఁగేట నండకుఁ దీసుకొనఁగా
యమునానదినలుపు అంటినయట్టుండె ॥చెప్ప॥

అంగముల శ్రీవేంకటాధిపున కింతటాను
సింగారించి సొమ్ములెల్లఁ జెలరేఁగఁగా
బంగారపుటలమేలుమంగ నురాన నుంచఁగా
బంగారము మేననెల్లాఁ బరగినట్టుండె. ॥చెప్ప॥ 166

పాడి

నేరనైతి నింతేకాక నే నిన్నాళ్లు
యేరీతి విచారించినా నిదివో నిశ్చయము. ॥పల్లవి॥

నాకుఁగా వేరొకరు విన్నపము సేసేరా నీకు
వాకుచ్చి నేనే ఆడవలెఁగాక
యీకడ నాకంటే హీను నిఁక నీవు ౧గా(౦)చేవా
శ్రీకాంతుఁడ యిఁక నీచిత్త మింతే కాక. ॥నేర॥

నీవల్ల బతుకలేక నే నొకరి వేఁడేనా
వావిరి నిన్నే కొసరవలెఁగాక
నీవితరణగుణము నీలోనే దాఁచుకొనేవా
సోవ నావంటివారికిఁ జూపవలెఁగాక. ॥నేర॥

౧. 'గాచేవా' రక్షించేవా? అనునర్థమే బాగున్నది.

తల్లికిలేనిముద్దు దాదికిఁ గలదా మరి
చెల్లుబడి నీవే దయసేయుటగాక
తొల్లె శ్రీవేంకటేశ్వర తూరి నాలో నున్నాఁడవు
చల్లఁగా నీవచనవిచ్చి జరుపుటగాక. ॥వేర॥ 167

రేకు 280 లలిత

ఎట్టున్నదో నీచిత్త మెదురాడ నే వెఱతు
గట్టిగా హరి నీమాయ కడవఁగరాదు. ॥పల్లవి॥

నిచ్చ పతితులఁజూచి నేను సంసారినై యుందు
అచ్చపుసన్యాసులఁ జూచటువలె నయ్యేనందు
హెచ్చి మోచివచ్చితేను యెక్కడిగొడవ యందు
ఇచ్చట నిశ్చలబుద్ధి యెందూ నేఁ గానను. ॥ఎట్టు॥

కర్ములఁ జూచొకవేళ కర్మము నేఁ జేయఁబోదు
మర్మపుజ్ఞానులఁ జూచి మంచిదందును
అర్మిల రెండూఁ జూచి అంతలో సందేహింతు
నిర్మలమయినబుద్ధి నే నెందుఁ గానను. ॥ఎట్టు॥

వారణాసి వోఁజూచి వారివెంటఁ దగులుదు
తేరి కొంతదవ్వు వోయి తిరుగుదును
నేరిచి శ్రీవేంకటేశ నీవే నన్నుఁ గాచితివి
యీరీతిఁ దేరినబుద్ధి యెందూ నేఁ గానను. ॥ఎట్టు॥ 168

లలిత

శ్రీపతి యీతఁడుండగాఁ జిక్కినవారి నమ్ముట
తీపని మీసాలమీఁదితేనె నాకుటసుండీ. ॥పల్లవి॥

తలఁచినంతటిలోనె దైవ మెదుటఁ గలఁడు
కొలువనేరనియట్టికొంతే కాని
ఇల నరులఁ గొలుచు టెందో కోకలు వేసి
బలుకొక్కెరలవెంటఁ బారాడుటసుండీ. ॥ శ్రీప ॥

శరణన్నమాత్రమున సకలవరము లిచ్చు
నిరతి మరచినట్టినేరమే కాని
పొరి నితరోపాయానఁ బొరలుట గాజుఁబూస
గరిమ మాణికమంటాఁ గట్టుకొంటసుండీ. ॥ శ్రీప ॥

చేత మొక్కితేఁ జాలు శ్రీవేంకటేశుఁడు గాచు
కాతరాన సేవించనికడమే కాని
యీతల నిది మాని మరెన్నిపుణ్యాలు సేసినా
రీతి నడవిఁగాసినరిత్తవెన్నెలసుండీ ॥ శ్రీప ॥ 169

బౌళి

కోఁదిపుణ్యపాపాలే కొంగురొక్కములు వెట్టి
వెలదెంచి బేరమాడ వేగిరమే రారో. ॥ పల్లవి ॥

జననాలు మరణాలు సంసారభోగములును
అనిశము భూమిమీఁద నగ్గువలు
కొనేవారుఁ దినేవారు కూడి కూడి మూఁకలై
దినసంతలెక్క నిదే దేహులాల రారో ॥ కోలఁ ॥

౧ అంగనలవలపులఅంగళ్లు వెట్టి రదే
చెంగట వయసులనేచింతలకింద
సంగతిఁ గాయమనేసంచుల నించుకొందము
చెంగి పోరాదు మనకు జీవులాల రారో. ॥ కోలఁ ॥

౧. 'అంగనలు' కావచ్చు.

లంపటాలు సంపదలు లలి ౧నంబారాను లాయ
ఇంపుల ముంచి తలల కెత్తుకోరో
దింపక ఇందులోన నె తిరిగి శ్రీవేంకటేశు —
పంపున లాభము చేరె ప్రాణులాల రారో ॥కొల॥ 170

ముఖారి

దైవమా వోదైవమా నన్ను దయఁజూడఁదగదా
నే వెట్టివాఁడనైతే నీవు వెట్టివా. ॥పల్లవి॥

చవిగొంటి నెత్తురెల్లా చన్నుఁబాలనుచు నేను
భువిఁ దొల్లే నోచితి పుట్టే నంటాను
యివల గడుపులోన హేయమౌతాఁ గూడవుతా
సివిరి నన్నెరఁగను నిన్నెఁఱఁగేనా ॥దైవ॥

మొగిఁ జావుకు వెరతు ముందర గాన నేను
వెగటులంపటమైతే వేసరుకొందు
వగపును నగవును వడి నొక్కమొకమందే
తగులైనవాఁడ నీపై తలఁపు వాకున్నదా. ॥దైవ॥

మతి భ్రమసితిఁ గొంత మన్ను నాకు రాజ్యమని
సతులంటా సుతులంటా సంహారినైతి
గతియై శ్రీవేంకటేశ కాచితి వింతటిలోనే
యిఁకరుఁడ నంతే నీకు నేమి కాఁటి నేను. ॥దైవ॥ 171

లలిత

హరి నిను నెరఁగనియలమట లింతేకాయ
శరణంటి నిదె నీకే సర్వేశ కావవే. ॥పల్లవి॥

---

౧. 'అంబారాసులు' 'అంబార' మనే యర్థములోనేనా? అంబారము — ధాన్యరాశి అని శ-ర.

చొచ్చితి స్వర్గము దొల్లి సుకృతములెల్లాఁ జేసి
ఇచ్చఁ గొలిచితి సుర లిందరిని
గచ్చులఁ బుణ్యము దీరఁ గమ్మటిజన్మములకే
వచ్చితి పురుషార్థము వడి నెందూఁ గానను. ॥హరి॥

వెదకితి భూములెల్ల విశ్వకర్తెవ్వఁడోయంటా
చదివితిఁ బుస్తకాలు సారె సారెకు
తుద ననుమానమున దొమ్మి నీకలు దెల్లఁగా
మదిసితి నింతే కాని ముంద రేమీఁ గానను. ॥హరి॥

చింతలెల్ల నుడిగితి శ్రీవేంకటేశ్వర నిన్ను
వింత లేక శరణని వెలసితిని
చెంతల నివ్వాళ్లదాఁకా చిక్కి కర్మముల నట్టి
గంతులు వేసితిఁగాని కడ గాననైతిని. ॥హరి॥ 172

మాళవిగౌళ

నీకు నాకు నెట్టుగూడె నీ వెట్టు నన్నేలితివి
యీకరుణకే మొక్కితి నిందిరారమణా. ॥పల్లవి॥

కమలాక్ష నీ వనంతకల్యాణగుణనిధివి
అమితదుర్గుణరాసి నన్నిటా నేను
అమరఁగ స్వతంత్రుఁడ వటు నిన్ను నెంచితేను
తమి నించుకంతా స్వతంత్రుఁడ నేఁ గాను. ॥నీకు॥

దేవ నీవైతే సర్వదేవరక్షకుఁడవు నే
జీవుఁడ నింద్రియాలఁ బెంచేవాఁడను
ఆవల బ్రహ్మాండాల కన్నిటాఁ బొడవు నీవు
భావించ నేనణువై పరగేటివాఁడను. ॥నీకు॥

నానార్థసంపన్నుఁడవు నాఎల్ల నేమి గంటివి
అనుక నాయంతర్యామివై పాయవు
శ్రీనిధివి నీవైతే శ్రీవేంకటాద్రిపతివి
దీనుఁడ నొకఁడ నేను దిష్టించి కాచితివి. ॥నీకు॥ 178

రేకు 281 ధన్నాసి

వెట్టిదెలిసి రోఁకలి వెసఁ జుట్టుకొన్నట్టు
యిట్టిదీముభోగముల నెనసేము. ॥పల్లవి॥

మురికిదేహము మోచి మూలల సిగ్గువడక
పొరిఁ బరిమళములు పూసేము
పరగ పునుకతల పావనము సేసేమంటా
నిరతితోడ దినము నీట ముంచేము. ॥వెట్టి॥

పుక్కట పంచేంద్రియపుపుట్టు పుట్టి యందరిలో
మొక్కించుక దొరలమై మురిసేము
అక్కర నజ్ఞానమనేఅంధకారముననుండి
దిక్కుల నెదిరివారిఁ దెలిపేము. ॥వెట్టి॥

దినసంసారమే మాకు దేవుఁడని కొలుచుక
వెనుకొని ఘనము శ్రీ వెదకేము
యెనలేక శ్రీవేంకటేశ మమ్ముఁ గావఁగాను
తనిసి తొల్లిటిమాటు దలఁచేము. ॥వెట్టి॥ 174

రామక్రియ

ఇంకా నో దైవమా యేల వెట్టి దప్పించేవు
కొంకి తెంచి ముడిగొంటే కుఱుచే కాదా. ॥పల్లవి॥

పై కొని నీదాసులు బ్రహ్మాదులఁ గొల్వమని
లోకులఁ గొల్చితే వారు లోకులో నవ్వరా
కోక చాకియుఁట వేసి కొక్కెరాలవెంటఁ బోతే
ఆకడ పురుషార్థము నందీనా జీవుఁడు. ॥ ఇంకా ॥

పుమ్మడిఁ గర్మఫలము వొల్లమని పసిఁడికి
నమ్మిక చేయి చాఁచితే నవ్వదా అది
కమ్మి శిరసుండఁగా మోకాల సేసవెట్టఁబోతే
సమ్మతి నిందలోన జాణౌనా జీవుఁడు. ॥ ఇంకా ॥

సారెకు మాయాప్రపంచమునకు లోనుగాక
నారులకు లోనైతే నవ్వరా వారు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇస్నిటా నీశరణని
కూరవండి కప వేఁగోరినా జీవుఁడు ॥ ఇంకా ॥ 175

బౌళి

అమ్మో దొకటియును అసిమలోని దొకటి
ఇమ్ముల మాగుణములు యెంచఁ జోచేదయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

యెప్పుడు నేము చూచిన నింద్రియకింకరులము
ఇప్పుడు నీకింకరుల మెట్టయ్యేమో
తప్పక ధనమునకు దాస్యము నేము సేసేము
చెప్పి నీదాసుల మన సిగ్గుగాదా మాకు. ॥ అమ్మో ॥

పడఁతుల కెప్పుడును పరతంత్రులము నేము
పడి నీపరతంత్రభావము మాకేది
నడుమ రుచులకే నాలుక అమ్ముడువోయ
యెడయేది నిన్ను నుతియించేఅంతుకును. ॥ అమ్మో ॥

తనువులంపటానకు తగ మీఁదె త్రిశమిదె
వొనరి నీవువాడిగాన కొడిగేదెట్టు
ననిచి శ్రీవేంకటేశ వాఁడవే నీకు శరణంటి
వెనక ముందెంచక నీవే కావవయ్యా. ॥అమ్మ॥ 176

దేసాళి

వెట్టి దెలిసి మరియు వేఁదురు దవ్వేము వేము
ముట్టుఁగాలమంతు వాఁడె మూలమా శరణు. ॥పల్లవి॥

తోలు నెముకలు ముట్టి దోసమంటాఁ దీర్థమాడి
తోలునెముకలమేనితోడ మన్నాఁడ
వాలినజీవహింస వద్దని చైతన్యముతో
తేలించి శాకపాకాల దిగమింగేము. ॥వెట్టి॥

బాతునఁ బుట్టినందుకు పుణ్యములెల్లాఁ జేసి
బాతులసంసారమే భోగించేము
పాతకములెల్లాఁ బోను బహుదానము లొసఁగి
ఆతల నొరులఁ బోయి అడిగేము నేము. ॥వెట్టి॥

కర్మము లన్నియుఁ దోసి ఘనముక్తిఁ బొందేనంటా
కర్మాచరణములే కడుఁ జేసేము
నిర్మించి శ్రీవేంకటేశ నేరాలు నన్ను నెంచక
ధర్మము దలఁచి నీవే దయఁ జూడవే. ॥వెట్టి॥ 177

దేసాళం

ఏమనఁగవచ్చునమ్మ ఇటువంటివారిఁ జూచి
కామించి గోపికలెల్లాఁ గామకువ్వా రదివో. ॥పల్లవి॥

రోలఁ గట్టుపడ్డవాఁడు రోఁకలిపట్టినవాఁడు
వేళలేదు వెన్నలెల్ల ౧వెరఁజాదేరు
వేలఁ గొండెత్తినవాఁడు వేరే యేరుపేసేవాఁడు
బాలులవలెనే వీథిఁ బారాడేరు వారివో. ॥ఏమ॥

కాటుకమైచాయవాఁడు కప్పురపువన్నెవాఁడు
కూటమి గూడుక జోడుజోడులైనారు
నీటుఁబైఁడికోకవాఁడు నీలికాశతోడివాఁడు
తేటలై దూడలఁ గాచి తిరిగేరు వారివో. ॥ఏమ॥

చేరి చీరలిచ్చువాఁడు చెలిఁ గుంగించినవాఁడు
ధీరులై రేపల్లెలోనఁ దిరిగే రదే
యీరీతి శ్రీవేంకటాద్రి నిద్దరును నేకరూపై
కోరినవారివరాలు కొల్లలిచ్చే రదివో. ॥ఏమ॥ 178

పాడి

చేరి యందెలమోఁతతో చెన్నకేశవా
యీరీతి మాడుపూరిలో నిట్లాడేవా. ॥పల్లవి॥

మున్ను యశోదవద్దను ముద్దు ౨గునిశాడితివి
వన్ని రేపల్లెవీథులఁ బారాడితివి
పిన్నవై గోపాలులతోఁ బిల్లదీపులాడితివి
యెన్నిక మాఁడుపూరిలో యిట్లాడేవా. ॥చేరి॥

నాలుగుపడిగెలపై కడు నాట్యమాడితివి
కేలి యమునలో రాసక్రీడ లాడితి
చేలలంటి గోపికల చెట్టాపట్లాలాడితివి
యీలీల మాఁడుపూరిలో యిట్లాడేవా. ॥చేరి॥

---

౧. వెరఁజి+అదేరు.

౨. గునిసి+ఆడితివి=గునిశాడితివి-వ్యావహారికసంధి.

తగువిశాండకునితో దాఁగిలి ముచ్చలాడితి
అగడుగా బండివిరిచాటలాడితి
వొగి శ్రీవేంకటగిరికుండి వచ్చి మాఁడుపూర—
నెగనెగసి ౧గతుల కిటులాడేవా(?). ॥ చేరి ॥ 179

రేకు 282 లలిత

వెన్న చేతఁబట్టి నేయి వెదక నేలా
యిన్నిటా నెంచిచూచితే నిదియే వివేకము. ॥ పల్లవి ॥

నీదాసులున్నచోట నిత్యవైకుంఠ మిదె
వేదతో వేరొక చోట వెదక నేలా
ఆదిగొని వారిరూపు లవియే నీరూపులు
పోది నిన్ను మదిఁ దలపోయనేలా. ॥ వెన్న ॥

వారలతోడిమాటలు వడి వేదాంతపఠన
సారె వట్టిచదువులు చదువనేల
చేరి వారికరుణే నీచేపట్టనమన్ననలు
కోరి యింతకంటె ౨మిమ్ముఁ గొసర నేలా. ॥ వెన్న ॥

నావిన్నపము నిదె నారదకుకాదులును
యీవిధముననే అనతిచ్చివారు
శ్రీవేంకటేశ నీవు చేపట్టినదాసులకు
కైవశమౌ యీబుద్ధి కడమేలా. ॥ వెన్న ॥ 180

దేవగాంధారి

హీనుఁడైవనన్నుఁ దెచ్చి యింతగా మన్నించితివి
దానవారి నీవు సేసే తగ విట్టిదయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

౧. 'గతులు' = నాట్యప్రక్రియలేమో ?
౨. 'మమ్ముఁ' పూ. ము. పా.

విరతిఁబొందినయట్టివిమలచిత్తుఁడఁ గాను
ధరణి నెక్కుడయినతపసిఁ గాను
అరుదుగ గెంటులేనిఆచారవంతుఁడఁ గాను
హరి నీకరుణ నాకై నంటు లెట్లయ్యా. ॥హీను॥

చేముంచి యిందరిలోన జితేంద్రియుఁడఁ గాను
భూమెల్లా దానమిచ్చినపుణ్యుఁడఁ గాను
దోమటికర్మాలు సేసి తుదకెక్కేవాఁడఁ గాను
యేమిటికిఁ గాచితివో యిది సోద్యమయ్యా. ॥హీను॥

వివరించి తెలిసినవిజ్ఞాని వొలుతఁ గాను
తవిలి నీభక్తిగలధన్యుఁడఁ గాను
భవసాగరములోనిప్రాణిమాత్ర మింతే నేను
యివల శ్రీవేంకటేశ యెట్టేలితివయ్యా. ॥హీను॥ 181

మంగళకౌశిక

ఇదె నీకన్నులయెదిటికి వచ్చితి
కదియుచు నెట్టయినఁ గావకపోదు. ॥పల్లవి॥

పరమపురుష నీభక్తి దొరకకే
యిరవగుజన్మము లెత్తితిని
హరి నీకరుణకు నరుహము లేకే
మురితవిదులసందులఁ బడితి. ॥ఇదె॥

జగతీశ్వర నీశరణము లేకే
వొగి సంసారపువురిఁ బడితి
భగవంతుఁడ నీపదములు గనకే
తెగనిపాపముల తీదీపు లైతి. ॥ఇదె॥

గోవిందుఁడ నిను(గొలువఁగనేరకే
ధావతి యాసలఁ దగిలితిని
శ్రీవేంకటేశ్వర చేరి నీవు నా—
దైవమవుగాఁగ ధన్యుఁడనయితి. ॥ఇదె॥ 182

౧ దేసాళం

౧ ఈతఁడే ముక్తిదోవ యీతఁడే మాయాచార్యుఁ
డీతఁడు గలుగఁబట్టి ఇందరు బదికిరి. ॥పల్లవి॥

అదివో తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
యిదె వీఁడె శ్రీవేంకటేశు నెదుట
వెదవెట్టి లోకములో వేదములన్నియు మంచి —
పదములు సేసి పాడి పావనము సేసెను. ॥ఈతఁ॥

అలరుచుఁ దాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
నిలిచి శ్రీవేంకటనిధియే తానై
కలిదోషములు వాప ఘనపురాణములెల్ల
వలుకుల నించి నించి పాడినాఁడు హరిని. ॥ఈతఁ॥

అంగవించెఁ దాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
బంగారు శ్రీవేంకటేశుపాదములందు
రంగుమీర శ్రీవేంకటరమణుని యలమేలు —
మంగను యిద్దరిఁ బాడి^౨^మమ్ముఁ గరుణించెను. ॥ఈతఁ॥ 183

లలిత

నేఁడు నిముహిమ నెరపెడిసమయము
వాఁడి మెరసి యిటు వరదుఁడ రావే. ॥పల్లవి॥

---

౧. ఈపాటకూడ పెదతిరుమలాచార్యులదో, చినతిరుమలాచార్యులదో కావలయును. 'మమ్ముఁ గరుణించెను' అనుదానిలో ఇది ఇతరులందిమట స్పష్టము. ౨ "మమ్ముఁ" కావలెను.

అల చక్రపాణివై యసురలతల—
 లిలఁ గూల్చిన జగదీశ్వరుఁడ
చలమున హిరణ్యాఁ జక్కాడి యిటు భూ—
 వలయుము నిలిపిన వరాహమా. ॥ నేఁడు ॥

పఁచల నీదాసుఁ బఱచినకశిపునిఁ
 జించిన శ్రీనరసింహమా
యెంచి విభీషణు కిటు లంక యొసగి
 కొంచనిప్రతాప కోదండరామా. ॥ నేఁడు ॥

నరకాసురు నటు నఱకి కామినుల
 సిరులఁ జెఱగొన్న శ్రీకృష్ణ
పొరిఁబొరి బలిచే భూదాన మడిగి
 సిరి నిటుగూడిన శ్రీవేంకటేశా. ॥ నేఁడు ॥ 184

శంకరాభరణం

కని ౧గుడ్డును నదె విని చెవుడును నిదె
 ననిచి జగత్తు గడచీనదివో. ॥ పల్లవి ॥

వుదయాస్తమయము లొకదినమునవే
 యెదుటనె వున్నవి యెంచినను
యిదివో జీవులు యెంచక తమతమ-
 బ్రదుకులు సతమని భ్రమసెదరు. ॥ కని ॥

వెలుఁగును జీఁకటి వెసఁ గనుఁగొనలనె
 నిలిచీ నూరక నిమిషములో
కలవలె నుండినగతి సంసారము
 బలువుగ సతమని భ్రమసెదరు. ॥ కని ॥

---

౧. 'గుడ్డియు' కావచ్చు.

కాంతలుఁ బురుషులు కాయ మొక్కటనె
పొంతనే పుట్టుచుఁ బొదలెదరు
యింతయు శ్రీవేంకటేశ్వరుమహిమల-
వంతము దెలియక భ్రమసెదరు. ॥కని॥ 185

రేకు 288 రామక్రియ

౧ఎదిరించి పోట్లాడ నెవ్వరితరము లేక
త్రిదశవంద్యుఁడు హరిఁ దేరిచూడఁగలరా. ॥పల్లవి॥

ఘాత మీస మదరితే గగ్గులకాడవుదురు
యీతఁడు దలచూపితే నెదిరించ రరులు
ఆతురాన గోరికరాయడికి నోపఁగ లేరు
చేతిగోరు మీటితేనే ఛిన్నభిన్న మవుదురు. ॥ఎది॥

పైపై నితఁ డడుగిడ పాతాళానఁ గుంగుదురు
కోపించినంత నెత్తురుగుండాలపాలౌదురు
తూపు చేత నంటితేనే తుత్తుమురై పారుదురు
రాపువీలికాళ గంటే రణభీతి గొందురు. ॥ఎది॥

మంతన మీతఁ డాడితే మానముగోలుపోదురు
కొంత గుఱ్ఱ మెక్కితేనే గుంటఁగూలిపోదురు
యింతటా శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కడఁ జూచినఁ దానే
వింతప్రతాపముతోడ విఱ్ఱవీఁగీ నిదివో. ॥ఎది॥ 186

వరాళి

కలిమి గలిగియు వధమగటి యదేల
బలిమిగలిగియు లోఁగి బతిమాలనేల. ॥పల్లవి॥

౧. ఇందు దశావతారసమన్వయము కలదు.

ఇలువేలు పొడఁడు హరి ఇంటనే వుండఁగా
పలువేలుపులతోడి భ్రమత లేల
మెలఁగి సూర్యుఁ డొక్కఁడు మిక్కిలిని వెలుఁగఁగా
వెలలేనిదీపములు వేయి నేమిటికి. ॥కలి॥

హరిభక్తి యొక్కటే ఆత్మలో నుండగా
పరయుక్తు లెంచేటిపనులేల
సిరులఁ జింతామణటు చేతిలో నుండఁగా
సరి గాజుఁబూస మెచ్చఁగ నదేమిటికి. ॥కలి॥

నాలుకను మంచి హరినామ మొకటుండఁగా
గాలిఁ బోయేటివూరగాథలేల
యీలీల శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుటనె వుండగా
మూలలకుఁ జేచాఁచి మొక్క నిఁకనేలా ॥కలి॥ 187

గుండక్రియ

నీవే యెరిఁగి సేయు నీచిత్తము వచ్చినట్టు
తావుల(గొసరేనన్నా తనివోదు నాకు. ॥పల్లవి॥

హరి నిన్ను నమ్మితి నే ౧నననెట్టు వచ్చు నాకు
ఇరవైన బుద్ధి నా ఇచ్చగాదు
వెరవున నొకటి నే విన్నవించెదనంటేను
సరి నీవు వెలిగాను స్వతంత్రుఁడఁ గాను. ॥నీవే॥

యిట్టె నీపై భారము నే నెట్టు వేయఁగవచ్చు
పట్టి నీకుఁ బురుషార్థపరుఁడఁ గాను
గుట్టుతోడ నే నిన్నుఁ గొలువఁగఁ గొలువఁగ
యెట్టైనాఁ గానిమ్ము యెరఁగ నెవ్వరిని. ॥నీవే॥

౧. 'నవక' పూ. ము. పా.

యింతటిదైవమవు నిన్నిఁక నెందు వెదకేను
చెంత శరణాగతులచేతి వాఁడవు
వింతగాదు నీకును శ్రీవేంకటేశ నాకును
అంతర్యామివి నీయానతిలో వాఁడను. ॥నీవే॥ 188

బౌళి

ఇట్టియవివేకబుద్ధి యేపనికివచ్చు నిఁక
జట్టిగొని నాగుణము చక్కఁజేయఁగదవే. ॥పల్లవి॥

హరి నీయిచ్చఁ బ్రపంచమంతా నీవు నడపఁగ
అరసి నీశక్తి దెలియక నమ్మక
౧వెర వెరఁగనియట్టి వెట్టివాఁడ నే నొక్క—
దొరనంటాఁ బనుల కుద్యోగించేను. ॥ఇట్టి॥

అంతరాత్మవై నీవు అన్నియుఁ బెరరేఁచఁగ
బంతినే నీమహిమెల్లా భావించక
చెంత నిసంసారము సేసేవాఁడ నే నంటా
దొంతులకోరికలతోఁ దూరిపారేను. ॥ఇట్టి॥

ఆదినుండి స్వతంత్రుఁడవై యేలినట్టినిన్ను
సోదించి శరణు వాఁడే చొరఁగలేక
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిప్పుడు నీదాసుఁడనై
నీదయకలిమితోడ నేఁడు మొక్కేను. ॥ఇట్టి॥ 189

లలిత

ఓపితేఁ దానే తగిలి వోపకున్నఁ దానే మాని
మాపురేపునలయించేమాయ మాకేలా. ॥పల్లవి॥

---

౧. 'వెరపెరఁగని' పూ. ము. పా.

చింతాయకుఁడగు(?)హరి చిత్తములో నుండఁగాను
వింతవింతవిచారాలవెట్టి మాకేలా
చెంతల పరుసవేది చేతిలోనే వుండఁగాను
దొంతరవిద్యలతోడిదొవ మాకేలా. ॥టపి॥

తోడు నీడై యచ్యుతుఁడు తొలఁగక వుండఁగాను
జాడదప్పితిరిగేటిజాలి మాకేలా
యేడనో కోకలు వేసి యేమియు నెరఁగలేక
వేడుకతో కొక్కెరాలవెంట మాకేలా. ॥టపి॥

వెల్లవిరై యెదుట శ్రీవేంకటేశుఁ డుండఁగాను
బల్లిదుఁ డితనిఁ బాసి భ్రమ మాకేలా
యెల్లధాన్యములు మాయింటిలో నుండఁగాను
పొల్లికట్టుదంచేమని బుద్ధి మాకేలా. ॥టపి॥ 190

గుజ్జరి

మాకేమి నీకరుణ మహాప్రసాదమనేము
నీకు నీదాసులచేతినింద వెట్టుగాదా. ॥పల్లవి॥

పమ్మి మిమ్ముఁ గొలిచినదంట్లఁ బరులు దమ—
నొమ్మనుచుఁ దియ్యగాఁ జూచేదా
వుమ్మడి నీవిందుకెల్లా నూరకున్నఁగన మిమ్ము
నమ్మమన్న వేదాలయానతి కొంచెపడదా. ॥మాకే॥

నీముద్ర మోచినవారి నీచులు దడవఁగాను
యీమేర నడ్డమురాక యిట్లుండేదా
వోమక నీవీవేళ నూరకున్న నల్లనాఁటి—
పామజముఁ గాచినది సందేహించఁబడదా. ॥మాకే॥

మీరుమన్నించినవారు మీవాకిలి గావ కేడో
వారివాకిలి గావఁగా వద్దనరాదా
నేరిచి శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్నుఁ గావకున్న
ధారుణి మీఁదయే మిమ్ముఁ దప్పులెంచుకొనదా. ॥మా॥ 191

రేకు 284 సాళంగనాట

౧నే నింతసేసినయట్టినేరమి మరవవయ్య
అనుకొని తాళ్లపాక అన్నమయ్యఁ జూచి. ॥పల్లవి॥

నావొళ్లియపరాధా లెన్నక ౨నిన్ను సారె సారె
వేవేలు దూరితి విచారించక
కావించి కన్నులలోనికళంకు దెలియలేక
అవలఁ జందురు నలు పణఁకించినట్లు. ॥నేని॥

పాయక నేఁ జేసినట్టిపాపము లెంచుకొనక
ఆయాలు మోవనాడితి నవివో నిన్ను
మాయల నాదేహమిది మలినమే తలఁచక
చాయలేదని యద్దము సారెఁ దోమినట్లు. ॥నేని॥

మదమత్సరాలు నాలో మానకిట్టే వుండఁగాను
అదియే నీచేఁతంటా నాడుకొందును
యెదలో శ్రీవేంకటేశ యిరవై నీ వుండఁగాను
వెదకి వెదకి నీకే వెట్టిగొన్నయట్లు. ॥నేని॥ 192

లలిత

ఆదివిష్ణు వీతఁడే యటరమ్మా.
అదిగొని భూభార మణఁచీనోయమ్మా. ॥పల్లవి॥

౧. ఈపాటకూడ పెదతిరుమలాచార్యులదో చినతిరుమలాచార్యులదో కావలసి యున్నది. ౨. ఈ 'నిన్ను' పూ. ము. పా.లో తప్పిపోయినది.

చందురునుదయవేళ నవరేతిరి కాడ
కందువ దేవకి బిడ్డఁ గనెనమ్మా
పొందుగ బ్రహ్మాదులు పురుఁటింటివాకిటను
చెంది బాలుని నుతులు సేసేరోయమ్మా. ॥ ఆది ॥

వసుదేవునియెదుట వైకుంఠనాథుఁడు
౧సిసువై యవతరించి చెలఁగీ నమ్మా
ముసిముసినవ్వులతో మునులకు ఋషులకు
ఇసుమంత వాఁ డభయమిచ్చీనమ్మా. ॥ ఆది ॥

కన్నతల్లిదండ్రులకు కర్మపాశము లూడిచి
అన్నిటా రాకాసిమూఁక లణఁచీనమ్మా
వున్నతి శ్రీవేంకటాద్రినుండి లక్ష్మిదేవితోడ
వన్నె నిచ్చకల్యాణాలఁ బఱగీనమ్మా. ॥ ఆది ॥ 193

సామంతం

పసిఁడియక్షంత లివె పట్టరో వేగమే రారో
దెసలఁ బేరంటాండ్లు దేవుని పెండ్లికిని. ॥ పల్లవి ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరునికి శ్రీమహాలక్ష్మికి
దైవికపుఁబెండ్లిముహూర్తము నేఁడు
కావించి భేరులు మ్రోసె గరుడధ్వజం బెక్కె
దేవతలు రారో దేవుని పెండ్లికిని. ॥ పసిఁ ॥

కందర్పజనకునికిఁ గమలాదేవికిఁ బెండ్లి
పందిలిలోపలఁ దలఁబాలు నేఁడు
గందమూ విడె మిచ్చేరు కలువడాలు గట్టిరి
అందుక మునులు రారో హరి పెండ్లికిని. ॥ పసిఁ ॥

---

౧. 'శిసువై' రేకు.

అదె శ్రీవేంకటపతి కలమేలుమంగకును
మొదలితిరుణాళ్లకు మొక్కేము నేఁడు
యెదుట నేఁగేరు వీరె యిచ్చేరు వరము లివె
కదలి రారో పరుష ఘనులపెండ్లికిని. ॥పసి॥ 194

గౌళ

ఇందుకే కాలమందే యీతని శరణంటిమి
ముందు ముందే దయఁజూచి మొగిఁ గాచుఁగాక. ॥పల్లవి॥

పుడమి గుంగిన నెత్తె పురుషోత్తముఁ డితఁడు
యెడసి కొండ గుంగితే నెత్తె నితఁడు
అడరి సంసారవార్ధి నడఁగినదాసులను
యిడుమలఁ బొందకుండా యెత్తి కాచుఁగాక. ॥ఇందు॥

పట్టి ప్రహ్లాదుబాధలు పాపినదేవుఁ డితఁడు
రెట్టిగా వేదము లుద్ధరించె నితఁడు
వట్టిదుష్టులలో సహవాసమైతే దాసులను
దిట్టయై వెళ్లఁదీసి తా దిక్కై కాచుఁగాక. ॥ఇందు॥

లంకలో సీతఁదెచ్చినలావరి తానే యితఁడు
మంకు అహల్యాశాపము మాన్పె నితఁడు
అంకెల శ్రీవేంకటేశుఁ డతిభీతిఁ బాపి మమ్ము
గొంకక తనదాసులఁ గూడి కాచుఁగాక. ॥ఇందు॥ 195

దేసాళం

ఒడవిడిచి పవర పూరకేల పట్టేవు
గోడ గడుగ నడునే కుగిసీ నోమనసా. ॥పల్లవి॥

చిత్తములోపలనున్న చింతామణి యీహరి
యిత్తలఁ గోరినవెల్లా నియ్యఁగాను
తత్తరించి తలఁచక దవ్వవోయి పరులకు
దెత్తివై యేల నోళ్లు దెరిచే వోమనసా. ॥ ఓడ ॥

కన్నులెదుటనే హరి కల్పవృక్షమై యుండి
మన్నించి లోకమెరఁగ మనుపఁగాను
యెన్నివలసిన మరి యీతనినే యడుగక
కన్నవారి నేలడుగఁ గటకటా మనసా. ॥ ఓడ ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడే మనచేతిపరుసమై యుండి
తావున నిహపరాలు తా నియ్యఁగాను
భావించి మొక్కక వేరే బద్ధులై నజీవులను
దావతిపడుచు నేల తగిలే వోమనసా. ॥ ఓడ ॥ 198

లలిత

మంగళసూత్ర మొక్కటే మగనాలికిఁ గట్టేది
అంగవించే మీఁదివన్నులన్నియు విభునివే. ॥ పల్లవి ॥

తలఁపులోపల నిన్నుఁ దలఁచినానుఁ గలవు
తలఁచకున్నా నంతరాత్మవై కలవు
పలుపూజ లిఁకనేల భక్తిసేయనేల నీవు
గలవని నమ్మేదొక్కటే బుద్ధిగాకా. ॥ మంగ ॥

మొక్కినా రక్షింతువు మొక్కకున్నా జగములో
యిక్కువతో రక్షింతువు యెపుడు నీవు
పెక్కు విన్నపాలేల పిలిచి యలయనేల
తక్కక నమ్మేటిది నీదాస్య మొక్కటే ॥ మంగ ॥

కడుసుజ్ఞానినైనా నీగర్భవాసమే వునికి
వెడ నజ్ఞానినైనాను విడిదక్కడే
బడినే శ్రీవేంకటేశ పలువావుద్యోగాలేల
నిడివి నిన్ను నుతించేనేమమే నాది. ॥ మంగ ॥ 197

రేకు 285 సామంతం

ఏడ ధర్మ మేడ కర్మ మిన్నియు నీసేవే కాక
యీడనే యిందుకు సాక్షి ఇద్దరె నిలిపితివి. ॥ పల్లవి ॥

తెగువసేసి నీకుఁ దెచ్చిరి బోనములు
మగండ్లమాటదోసి మౌనిసతులు
తగ నిన్నుఁ జేపట్టుటే ధర్మముగా నిలిపి
జగ మెరఁగఁగ వేదసమ్మతి సేసితివి. ॥ ఏడ ॥

బల్లిదాన నిన్నుఁ బొందె బలుసాహసము సేసి
తల్లిదండ్రిమాట దోసి తానే రుక్మిణి
యెల్లగా నీకు మోహించు టెక్కుడుతగవు సేసి
వెల్లవిరి నాపె నీవు వీధుల నేఁగితివి. ॥ ఏడ ॥

శ్రీవేంకటేశ నిన్ను సేవించవచ్చితేఁ జాలు
భావించి రక్షింతువు నీపరుషలను
యీవల నీకు మొక్కుటే యిన్ని పుణ్యములూఁ[1] జేసి(?)
కావించి హీనుల మమ్ము ఘనులఁ జేసితివి. ॥ ఏడ ॥ 198

లలిత

నమో నారాయణ నావిన్నప మిదివో
సమానుఁడఁ గాను నీకు సర్వేశ రక్షించవే. ॥ పల్లవి ॥

---

1. ఈ 'చేసి' క్త్వాంతము హేత్వర్థకము కావచ్చు.

మనసు నీయాధీనము మాటలు నీ వాడేటివే
 తనువు నీపుట్టించినధన మిది
మును నీపంపున నిన్ని మోచుకున్నవాఁడ నింతే
 వెనక నన్ను నేరాలు వేయక రక్షించవే. ॥నమో॥

భోగములెల్లా నీవి బుద్ధులు నీ విచ్చినవి
 యీాగతి నాబతుకు ౧నీవిరవైనది
చేగదేర నీవు నన్నుఁ జేసినమానిసి వింతే
 సోగల నాయజ్ఞానము చూడక రక్షించవే. ॥నమో॥

వెలి నీవే లో నీవే వేడుకలెలా నీవే
 కలకాలమును నీకరుణే నాకు
యిల శ్రీవేకంటేశ నీవేలుకొన్నబంట నింతే
 నెలవు దప్పించక నీవే రక్షించవే. ॥నమో॥ 199

ఆహిరి

ఏమి సేయఁగలవాఁడ నిదివో నేను
 నీమరఁగు చొచ్చితిఁగా నీచిత్త మిఁకను. ॥పల్లవి॥

పుట్టినవాఁడను నేను భోగించేవాఁడను నేను
 గట్టిగా నిప్పుడు నాకుఁ గర్తవు నీవు
పట్టరాదు జవ్వనము పాయరాదు సంసారము
 యిట్టివెల్ల నీమాయ యేమీ ననరాదు. ॥ఏమి॥

కడుఁగాంక్షలు నాసొమ్ము కర్మములు నాసొమ్ము
 వడమ నంతర్యామివి నాకు నీవు
వుడివోవు కోరికలు వొదుగదు కోపము
 కడదాఁకా నీమహిమ కాదనరాదు. ॥ఏమి॥

---

౧. 'నీకిరవైనది' పూ. ము. పా. నీవిరవైనది=నీవే విందుకొన్నది లేక, నీవే స్థానముగాకలది కావచ్చు.

భావించలేనివాఁడను ప్రకృతిలోనివాఁడను
శ్రీవేంకటేశ దయసేసితివి నీవు
తోవదప్పదు జ్ఞానము తొలఁగదు వివేకము
దేవుఁడవు నీమర్మము తెలియఁగరాదు. ॥ఏమి॥ 200

కాంబోది

ఏమిసేయఁగలవార మెందుకు నోపము నేము
శ్రీమాధవ నీవే దయఁ జిత్తగించు మమ్మును. ॥పల్లవి॥

వేవరుస పుణ్యాలు గావించేటి యరుదుగాని
చేసేనంటే పాపములు చేతిలోనివే
గాసిలక చూచితేఁ జీఁకటైనా వెలుఁగౌఁగాని
వీసమంత మఱచినా వెలుఁగైనాఁ జీఁకటే. ॥ఏమి॥

తెలివితో మోక్షము సాధించేదే యెక్కుడుగాని
అలయించేలోకము లెన్నైనా గలవు
తలఁచితే నీరూపము తానే యెదుట నుండు
యిలఁ బరాకై వుండితే నెచ్చోటాఁ జిక్కదు. ॥ఏమి॥

యీవల నీదాసుఁ డయ్యేది ఘనముగాని
దావతి రాజసా లంతటా నున్నవి
శ్రీవేంకటేశ్వర నీసేవే ధ్రువపదము
దేవతాంతరమెల్లా దిగ్గుడుకు దిగ్గుడు. ॥ఏమి॥ 201

నాట

కాదనేటివా రెవ్వరు కడలనుండి
నేరదేరిచి నీవేమి సేసినామఁ జెల్లును. ॥పల్లవి॥

తక్కక బ్రహ్మాదిదేవతలకు నాయకుఁడవు
మక్కువ శ్రీసతికి మగఁడవు
చక్కనివాఁడవు మరి చంద్రసూర్యనేత్రుఁడవు
వుక్కుమీరి నీవెట్లానుండినా నమరును. ॥ కాద ॥

కామునిఁ గన్నతండ్రివి కడుఁజక్కఁదనమున
ఆముకొన్నయట్టిచక్రాయుధుఁడవు
కామించి యెందుఁజూచినా గరుడవాహనుఁడవు
వేమరు నీవెటువలె వెలసినా నమరును. ॥ కాద ॥

అందరిలోపల నుండే అంతర్యామివి నీవు
చందమైనపరబ్రహ్మస్వరూపుఁడవు
యెందును శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైనవాఁడవు
అంది మమ్ము నేలితేను అన్నిటా నమరును. ॥ కాద ॥ 202

లలిత

తెగక పరమునకుఁ దెరువులేదు
వగయెల్లా విడువక భవమూఁ బోదు. ॥ పల్లవి ॥

కన్నులయెదుటనున్న కాంచనముపై మమత
వున్నంతదడవు మోక్ష మొనగూడదు
అన్నముతోడిరుచులయలమట గలదాఁకా
పన్నివసుజ్ఞానము పదిలము గాదు. ॥ తెగ ॥

పక్కనున్న కాంతలభ్రమగలకాలము
మిక్కిలి శ్రీహరిభక్తి మెరయలేదు
వెక్కసపుసంసారవిధి నున్నంతదడవు
నిక్కి పరమధర్మము నిలుకడ గాదు. ॥ తెగ ॥

చిత్తములోపలిపలుచింతలు మానినదాఁకా
సత్తుగా వైరాగ్యము సమకూడదు
యిత్తల శ్రీవేంకటేశుఁ దెలిసదాసులకై తే
హత్తి వైకుంఠపదవి అప్పుడే కలదు. ॥తెగ॥ 203

రేకు 236 వరాళి

ఎన్నఁడు వివేకించే దీదేరె దెన్నఁడు
యెన్నిలేవు జీవిహా శ్లేమిచెప్పే దిఁకను. ॥పల్లవి॥

నరజన్మమునఁ బుట్టి నానాభోగాలు మరిగి
హరి నెరఁగక మత్తుఁడై వుఁడును
సురలోకము చొచ్చి సుకృతఫలమందింది
గరిమ విజ్ఞానమార్గము విచారిఁచఁడు. ॥ఎన్నఁ॥

పెక్కుగాలము బ్రతికి పెనుఁగోరికలే కోరి
అక్కడ విష్ణుఁ గొల్వక అలసుఁడౌను
మిక్కిలిఁ దపము చేసి మించైనఘనత కెక్కి
తక్కక పరమమైనతత్త్వము దెలియఁడు. ॥ఎన్నఁ॥

వేవేలుబుద్ధులు నేర్చి వేడుకసంసారియై
శ్రీవేంకటేశుఁ జెందక చింతఁ గుందును
దైవ మాతడే దయదలఁచి మన్నించుఁగాని
భావించి తనంతనైతే భవములఁ బాయఁడు ॥ఎన్నఁ॥ 204

దేశాక్షి

నివొక్కఁడవే యిత్తువు నిన్నుఁ గొల్చినవారికి
శ్రీవల్లభుఁడవు రక్షించవే నారాయణా. ॥పల్లవి॥

...త్ర...ప్రలు ఋషులు బెరిగేరు మోక్షము
వోఁకరమునఁ దెప్ప లయ్యనోపి రెవ్వరు
అక్కఱపుధనము లంగళ్లలో నున్నవి
గక్కనఁ గొనేమంటే మోక్షము గొనరాదు ॥నీవో॥

పున్నెపు పెద్దకర్మలు వొడ్డి యుందే మోక్షము
మిన్నక యోగ్యమంటే మెట్లు గావు
యెన్నఁగ సంసారధర్మ మిదివో మోక్షము చూప
చన్నమన్నవారికెల్లా సాధనము గాదు. ॥నీవో॥

పదునాల్గులోకములు పన్నివున్నవి మోక్షము
తుదకెక్కించ నవైనాఁ దోడుగావు
యిదివో శ్రీవేంకటేశ యిహపరము లొసఁగి
హృదయములో నున్నాఁడ విఁక నేల చింత. ॥నీవో॥ 205

ఆహిరి

అక్కటా నీమాయ కగపడె జీవుఁడు
యెక్కువ తక్కువ లివి యేమీఁ దలపోయఁడు. ॥పల్లవి॥

గొందినున్న స్వర్గము గోరి పుణ్యము సేయును
యొందో తనవ్రాఁతఫల మెరఁగడు
సందడించి మరునాఁటిచవులకే కూడపెట్టు
పొంది మింగినకళ్ళపులుసర మెంచఁడు. ॥అక్క॥

అప్పటిదేహసమ్మంధపాలికే మనను పెట్టు
తప్పిపోయినవారలఁ దగులఁడు
కప్పుకొనేకోకలకే కడఁగి చేతులు చాఁచు
చిప్పిలఁ దొల్లి చించివేసిన వెన్నో యెంచఁడు. ॥అక్క॥

యెదిటిగృహారామా లివే తనకాణాచను
చెదరి కలలోనివి చేపట్టఁడు
వెదకు వైకుంఠపువిష్ణుమూర్తిఁ గనేనని
హృదయములో శ్రీవేంకటేశుఁ జూడనెంచఁడు. ॥అక్క॥ 206

దేవగాంధారి

నీవే నన్ను దయఁ గావు నీవు స్వతంత్రుఁడవు
జీవుఁడ నింతే నేను శ్రీమన్నారాయణా ॥పల్లవి॥

నిను నామనసుఁ గొని నేఁ దలఁచేనంటినా
మనసు ప్రకృతిఁ బుట్టె మరి నిన్నెట్టు దలఁచీ
తనువుఁ గొని నీసేవ తగిలి సేసేనంటినా
తనువు కర్మాధీనము తగిలీనా నిన్నును. ॥నీవే॥

గరిమ నర్థమిచ్చి నీగతి గనేనంటినా
హిరణ్య మజ్ఞానమూల మెట్టు నీకు నియ్యనిచ్చీ
సిరుల సాజన్మము నీసెలవు నేసేనంటినా
సరిఁ బుట్టుగు సంసారసాధ్యము నిన్నంటీనా. ॥నీవే॥

యిలఁ బుణ్యఫలము నీకిచ్చి మెప్పించేనంటినా
ఫలము బంధమూల మేర్పడనియ్యనిచ్చీనా
నిలిచి శ్రీవేంకటేశ నే నీశరణు చొచ్చితి
యెలమి నీకరుణ నన్నేడయనిచ్చీనా. ॥నీవే॥ 207

సామంతం

మాయామయము లివి మాయకు నీ వేలికవు
చాయకుఁ దెచ్చేనంటే స్వతంత్రుఁడ నయ్యేనా. ॥పల్లవి॥

తెగనికోరిక తానే తీఁగెవలె నల్లుకోఁగా
తగదని మానుప నాతరమయ్యీనా
వగలఁ గోపము పామువలె నాలుక చాఁచఁగ
పగటుతోడఁ దొడికి పట్టఁగనేరుతునా. ॥మాయా॥

వయసు తానే మేఘమువలె సోన గురియఁగా
జయించి నే దాని నణఁచఁగ నోపేనా
లయించక లోభము జలఁగవలెఁ బీరుచఁగా
నియమించి మట్టుపెట్ట నేఁడు నాకు వసమా. ॥మాయా॥

యేపున గర్వము దానే యేనుగవలె మీరఁగా
చేపట్టి చిక్కించుకో నాచేత లోనౌనా
యేపొద్దు శ్రీవేంకటేశ యివి వానిస్వభావాలు
కాపాడవే నన్ను నే నెక్కఁడా నీదానుఁడను. ॥మాయా॥208

శ్రీరాగం

చిత్తగించవే దేవ శ్రీపతి నావిన్నపము
హత్తి నీదాసుఁడనైతి నపరాధా లున్న వా. ॥పల్లవి॥

జగములునడచేటిసహజ మింతేకాక
వెగటు నాచేఁతలు వేరే వున్న వా
జిగిఁ గర్మమిలఁ జేయించేకాఁపురమేకాక
నిగిడి నావల్ల వేరే నేర్పునేరా లున్న వా. ॥చిత్త॥

పంచమహాభూతాలస్వభావము లింతేకాక
అంచెల నాకు వేరే జన్మాము లున్న వా
కొంచక పనిగొనేటిగుణత్రయ మింతేకాక
పంచివేయ నాకు వేరేపాపపుణ్యా లున్న వా. ॥చిత్త॥

సరిఁ గౌమారయవ్వనజరాలచందాలే కాక
గరిమ నాకు వేరేవికారా లున్నవా
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యింతా నీకల్పితమే
కరుణించు మీయాత్మ కౌఁగాము లిఁక నున్నవా. ॥చిత్త॥ 209

రేకు 237 ధన్నాసి

ఇది కల్లయనరాదు యిది నిశ్చయింపరాదు
పదిలానఁ గొలువఁగా ప్రత్యక్షమయ్యీవు. ॥పల్లవి॥

యెదలో నుండుదువని యిన్నివేదాలు చెప్పఁగా
వెదకి ధ్యానము సేతు వెనఁ గనుఁగొంట లేదు
చెదర కందే మరి జీవుఁడు నున్నాఁ డందురు
పదిలము గాఁ జూతు భావించరాదు ॥ఇది॥

అంతటా నుందువని ప్రహ్లాదుఁడు చెప్పెనఁగా
చింతించి పట్టఁదలఁతు చేతికిఁ జిక్కుట లేదు
సంతతజ్ఞానాన నిసాకారమున్న దందురు
మంతనానఁ బిల్తు నొకమాట వినఁబడదు. ॥ఇది॥

రవిలో నుందువని సురలు నిన్నుఁ గొలువఁగా
తవిలి పూజించేనంటే దగ్గరి వచ్చుట లేదు
యివల శ్రీవేంకటాద్రి నిరవై వీవున్నాఁడవు
శిరి సేవించితిమి ద్రిష్టమాయ మాకు. ॥ఇది॥ 210

దేసాళి

త్వై జ్ఞానమాత్రమున నెవ్వరైనా ముక్తులే
పుట్టుగులు మరి లేవు పొందుదురు మోక్షము. ॥పల్లవి॥

అతిసూక్ష్మ మీయాత్మ అందులో హరి యున్నాఁడు
కతలే వినుటగాని కానరాదు
ఇతర దేహాలు ప్రకృతిఁ జెందినవికారములు
మతి నిది దెలియుటే మహితసుజ్ఞానము. ॥ఇట్టె॥

లోకము శ్రీసతియాజ్ఞలో తత్త్వా లిరువదినాల్గు
కైకొని సేఁతలు సేసీఁ గర్తలు లేరు
సాకిరింతే జీవుఁడు స్వతంత్రుఁడు దేవుఁడు
యీకొలఁది గని సుఖయించుటే సుజ్ఞానము. ॥ఇట్టె॥

కాలము దైవముసృష్టి కలి మన్యులభాగ్యము(?)
వాలాయించి యెవ్వరికి వచింపరాదు
యీలీలలు శ్రీవేంకటేశునివి ఆచార్యుఁడు
ఆలిమిఁ జెప్పఁగా విని తలఁచుటే సుజ్ఞానము ॥ఇట్టె॥ 211

భూపాళం

పరమయోగీశ్వరులపద్ధతి యిది
ధరణిలో వివేకులు దలపోసుకొనుట. ॥పల్లవి॥

మొదల నాత్మజ్ఞానము దెలిసి పిమ్మట
హృదయములోనిహరి నెరుఁగుట
వుదుటైనయింద్రియాల నోడిసి వంచుకొనుట
గుదిగొన్నతనలో కోరికె లుడుగుట. ॥పర॥

తనపుణ్యఫలములు దైవము కొసఁగుట
పనివడి యతనిపై భక్తిచేసుట
తనివితో నిరంతరధ్యానయోగపరుఁడౌట
మనసులోఁ బ్రపంచసమ్మంధము మరచుట. ॥పర॥

నడుమ నడుమ విజ్ఞానపుకథలు వినుట
చిడుముడి నాచార్యసేవసేయుట
యెడయక శ్రీవేంకటేశుపై భారమువేసి
కడు వైష్ణవులకృప గలిగి సుఖించుట. ॥పర॥ 212

శుద్ధవసంతం

తే దంమ్మెల్లఁ దెలివి యెన్నటికిని
నీదయ నాపై నించినఁ గాని. ॥పల్లవి॥

అరయఁగఁ బ్రపంచ మలవడినటువలె
అరుదగువైరాగ్య మలవడదు
తరుణులరతి మతిఁ దలఁచినయటువలె
ధర నీసాకారము దలఁచదు మనసు. ॥తేదం॥

గోనకొన్నయర్థము గోరినయటువలె
కొనయగు మోక్షము గోరదు
తనుభోగములకుఁ దగిలినయటువలె
తనిసి నీకథలకుఁ దనియదు మనసు. ॥తేదం॥

చలమును బాపము చవియైనటువలె
సులలితపుణ్యము చవి గాదు
సులభ శ్రీవేంకటేశుఁడ నీమహిమిది
గలిగితివి నాకుఁ గలఁగదు మనసు. ॥తేదం॥ 213

ముఖారి

పామరుల కెంతైనా ఫలియించనేరదు
శ్రీమాధవ నీవు దయసేసితే పీడేరును. ॥పల్లవి॥

అన్నిటా దైవముఁ దమ్ము నందరు నెరుఁగుదురు
యెన్నిక నావివర్తన లెరుఁగుదురు
పన్ని జననమరణభయము లెరుఁగుదురు
వన్నెల నెరిఁ గెరిఁగి వలలఁ జిక్కుదురు. ॥పాము॥

విందురు పురాణాలు విందు రుపదేశాలు
విందురు తొల్లిటివారివిచారాలు
విందురు స్వర్గనరకవిభవము లన్నియును
మందలించి విని విని మాయకు లోనౌదురు. ॥పాము॥

నడతు రాచారమున నానాదానాలుఁ జేతురు
విడువక తీర్థయాత్ర వేసఁ జేతురు
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీవుండఁగఁ దప-
మడవులఁ జేసి చేసి అలయుచుండుదురు. ॥పాము॥ 214

నాగవరాళి

ఎట్టు వేగించీ జీవుఁ డిన్నిటిలోనా చే—
పట్టిరక్షింతువు గాక పరమేశ్వరా. ॥పల్లవి॥

బల్లిదుఁడై వైరాగ్యాన పదార్థము లన్నియును
వొల్లనంటేనే నోరూరించును
వొల్లనే కావలెనని వొడిసి పట్టఁజూచితే—
నల్లంతనుండి యాసల నలయించును. ॥ఎట్టు॥

యించుక మొదలువెట్టు యిచ్ఛాద్వేషాలు ముందు
మించు రాఁగా రాఁగా౧ బెట్టిమీఁదఁ గప్పును
పొంచి యంతలోఁ దెలిసి పొంగణఁగి వుండితేను
వంచిం చొక్క కారణాన వచ్చి ప్రవేశించును. ॥ఎట్టు॥

౧. 'బెట్టెమీఁదఁ' పూ. ము. పా. 'మీఁదఁబెట్టి' అని యుంచే సందేహమే గలిగియుండదు.

వేసరి యడవినున్నా వెంటనే సుఖదుఃఖాలు
పాసిపోక కొంతంత యనుభవింపించును
రోసి పాయలే రెవ్వరు రుసులయ్యేఁ దోఁచు నిసి
శ్రీసతీశ కనుఁగొను శ్రీవేంకటేశ్వరా ॥ఎట్టు॥ 215

రేకు 288 ౧కన్నడగౌళ

ఏమిసేతు నాభాగ్య మిట్లున్న ది
నేమమేమీ నెరఁగను నీవే గతి యింకను. ॥పల్లవి॥

అగపడి నిరంతర మంతావాసలై జగత్తు
మొగమునఁ గట్టినట్టు మెలఁగి మరపనీదు
తగిలి సిన్నెటువలె ధ్యానముసేతు నేను
అగడు సేసి సహాయమిగాదు మనసు. ॥ఏమి॥

విడువక యెల్లప్పుడూ విడిదలై నదేహము
మెడఁగట్టిపెట్టున్న ది మెలఁగీ నురులదు
వొడయఁడ నీవుండఁగ మొదిగి నే నెట్టుసేతు
అడరి కప్పిననీమాయాఁ దోడుగాదు. ॥ఏమి॥

వొద్దనే పెక్కుగాలము వూనినపురాకృతము
చద్దిమూఁటై యనుభవించఁగఁ జేసీ మానదు
అద్దుక శ్రీవేంకటేశ అంతర్యామివి నీవు
వొద్దికతో రక్షించు నావోజఁ దోడుగాదు. ॥ఏమి॥ 216

రామక్రియ

ఏలికె విచారికి యీదేహభూమి నీది
మేలు అన్ని మట్టుపెట్టి మించరాదా జీవుఁడ. ॥పల్లవి॥

---

౧. 'రామక్రియ' పూ. ము. పా.

వెలిఁబడ్డయింద్రియాల వెలయ లోనికిఁ దిప్పి
కొలువులు సేయించుకొనరాదా
కలఁచెడిలోలోని కామాదిశత్రువుల
బెళకనీ కడ్డపెట్టింపించఁగాదా జీవుఁడ ॥పలి॥

అట్టె పరువుదోలినఆసలనేగుఱ్ఱముల
గట్టిగ లోలాయమునఁ గట్టుకోరాదా
వొట్టి యెదుట పోఁజుల్తై వుండినభోగములను
ముట్టి యంతర్యామి కిచ్చి మొక్కరాదా జీవుఁడ ॥పలి॥

పంపువెట్టి దండంపినబలువుద్యోగాల—
గుంపు గూర్చి ముక్తి చూరగొనరాదా
ఇంపుల శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే సర్వకర్త
సొంపుగ భావించి చక్కఁజూడరాదా జీవుఁడ. ॥పలి॥ 217

ధన్నాసి

తప్పించుకోరా దిఁక దైవమే గతి
యెప్పుడు నుద్ధరించేవా రెవ్వరును లేరు. ॥పల్లవి॥

మలసి దేహానందమే మరిగినయాత్మకు
తొలుత బ్రహ్మానందము దొరకదు
అలవాటై క్షుద్రభోగాలందుఁ జిక్కినయాత్మకు
బలిమి విరతిఁబొంద బలపడదు. ॥తప్పి॥

సర్వదా బ్రహ్మాండములోఁ జరియించేయాత్మకు
నిర్వహించి వెడలఁగ నేరుపు లేదు
పుర్విలోపలిచింత లుడుగనియాత్మకు
నిర్వికారభావము నెలకొనదు. ॥తప్పి॥

పరసం_ర్తనం నే వెలసేటియాత్మకు
పరగంగ బేదలమీఁది భక్తి పుట్టదు
ధరలో శ్రీ వేంకటేశుదాసుఁడుగాఁగియాత్మకు
వెరపేమిటా లేదు వెదకి చూచితిను ॥తప్పి॥ 218

సాళంగనాట

నీవారై నవారికి నీపై భక్తేకాక
భావించనేరక నట్టభ్రమఁ బడవలెనా. ॥పల్లవి॥

కరుణానిధి నీవు గలిగివుండఁగాను
తిరుమంత్రమే నాకు దిక్కయివుండఁగా
వరుస నాచార్యుఁడు వహించుక వుండఁగాను
పరగఁ దపము చేసి బడలఁగవలెనా. ॥నీవా॥

కమలాక్ష నీముద్రలే కాచుక నాకుండఁగాను
అమరి దాస్యము కాణాచై వుండఁగా
తమితోడ వైష్ణవులు దాపుదండై వుండఁగాను
తెమలి తీర్థాలెల్లా ద్రిష్టించవలెనా. ॥నీవా॥

శ్రీవేంకటేశ్వర నీసేవే గతియై యుండఁగా
ఆవటించి మతి వుపాయమై వుండఁగా
తావులనే శరణనేధర్మము రక్షించఁగాను
వేవేలు దానాలు చేసి వేఁడుకొనవలెనా. ॥నీవా॥ 219

ముఖారి

పరమాత్మ నిన్ను గొల్చి బ్రదికేము
విరసపుజాలిఁ జిక్కి వెతఁబడనోపము. ॥పల్లవి॥

---

౧. 'పెద్దల' కావచ్చు.

మగఁడు విడిచినా మామ విడువనియట్లు
 వగి నామనసు రోసినా లోకులు మానరు
 తగిలేరు పొగిలేరు దైన్యమే చూపేరు
 మొగమోటలను నేను మోసపోవనోపను. ॥పర॥

పొసఁగ దేవుఁ డిచ్చినా పూజరి వరమీఁడు
 విసిగి నే విడిచినా విడువరు లోకులు
 కొసరేరు ముసరేరు కోరకదీర్చుమనేరు
 వసలేనివనులకు వడల నే నోపను. ॥పర॥

నుడుగులు దప్పినా నోముఫల మిచ్చినట్టు
 కడఁగి వేఁడుకొన్నాఁ గానిమ్మనరు లోకులు
 తడవేరు తగిలేరు తామే శ్రీవేంకటేశ
 బుడిబుడి సంగాతాలఁ బొరల నే నోపను. ॥పర॥ 220

భైరవి

కరుణానిధి నీవే కనుఁగొంచు నున్నాఁడవు
 యిరవై నాలో నున్నాఁడ వేది గతి యిఁకను. ॥పల్లవి॥

పేరుచున్నవి నాలోనఁ బెక్కువికారములు
 వూరుచున్న వెన్నైనా వూహలెల్లాను
 చేరుచున్న వొక్కొక్కటే సేనాసేనకోరికలు
 యీరీతి నున్నాఁడ నాకు నేది గతి యిఁకను. ॥కరు॥

పట్టుచున్నవి నానాప్రకృతులవోజలు
 పుట్టుచున్నవి యనేకభోగేచ్ఛలు
 చుట్టుకొనుచున్నవి సులభపువేడుకలు
 యిట్టివి నానడతలు యేది గతి యిఁకను. ॥కరు॥

సందడింపుచున్నవి సారెకు నామమతలు
ముందువెనకై వున్నవి మోహాలెల్లా
చెందె నీపై భక్తి నేఁడు శ్రీ వేంకటేశ్వర
యెందునూ నీవే కాక యేది గతి యిఁకను. ॥కరు॥ 221

రేకు 289 బౌళి

నీ వొక్కఁడవే సర్వాధారము నిన్నే యెఱిఁగిన నన్నియు నెఱుఁగుట
భావించి యింతయుఁ దెలియఁగవలసి బ్రహ్మవేత్తలకు నిటు దెరువు. ॥పల్లవి॥

నీయందె బ్రహ్మయు రుద్రుఁడు నింద్రుఁడు నీయందె దిక్పాలకులు
నీయందె మనువులు వసువులు రుషులు నీయందె విశ్వేదేవతలు
నీయందె వురగులు యక్షరాక్షసులు నీయందె గరుడగంధర్వులు
నీయందె ౧పితరలు సిద్ధసాధ్యులు నీయందె ద్వాదశాదిత్యులు. ॥నీవొ॥

నీవలననె కిన్నరకింపురుషులు నీవలననె విద్యాధరులు
నీవలననె యచ్చరలు చారణులు నీవలననె నక్షత్రములు
నీవలననె గ్రహములు చంద్రుఁడును నీవలన(నె?) నభోంతరిక్షములు
నీవలననెజలధులు పవమానుఁడు నీవలననెగిరులును భూమి యును.॥నీవొ॥

నీలోననె నదులును నగ్నియు నీలోననె సచరాచరములును
నీలోననె వేదశాస్త్రముమొదలుగనిఖిలశబ్దములును
నీలోననె అన్నియు నిన్నర్పించిన నిఖిలతృప్తికరము
శ్రీలలనాధిప శ్రీవేంకటేశ్వర శ్రీవైష్ణవులకు నిది మతము. ॥నీవొ॥2

మలహరి

దేహముసమ్మంధము యివి దేహికిఁ బనిలేదు
వూహించనేర్చిన వారలే వోరుచుకుఁగురయ్యా. ॥పల్లవి॥

౧. పితరులు' కావచ్చు.

విడువవు శీతోష్ణంబులు విడువవు సుఖదుఃఖంబులు
వెడ వెడ మరణభయంబులు విడిచినయందాఁకా
పుడుగవు కాంతలు మమతలు నుద్యోగంబులు చింతలు
తొడవగువిరక్తి తనలోఁ దొడమినయందాఁకా. ॥దేహ॥

మానదు చిత్తవికారము మానదు దుర్గుణదోషము
మానదు భోగములన్నియు మానినయందాఁకా
పోనీదు సేసినదురితము పోనీదు ప్రాఁతఫలంబును
పూనినతనయజ్ఞానము పోయినయందాఁకా. ॥దేహ॥

తెగవటు భవబంధంబులు తెగ వెడయనిగర్వంబులు
విగిడినయీయాత్మజ్ఞానము నీవిచ్చినయందాఁకా
జగదేకనిధుఁడ శ్రీవేంకటేశ్వర సర్వము నీయానతికోలఁదే
తగులుచుండు నివి నిశ్చలముగ నీదాస్యము గలిగినయందాఁకా ॥228॥

దేవగాంధారి

చూడవే గోవింద సౌందర్యము లిన్నియు
యీడాఁ గత్తెలు యిన్నిట నాకు. ॥పల్లవి॥

చీరిపఁ దుముఁగక చేసినదురితము
నారవలెనే కడు నారటలి
కాయుకొని తలఁపు కలఁకగుణంబుల
వారక వెమనదివలెఁ బారీని. ॥చూడ॥

యెట్టుగాఁ గ్రూరత్వ మెప్పుడుఁ గొలిమిలో
కట్టవలెనే కడుఁగాఁగిని
వొట్టిన ప్రకృతి వొరసి వేఁటలో
యిట్టవలెనే యెలయించీని. ॥చూడ॥

వీడక నీమూర్తి వెంటవెంటనే
తోడునీడయై తొరలీని
యీడనే శ్రీవేంకటేశ నీమహిమ
వాడనివనములవలెఁ జిగిరించీని. ॥ చూడ ॥ 224

ముఖారి

ఎవ్వరివసము గెల్వ నింతా నీనిమయమే
యివ్వల నీవు గాచితే నేమో కాని. ॥ పల్లవి ॥

పొక్కలోభము పెంచితే పొంగి లోకమెల్లాఁ దానే
యెక్కడ చూచినాఁ దానే యీదీపనము
వెక్కసమైనది తానే వేగిలేచి సేసేపని
తక్కక యిన్నిటా నెట్టు తప్పించుకోవచ్చును. ॥ ఎవ్వ ॥

పలుమారు వచ్చీఁ దానే పనిలేనిపరాకు
వలచుకొన్నది తానే వట్టిభీతి
నిలుచుకున్నది తానే నిలువుననే సిగ్గు
మెలుపున నెటువలె మెదలఁగవచ్చును. ॥ ఎవ్వ ॥

కనుగొంటే నెందూఁ దానే కార్పణ్యము దైన్యము
అనిశము మించీఁ దానే యాచకత్వము
నను నేలుకొంటి విదే నమ్మితి శ్రీవేంకటేశ
జనుఁడను యివి నేను సాధించుటెట్టు. ॥ ఎవ్వ ॥ 225

మాళవిగౌళ

ఇంద రేఁగినపని కిఁకఁ దప్పించుకోరాదు
పొందుగానిమాయలఁ బొరలఁగనేఁటికి. ॥ పల్లవి ॥

గతివై బ్రహ్మాండాలు కల్పించ నేరిచి
మతులై బ్రహ్మాదులు మూపట్టఁగా
ఊతి వేదశాస్త్రములచేతఁ బొగడించుకొంటా
నితరు లెరఁగకుండా నింత దాఁగనేఁటికి. ॥ఇంద॥

వున్నతపరమపద మొనఁగ నీవు గర్తవై
అన్నిటా లక్ష్మీనాథుఁడవనఁ బెంపొంది
పన్నుక యిన్నివిద్యలాఁ బ్రసిద్ధుఁడవై వుండి
కన్నులకుఁ బ్రత్యక్షము గాకుండ నేఁటికి ॥ఇంద॥

సురల యాపదలెల్లా సులభాన నె తీర్చి
పరగ ధర్మములెల్లాఁ బరిపాలించి
పరుషలకు వరాలు పలుమారుఁ గృపచేసి
మఱఁగి శ్రీవేంకటేశ మాటాడ వదేఁటికి. ॥ఇంద॥ 228

రేకు 240 సామంతం

ధర నీవే తల్లియును దండ్రియునై యుండఁగాను
యిరవుగ నెవ్వరూ వహించుకోనేమిటికి. ॥పల్లవి॥

పుట్టినజీవులు తొల్లి భువిపై ననేకులు
అట్టె వారిచరితలు ననేకములు
వట్టిజాలిఁ దమతమవారలంటాఁ దలఁచుక
బట్టబయలే నానాభావాలఁ బొరలుదురు. ॥ధర॥

సరవి నందరుఁ జేసేసంసారములు పెక్కు
సిరులవారిగుణాలు చేష్టలు పెక్కు
అరసి తమవారికో వని యెల్లాఁ జెప్పుకొంటా
దరినుండే వగరించి తమకింప మందురు. ॥ధర॥

వడి నెన్నైనాఁ గలవు వావు తెంచిచూచుకొంటే
గడియించేపదార్థాలు కల వెన్నైనా
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీదయ ౧గలి(గి?)తే
జడియక నీదాసులు సంతసమందుదురు. ॥ధర॥ 227

దేశాళి

నారాయణ నీదాసుల నడకలివి
ధారుణి నిదేనైనా దగులఁగవలెను. ॥పల్లవి॥

ఆతుమలో హరిమీఁది అందోళమే వలె
చేతికి లోఁగాకుంటేను చింతించవలె
ఆతనిఁ జూచేయందుకు నాసలఁ బొరలవలె
రీతి నిదెప్పుడు విచారించుకొనవలెను. ॥నారా॥

నీలవర్ణుకథలకు నివ్వెరగు నొందవలె
ఆలకించి యందు భ్రమయఁగవలెను
తాలిమితో మహిమలు దలపోసుకొనవలె
వేళ వేళ ధ్యానించి వెదకఁగవలెను. ॥నారా॥

చేరి శ్రీవేంకటేశు సేవించుకుండఁగవలె
గారవాన సదా మరుగఁగవలెను
ఆరసి పెద్దల నన్నీ నడుగుచుండఁగవలె
నోరునిండా నేపొద్దూ నుతియించవలెను ॥నారా॥ 228

ముఖారి

జగము లేలేనాఁడవు జనార్దనుఁడవు
తగ నీవారి మై(మే?) నేము ధర నెట్టుండినాను, ॥పల్లవి॥

---

౧. 'కలుగు' ధాతువుకు బదులు 'కలు' ధాతువు ఈవాఙ్మయమున పలుతావుల కలదు. ఈనాటికి పామరులనోట కడపజిల్లాలో వినవచ్చు.

గతి నీవు మతి నీవు కానాచిచోటు నీవు
సతమై యన్నిటికిని సాక్షివి నీవు
చతురత వలసితే జరతుము కొలుతుము
తతి నేము సేసినతప్పులు లోఁగొనవే. ॥జగ॥

తల్లియుఁ దండ్రివి నీవు దాత దైవసువు నీవు
యెల్లవారికిఁ బగము నిహము నీవు
మల్లడి నొక్కొకవేళ మఱతుము తలఁతుము
చల్లఁగా మానేరములు సైరించుకొనవే. ॥జగ॥

దరి నీవు దాపు నీవు దయామూర్తివి నీవు
పరగ శ్రీవేంకటేశ పతివి నీవు
విరివిగా నేమైనా వేఁడుదుము నుతింతుము
శరణుచొచ్చితి మిఁక క్షమియించుకొనవే. ॥జగ॥ 229

పాడి

ఏకాలము నామనే యెఱిఁగినదాసులకు
దాకొని శ్రీహరి భక్తిధారణ గలిగితేను ॥పల్లవి॥

తొడుకు మేయఁగ రాదు తూర్పెత్తితేఁ బొల్లు వోదు
బడినే శ్రీహరిభక్తిపంట పండితే
వుడివో దేకాలము [1]వొకతతి రానద్దు(?)
చెడని శ్రీహరిభక్తి చెట్టుకట్టితేను. ॥ఏకా॥

వలువదీసితేఁ బోదు వాడుకొంటే వెత్తిగాదు
కొలచి శ్రీహరిభక్తి కుప్పచేసితే
తొలుకకుఁ దినరాదు యెన్నాళ్లున్నాఁ జివుకదు
తలఁచి హరిభక్తి చిత్తపుగాదెఁ బెట్టితే. ॥ఏకా॥

---

౧. ఒకతతి రావద్దు = పూచుటకో, కాచుటకో ఒక ఋతువే కావలెనను పద్ధతివద్దు అని కావచ్చునేమో.

కలవుకుఁ లోఁగాదు సుంకరవాని బ్బరు
యెలుకతో హరిభక్తి యిల్లు నిండితే
నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీకృపగలవానికి
గలిగాఁగ హరిభక్తి కూడపెట్టుకొంటేను. ॥పకా॥ 280

దేసాళం

విశ్వరూప ౧నిమూర్తి వివేకించలేను నేను
శాశ్వతుఁడ నీవున్నచందమేమీ నెఱఁగ. ॥పల్లవి॥

నిబ్బరమై లోకమెల్లా నిండుక వుండుదువట
దొబ్బుకొంటాఁ దిరిగేము తోవల నిన్ను
వుబ్బి సముద్రమువలెనున్న నీప్రకృతియందు
గబ్బినై యీఁదుచున్నాఁడఁ గలఁగకుమీ. ॥విశ్వ॥

కడయు మొదలు లేనికాలము నీతనువట
నడుమ నందుతోనే పెనఁగుచున్నాఁడ
అడరి నీసొమ్ములైన ఆత్మలలో నొకఁడనై
చిడుముడి నున్నవాఁడ చిక్కువఱచకుమీ ॥విశ్వ॥

నరమున నీమాయనఁ బ్రబలియున్నాఁడనట
గరిమ సోదించేము కమ్మటి నిన్నుఁ
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ నిన్నిటా నిన్ను నేము
శరణు చొచ్చితి మిఁక చనవిచ్చి కావుమీ. ॥విశ్వ॥ 281

నాట

కొలిచినవారికిఁ గొమ్మని వరములిచ్చి
వెలయఁ గలశాపురవీధిహనుమంతుఁడు. ॥పల్లవి॥

---
౧. ఈ 'నీమూర్తి' పూ. ము. పా. లో తప్పి పోయినది. ఇదిలేకుంటే వాక్యములో కర్త కుదురదు.

బెట్టుగా నొకచేతఁ జూపెడి తన ప్రతాపము
పట్టుకున్నాఁ డొకచేతఁ బండ్లగోల
మెట్టుకొన్నవి రాకాసిమెదడుతోడితలలు
రట్టడి కలశాపురదిట్టహనుమంతుఁడు. ॥కొలి॥

చెచ్చెర వీనుల నాలించేది సురలనుతులు
కొచ్చి కొచ్చి తోఁకఁ జుట్టుకొన్నది నింగి
తచ్చి చూచేది కన్నుల దాసులమీఁదికరుణ
రచ్చ కెక్కెఁ గలశాపురముహనుమంతుఁడు ॥కొలి॥

వసుధ మతిలోనిది స్వామికార్యవిశ్వాసము
వెసఁ దనపనైనది విష్ణుభక్తి
పసగా శ్రీవేంకటేశ బలు నీబంట్లలోన
రసికుఁడు కలశాపురముహనుమంతుఁడు. ॥కొలి॥ 232

రేకు 241 రామక్రియ

రాముఁడు లోకాభిరాముఁడు
అముక విజనగరమందు నున్నవాఁడు. ॥పల్లవి॥

చక్కఁదనములవాఁడు జానకీవల్లభుఁడు
గక్కన శబరిపూజ గైకొన్నవాఁడు
వెక్కసమైనపైఁడివిల్లునమ్ములవాఁడు
రక్కసులవైరి దశరథనందనుండు. ॥రాముఁ॥

శరధిగట్టినవాఁడు చాయనల్లనివాఁడు
యిరవై సుగ్రీవాదుల నేలినవాఁడు
సరి భరతశత్రుఘ్నసౌమిత్రిసేవితుఁడు
అరిది మునుల కభయమిచ్చినవాఁడు. ॥రాముఁ॥

అప్పటి కౌసల్యాత్మజుఁడు అయోధ్యాపతైనవాఁడు
వొట్టి తారకబ్రహ్మమై వుండేటివాఁడు
గుట్టుతో వరములిచ్చేకోనేటిదండవాఁడు
పట్టపుశ్రీవేంకటాద్రిఁ బరగినవాఁడు. ॥రాము॥ 284

సాళంగనాట

కంటిరా వోజనులాల కరుణానిధి యితఁడు
జంట లక్ష్మీదేవితోడ సరుస నున్నాఁడు. ॥పల్లవి॥

వాఁడివో ప్రతాపసుగ్రీవనరసింహుఁ డట్టె
మూఁడుమూర్తు లొకరూపై మూఁచివున్నాఁడు
వేఁడిరక్కసులనెల్ల విదళించివేసినాఁడు
పోఁడిమి సురలఁ గాచీ భువనాధీశుఁడు. ॥కంటి॥

ఇరవై వరవిచంద్రు లితనికన్ను లివిగో
ధరణి ననంతవేదము లూర్పులు
అరుదై చెలఁగె బ్రహ్మాండ మీతనినెలవు
నిరతి సనకాదులు నిత్యసేవకులు. ॥కంటి॥

ఘనమైనశంఖుచక్రములతో మెరసీని
మనిచె ప్రహ్లాదుని మన్నించె నిదె
యెవలేనిశ్రీవేంకటేశుఁడై వున్నవాఁడు
అనిశము సకలాంతరాత్మ తానైనాఁడు. ॥కంటి॥ 234

ముఖారి

ఉవిదలాల చూడరే వుద్దగిరికృష్ణుఁడు
నవకపుసెలవుల నవ్వుచున్నాఁడు. ॥పల్లవి॥

అచ్చపుబాలుఁడై శకటాసురు మర్దించినాఁడు
కుచ్చి కాఁగిళ్ల నింతులఁగూడినాఁడు
మచ్చిక ౧దోఁగెడుతాను మద్దులు విరిచినాఁడు
పిచ్చిలఁ బూతకిచన్ను పీరిచినాఁడు. ॥ఉవి॥

పిన్ననాఁడే కోడెలతోఁ బెనఁగి గెలిచినాఁడు
యెన్నికగా వేలఁ గొండ యెత్తినాఁడు
నెన్నడిని కొండపాము వెస రెండు సేసినాఁడు
పన్ని కంసునిమదము భంజంచినాఁడు. ॥ఉవి॥

పొంచి పెద్దవాఁడై భూభారము దించినాఁడు
అంచెఁ బాండవులకు దిక్కైనవాఁడు
మించి శ్రీవేంకటగిరిమీఁద నిదె వున్నవాఁడు
వంచించక దాసులకు వరాలిచ్చేవాఁడు ॥ఉవి॥ 285

అహిరినాట

అరుదరు దీగతి యహోబలేశ్వర
పొరిఁబొరి దాసులు పొగడుట యెట్టు. ॥పల్లవి॥

యెదుటఁ జించితివి హిరణ్యకశిపుని
అదె ప్రహ్లాదుఁడు బంటగుటెట్లు
కదిసినరుద్రునిగర్వ మడఁచితివి
గుదగొనదివిజులు కొలుచుట యెట్టు. ॥అరు॥

ఘనసింహాకృతి గైకొనివుంటివి
యెనయఁగఁ గరిఁ గాచినదెట్లు
పనివడి కంబమువగుల వెడలితివి
మనుజులు పూజించి మరుగుట యెట్లు ॥అరు॥

౧. 'దొంగెడు' రేకు. "తొంగు తోఁగు" ధాతువులు ఈ వాఙ్మయమున నున్నట్లే, 'దోఁగు దొంగు' ధాతువులుకూడ ఉండవచ్చు.

సరవితో వీరరసమున మించితివి
అరయఁగ శృంగారి వౌటెట్టు
సిరి వురమెక్కెను శ్రీవేంకటాద్రిని
యిరవుగ నీతోడ యెక్కుట యెట్టు. ॥ అరు ॥ 286

దేసాళం

నిండు కంతటా నున్నది నీమాయ
వొండొకరు జనులకు నుపదేశించనేలా. ॥ పల్లవి ॥

నేరకుండే సంసారము నేరుపును నీమాయ
చేరకుండే గడులోనుచేసుకొను నీమాయ
వూర కొడఁబడకుండే వొడఁబరచు నీమాయ
పోరి బిడ్డలకు తండ్రి బుద్ధి చెప్పవలెనా ॥ నిండు ॥

నాలికె కారురుచులు నలిఁ దెలుపు నీమాయ
బేలుఁడై విరక్తుఁడై భిక్షమెత్తించు నీమాయ
పాలుమాలేమంకునై ం పనిసేయించు నీమాయ
కేలుఁబగ లోకరు ప్రేరేఁపుచుండవలెనా. ॥ నిండు ॥

చొక్కించి నోరుఁ జేరికి సూటి చూపు నీమాయ
వెక్కులాగుల నన్నిటాఁ బెనగించు నీమాయ
వెక్కసపల మేల్మంగవిభుఁడ శ్రీవేంకటేశ
తక్కక నీమహిమిది తలపించవలెనా. ॥ నిండు ॥ 287

లలిత

మనుజు లూరకే తాము మరఁగులంటా నుందురు
యెనసి దేవుఁడు వేసే నిందరికి మాయ. ॥ పల్లవి ॥

వినికందరి కొక్కటే వివరములే వేరు
కనుచూపులు నొక్కటే కాంతులే వేరు
మనసు నొక్కటే లోనిమర్మములే వేరు
తనివియు నొక్కటే తనువులే వేరు. ॥మను॥

లోకము నొక్కటే లోనువెలుపల వేరు
వాకు లొక్కటే భావలవరుసే వేరు
జోక నాహార మొక్కటే సారిది రుచులే వేరు
కైకొన్నరతి యొక్కటే కందువలే వేరు. ॥మను॥

పరిమళ మొక్కటే భోగించుకొనుటే వేరు
యిరవైన దొక్కటే యింపులే వేరు
అరిది శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా నీదాసుఁడు(ల?)
శరణాగతి యొక్కటే జాతులే వేరు ॥మను॥ 288

రేకు 242 సాళంగనాట

శరణని బ్రదుకరో జనులాల
గరిమ మెరసె నిదె కనకసింహము. ॥పల్లవి॥

అహరహమునుఁ బ్రహ్లాదుఁడు దొరకొని
బహువిధముల హరిమహిమలు వొగడఁగ
కహకహ హిరణ్యకసిపుఁడు నగి హరి
సహజ మెదియని చఱచెఁ గంభము. ॥శర॥

అటమరి పెటపెటమని బెండ్లెగసి
చిటచిటరవములఁ జిరుతపొగ లెగసి
తటతట మనుచును తరలి బ్రయ్యలై
పటపటమనుచును పగిలెఁ గంభము. ॥శర॥

బెడిదపుచూపులమిడుఁగురు లెగయఁగ
పుడమి యదర నూర్పులు చెలఁగ
గడగడ వడఁకి దిక్తటము లల్లాడఁగ
వెడలెఁ గంభమున విజయసింహము. ॥౪౭॥

నగవుల సుడివడె నభోంతరంబులు
పొగ లెగసెను పెనురోమములు
పగటుకార్పులను పగిలెనుఁ గొండలు
వెగటుగ వెడలెను వీరసింహము. ॥౪౮॥

తెఱచినవోరఁ బ్రతిధ్వను లెసగఁగ
కఱకుగతుల చుక్కలు చెదర
నెఱిహుంకృతులను నిఖలము బెదరఁగ
వెఱచఱవఁ గెరలె విమలసింహము. ॥౪౯॥

పటువిహారముల బ్రహ్మాండ మగల
గుటగుటరవళి నాకులు వొగడ
నిటలనేత్రమున నెఱమంట లదర
పటుగతి మెరసెను భయదసింహము. ॥౫౦॥

పెదపెదకోఱల పిడుగులు రాలఁగ
తుదనఖముల నెత్తురు దొరుగ
గుదిగొనుకసరుల కులగిరు లూఁటాడ
వుదయించె నదివో వుగ్రసింహము. ॥౫౧॥

అట్టహాసమున నసురలు వారఁగ
ముట్టి వాయువులు మొగతిరుగ
దట్టములై జలధరములు ముసరఁగ
దిట్టయై వెడలె ధీరసింహము. ॥౫౨॥

జలధులు గలఁగెను జడిసె లోకములు
తలఁకె సప్తపాతాళములు
పులికిపడఁదొడఁగె నూర్ధ్వలోకములు
కొలువున నిలిచెను ఘోరసింహము ॥శర॥

అచ్చట హిరణ్యు నదరంటఁబట్టి
యిచ్చలఁ దొడపై నిడి చించి
కుచ్చి వాని పేగులు జంద్యములుగ
విచ్చి వేసుకొనె విష్ణుసింహము. ॥శర॥

పొగడిరి దివిజులు భువనములు వెలసె
పగయుడిగి చెలఁగెఁ బ్రహ్లాదుఁడు
మిగులశాంతమున మించె శ్రీవేంకట-
నగమున నహోబలనారసింహము. ॥శర॥ 289

బౌ॥

దేవా నీవే యిన్ని చందముల తిరముగ మహోపకారి వైతివి
యేవలనైనా నీవే కాక భువి నింతటివారలు యిఁకఁ గలరా. ॥పల్లవి॥

జనులకు నీవే వొక్కొకచోటను శాస్త్రార్థములై కడఁగుదువు
తనియక నీవే మరి వారికి బోధకులఁ గొందరినిఁ గల్పింతువు
మనసులో నంతలో వొడఁబడికె చేసి మలయుచు నీవే నిలుతువు
కనుఁగొన నీవే సుజ్ఞానమార్గము ౧కైవసముగాఁ దెలుపుదువు. ॥దేవా

కడఁగి యప్పటి నీవే యజ్ఞాదికర్మఫలములై వుండుదువు
తడయక నీవే తిరుపతుల దేవతామూర్తులై పొడచూపుదువు
యెడయక నీవే తపోమహిమలై యెదుటనే కాల్యాణ లౌదువు
వొడలై నీవే యిహపరములకును వొడిగట్టి సాధింపింతువు. ॥దేవా॥

౧. 'కైవశము' రేకు.

ఆవేళ నీవే తత్వనిర్ణయము వాధారమువై యేర్పరతువు
నీవే కమ్మటి ఆచారవిధులకు నియమములెల్లా నేర్పుదువు
భావింప నీవే అలమేల్మంగకుఁ బతివై శ్రీవేంకటేశ రక్షింతువు
జీవుల కంతర్యామివై నీవే శిష్టుఁ బరిపాలింతువు. ॥ దేవా ॥ 240

సన్నాసి

విచారించుకోరో యిఁక వివేకులాల మెండు-
పచారాలు చూచి మీరు భ్రమయకురో. ॥ పల్లవి ॥

భావింప వారదులికి బ్రహ్మపట్టమరుదా
వేవేలైనాఁ గొంచెమని విడిచెఁగాక
దేవతలు తమ్ముఁ జూచి దిగ్గన లేచి మొక్కేటి-
ఆవైభవపుపద మందెఁగాక. ॥ విచా ॥

మిక్కిలి జ్ఞానము గల్గి మించి తమనేరువెల్లా
చిక్కి సంసారముపాలు సేయవలెనా
యెక్కుడవ హరిదాసుఁడై యిట్లానే వైకుంఠ-
మెక్కెడితోవ సాధించే దిది మేలుగాక. ॥ విచా ॥

మూలమని నుడిగితే ముంచి యెవ్వఁడు గాచెను
పోలించ నెవ్వనివాభిఁ బుట్టె లోకాలు
చాలి యెవ్వనికుక్షి నీజగము లున్నవి మరి
కాలమందే ఆదేవునిఁ గానవలెఁగాక. ॥ విచా ॥

యిదియే శ్రీవైష్ణవులు యిలఁ బూర్వాచార్యులు
వెదకి చదివి కన్నవివరమెల్లా
తుదమొద లెరఁగనిదుష్టులకతలు మాని
పదిలమై యిట్టే నమ్మి బ్రదుకుటగాక. ॥ విచా ॥

సంకు(జక్రములు మా (నూ?)ని సమానభోగముతోడ
అంకెల శ్రీవేంకటేశునండ నుండరో
పొంకపుబుద్ధు లిమ్మని పొంచి గాయత్రి జపంచి
ఇంక బ్రహ్మవేత్త లెంచే దిందుకేకాక. ॥విచా॥ 241

రేకు 248 శంకరాభరణం

కలిగినమీ(దా(గడమేలా
పలులంపటముల(బడుటే కాక. ॥పల్లవి॥

దురిత మణ(గె నిటు తుదకెక్కె సుఖము
హరి యొక్క(డె గతియన్నపుడే
పొరి నీ(క(జేసెటిపుణ్యములెల్లా
వరుసతోడ నెవ్వరికో కాని. ॥కలి॥

సార మెరి(గె తనజన్మము గెలచెను
శ్రీరమణుని(దల(చినయపుడే
సైరణతో నీ(క(జదివేటిచదువు
మేరమీ(ద నేమిటికో కాని. ॥కలి॥

శ్రీవేంకటపతి చిత్తాన నిలిచెను
కావించి గురువి(గన్నపుడే
భావించి యితరప్రార్థన లన్నియు
యీవలావలను యెందుకో కాని. ॥కలి॥ 242

వసంతవరాళి

వట్టిస్వతంత్ర మిందు లేదు వావాద మిందు లేదు
గుట్టు దెలియక లోలో గునిసేరు వీరివో. ॥పల్లవి॥

నేరిచి బ్రదుకువారు నేరక వీఁగేటివారు
యేరీతిఁ జూచినాను యెవ్వరు లేరు
తీరుగాఁ దమలో నుండేదేవుఁడు పెరరేఁచఁగా
మేరతోనే జీవులెల్లా మెరసేరు వీరివో. ॥వట్టి॥

కొందరు గొప్పజీవులు కొందరు చిన్నజీవులు
యెందుఁ జూచినా భూమి నెవ్వరు లేరు
పొందులె వేరు వేరుగాఁ బుట్టించె దేవుఁడే
అందాలు సేయఁగ లోకు లమరేరు వీరివో. ॥వట్టి॥

అసురకాణాచివారు అమరకాణాచివారు
యెసఁగ విచారించుకో నెవ్వరు లేరు
వెస శ్రీవెంకటేశుఁడు వినోదించినయట్టు
వసుధమీఁదటఁ గానవచ్చేరు వీరివో. ॥వట్టి॥ 248

కన్నడగౌళ

సరవులు దెలియఁగఁ జనుఁగాకా
పరమార్థములో భంగము గలదా. ॥పల్లవి॥

హరి స్వతంత్రుఁడట హరిసంకల్పము
విరసంబౌనా విశ్వమున
సరవిఁ బ్రపంచపుసకలమతంబులు
వరుస నెంచఁ గొదువలు మఱికలవా. ॥సర॥

యితఁడు పూర్ణుఁడట యితనివిహారము
వెతకఁగవలెనా వేమరును
కతకరచినయీకన్ను లెదిటివే
మతిఁ దోఁచీ నిఁక మఱుఁగులు గలవా. ॥సర॥

అంతరాత్మయట ఆతని వేరే
చింతించవలెనా సిలుగులను
చెంతనే యిదివో శ్రీవేంకటేశుఁడు
యెంతదెలిసినా యితరము గలదా ॥ సర ॥ 244

దేసాళం

అచ్యుతుకృపాలబ్ధ మతియుఁగాక
మచ్చిక నాతఁడు నేసేమతకముగాక. ॥ పల్లవి ॥

నానాపాట్లఁ బడె నాఁడు కరి మకరిచే
హీనదెస బ్రహ్లాదుఁడు హిరణ్యుచేఁ బాటువడె
పానిపట్టి హరి యది పరిహరించని గాఁడా
ఆనుక హరిదాసుల కంతటనే భంగమా. ॥ అచ్యు ॥

తగిలి భీష్ముఁడు శరతల్పమందు నుండఁడా
అగడై విభీషణుఁడు అన్నచేఁ దన్నువడఁడా
పగపాడే చూచుచుండ భాగవతులను ౧హరి(?)
తగినపుణ్యుల నిందు తప్పు లెంచవచ్చునా. ॥ అచ్యు ॥

మంతనాన నారదుఁడు మాయలకుఁ లోనుగాఁడా
చెంతల నర్జునునకు చేతులు దెగిపడవా
ఇంతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె వీని మన్నించఁడా
ఇంతటిమహానుభావు లిఁదుకు జడుతురా ॥ అచ్యు ॥ 245

దేసాళి

పుట్టుగు నీయాధీనమే భోగము నీయాధీనమే
అట్టె యీభావనకు నరుదయ్యీ నాకు. ॥ పల్లవి ॥

౧. ఈ 'హరి' సంబోధనమా?

కానన ట్టుండ వచ్చు నీకల్పితసుఖదుఃఖాలు
మేను మోచి మీయాజ్ఞ మీరవచ్చునా
నానాజీవులు వడేనాలిఘోరములు చూచి
దీనికెంత వగతువో దేవ నీచిత్తానను. ॥పుట్టు॥

తొట్టినపాపపుణ్యాలు తొల్లె సేసంపులే
పుట్టినమీమాయలెల్లాఁ బోదోష్నేమా
వొట్టుకొన్నజీవులు వోరలుచుండఁగఁ జూచి
యెట్టు నీవోరచేవో యీవేదన కిపుడు. ॥పుట్టు॥

చెప్పరా యీజన్మములు శ్రీవేంకటేశ్వర నీవే
యిచ్చినవి నీతోడ నెదురాడేమా
నిచ్చలు మావంటివారనేరుపునేరాలు చూచి
వచ్చి నే శరణనఁగా వహించుకోవలసె. ॥పుట్టు॥ 246

దేవగాంధారి

అంతటిదైవమ వటుగాఁగా
చెంత నిన్నుఁ గూర్చినదే ఘనము. ॥పల్లవి॥

వెరవునఁ బంచమవేదసారములు
సిరుల నినునుతించినమతులు
సరవితోడి బహుశాస్త్రసంతతులు
నిరతిఁ జెప్పెడిని నీకథలు. ॥అంత॥

కొంగుపైఁడియగుగురుమంత్రంబులు
సంగడి వైష్ణవసంభాషలు
నింగికి భూమికి నిజపురాణములు
సంగతిగల నీసంకీర్తనలు. ॥అంత॥

వూనినవిధుల మహోపనిషత్తులు
నానాగతి నీనామములు
వీనులకును శ్రీవేంకటేశ మీ—
జ్ఞానార్థములు మిముఁజదువుచదువులు. ॥ అంత ॥ 247

రేకు 244 భైరవి

ఏపాటిగలవాఁడ నిదివో నేను
నాపాటు చూచి హరి నన్నుఁ గావఁగదవే. ॥ పల్లవి ॥

౧నిలువు నూరు వండీని(?)నిచ్చలు నీదేహమైతే
వొలిసీ దుఃఖములకు నోరువ లేదు
కులము గోటిసేసును గుంపుల జన్మాదులైతే
అలరి వొరులఁబోయి అడిగేదే యెపుడు. ॥ ఏపా ॥

పట్టితే పసిఁడి రాలీ బచ్చనసంసారము
గుట్టుదెలియఁ బ్రాణము కూటిచేతిది
పుట్టిపడీ మానుషము వొకనాటి కొకనాఁడు
పట్టికాంతలయెదుట భంగపడే మిదివో. ॥ ఏపా ॥

చేరి చెట్టడిచితెను చేటఁడు చుట్టరికాలు
యీరీతి నివ్వాళ్లదాఁకా నెందుండిరో
ఆరిచితే మూరెఁ డెక్కనదే నామకీర్తనము
కూరిమి శ్రీవేంకటేశ కొననాలికెకును. ॥ ఏపా ॥ 248

గ్రె వరాళి ౨౪౫

దైవమా నీచేతిదే మాధర్మపుణ్యము
పూవువంటికడులేఁతబుద్ధివారము. ॥ పల్లవి ॥

---

౧. 'నిలువు నూరువండీని' మనిషిపొడవే నూరువిధములవంటలు వండుతుంది అని యర్థమా?

యేమిటివారము నేము యిదివో మాకర్మ మెంత
భూమి నీవు పుట్టించఁగఁ బుట్టితిమి
నేమముతో నడచేటినేరుపేది మావల్ల
దీముతో మోచిన తోలుదేహులము. ॥దైవ॥

యెక్కడ మాకిఁక గతి యెఱఁగే దెన్నఁడు నేము
చిక్కినట్టినీచేతిలో జీవులము
తక్కక నీమాయ లెల్లఁ దాఁటఁగలమా మేము
మొక్కలపుటజ్ఞానపుముగ్ధలము ॥దైవ॥

యేది తుద మొదలు మాకిఁక నిందులో నీవే
ఆదిమూర్తి నీకు శరణాగతులము
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
నీదయ గలుగఁగాను నీ వారము. ॥దైవ॥ 249

బౌళి

శరణు నేఁ జొచ్చినది సరి నీవు మన్నించేది
యిరవై నగురుతుగా కిందుఁ గూడ పెట్టేవా. ॥పల్లవి॥

యెంగిలినోరు వెట్టుక యేమాటలాడినాను
సంగతిగా నవి నేఁడు సత్యమయ్యీనా
అంగనలమోహము నాయంతరంగానఁ బెట్టుక
ముంగిటిఆచారాలు ముఖ్యమయ్యీనా. ॥శర॥

ఆసలు మెడఁగట్టుక అన్నియుఁ జదివినాను
దోసములెల్లా మాని దొరనయ్యీనా
రోసాలు మదిఁబెట్టుక రోఁత మేను గడిగితే
వేసాలయ్యీఁ దోఁచుఁగాక వేరేపుణ్య మున్నదా. ॥శర॥

ఘనసంసారము మోచి కర్మ మెంత సేసినాను
తను దా జన్మించినట్టితప్పు దీరీనా
యెనలేక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
తనిసితి నింక నేను తమకించేనా. ॥శర॥ 250

సాళంగనాట

ఇంక నేల నాకు వెగ పింతమాట గలిగియు
సంకెలెల్లఁ బాసె నాస్వతంత్రము లొక్కటే. ॥పల్లవి॥

నే నెంతపాపబుద్ధినై నేర మెంత సేసినాను
కానీలే నన్నేలేవాఁడు కావఁగలఁడు
ఆనతిచ్చెఁ దొల్లె యాతఁ డదె చరమార్థమందు
మేసిదోసమెల్లఁ బాపి మే లొసఁగేననుచు. ॥ఇంక॥

మట్టు లే కతని నెంతమరచి నే వుండినాను
పుట్టించినదేవుఁడే ప్రోవఁగలఁడు
గుట్టు చూపె తొల్లె తనగుణము పాండవులందు
గట్టిగాఁ దనవారైతే కాచుకుందు ననుచు. ॥ఇంక॥

తప్ప నే నడచినాను తగిలి శ్రీవేంకటేశుఁ—
డొప్పులు సేసి రక్షింప నొద్దఁగలఁడు
చెప్పనేల గోపికలు సేసినదోసాలు దొల్లి
కప్పుక పుణ్యాలు సేసె ఘనుఁడఁ దాననుచు. ॥ఇంక॥ 251

భూపాళం

నిత్యానందులము నిర్మలుల మిదే నేము
సత్యముగ మమ్మాతఁడు సరిఁ బుట్టించఁగను. ॥పల్లవి॥

యెక్కడవోయి వెదకే మిటమీఁద దైవమును
వొక్కటు నంతర్యామై వున్నాఁడదె
ఇక్కడ నాతనిగుణా లెన్నేసి చదవే మిఁక
పక్కన తనదాసులభక్తికి సులభుఁడు. ॥ నిత్యా ॥

యేమేమి వేఁడుకొనేము ఘటమీఁద నాతని
నామములు నాలికపై నటించీనదె
నేమమున నింకా నెట్లు నిచ్చలు భుజించేమో
కామించి సంసారపుకైంకర్య మాతనిదే. ॥ నిత్యా ॥

ధ్యాన మేమని సేసేము తలఁచినందెల్లాను
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడే వుండఁగాను
నానాఁట నిఁక నేమి నమ్మికతి మనేదేమి
పేని మమ్ముఁ దనకుఁడుఁ బెట్టి పెంచఁగాను. ॥ నిత్యా ॥ 252

మాళవిగౌళ

ఏమని చెప్పఁగవచ్చు నీసంతోషపుసుద్ది
నామము శ్రీకృష్ణుఁడట నారాయణునికి. ॥ పల్లవి ॥

జనని దేవకిదేవి జనకుఁడు వసుదేవుఁ—
డనఘుఁడైనయట్టిఆదిమూర్తికి
ఘనలోకరక్షణ కంసుమామగండమును
తనకుఁ గారణమట దైవశిఖామణికి. ॥ ఏమ ॥

పుట్టినది మధుర పెంపుడుఁజోటు రేపల్లె
వొట్టినమాయలపురుషోత్తమునికి
పట్టినపాండవపక్షపాతము కౌరవవైర—
మిట్టి ప్రాఁతఫలమట యీశ్వరేశ్వరునికి. ॥ ఏమ ॥

గోవులఁ గాచేదియు గొల్లెతలఁ బొందేదియు
ఆవేళ గుణము యీయచ్యుతునికి
శ్రావణబహుళాష్టమి చంద్రోదయము రోహిణి
కావింప జన్మమిదివో శ్రీవేంకటపతికి ॥పను॥ 253

రేకు 245 గుజ్జరి

వెనుబల మైననుఁ గావఁగ వేరే విష్ణుఁ డొకఁడే కాక
అనుమానములన్నియు నుడిగితిని అలసితి నిఁక నేను ॥పల్లవి॥

పట్టినచలము మానదు ప్రకృతి స్వతంత్రమున
పెట్టెడి మాయలనే కమ్మర పెట్టదు వివేకము
పుట్టికి నిన్నాళ్లాయను పొదలితి ౧బుద్దెరిఁగి
దిట్టనై అది కాదని తోసేటిదీమనసూ లేదు. ॥వెను॥

తగిలెడిఅనుబంధను మానదు తలఁపును నొకవంక
తెగనియ్యదు కర్మము లేమిటిని తెగించుఁ బుణ్యముల
నగుచునే ముఁదిమికి లోనైతి నానాఁటికి నేను
మగటిమి నే దాని నణఁచను మరిగెడిదే కాని. ॥వెను॥

చేసినఅలవాటు మానఁడు జీవుఁడు తనగుణము
వేసరదు అనుభవించుటకు వేసరు ముక్తికిని
దాసునిఁగా శ్రీవేంకటేశుఁడు దయఁజూచెను నను నీవేళ
మోసములన్నియును దేరెను మునుపు వెనక యేదో. ॥వెను॥ 254

సామంతం

హరియే యెరుఁగును అందరిబ్రతుకులు
యిరవై యీతని యెరుఁగుటే మేలు. ॥పల్లవి॥

౧. 'బెద్దెరిఁగి' పూ. ము. పా.

వెనకటిబ్రహ్మలు వేవేలసంఖ్యలు
యెనసి బ్రహ్మాండము లేలిరట
పెనగొని వారలపేరులు మరచిరి
మనుజకీటముల మరెవ్వఁ డెఱుఁగు. ॥హరి॥

ఆసఁ దొల్లి మును లనంతకోట్లు
చేసిరి తపములు సేనలుగా
యేసిరు లందిరి యెరఁగ రెవ్వరును
వేసపునరులకు విధి యేదో. ॥హరి॥

కల వనేకములు కర్మమార్గములు
పలుదేవత లిటు పాటించిరి
బలిమి శ్రీవేంకటపతికి మొరఁబడి
తెలసిరి తుద నిదే తెర విందరికి. ॥హరి॥ 265

పాడి

వారివారిసహజపుసరుస లివి
కారణము తొల్లే హరికల్పితమిది. ॥పల్లవి॥

వేరే విరుద్ధము లేదు వివేకించిచూచితేను
శూరుఁడై వుండిన మహాసుజ్ఞానికి
యేరీతిఁ జూచినాను యేకసమ్మతి లేదు
సారము తెలియరానిసంసారికి. ॥వారి॥

సకలభావములును చక్కనయ్యేతోఁచివుండు
ప్రకటించి నేరచినప్రౌఢలకును
అకటా జగడములే అన్నిటా వెంటనేవచ్చు
వికలులై నమూఢవిచారులకు. ॥వారి॥

సేయఁగలకర్మమెల్లా సేసి తొల్లె ఫలించెను
దాయిదండగల హరిదాసులకును
రాయడిఁ బుణ్యపాపాలు రాఁగాఁపుట్టె యుండు
యేయెడ శ్రీవేంకటేశు నెరఁగనివారికి. ॥వారి॥ 256

బౌళి

కమ్మరను జీవునికిని ఇది కారణ మేమియు లేదట
ఇమ్ముల రాజూ నెరఁగని ¹వెట్టెట యెవ్వరికెక్కును నారాయణా.
॥పల్లవి॥

యిలలో జీవునివిషయభోగముల నెందునుఁ బోరయనివాఁడవట
చలమా యేల పుట్టించితి వీసంసారవారధిని
కలకాలము నీగర్భగోళములఁ గాఁపురముండఁగ నిటు చేసి
ఫల మేమిగట్టుకొంటివి భావము తెలుపవే నారాయణా. ॥కమ్మ॥

నడపెడి యీజగము లన్నియును నటనలు నీవట తొలుతనే
యెడయక యిందే వినోదించెదవు యెడ్డతనంబా నీ కేమి
జడియక నీవే సేసినచేఁతలు సర్వమును సలుపఁగవలదా
కడుగఁగనేఁటికి నెగిలిబూరెట ²కడవేయునేల(?) నారాయణా. ॥కమ్మ॥

పరగినయీకర్మమార్గములు బంధహేతువని చెప్పితివి
యిరవుగను వేదమార్గములు నేలా కాచుక తిరిగెదవు
గరిమల శ్రీవేంకటేశ్వర యిచ్ఛాకల్పితములు యిన్నియు నీకు
సరి నెరిగించితి విఁక నీచిత్తము సర్వేశ్వర వో నారాయణా. ॥కమ్మ॥ 257

పాడి

శిష్టరక్షణమును దుష్టనిగ్రహమును
³సృష్టించె నొక్కవేళనే శ్రీజయంతినాఁడు. ॥పల్లవి॥

---

౧. వెట్టి+అట=వెట్టెట. ౨. కడవేయుట=పారవేయుట ౩. 'సృష్టించ' రేకు.

హరి కృష్ణావతార మందినయంతలోనే
పరమమునుల కెల్ల భయముడిగెను
తెరలి దైత్యులగుండె దిగులుచొచ్చె నత్తరి
సిరులమించినయట్టి శ్రీజయంతినాఁడు. ॥శిష్ట॥

గోవిందుఁడు వసుదేవుకొడుకై నయప్పుడే
గోవులు రంకెలువేసె గొల్లపల్లెను
నోవితోఁ గంసునికి నూరునిండెఁ జూడఁగానె
చేవలుమీరినయట్టి శ్రీజయంతినాఁడు. ॥శిష్ట॥

నారాయణుఁడు భువి నరుఁడు దాఁ గాఁగానే
మేరఁ బాండవు లెచ్చిరి మేసవానిని
కౌరవులపని దీరె కమ్మి శ్రీవేంకటేశుఁడు
చేరువనే మెరయఁగ శ్రీజయంతినాఁడు. ॥శిష్ట॥ 258

సామంతం

ఇంతకంటె ఘన మిఁక లేదు
సంతతసౌఖ్యము జనార్దనుఁడే. ॥పల్లవి॥

భయనివారణము పరమాత్మునినుతి
జయకారణ మీశ్వరచింత
అయుతపుణ్యఫల మచ్యుతునిసేవ
క్రియతో నిజ మెరిఁగినవారికిని. ॥ఇంత॥

కర్మహరము శ్రీకాంతుదరిశనము
ధర్మరాసి మాధవుశరణు
అర్మిలిసంపద లవంతునితగులు
నిర్మలముగఁ బూనినదాసులకు. ॥ఇంత॥

ఆగమోక్త మీహరికైంకర్యము
భోగము విష్ణునిపూజ యిది
యోగము శ్రీవేంకటోత్తమునికొలువు
బాగులు నేర్చినప్రపన్నులకును. ॥ ఇంత ॥ 259

రేకు 246 దేసాళి

ఎటువంటివెట్టినో యేమని విన్నవింతును
ఘటనలు నావంటా గర్వింతునయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

తలఁచేతలఁపు నీది తనువు నీ విచ్చినది
నిలిచినజగమెల్లా నీమయము
వలవంత నే నిందులో వట్టియహంకారినై
తెలియక నేనేయంటాఁ దిరిగేనయ్యా. ॥ ఎటు ॥

సేసేచేఁత నీయాజ్ఞ చిత్తమెల్లా నీయిచ్చ
రానులకర్మములు నీరపము లివి
ఆసపడి నే నిందులో అన్నియు నావనుచును
పోసరించి మాయలలోఁ బొరలెదనయ్యా. ॥ ఎటు ॥

ఇహము నీవినోదమే యెన్నఁ బరము నీసొమ్మే
సహజము నీకు మాలోచైతన్యాలు
మహిలో శ్రీవేంకటేశ మరి నీదాసుఁడనై తి
బహుభక్తి నీమీఁదఁ బచరించేనయ్యా. ॥ ఎటు ॥ 260

లలిత

ఇందరు నెఱుఁగుదు రియర్థమే భువి
కందువఁ దగులుట కర్మముకొలఁది. ॥ పల్లవి ॥

ఆదికి ననాది హరిదాస్యం బిది
వేదాంతంబుల వెలసినది
సోదించి కనిరి శుకనారదాదులు
పొదుగఁ నిందుఁ దమభాగ్యముకొలఁది. ॥ ఇంద ॥

అతిరహస్య మిది అచ్యుతుపై భక్తి
ప్రతిలేనిపరమపావనము
చతురులై తెలిసిరి సనకాదిమునులు
తతి దొరకుట సుకృతఫలముకొలఁది. ॥ ఇంద ॥

పరము శ్రీవేంకటపతిసంకీర్తన
సొరిది గురుఁడొసఁగుసూత్ర మిద
చిరపుణ్యులు మును చేకొన్నని జ మిది
మరిగి మనుట తమమనసులకొలఁది. ॥ ఇంద ॥ 261

హిందోళవసంతం

ఎన్నికై శ్రీవేంకటేశుఁ డితడు గలుగఁగానె
అన్నిటా నందరిలోనిఅజ్ఞానాలుఁ బాసెను. ॥ పల్లవి ॥

సకలశాస్త్రములందు సందేహమే కాని
వొకరు దైవమహిమ కొడఁబడరు
అకటా బాసచేసినయందుకైనా నమ్మరు
వికలచిత్తులెల్లాను విష్ణుదాస్యమునకు. ॥ ఎన్ని ॥

గక్కనఁ గర్మము చేసి కడునలయుటేకాని
వొక్కమాటు హరిఁ బాద నొడఁబడరు
తక్కక పెద్దలుగాఁగ తలవంచుటే కాని
పుక్కటికాండ్లు హరిఁ బూజించనేరరు. ॥ ఎన్ని ॥

చిత్తములో వివేకించి చింతఁ బొరలుచే కాని
వొత్తి హరిపై భార మొప్పగించరు
హత్తిన శ్రీవేంకటేశుఁడట్టె దయదలఁచఁగా
మత్తిలి ప్రపన్నులెల్లా మరేమిటాఁ దప్పరు. ॥ఎన్ని॥ 262

దేసాళం

వానివానిసహజము వద్దననేల
యీనేటిప్రపంచ మది యేమి సేయఁగలదు. ॥ పల్లవి ॥

హరి పుట్టించినయట్టిఆయాప్రకృతులను
విరసాలఁ దిప్పేమంటే వేరొకటౌనా
పరమజ్ఞాన మొక్కటే పాటించితేఁజాలు
యెరవుల పుణ్యపాపా లేమి సేయఁగలవు. ॥ వాని ॥

బలువుగ విష్ణుమాయఁ బ్రబలేసంసారమును
చలమున దిద్దఁబోతేఁ జక్కనౌనా
తెలివితో హరిభక్తి తెగక వుండితేఁజాలు
ములపైఁ బంచేంద్రియము లేమిసేయఁగలవు. ॥ వాని ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడాత్మఁ జేకొని వుండినది
భావించకున్న నాతఁడు బడివాసీనా
సావధానాన నీతని శరణనుకొంటేఁజాలు
యేవిధులు భవములు నేమి సేయఁగలవు. ॥ వాని ॥ 263

రామక్రియ

నారాయణుఁడే సర్వనాయకుఁడు
వేరేదురాశలు వెదకఁ జోటేదయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

ఆకస మొకపాదము అశ్లై భూమొకపాదము
పై కొని యొకపాదము పాతాళము
యేకమైనాఁ డేడనున్నా యిందులోవారే జీవులు
ఆకడఁ బిరులఁగొల్చేమనఁజోచేదయ్యా. ॥నారా॥

కడుపులో జగములు కాయ మిన్నిటాధారము
యెడగలచోట నెల్లా యీతనిమాయే
కడుఁబోరా దితఁడే కారణ మందరికి
తడవి మరుపాయాలఁ దగులఁజోచేదయ్యా. ॥నారా॥

౧ చేతన్య మీతనిది సృష్టి యీతనిఘటన
ఆతుమ శ్రీవేంకటేశుఁ డంతర్యామి
రాతిరిఁబగలుఁ దానే రక్షకుఁడు మనలకు
పోతరించి ఇఁక మెచ్చి పొగడఁజోట్టేదయ్యా. ॥నారా॥ 264

ఆహిరి

ఇంక నాదైన్యము చూచి యెట్టు రక్షించేవో కాని
సంకెదీరఁ బులిసితి సర్వేశ్వరా. ॥పల్లవి॥

తపమునేసి నీమాయ దాఁచేననుచుఁ బెనఁగి
అపుడే యలసితిని అదివో నేను
కృపఁ జూచి నీవింక గెలిపించే దెట్టోకాని
వుపమల సరివోరి వోడితి నే వానికి. ॥ఇంక॥

పంచేంద్రియములను పారఁదోలేవని చూచి
వంచఁగ సత్వలేక వసమైతిని
అంచె౨ నాపాటు చూచి నీవద్దమాటెప్పుడోకాని
దించని తీరములాడి దిగితి నే వానికి. ॥ఇంక॥

---

౧. 'చైతన్య' కావచ్చు. ౨. 'అంచనాపాటు' పూ. ము. పా.

మోహాంధకారముపై మొనచూపేనని పోయి
సాహసములేక నే జడిసితిని
వూహల శ్రీవేంకటేశ వున్నతి నన్నేలితివి
బాహుబలమున తుదిపదమయితి వానికి ॥ ఇంక ॥ ౭౬౫

రేకు 247 దేసాళి

నీదాసులభంగములు నీవు చూతురా
యేదని చూచేవు నీకు నెచ్చరించవలెనా. ॥ పల్లవి ॥

పాలసముద్రముమీఁదఁ బవ్వళించినట్టి నీకు
బేలలై సురలు మొరవెట్టినయట్టు
వేళతో మామనవులు విన్నవించితిమి నీకు
యేల నిద్దిరించేవు మమ్మిట్టే రక్షించరాదా. ॥ నీదా ॥

ద్వారకానగరములో తగ నెత్తమాడేనీకు
కీరాన ద్రౌపది మొరవెట్టినయట్టు
ఘోరపురాజసభలఁ గుంది విన్నవించితిమి
యేరీతి పరాకు నీకు నిఁక రక్షించరాదా. ॥ నీదా ॥

యెనసి వైకుంఠములో నిందిరఁగూడున్న నీకు
పెనఁగి గజము మొరవెట్టినయటు
చనవుతో మాకోరికె సారె విన్నవించితిమి
విని శ్రీవేంకటేశుఁడ వేగ రక్షించరాదా. ॥ నీదా ॥ 266

సామంతం

దాసవర్గములకెల్లా దరిదాపు మీరె కాన
వాసికి నెక్కించరాదా వసుధలో మమ్మును. ॥ పల్లవి ॥

సేనాధిపతి నీవు చేరి విన్నవించరాదా
శ్రీనాథునికి నేము సేసేవిన్నపము
అనక భాష్యకారులు అట్టె మీరుఁ జేయరాదా
మానక విన్నపము మామనవి చనవులు. ॥ దాస ॥

వేయినోళ్ళభోగి నీవు విన్నపము సేయరాదా
వేయేసిమావిన్నపాలు విష్ణునికిని
అయితమై గరుడఁడ అట్టె మీరుఁ జేయరాదా
యేయెడ విన్నపము మా కేమివలసినాను. ॥ దాస ॥

దేవులమ్మ యిందిర మాకైక్కె విన్నవించరాదా
శ్రీవేంకటపతికి చిత్తమందను
ఆవేళ శేషాచలమ అట్టె మీరుఁ జేయరాదా
యీవేళ మావిన్నపము లీడేరె నిఁకను. ॥ దాస ॥ 267

లలిత

ఒక్కఁడే యీజీవుఁడు వొడలు మోపనినాఁడు
యెక్కడి కెక్కడిమాయ యేమిగట్టుకొనెనో ॥ పల్లవి ॥

పొంచి గర్భమున మాసు పొదిగి వుండిననాఁడు
యెంచుకొని ముచ్చటాడ నెవ్వరున్నారు
అంచలఁ ౧ బరఁదు(?)కొవేయట్టిసంసారమిడియు
అంచుమోచి తానెందు అణఁగుండెనో. ॥ ఒక్కఁ ॥

నిచ్చ నిచ్చ రాతిరులు నిద్దురవోయేవేళ
యిచ్చలఁ దాఁ జేసేపను లేమున్నవి
కచ్చుపెట్టి తనమేనఁ గాచుకున్నకర్మములు
యెచ్చుకుందుల నాచోట నెందు వోయనో ॥ ఒక్కఁ ॥

---

౧. 'పరఁగు' కావచ్చు.

ఉద్దిరఁగక కాలుఁదై పొత్తులలోనున్నపుడు
కొద్దిలేక తా నెవ్వరి గురుతెరుఁగు
అద్దుక శ్రీవేంకటేశుఁ డంతర్యామై వుండి
తిద్దుకరాఁగానే కాక తెలివెందు నున్నదో. ॥ ఒక్కఁ ॥ 268

కన్నడగౌళ

ఈయపరాధములు సహించవయ్యా
పాయక మమ్ము రక్షించేవని నీదే కాదా. ॥ పల్లవి ॥

అకడ నీకడ మాలో నంతర్యామివి నీవు
నీకుఁ దెలిసేవిన్నపాలు నీవెరఁగవా
పైకొని నోరువలేక పదరితి మింతేకాక
రాకపోక నీవు మమ్ము రక్షించకుండేవా. ॥ ఈయ ॥

ఇట్టునెక్కి దాసుల మఱవక రక్షించేనీవు
గుట్టుతో మమ్ము సహించుకోవకుండేవా
పట్టలేక వేగిరించి పైపై దూరితిమిగాక
ఇట్టె మా సిరులు నీ విచ్చినవే యెప్పుడు. ॥ ఈయ ॥

యిదె శ్రీవేంకటేశ మమ్మేలినవాఁడవు నీవు
వదలకుండ నీవు నావాఁడవే కావా
అదన మన్నించఁగానే అనఁ దే చాఁచితిఁగాక
చెదరక నాఁడే నాకుఁ జేతిలోనివాఁడవు. ॥ ఈయ ॥ 269

నారాయణి

౧ ఇందాఁకా వచ్చెఁ జేఁతలు యిఁకనో బుద్ధి
యెందుకు నీవే కర్తవు యిఁకనో బుద్ధి ॥ పల్లవి ॥

౧. ఈపాటలో పూర్వముద్రితపాఠమున 'ఓబుద్ధి' అని సంబోధనాంతముగ నిదున్నది. కాని 'యిఁకనో బుద్ధి' = ఇంకనైన బుద్ధి(వచ్చెను)అను నర్థముగా తోచుచున్నది.

పుట్టితి నీయాజ్ఞను భుజించితిఁ గర్మమెల్లా
ఇట్టె జీవుఁడ నాకు నిఁకనో బుద్ధి
కట్టుకొంటి సంసారము కలిగెఁ బంచేంద్రియాలు
యెట్టనెదటిపనుల కిఁకనో బుద్ధి ॥ ఇందాఁ ॥

వున్నాఁడ నీమాయలోనె వొట్టుకొంటి ఆసలెల్లా
యెన్నికె యీప్రాణికి నిఁకనో బుద్ధి
పన్నుకొంటి సంపదలు ౧పంచభూతాల లోనైతి
యిన్నిటా నీపంపుననే యిఁకనో బుద్ధి. ॥ ఇందాఁ ॥

భూమిపై నన్నేలితివి భోగములకు గురైతి
యేమనేవు యీదేహి కిఁకనో బుద్ధి
శ్రీమంతుఁడ విన్నిటాను శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు
యీమహిమలెల్లా నీవే యిఁకనో బుద్ధి, ॥ ఇందాఁ ॥ 270

పాడి

ఈతఁడు బలువుఁడౌట కివియే సాక్షి
యీతఁడు బ్రహ్మమౌట కీతఁడే సాక్షి. ॥ పల్లవి ॥

అమరుల మొరాలించి అసురబాధలు మాన్పె
అమరుల కెక్కుడౌట కదియే సాక్షి
అమృతము పంచిపెట్టి యాదిలక్ష్మిఁ గైకొనె
అమృతమథనమే అన్నిటికి సాక్షి ॥ ఈతఁ

యిందరుండేబ్రహ్మాండాలు యిదె కుక్షి నించుకొనె
యిందరికెక్కుడగుట కిదియే సాక్షి
కందువ వరములిచ్చు కడ నెన్నఁడు చెడవు
కందువ పురాణాలలో కథలే సాక్షి. ॥ ఈతఁ ॥

౧. 'పంచభూతాలకు' కావచ్చు.

ఆదిబ్రహ్మఁ బుట్టించె మట్టాకుమీఁదఁ దుదఁ దేలె
ఆదినంత్యు మీతఁడౌట కదివో సాక్షి
పాదుగా శ్రీవేంకటాద్రిపై మహిమ వెదచల్లె
పాదుకొన్న యీతని శ్రీపాదములే సాక్షి. ॥ ఈతఁ ॥ 271

రేకు 248 ధన్నాసి

అంతరాత్మ నీయాధీన మింతయు
చింతలు సిలుఁగులు జీవుల కేలా. ॥ పల్లవి ॥

చిత్తంబసి యెడిసింహాసన మది
వుత్తమపురుష నీవుండెడిది
హత్తి యింద్రియము లంగఁ బ్రధానులు
ప్రత్తేకరాజ్యము ప్రకృతియుఁ గలిగె. ॥ అంత ॥

కన్నులుఁ జెవులును ఘ్రాణము నాలికె
వన్నె మేను నీవాహములు
పన్నినకోర్కులు భండారంబులు
సన్నుతి సంసారసంపద గలిగె. ॥ అంత ॥

పుట్టినపుట్టుగు భోగపుకోటారు
పట్టము కర్మానుబంధంబు
గట్టిగ శ్రీవేంకటపతి వేలిక—
విట్టినీమహిమ లిన్నిటఁ గలిగె. ॥ అంత ॥ 272

ముఖారి

మొదలెతెలియవలె మోసపోక మానవలె
పదిలపుయోగికైనా బ్రహ్మకైనాను. ॥ పల్లవి ॥

అలుగులపైఁ బడితే వాయాలు దాఁకకుండునా
కలికిసతులచూపు కాఁడకుండునా
యిలఁ ౧దోఁడుదొక్కితేను యెండించకుండునా(?)
చెలులయిండ్లకుఁ బోతే చిక్కించకుండురా. ॥ మొద ॥

చిచ్చు గాఁగిలించుకొంటే చిమిడించకుండునా
గచ్చుఁబరస్త్రీలపొందు కాఁచకుండునా
తచ్చి విషముమింగితే తలకెక్కకుండునా
పచ్చిసతులవలపు భ్రమయించకుండునా ॥ మొద ॥

తెగి సముద్రము చొచ్చితే లోఁబడకుండునా
మొగి నింతులమాటలు ముంచకుండునా
తగు శ్రీవేంకటేశ్వరుదాసుఁడై గెలిచితేనే
పగటున నివి యెల్లాఁ ౨బంపుసేయకుండునా. ॥ మొద ॥278

నాట

వీది వీది వాఁడే వాఁడే వీఁడే వీఁడే చెలఁగిని
ఆదిదేవుఁడు శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదటను. ॥ పల్లవి ॥

గరుడధ్వజంబదె ఘనవిష్ణురథమదె
సరి శంఖచక్రములు ౩శార్ఙ్గమునదె
హరి యందుమీఁదటను ఆయిత్తమై యున్నాఁడదె
అరులనెల గెలిచి అమరులఁ గావను. ॥ వీది ॥

౧. చేతబడికి తోడుబోతు అని వ్యవహారముగలదు. ఆ తోడుబోతు చేసి నాలుగు వీథులు కలిసేచోట నిమ్మకాయలు, అక్షతలు, బొగ్గులు, వెంట్రుకలచుట్టవగైరా తీసివేసినపదార్థములు పారబోయుదురు. దాని నెవరైన తొక్కితే వారెండిపోవుచుందురు. వారికి ఏవైద్యమూ కుదురదు. దీనినే తోడుశబ్దముతో వాడినాడా?

౨. 'బంపుసేయకుండును' కావచ్చు ౩. "శార్ఙ్గ" రేకు పూ. ము. పా.

సారథి యల్ల వాఁడె చాలి రణభేరి యదె
ఆరయ నిరుమేలా బ్రహ్మాదులు వారే
పేరుకొన్న వేదములబిరుదుపద్యాము లవె
శ్రీరమణుఁడు మెరసె చిక్కులు వాపఁగను. ॥వీది॥

ఆటలుఁబాటలు నవె అచ్చరలేమలు వారె
చాటువ నలమేల్మంగసంగడి నదె
యీటులేని శ్రీవేంకటేశుఁ డేఁగీ నల్లవాఁడె
కోటానఁగోటిదాసులకోరిక లీడేర్చను. ॥వీది॥ 274

భైరవి

జీవుఁడ నేనొకఁడను సృష్టికిఁ గర్తవు నీవు
యీవల ధర్మపుణ్యాము లివివో నీచేతివి. ॥పల్లవి॥

పుట్టినయట్టిదోషాలు పురుషోత్తమా నీవు
పట్టి తెంచివేయక పాయనేరవు
గట్టిగా సంసారములోఁ గలిగినలంపటాలు
ముట్టి నీవల్ల నేకాని మోయరావు. ॥జీవుఁ॥

పంచభూతవికారాలు పరమాత్ముఁడా నీవే
కొంచక నీయాజ్ఞఁగాని కొద్ది నుండవు
అంచెల జగములోనిఆయాసహజములు
వంచుక నీవల్లఁగాని వైపుగావు. ॥జీవుఁ॥

చిత్తములో విజ్ఞానము శ్రీవేంకటేశ నీవె
హత్తించి చూపినఁగాని యంకెకురాదు
సత్తుగా నిన్నిటికి నీశరణుచొచ్చితి మిదె
నిత్తెముఁ గావఁ బ్రోవ నీయిచ్చే యిఁకను. ॥జీవుఁ॥ 275

లలిత

వెలివకు మనసా విష్ణునియభయము
నెలవుగ నెదుటనె నిలిచినది. ॥పల్లవి॥

శ్రీపతికరుణే జీవరాసులకు
దాపును దండై తగిలినది
పైపై దేవునిబలుసంకల్పమే
చేపట్టి రక్షించఁ జెలఁగేది. ॥ వెలి ॥

నలినోదరునిజనామాంకితమే
యిలపై దాసుల నేలేది
కలిభంజనుశంఖచక్రలాంఛన --
మలవడి శుభముల నందించేది ॥ వెలి ॥

శ్రీవేంకటపతి సేసినచేఁతలే
వేవేలువిధుల వెలసేది
భూవిభుఁ డితఁడు పూఁచినమహిమలే
కైవశమె మముఁ గాచేవి. ॥ వెలి ॥ 276

బౌళి

కనియుఁ గానరు నీమహిమ కౌరవకంసజరాసంధాదులు
మనుజులు దనుజులఁ జంపిరనఁగ విని మరి నీశరణము చొరవలదా. ॥పల్లవి

పుక్కిటనే లోకములు చూపితి పూతకిచ న్నటు దాగితివి
పక్కననే బండి దన్ని విరిచితివి బాలులు సేసేటిపను లివియా
అక్కరతో తృణావర్తు వణఁచితివి అఁబోతులకి టణఁచితివి
చిక్కించి యనలము చేత మింగితి శిశువులు పేసేటిపను లివియా. ॥కని॥

తొడిఁబడ ముద్దులు భువిపైఁ గూలఁగదొబ్బి యఘాసురుఁ జంపితివి
బడినే గోవర్ధనగిరి యెత్తితి పడుచులు సేసేటిపను లివియా
అదరి బ్రహ్మమాయకుఁ బ్రతిమాయలు అట్టే గడించి నిలిచితివి
పిడికిట చాణూరు నేనుగఁ గొట్టితి పిన్నలు సేసేటిపను లివియా. ॥కని॥

కాళింగునిమద మణఁచి దవ్వుగా కడగడలకుఁ బోఁదోఁసితివి
గోలవై యజ్ఞఫలము లిచ్చితివి [1]గోవాలు సేసేటిపను లివియా
యీలీల శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదనె యిందరికిని పొడచూపితివి
బేలుదనంబుల నెంచిచూడ పసిబిడ్డలు సేసేటిపను లివియా. ॥కని॥ 277

రేకు 249 దేవగాంధారి

ఎదుటనే వున్నది యిన్నియును
యిది కైవసమగు టెన్నఁడో కాని. ॥పల్లవి॥

ఆకస మొకటే అలభూ మొకటే
లోకములు పెక్కు లోలోనే
శ్రీకాంతుఁ డదివో చిత్తములోననె
యేకచిత్త మగు టెన్నఁడో కాని. ॥ఎదు॥

యిరవగుకాలం బెప్పటిసహజమె
అరుదగుదినములు అనంతము
పరమాత్ముఁడు లోపల వెలుపల నిదె
యెరవుమాని చేరు టెన్నఁడో కాని. ॥ఎదు॥

భావించఁగ నొకబ్రహ్మాండంబే
జీవరాసులే సేసలివే
శ్రీవేంకటేశుఁడు సృష్టించినవాఁడు
యీవిధిఁ గని మను టెన్నఁడో కాని. ॥ఎదు॥ 278

1. 'గోవాల్లు' శబ్దము అమాయకుడు, పసివాడు అనునర్థములో ప్రయోగించినట్లున్నది.

ముఖారి

సులభపుమార్గములు చుట్టిరానే వుండఁగాను
బలుప్రయాసపుకర్మబద్ధులైరి జీవులు ॥పల్లవి॥

శ్రీపతిభక్తియనేటిచింతామణి వుండఁగాను
యేపున మోసపొయ్యేరు యేలో జీవులు
చేపట్టి నామాంకితపుసిద్ధరసము గలిగి
కోపుల నుడిగి పనిగొనరేలో జీవులు. ॥సుల॥

అక్కడనే శరణాగతనేవోడ వుండఁగాను
యెక్కి భవవార్ధి దాఁటరేలో జీవులు
తక్కక దాస్యమనేటిధనము దమకుండఁగా
లెక్కించి కూడపెట్టుకోలేరు యేలో జీవులు. ॥సుల॥

అదె శ్రీవేంకటేశుఁ డంతరాత్మై వుండఁగాను
పట్టి కొలువరేలో పైపై జీవులు
పట్టపుహరిదాసులు ప్రత్యక్షమై వుండఁగాను
యిట్టె వారికృప చేరుటెన్నఁడో యీజీవులు. ॥సుల॥ 279

శంకరాభరణం

ఆడరో పాడరో ఆనందించరో
వేడుక మొక్కరో విజ్ఞానులు. ॥పల్లవి॥

హరి రక్షకుఁడై యందరి కుండఁగ
పరగఁగ బదికేరు బ్రహ్మాదులు
గరిమ వతఁడే చక్రము చేఁబట్టఁగ
సురిగి పారి రదెం చూడుఁడు సురలు. ॥ఆడ॥

---

౧. 'చూఁడు దసురలు' కావచ్చు

పదిలపువిష్ణుఁడె ప్రాణమై యుండఁగ
యిదివో మెలఁగేరు యీజీవులు
మొదలను యితఁడే మూలమై యుండఁగ
పొదలె నీతనివంపున లోకములు. ॥ఆడ॥

శ్రీ వేంకటాద్రిని శ్రీపతి యుండఁగ
తావుల నిలిచెను ధర్మములు
యీవల నితఁడే యిచ్చేటివరముల
పావనులై రిదే ప్రపన్నులు. ॥ఆడ॥ 280

మాళవి

అందరికి సులభుఁడై అంతరాత్మ యున్నవాఁడు
యిందునే శేషగిరిని యిరవై విష్ణుఁడు. ॥పల్లవి॥

యోగీశ్వరులమతినుండేటిదేవుఁడు క్షీర—
సాగరశాయియైనసర్వేశుఁడు
భాగవతాధీనుఁడైనపరమపురుషుఁడు
ఆగమోక్తవిధులందు నలరిననిత్యుఁడు. ॥అంద॥

వైకుంఠమందునున్నవనజనాభుఁడు పర—
మాకారమందునున్నఆదిమూరితి
ఆకడ¹సూర్యకోట్లందునున్నపరంజ్యోతి
దాకొన బ్రహ్మాండాలుధరించినబ్రహ్మము. ॥అంద॥

నిండువిశ్వరూపమై నిలిచినమాధవుఁడు
దండివేదాంతములు వెదకే ధనము
పండినకర్మఫలము పాలికివచ్చినరాసి
అండనే శ్రీవేంకటేశుఁడైనలోకబంధుఁడు. ॥అంద॥ 281

---

౧. 'సూరియ' రేకు

సాళంగనాట

నమో నమో దానవవినాశచక్రమా
సమరవిజయమైనసర్వేశుచక్రమా. ॥పల్లవి॥

అట్టె పదారుభుజాల నమరినచక్రమా
పట్టినఆయుధముల బలుచక్రమా
నెట్టన మూడుగన్నుల నిలిచినచక్రమా
అట్టుగా మన్నించవే మెఱయుచు చక్రమా. ॥నమో॥

అరయ నారుగోణాల నమరినచక్రమా
ధారలు వేయిటితోడితగుచక్రమా
ఆరక మీదికివెళ్లేంఅగ్నిశిఖలచక్రమా
గారవాన నీదాసులఁ గావవే చక్రమా. ॥నమో॥

రవిచంద్రకోటితేజరాసియైనచక్రమా
దివిజసేవితమైనదివ్యచక్రమా
తవిలి శ్రీవేంకటేశుదక్షిణకరచక్రమా
యివల నీదాసులము యేలుకోవే చక్రమా ॥నమో॥ 282

వరాళి

హరి హరి నాబదుకు ఆశ్చర్యమాయ నాకు
శరణంటి నిన్నిటికి సెలవుగా నీకును. ॥పల్లవి॥

వున్నతి జలధిఁగలవుప్పెల్లాఁ దింటిఁగాని
యెన్నిక సుజ్ఞానమింతా నేఱఁగనైతి
దిన్నగా భూమి వేరుగ దేహములెత్తితిఁగాని
పన్నిన నాభోగకాంతఁ బాయఁగలేనైతిని. ॥హరి॥

---

౧. 'అజ్ఞి' రేకు.

నాలికఁ బలికీఁ గాని నానాభాషలెల్లా
తాలిమి హరినామము దడవనైతి
నాలిసంసారము బ్రహ్మనాఁటనుండిఁ జేసేఁగాని
మేలిమి మోక్షముత్రోవ మెఱఁగఁగనైతిని. ॥హరి॥

ఊరకే దినదినాలయుగాలు దొబ్బితిఁగాని
నేరిచి వివేకము నిలువనైతి
మేరతో శ్రీవేంకటేశ మీరే దయఁజూడఁగాను
దారదప్పి కిట్టె మీదాసుఁడనైతిని. ॥హరి॥ 283

రేకు 250 సామవరాళి

దైవమా నీవెలితేది తమవెలితేకాని
౧జీవుల(లు?)పట్టినకొల్ల చేతిలోనే వున్నది. ॥పల్లవి॥

నిండినవి జగముల నీనామము లనంతము—
లండఁ దలఁచేవారిభాగ్యమే కాని
పండియున్న దిదె దేవభక్తి యెందు చూచినాను
దండితోడఁ బనిగొనే తమనేర్పేకాని. ॥దైవ॥

మనసులలో నున్నది మరి నీపైజ్ఞానము
వొనరఁ దెలిసేవారివోపికే కాని
ఘనమైనమున్నిటినీకథ లెల్లా నున్నవి
విననేరిచినవారివివేకమే కాని. ॥దైవ॥

శ్రీవేంకటేశ మీముద్ర చెల్లుబడై వున్నది
వేవేగ ధరించేవారివేడుకే కాని
తావుకొని చేరువ నీదాస్య మిట్టే వున్నది
భావించి నమ్మేటివారిపని యింతేకాని ॥దైవ॥ 284

౧. 'జీవులయొక్కపట్టినకొల్ల' అను విగ్రహవాక్యముతో సమాసము కావచ్చు.

దేవగాంధారి

ఎన్నఁడొకో బుద్ధెరిఁగి యీడేరేది జంతువులు
యిన్నిటా నీమహిమలు యెదిరించి వున్నవి. ॥పల్లవి॥

కావించి నీపాదతీర్థగంగ ప్రవాహమైనది
పావనులై యిందరిని బ్రదుకుమని
లావుగా నీప్రసాదతులసి నారువోసుకున్నది
వేవేలు పాతకాలెల్ల విదలించుమనుచు. ॥ఎన్నఁ॥

చెంతల నీమూర్తులు శిలాశాసనాలైనవి
పంతముతోఁ గొలిచిట్టె బ్రదుకుమని
బంతినే నీనామములు ప్రతిధ్వనులై వున్నవి
దొంతులై నభవములతుద గనుమనుచు. ॥ఎన్నఁ॥

అందరికి నీసేవలు-హస్తగతాలై వున్నవి
బందెదీర నీకు మొక్కి బ్రదుకుమని
అందపు శ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవై వున్నాఁడ—
వెందు చూచిన విజ్ఞాన మిందకొండో యనుచు॥ ॥ఎన్నఁ॥ 285

బౌళి

మమ్ముఁ జూడ నేమున్నది మూవంక నీకేలాభము
కమ్మిక దయదలఁచి కరుణింతుగాక. ॥పల్లవి॥

శ్రీకాంతుఁడ నీపాదసేవకులయినవారు
పాకశాసనాదులును బ్రహ్మాదులు
పైకొని నరుఁడ నేను బంటఁగాఁగ నెంతవాఁడ
కైకొని నీపుణ్యానకుఁ గాచుటింతేకాక॥ ॥మమ్ముఁ॥

నారాయణుఁడ నిన్ను నమ్మినట్టిదాసులు
నారదాదిసనకసనందనాదులు
వీరిలో నేనెంతవాఁడ వికటపుజీవుఁడను
యీరీతి నీమూఁకఁ గూడ నేలుటింతే కాక. ॥ మమ్ముఁ ॥

శ్రీవేంకటేశ నీపై చేరి భక్తి సేసేవారు
కావించి యనంతముఖ్యగరుడాదులు
దేవ నేనొక్కనీచుఁడ దీనరక్షకుఁడవు నీ—
వీవిధ మెంచక మమ్ము నీడేరింతుగాక. ॥ మమ్ముఁ ॥ 286

దేసాళం

కాదన్నవారికి వారికర్మమే సాక్షి
యేదెస చూచిన మాకు నీతఁడే సాక్షి. ॥ పల్లవి ॥

వేదాలు సత్యమౌటకు విష్ణుఁడు మత్స్యరూపమై
ఆదటఁ దెచ్చి నిలిపె నది సాక్షి
ఆదిఁ గర్మములు సత్యమౌటకు బ్రహ్మయఁగాన
పోదితో నీతఁడు యజ్ఞభోక్తాడే సాక్షి. ॥ కాద ॥

అదె బ్రహ్మము సాకారమౌటకు పురుషసూక్త—
మెదుట విశ్వరూపము యిది సాక్షి
మొదలనుండి ప్రపంచమును తథ్యమగుటకు
౧పొదిగొన్నయాగములే భువిలో సాక్షి. ॥ కాద ॥

బెరసి జీవేశ్వరులభేదము గలుగుటకు
పొరి బ్రహ్మాదులహరిపూజలే సాక్షి
యిరవై దాస్యాన మోక్షమిచ్చు నీతఁడనుటకు
వరమిచ్చే శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే సాక్షి. ॥ కాద ॥ 287

---

౧. అన్నమయ్య వడగలవారనుటకు సాక్షి.

దేసాళం

దాఁటలేను యీమాయ దైవమా నేను
నీటునఁ జేసేవాఁడవు నీవె నీవెకా. ॥పల్లవి॥

యీమురికిదేహమేకా యెంతగాలమైన నేను
వోముకొంటా భువిమీఁద నుండఁగోరేది
దోమటినింద్రియాలేకా తోడునీడయై నన్ను
వేమరు భోగించఁజేసి వెనుబలమైనవి. ॥దాఁట॥

పొంచిన నాకర్మమేకా పుట్టించి పుట్టించి
పంచల సంసారముపాలు సేసేది
అంచెల నీచిత్తమేకా ఆసలాసలనుఁ దిప్పి
చంచల నా కేపొద్దు చనవరియయ్యేది. ॥దాఁట॥

చుట్టుకొన్న సంపదేకా సూటియైననాఁటికి
జట్టిగొని లోలోనే చవిసేసేది
అట్టె శ్రీవేంకటేశ అంతరంగాన నీవెకా
పట్టుఁగొమ్మవై యుండఁగ బదికేది నేను. ॥దాఁట॥ 288

శంకరాభరణం

ఇతరము లేదిఁక నెంచి చూచితేఁ
బ్రతివచ్చు నితఁడు ప్రత్యక్షమై. ॥పల్లవి॥

సకలలోకములు చర్చించి వెదకిన
వొకఁడేపో పురుషోత్తముఁడు
ప్రకటము బహురూపములయినాతఁడు
అకుటిలమహిమలయనంతుఁడే. ॥ఇత॥

పర్వినజీవుల భావించిచూచిన
సర్వాంతరాత్ముఁడు సర్వేశుఁడే
వుర్విని వెలుపల నుండినయాతఁడు
నిర్వహించె నీనిరజాతుఁడే. ॥ఇత॥

చన్నకాలమున మన్నకాలమున
నున్నవాఁడు యీవుపేంద్రుఁడే
కన్నులెదుట నిఁకఁ గలకాలంబును
అన్నిటా శ్రీవేంకటాధీశుఁడే. ॥ఇత॥ 289

రేకు 251 ముఖారి

హేయము తనవాసన తెలమానును
చీయన్న మాన దిదే చెప్పరానిమాయ. ॥పల్లవి॥

ఙంగిలిమనుజునకు సరుసఁ బాపమే చవి
అంగవించవలదంటే నగ్గలమౌను
ముంగిట నిల్లాలుండఁగ ముట్టఁగోరుఁ బరస్త్రీల
యెంగిలి కిరెండు సరె యిదివో మాయ. ॥హేయ॥

పరగినజీవునికి పంచేంద్రియాలే సుఖము
ధర నెంతగాలమైన తనివిలేదు
సిరులు దనకుండినాఁ జేయిచాఁచుఁ బరులకు
యిరువు లెరఁగరాదు యిదివో మాయ. ॥హేయ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి యాత్మలో నుండఁగ
భావించు నితనికృప ఫలించునాఁడు
పూవువంటి సంసారము పొదుగుకవుండఁగాను
ఆవటించుఁ బుణ్యఫలా లదివో మాయ. ॥హేయ॥ 290

రామక్రియ

అతఁడు సేసేచేఁత లన్నులు వేయఁగలరా
జాతుల మనుజులెల్లా సతమయ్యేరా. ॥ పల్లవి ॥

దిక్కులేనివారికెల్లా దేవుఁ డొక్కఁడే దిక్కు
చిక్కినవారికినెల్లా శ్రీపతే గతి
తక్కినఅనాథులకు దైవమే రక్షకుఁడు
యెక్కడా నాతఁ డుండఁగా నేఁటి కిఁక చింత. ॥ అతఁ ॥

బలిమిలేనివారికి పరమాత్ముఁడే బలిమి
కలిమిచాలనివారికలిమి హరె
యిల నేరనివారికి నిందిరానాథుఁడే నేర్పు
వెల సీతనికే విన్నవించు టింతే కాక. ॥ అతఁ ॥

పొందులేనివారికెల్లాఁ బురుషోత్తముఁడే పొందు
విందును వేడుకయు శ్రీవేంకటేశుఁడే
యెంద రెందరుండినాను ౧ యీాతఁడు గలఁడు మాకు
సందడి నాతఁడే అన్ని చక్కఁబెట్టీఁ బనులు. ॥ అతఁ ॥ 291

సామంతం

ధ్రువవిభీషణాదులు సాక్షి
వివరపుజీవులు వెదకేదిది. ॥ పల్లవి ॥

దేవేంద్రసంపద దిక్కులకెక్కుడు
కావిరినది యొక కాలముది
తావున శ్రీహరిదాసులసంపద
తేవల నెన్నఁడుఁ దీరనిది. ॥ ధ్రువ ॥

౧. 'యాతఁడు' పూ. ము. పా. యతిభంగము.

బలువుగ నడచేటి బ్రహ్మాపట్టమును
తొలుబ్రహ్మాండముతోడిది
జలజాతునినిజశరణాగతి యిది
కలకాలమునకుఁ గాణాచి. ॥ ధ్రువ ॥

వైకుంఠమున కివ్వలిలోకంబులు
రాకల పోకల రచనలవి
యీకడ శ్రీవేంకటేశ్వరుసన్నిధి
చైకొని దొరకిన బ్రదికేదిది. ॥ ధ్రువ ॥ 292

వరాళి

బయలీఁదించి నదివో ప్రాణులను హరిమాయ
క్రియదెలుసుకొనేటి కీలింతే కాని. ॥ పల్లవి ॥

పెక్కుపురుషులలోన పెరశోకసతి యుండే
యిక్కువై యందే నాఁటు నిందరిచూపు
దక్కి యందరికాఁగిళ్ల తరుణి యుండుట లేదు
గక్కన వట్టియాపలఁ గరఁగుటే కాని. ॥ బయ ॥

చింతకాయకజ్జాయము చేరి యిసుమంతవుంటే
అంతటనే నోరూరు నందరికిని
పొంతనే వాలుకలకు పులుసై యుండుటే లేదు
కొంత భావించి మింగేటి గుటుకలే కాని. ॥ బయ ॥

శ్రీవేంకటేశు తేరు దీసేటిమనుజులెల్లాను
సేవగా నేమే తీసితిమందురు
ఆవల వాతఁడే తమఅంతరాత్మయైయుండి
కావించుట యెరఁగరు గర్వములే కాని. ॥ బయ ॥ 293

పూర్వగౌళ

ఏమని చెప్పేనోకాక యిలఁగలశాస్త్రిలు
కామించి వాదించేవారికడమేదో. ॥పల్లవి॥

అంచెల జగములకు హరియే ఆధారము
యెంచఁగ నాధారము యితనికేదో
పొంచిన వేదార్థములపురుషార్థ మీతఁడు
నించినయర్థము యీతనికి నేదో. ॥ఏమ॥

పొందినప్రాణులకెల్లా పుట్టుగైనాఁడితఁడు
యెందును తనకుఁ బుట్టుగిఁక నేదో
చందపుఁగర్మములకు సాధన మీదేవుఁడు
మందలించ సాధనము మరి తనకేదో. ॥ఏమ॥

కలయన్నిమాయలకుఁ గారణ మీమూరితి
తలపఁగ కారణము తనకేదో
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే సర్వసాక్షి
మలసి యీతనికిఁక మరి సాక్షి యేదో. ॥ఏమ॥ 294

సామంతం

ఎక్కడఁ గడచే రినరులు
తక్కులఁ బెట్టేరు తరుణులు భువిని ॥పల్లవి॥

కన్నులచూపులు గాలపుచిలుకులు
వెన్నెలనవ్వులే వెలితెరలు
మిన్నక పురుషామృగములవేఁటలు
వన్నిక యాడేరు పడఁతులు భువిని. ॥ఎక్క॥

ముంచినమాఁటలే మోహనఘంటలు
మంచియధరములే మచ్చులవి
మించినపురుషామృగములవేఁటలు
అంచెల నాడేరు అతివలు భువిని. ॥ఎక్క॥

కట్టువగట్లు కందువకుచములు
పట్టు శ్రీవేంకటపతిమాయ
మెట్టుగ పురుషామృగములవేఁటలు
నెట్టన నాడేరు నెలఁతలు భువిని. ॥ఎక్క॥ 295

రేకు 252 మలహరి

ఇన్నిటిమూలం బీశ్వరుఁ డాతని —
మన్ననకొలఁదినె మలయుటగాక. ॥పల్లవి॥

మాయామయమై మనియెడిజగమిది
చాయల నిందు నిజము గలదా
కాయము సుఖదుఃఖములకుఁ బొత్తిది
రేయిఁ బగలు నొకరీతె కలదా. ॥ఇన్ని॥

దైవాధీనము తగుసంసారము
వావిరి జీవులవసమవు నా
థావతి మనసిది తన కర్మమూలము
వేవేలై నా విడువఁగవశమా. ॥ఇన్ని॥

పంచేంద్రియములఁ బరగేటిబ్రదుకిది
చంచలంబు నిశ్చలమవునా
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ్వరుకృపతో
సంచయమయితే సతమవుఁగాక. ॥ఇన్ని॥ 296

ధన్నాసి

ఎందుకుఁ బనిగొందము యేమి సేత మివియెల్లా
చెదిన మా కిఁక బుద్ధి చెప్పవే నారాయణా. ॥పల్లవి॥

హరినామమొకటనే అణఁగెఁ బాపములు
పొరసి యన్నినామము లూరకున్నవి
సిరు లిచ్చెఁ గలవెల్లా శ్రీపతినామ మొకటే
పెరనామములెల్లా పెట్టెలలో నున్నవి. ॥ఎందు॥

గోవిందనామ మొకటే కూడపోసెఁ బుణ్యములు
వేవేలు నామములకు వెలలున్నవా
శ్రీవిష్ణునామ మొకటే చేతికిచ్చె వైకుంఠము
కావై యున్ననామములు ౧తమకించీ నీవికి ॥ఎందు॥

ఇత్తల కేశవునామ మియ్యఁగలవెల్లా నిచ్చె
పొత్తులనామములెల్లాఁ బొంచుకున్నవి
చిత్తమున నిన్నుఁ జూపె శ్రీవేంకటేశనామమే
హత్తిననామములెల్లా నందులోనే వున్నవి. ॥ఎందు॥ 297

భూపాళం

వేఁకునఁ దిరుపళ్ళచ్చి విష్ణునికిఁ జేయరో
ఆఁకటికొదగినట్టిఆరగింపులు. ॥పల్లవి॥

అతిబ్రహ్మాండాలు గుటుకనటు ధరించినయట్టి—
అతనికిఁ జేయరో ఆరగింపులు
ప్రతిలేని క్షీరాబ్ధిఁ బవళించి లేచినట్టి—
చతురునికిఁ జేయరో చవి నారగింపులు ॥వేఁకు॥

---

౧. "తమకించివివికి(?)" వ్రా. ము. ప్రా. ఈవికి తమకించీని—ఇచ్చుట కుబలాటపడుచున్నవి.

యేడుదినములదాఁకా నెత్తెను గోవర్ధనము
ఆడివచ్చేబాలునికి నారగింపులు
మేడెపుగోపికలతో మిక్కిలిఁ బెనఁగినట్టి—
వేడుకకానికిఁ దేరో విందు లారగింపులు. ॥ వేఁకు

పట్టపుదేవుల్లఁ దాను బంతి సాగి వున్నవాఁడు
అట్టె సేయరో పులుఁగ మారగింపులు
నెట్టన శ్రీవేంకటాద్రినిలయుఁ డారగించీని
మట్టులేక వడ్డించరో మంచియారగింపులు. ॥ వేఁకు ॥ 298

దేసాళి

ఏపొద్దు చూచిన దేవుఁ డిటానే యారగించు
రూపులతోఁ బదివేలు రుచులై నట్లుండెను. ॥ పల్లవి ॥

మేరుమందరాలవలె మెరయు ౧నిడ్డెనలు
సూరియ చంద్రులవంటి చుట్టుఁబళ్ళేలు
ఆరనిరాజాన్నాలు అంపుపై వడ్డించఁగాను
బోరన చుక్కలు రాసివోసినట్లుండెను. ॥ ఏపొ ॥

పలుజలధులవంటి పైఁడివెండిగిన్నెలు
వెలిఁగొండలంతలేసివెన్నముద్దలు
బలసినచిలుపాలు పంచదార గుప్పఁగాను
అలరువెన్నెలరస మందిచ్చినట్లుండెను. ॥ ఏపొ ॥

పండినపంటలవంటిపచ్చళ్ళుఁ గూరలును
వండి యలమేలుమంగ వడ్డించఁగా
అండనే శ్రీవేంకటేశుఁ డారగించీ మిగులఁగ
దండిగా దాసులకెల్ల దాఁచినట్లుండెను. ॥ ఏపొ ॥ 299

౧. 'నడెనలు' రేకు.

గుండక్రియ

జయజయ రామా సమరవిజయ రామా
భయహర నిజభక్తపారీణ రామా ॥ పల్లవి ॥

జలధిబంధించినసౌమిత్రిరామా
సెలవిల్లువిరచినసీతారామా
అలసుగ్రీవునేలినఅయోధ్యరామా
కలిగి యజ్ఞముగాచేకౌసల్యరామా. ॥ జయ ॥

అరిరావణాంతక ఆదిత్యకులరామా
గురుమౌనులనుఁ గాచేకోదండరామా
ధర నహల్యపాలిటిదశరథరామా
హరురాణినుతులలోకాభిరామా. ॥ జయ ॥

అతిప్రతాపముల మాయామృగాంతక రామా
సుతకుశలవప్రియ సుగుణ రామా
వితతమహిమలశ్రీవేంకటాద్రిరామా
మతిలోనఁబాయనిమనువంశరామా. ॥ జయ ॥ ౪౦౦

సాళంగనాట

మొక్కరో మొక్కరో వాఁడె ముందర నిలుచున్నాఁడు
యెక్కువ రామునిబంటు యేకాంగవీరుఁడు. ॥ పల్లవి ॥

పెట్టిన జంగతోడి పెద్ద హనుమంతుఁడు
పట్టెను [౧]యెడమచేతి బలుముష్టి
మెట్టినాఁడు పాదముల మించు రాకాశితలలు
కొట్టేననుచు నెత్తె గొప్ప వలకేలు. ॥ మొక్క ॥

౧. 'యడమ' రేకు.

వంచెను శిరసుమీఁద వాలుగాఁ దనతోఁక
పెంచెను మిన్నులు మోవ పెనుదేహము
నించినాఁడు రౌద్రము నిడుపాటిదవడల
కాంచనపు[౧]పుట్టుకాశ కడు బిగిఇంచెను. ॥ మొక్క ॥

పెనచి తొడలుదాఁక పెద్దపదకము వేసె
తనువుపై వేలాడేదండలతోడ
అనయము శ్రీవేంకటాద్రిదేవునిబంటు
వెనుబలమై యున్నాఁడు విట్ఠలములోనను ॥ మొక్క ॥ 801

రేకు 258 గుండక్రియ

ఘనుఁ డాతఁడా యితఁడు కలశాపురముకాడ
హనుమంతుఁ డితఁడా అంజనాతనయుఁడు. ॥ పల్లవి ॥

పెడచేత లోచేత బెరసి కొందరిఁ గొట్టె
అడరి దానవుల హనుమంతుఁడు
బెడిదంపుఁబెనుదోఁక బిరబిరఁ దిప్పి మొత్తె
అడఁగ మాల్యవంతు హనుమంతుఁడు. ॥ ఘనుఁ ॥

దాకాల మోఁకాలఁ దాటించెఁ గొందరి
ఆకాశవీధినుండి హనుమంతుఁడు
పైకొని భుజములఁ బడఁదాఁకెఁ గొందరి
అకడ జలధిలోను హనుమంతుఁడు. ॥ ఘనుఁ ॥

అరుపుల నూరుపుల నందరిఁ బారఁగఁ దోలె
ఔరా సంజీవికొండహనుమంతుఁడు
మేరతో శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిదేవునిబంటు
అరితేరినబిరుదు హనుమంతుఁడు. ॥ ఘనుఁ ॥ 802

---

౧. 'పట్టుకాశ' పూ. ము. పా. పుట్టుకతో వచ్చినకాశకావచ్చు. సహజకవచమువలె.

బౌళి

హరి దగ్గరనే వున్నాఁ డందాఁకాఁ కానరాదు
కురుచలోనే మగుడు గోవిందుమాయ. ॥పల్లవి॥

చెనకిపంచేంద్రియపుచెరువు లైదింటికి
మనసనెడి దొకటి మహాప్రవాహము
దినముఁ బారుచునుండు దిగువకు వెళ్లలేదు
తనలోనే కానిగురు దైవమాయ. ॥హరి॥

తూలనిపంచభూతాలతోఁట లైదింటికి
కాలమనియెడి దొక్కకాలువ వారుచునుండు
నేలాఁ దడియదు నీరూఁ దివియదు
తోలుఁదిత్తికే కొలఁది దొరకొన్నమాయ. ॥హరి॥

ముట్టి పంచప్రాణముల మొలక లైదింటికి
పుట్టుగులని యేటియేరు పొదలి పారుచునుండు
చెట్టు చెట్టుకే కొలఁది శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
నట్టనడుమ నున్నాఁడు నానదీదు మాయ. ॥హరి॥ 303

పాడి

రామభద్ర రఘువీర రవివంశతిలక నీ౧-
నామమే కామధేనువు నమో నమో. ॥పల్లవి॥

కౌసల్యానందవర్ధన ఘన దశరథసుత
భాసురయజ్ఞరక్షక భరతాగ్రజ
రాసికెక్క(క్కు?)కోదండరచనవిద్యాగురువ
వాసితో సురలు నిను వడి మెచ్చేరయ్యా. ॥రామ॥

---

౧. పూ. ము. పా. లో ఈ 'నీ' తప్పిపోయినది.

మారీచసుబాహుమర్దన తాటకాంతక
దారుణవీరశేఖర ధర్మపాలక
కారుణ్యరత్నాకర కాకాసురవరద
సారెకు వేదవిదులు జయవెట్టేరయ్యా. ॥రామ॥

సీతారమణ రాజశేఖరశిరోమణి
భూతలపుటయోధ్యాపురనిలయా
యీతల శ్రీవేంకటాద్రి నిరవయినరాఘవ
ఘాత నీప్రతాపమెల్లాఁ గడు నిండెనయ్యా. ॥రామ॥ 804

బౌళి

ఎట్టువలసినాఁ జేయు మేమీ ననేరమయ్యా
వొట్టిననామనసు నీ కొప్పనసుమ్మయ్యా. ॥పల్లవి॥

అదిగో శ్రీహరి నీవంపినయింద్రియాలకు
చెదరక నేము పంపుసేతుమయ్యా
వెదకి యాసలకెల్లా వెట్టియుఁ జేతుమయ్యా
మదిమది నేనీమాయకు లోనయ్యా. ॥ఎట్టు॥

దేవ నీవిచ్చినయట్టిదేహపుటూరిలోన
చేవమీరఁ గాఁపురము సేసేమయ్యా
ఆవల నీకర్మముల కప్పనము నత్తుమయ్యా
ఆవటించి కామాదుల కాన మీరమయ్యా. ॥ఎట్టు॥

నిన్నుఁ దలచుటకంటే నీవుచెప్పినపనులే
యెన్నికఁ జేసినదే యెక్కుడయ్యా
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ ఆత్మలో నున్నాఁడవు
విన్నపములేల యిది విడునమయ్యా. ॥ఎట్టు॥ 805

గుజ్జరి

ఇతని మఱచితిమి యెదుటనే యుండఁగ యిన్నాళ్లును నే మెరఁగక
ప్రతిలే దితనికి జీవకోట్లకుఁ బ్రాణబంధుఁ డితఁడు. ॥ పల్లవి ॥

ముందు నేను ఘనగర్భనరకమున మునిఁగియున్ననాఁడు
పొందితోడనే సుఖదుఃఖంబులఁ బొరయు తోడునీడితఁడు
అంది స్వర్గనరకాదులు చొచ్చిన అక్కడఁ దా వెనువెంటనే
చందపునాయాతుమలోఁ బాయనిసర్వాత్మకుఁ డితడే. ॥ ఇత ॥

ఆనిపట్టి నేఁ బాపపుణ్యములు అనుభవించవలెనన్నప్పుడు
మానుపనోల్లఁడు తాఁ బెరరేఁచును మతి కనుకూలం బితఁడు
నానావిధులనుఁ బొరలి యలపుతో నలి నే నిద్రించేటప్పుడు
తానును ఆపరిణామంబులకు తగులై వుండును యీతఁడు. ॥ ఇత ॥

తలఁచిన దగ్గరుఁ దడవకయుండిన దవ్వయివుండు నితఁడు
కలసి మెలసి ఇహపరము లోసంగఁగఁ గాచుకవుండును యీతఁడు
మెలఁగుచు సాకారముతో నున్నాఁడు మేటిశ్రీవేంకటపతి యితఁడు
వలసిన వావులయాపులు దాల్చినవాఁ డొకఁడేపో యీతఁడు. ॥ఇత॥308

గుండక్రియ

కడనుండి రావు కానివి నైనవి
పుడుగనిదయ నీదొకచే కలది. ॥ పల్లవి ॥

హరి నీచక్రంబంటినయపుడే
సొరిది నసురలే సురలైరి
నిరతపుచీఁకటినిండనమింటను
వైరవున రవిచే వెలుఁగైనట్లు. ॥ కడ ॥

తతి నీనామముదలఁచినవారి —
అతిపాపమె పుణ్యంబాయ
గతియై పరుసముఁగదిసినలోహమె
ప్రతిలేక ధరణిఁ బసిఁడియైనట్లు ॥ కడ ॥

కొంకక నిను నిటు గొలిచినమనుజులె
అంకెల శుకాదులైనారు
యింకను శ్రీవేంకటేశ నీజగము(?)—
సంకల్పమే మోక్షంబై నిలిచె. ॥ కడ ॥ 307

రేకు 254 లలిత

ఇవ్వల వెదకితేనే యేమి లేదు
అవ్వలికి దాఁటి మీరు అందుకోరో శుభము ॥ పల్లవి ॥

కనురెప్పలతుదలఁ గట్టువడెఁ గాలము
ఘనమై చేతులతుదఁ గర్మమున్నది
మనసుకొట్టఁగొననే మరి దైవమున్నాఁడు
చెనకి యిఁక నెన్నఁడు సేయరో పుణ్యములు. ॥ ఇవ్వ ॥

కనకము దాఁటితేనే ఘనసుఖమున్నది
వెనక చీఁకటికొన వెలుఁగున్నది
పనితలఅవ్వలనే వరవిజ్ఞానమున్నది
పనిగొని యితవైతే బ్రదుకరో జీవులు. ॥ ఇవ్వ ॥

కాయముకొట్టఁగొననే ఘనవైకుంఠమున్నది
బాయట శ్రీవేంకటపతి వున్నాఁడు
మాయలకొనలనెల్లా మనము నున్నారము
పాయక తెలుసుకొని పట్టరో యీతెరువు. ॥ ఇవ్వ ॥ 308

దేసాళం

ఇంతగా మన్నించి నన్ను నేలుకొంటి విలలోన
వింతగా నెవ్వరినీఁక వేఁడఁబోయ్యేనయ్యా. ॥పల్లవి॥

కలవారిలోన నీవు గలవాఁడవని నేను
కలసి లేనివారిలో కర్మములేనివాఁడను
బలువులలో నీదాస్యబలవంతుఁడ నేను
యెలమి మాకీఁకఁ జూడ నేమిగడమయ్యా. ॥ఇంత॥

నెమ్మదిలోనివారిలో నీకుతులోపలివాఁడ
నమ్మనివెలివారిలో నాస్తికులవెలివాఁడ
పమ్మి పదస్థులలోన పరమపదమువాఁడ
ఇమ్మని నిన్నడగేది ఇఁక నేఁటిదయ్యా. ॥ఇంత॥

ధర్మపువారిలో నీదయాధర్మపువాఁడ
మర్మపువారిలో నీమాయలమర్మమువాఁడ
అర్మిలి శ్రీవేంకటేశ అంతర్యామివి నీవు
నిర్మించినవాఁడ నేను నెంగొంటిఁయ్యా. ॥ఇంత॥ 809

గుండక్రియ

అందాఁకా వైష్ణవ మటకటకే
నిందకుఁజాసిన నిర్మలుఁ డగును. ॥పల్లవి॥

పాపపురాసులు పరిహారమైతే
దీపించుహరిభక్తి వొడమును
చేపట్టి పుణ్యము చేరువలయితే
శ్రీపతిదాసులసేవే దొరకు. ॥అందాఁ॥

కొట్టఁగొనకు మతి గోరి పారితే
జట్టిగ హరికథ చవిగలుగు
పట్టినజన్మము పావనమైతే
మట్టులేనితిరుమంత్రము దొరకు. ॥ అందా ॥

గురుకటాక్ష మొకకొంత సోఁకితే
శరణాగతి నిశ్చలమవును
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచితే
పరమపదమునకుఁ బాత్రుండవును ॥ అందా ॥ 810

అహిరి

సేయరానిచేఁతలెల్లాఁ జేసితి నేను ౧ నీ-
గా(కా?)యగంటివాఁడ నేను గతిచూపవయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

శరణాగతులఁ గూడి జ్ఞానము దొంగిలినాఁడ
అరిది నీకర్మపుటాజ్ఞలు మీరినవాఁడ
సరిఁ బ్రపంచకులముజాడ వాసినవాఁడ
ధరణి నీతప్పులకు దండన యేదయ్యా. ॥ సేయ ॥

బహుసంసారములెల్లఁ బంచలఁ దోసినవాఁడ
సహజపింద్రియముల జారినవాఁడ
మహి నాపుట్టుగులకే మరి బొమ్మఁబెట్టినాఁడ
విహిత మిందుకు నేది విధి చెప్పవయ్యా. ॥ సేయ ॥

గురుమంత్రమునకుఁ గొండెము చెప్పినవాఁడ
పరకాంతఁగూడేలోకభయము మానినవాఁడ
సిరులమించినయట్టశ్రీవేంకటేశ నిన్ను
మరగి శరణంటిని మన్నించవయ్యా. ॥ సేయ ॥ 811

---

౧. నీగాయగంటి = "నీయొక్కగాయముస్థానమున మచ్చకావచ్చు" లేక, నీకాయక౯ు=నీపనినే, కంటివాఁడ=కన్నుగాగలవాడ ననియా?

గుండక్రియ

ఇదిగా దదిగా దిన్నియు నింతే
పదిఁబది హరి నీపదమే నిజము. ॥ పల్లవి ॥

సురలును నసురలు చూపట్టు రాజులు
అరసి కనక(ఁగ?) గతమగువారె
సిరుల వీరిఁ గొలిచిద మంటే మతి
కెరలి పరుల రక్షింపఁగఁగలరా. ॥ ఇది ॥

పదునాలుగవది బ్రహ్మలోకమును
కదిసి వీరమునుక లపొలము
చెదరక యిఁకఁ దముఁజేరినవారల
వుదుటున నిముడుక వుండఁగఁగలరా(దా?). ॥ ఇది ॥

అచ్చుతుఁడవు నీయచ్యుతపద మది
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁడవు
చొచ్చిరి నీశరణు శుకసనకాదులు
మచ్చిక నిదిగని మరిగితిమయ్యా. ॥ ఇది ॥ 812

వరాళి

పెట్టినదైవ మెరుఁగు బీరకాయలోవిచిక్కు
దిట్ట కూళప్రాణులమై తిరుగుతగాకా. ॥ పల్లవి ॥

కాయము మోచి పుట్టి కర్మమున కొడిగట్టి
రోయఁబోతే మేనిలోనిరోఁత వోయీనా
పాయపువలఁ తగిలి పాపపుణ్యములఁ జిక్కి
తీయఁబోతే వచ్చునా తెగరానిబంధము. ॥ పెట్టి ॥

జగములోఁ గటువడి సంసారదుఃఖమంది
నగఁబోతేఁ గొంతైనా నవ్వు వచ్చీనా
చిగురుటాసఁ దగిలి చింతాజలధిఁ బడి
యెగదిగఁ జూడఁబోతే యెందుకు నెక్కీనది. ॥ పెట్టి ॥

పరమాత్ముమతిఁ గని భవములెల్లఁ గడచి
ధరణి మాయలతోడితగు లున్నదా
సిరుల మించినయట్టి శ్రీవేంకటేశ్వరుని
మరిగి కొలిచిన మాకు మరి చింతలేలా. ॥ పెట్టి ॥ 313

రేకు 255 లలిత

ఏల వెట్టిసేయించే విందుకు నీకేమివచ్చె
కాలముఁ గర్మముచేతఁ గప్పేవు లోకులను. ॥పల్లవి॥

బద్ధులమాటలాడి భ్రమయించి రేపల్లెలో
ముద్దులు చూపి వెన్నలు ముచ్చిలినట్టు
కొద్దిమాలినకర్మము కొంత మాకు గడియించి
వద్ద నిన్నుఁ౧గానివాని(?)వలె దాఁగవలెనా. ॥ ఏల ॥

మఱి పాండవులకు నెమ్మది వావులటు చెప్పి
మొఱఁగి యిందరిలోన మొక్కినయట్టు
కుఱకుఱ్రై వాలఁ గొందరను గడియించి
యెఱఁగి నెఱఁగనట్టె యేమిసేసేవయ్యా. ॥ ఏల ॥

వర మడుగఁగఁబోయి వడి ఘంటాకర్ణునికి
యిరవుగ మోక్షవరమిచ్చినయట్టు
తిరమై శ్రీవేంకటాద్రిఁ దిరువారాధన గొని
వరుస నీదాసులకు వరమిచ్చేవయ్యా. ॥ ఏల ॥ 314

౧. నిన్నుఁగానివానివలె='నీకుసంబంధములేనివానివలె' కావచ్చు.

ధన్నాసి

తగు మునులు ౧ఋషులు తపములు సేయఁగ
గగనము మోచియుఁ గర్మము దెగదా. ॥ పల్లవి ॥

ధరణీధర మందరధర నగధర
చిరకౌస్తుభధర శ్రీధరా
కరిఁ గాచితి కాకముఁ గాచితి నీ-
కరుణకుఁ బాత్రము గలదిదియా. ॥ తగు ॥

భవహర మురహర భక్తపాపహర
భువనభారహర పురహరా
కవిసినపురుతనుగద్దను మెచ్చితి—
వివల నీదయకు నివియా గురుతు. ॥ తగు ॥

శ్రీవేంకటపతి శేషగరుడపతి
భూవనితాపతి భూతపతి
గోవుల నేలితి కోఁతుల నేలితి
పావనపుఁగృపకుఁ బాత్రము లివియా. ॥ తగు ॥ 315

శంకరాభరణం

ఎవ్వరుఁ గాననివాఁడు యశోద గనె నట్టె
పవ్వళించేబ్రహ్మతండ్రి బాలుఁడయ్యె నట్టె ॥ పల్లవి ॥

ఘనయోగీంద్రులమతిఁ గట్టువడనట్టివాఁడు
పనిలేక రోలఁ గట్టువడివాఁడట్టె
తనియ సురలకు పాదము చూపనట్టివాఁడు
మొనసి బండిమీఁద మోపివాఁ డట్టె. ॥ ఎవ్వ ॥

---

౧. 'రుషులు' రేకు.

అమృతము చేతఁ దచ్చి అందరికిచ్చినవాఁడు
తమితో వెన్న దొంగిలెఁ దానె యట్టె
గుమురై దేవదానవకోటికిఁ జిక్కనివాఁడు
భ్రమసి గోపికలపాలఁ జిక్కినాఁ డట్టె. ॥ఎవ్వ॥

యిందుఁ గలఁ డిందులేఁడనెంచి చూపరానివాఁడు
అందమై రేపల్లెవాడ నాడీనట్టె
అంది కృష్ణావతారమయినట్టిదేవుఁడే
యిందున శ్రీవేంకటాద్రి యెక్కి నిలిచె నట్టె. ॥ఎవ్వ॥ 316

రామక్రియ

పెరిగి పెద్దఁగాను మరి పిన్న వాఁడఁగాను
యిరవుగ నే బుదెరిఁగెడి దెపుడు. ॥పల్లవి॥

కంకిగ బహునరకంబులు చొచ్చితి—
నింకా భయ మది యెరఁగను
జంకెనలనే పలుచదువులు చదివితి
మంకుఁదనం బిది మానదు. ॥పెరి॥

తియ్యక కదుఁ బెనుదేహాలు మోచితి-
నయ్యో యింకా నలయను
నెయ్యపు హేయము నిచ్చలుఁ గడిగెద
చియ్యని రోయను సిగ్గూఁ బడను. ॥పెరి॥

ధర్మము సేసితి దానము లొసఁగితి
కర్మము లింకాఁ గడపను
అర్మిలి శ్రీవేంకటాధిప నీకృప
నిర్మల మైతిని నే నిపుడు. ॥పెరి॥ 317

బౌళి

కన్న దేటిదో విన్న దేటిదో కాఁగలదిఁక నేదో
నన్నుం గానను నిన్నుం గానను నడుము బట్టబయలు. ॥పల్లవి॥

నీమాయమహిమో నే నేరనికడమో
భూమిలోన నీవున్నాఁడవు నా పుట్టుగులుఁ గలవు
యేమి గాఁగలనో యింకా మీఁదట నిటకతోల్లి యేమైతినో
సోమార్కులవుదయాస్తమయంబులు చూచుచునున్నాఁడను నేను ॥కన్న

జ్ఞానము నీవో అజ్ఞానం బే బలువో
నీనామంబులు అనంతకోట్లు నిలుకడ గాఁగాను
కానఁగల యీ ప్రపంచమెల్లా కలయో యిది నిజమో
కానరాని యీ ముజ్జగనూర్పులు కాలముఁ గొలచేటికుంచములు॥కన్న

నీకు నీవే నను దయ దలఁచితివో నేనాచార్యుని నమ్మితినో
కైకొని నాయంతర్యామివి నినుఁ గంటి నివుడే నేను
శ్రీకాంతుఁడ వో శ్రీవేంకటేశ్వర శ్రీవైకుంఠమే యీజగము
యేకడ చూచిన నీదాసులు నాయెదుటనే వున్నారు. ॥కన్న ॥418

దేసాళి

కావరు నాలుగుకరములవానిని
శ్రీనాథుండని చేరఁగవలదా. ॥పల్లవి॥

ఘనచక్రముతో గరుడనినెక్కుక
కనిసి మెరయు వంకకృష్ణునిని
ఘనులై శప్పటికాలపుమనుజులు
మునుప విష్ణుఁడని మొక్కఁగవలదా. ॥కావ॥

పలుదేవతలకు భయములు మాన్పుచు
అలవిశ్వరూపమైనపుడు
చలము మాని యచ్చటికౌరవులును
తెలిసి దేవుఁడని కొలువఁగవలదా. ॥తాన॥

చెప్పినయితఁడే శ్రీవేంకటమున
యెప్పుడు వరములు ఇయ్యఁగను
తప్పక యీతని దాసులవలెనే
యిప్పటివారలె యెరఁగఁగవలదా. ॥తాన॥ 819

రేకు 256 శ్రీ

నిండుమననే నీపూజ
అండఁ గోరకుండు టదియు నీపూజ. ॥పల్లవి॥

యిందు హరి గలఁ డందు లేఁడనేటి-
నిందకుఁ బాయుటే నీపూజ
కొందరు చుట్టాలు కొందరు పగనే-
అందదుకు మాను టదియే నీపూజ. ॥నిండు॥

తిట్టులు గొన్నని దీవెన గొంతని
నెటుకొనిదే నీపూజ
పెట్టినబంగారుపెంకును నినుమును
అట్టే సరి ం మటదియు నీపూజ ॥నిండు॥

సర్వము నీవని స్వతంత్రముఁడిగి
నిర్వహించుటే నీపూజ
పర్వి శ్రీవేంకటపతి నీదాసు ల-
పూర్వమనియెడిబుద్ధి నీపూజ. ॥నిండు॥ 820

రామక్రియ

పలుదెరువులు నీకుఁ బాటించఁ జెల్లును
వొలిసి మీదాసు లవుటొక్కటే మాతెరువు. ॥పల్లవి॥

హరి నీకు జీవరాసులందరును సరియే
సురల కెక్కుడు నీవు చూడ మాకైతే
యిరవులు గలవు నీ కెక్కడ చూచినను
అరిదినీ శ్రీపాదాలందె మాయిరవు. ॥పలు॥

నందగోపాదులకెల్ల నందనుఁడవు నీవు
యిందరికిఁ దండ్రివి మా కిటు నీవైతే
అందిన శబరివిందు అఖిలభాగ్యము నీకు
చిందిననీప్రసాదమే సిరు లిచ్చె మాకును. ॥పలు॥

అచ్చుగ మునులు రు(ఋ?)షులందరును నీబంట్లే
తచ్చినయేలికలు నీదాసులు మాకు
యిచ్చల శ్రీవేంకటేశ యిహపరమెల్లా నీవు
చొచ్చితిమి నిమరఁగు సూదివెంట దారము. ॥పలు॥ 321

శుద్ధవసంతం

భక్తి నీపైదొకటె పరమసుఖము
యుక్తిచూచిన నిజం బొక్కటే లేదు. ॥పల్లవి॥

కులమెంత గలిగె నది కూడించు గర్వంబు
చలమెంత గలిగె నది జగడమే రేఁచు
తలఁపెంత పెంచినాఁ దగిలించు కోరికలు
యెలమి విజ్ఞానంబు యేమిటా లేదు. ॥భక్తి॥

ధన మెంత గలిగె నది దట్టమౌ లోభంబు
మొనయుఁ జక్కందనంబు మోహములు రేఁచు
ఘనవిద్య గలిగినను కప్పుఁ బైపై మదము
యెనయఁగఁ బరమపద మించుకయు లేదు. ॥ భక్తి ॥

తరుణు లెందరుఁ గలిగిన తాపములు సమకూడు
సిరులెన్ని గలిగినను చింతలే పెరుగు
యిరవయిన శ్రీవేంకటేశ నినుఁ గొలువఁగా
పెరిగె నానందంబు బెళుకు లిఁక లేవు. ॥ భక్తి ॥ 822

లలిత

ఇంతగాలమాయ నన్ను యేమీనన్నవారు లేరు
చింతసంసారపుమాయఁ జిక్కించనే కాని. ॥ పల్లవి ॥

యెందరు బ్రహ్మలో నన్ను యిటు పుట్టించినవారు
యెందరు యములో హరియించినవారు
యిందుకు నందుకే కాని యిల నేఁ జేసినపాప-
మంది వహించుక కాచినట్టివారు లేరు. ॥ ఇంత ॥

తల్లిదండ్రు లెందరో తనువు పెంచినవారు
కొల్లగా సతు లెందరో కూడినవారు
చిల్లరపనికే కాని చేరఁబిలిచి వైకుంఠ —
ముల్లసాన నిచ్చేవారు వొకరూ లేరు. ॥ ఇంత ॥

కాలమును వీటఁబోయె కర్మమునుఁ దెగదాయ
మూలనుండి యెవ్వరికి మొరవెట్టేను
ఆలించి శ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవై నన్ను —
నేలితివి యింతపని కెవ్వరును లేరు. ॥ ఇంత ॥ 823

సాళంగనాట

పంచేంద్రియముల నేపట్టణస్వాములాల
తెంచి బేర మాడుకొని దించరో బరవు. ॥ పల్లవి ॥

తగినసంసారసముద్రములోనఁ దిరిగాడి
బిగువుదేహపుటోడ బేహారి వాఁడ
జగతిఁ బుణ్యపాపపుసరకులు దెచ్చినాఁడ
దిగితి బూతురేవునఁ దీరుచరో సుంకము. ॥ పంచే ॥

అదరి గుణత్రయముల నేటితెద్దులచేత
నడుమ నిన్నాళ్ళదాఁకా నడపినాఁడ
కడుఁజంచలముల నేగాలిచావ లెత్తినాఁడ
వెడమాయపుసరకు వెలకియ్యరో. ॥ పంచే ॥

ఆతుమయనేటికంత మంత్రరాత్మఁ దెక్కియుండి
నీతితో మమ్ముఁగాచుక నిలుచున్నాఁడు
ఆతఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డటు మాకు మీకుఁ గర్త
ఘాతమాని ఇఁక మాకు కడుగుణ మియ్యరో. ॥ పంచే ॥ 324

పాడి

ఏడే తేనలు యీదేహంబును
యేడా నిఁకమరి యెరఁగము నేము. ॥ పల్లవి ॥

నిండును జలధులు నిమిషమాత్రమున
నిండియు నిండదు నేటి మనసు
పండును భువిఁగల పంట లన్నియును
పండదు నాలోఁ బాపపుమనసు. ॥ ఏడే ॥

పట్టవచ్చు నల పారేటిపామును
పట్టరాదు నాపాయము
అట్టే ఆరును అనలము నీటను
యెట్టైన వారదు యీకోపంబు. ॥ఏదే॥

కానవచ్చు నదె ఘనపాతాళము
కానరాదు నాకాలము
శ్రీనగపిహార శ్రీ వేంకటేశ్వర
సోనలఁ బుట్టిన సుద్దులు నిపగో. ॥ఏదే॥ 325

రేకు 257 సాళంగనాట

ఎక్కడిదివివేక మెంతవారికిని యిస్సియు నీమాయఁ దోయక లేదు
పక్కన అజ్ఞానపుజీవులయీపాప మిట్లనే వుండఁగను. ॥పల్లవి॥
విచ్చనవిడి నటు కౌరవులెదుటను విశ్వరూపు చూపినయపుడు
యిచ్చల నిను నమ్మఁగలేకకా యింద్రజాలమనిరి
తచ్చన నిప్పటి నాస్తికజనులును తగునీసాకారము చూచి
నిచ్చలుఁ గల్లని నిరాకారము నిజమని తర్కించక మానుదురా. ॥ఎక్క॥
గరుడవాహనము శంఖచక్రములు కనియుండియు ద్వాపరజనులు
ధరలో నినుహరిమూర్తెని తెలియక తమయాదవుఁ డొకఁ డితఁడనిరి
సరుస దేవతాంతరములఁగొలిచేటిచంచలచిత్తులు ఇఁక నిన్నే
పరదైవంబననేరరు సరిగా బ్రహ్మాదులలో నొకఁడవందురు. ॥ఎక్క॥
యెఱఁగినదాసులు యెఱుఁగుదురు నీ వెక్కుడనుచు యేకాలమును
యెఱఁగనిపామరు లెఱఁగరు నిను మతి నెంతైనా నాఁడు నేఁడును
తఱితో శ్రీవేంకటేశ్వర నినుఁగవి తగుశరణాగతు లున్నట్లు
మఱుఁగున నుండినప్రాకృతులకు నీమహిమలు గానఁగఁదరమవునా
॥ఎక్క॥ 326

౧. మూర్తి+అని='మూర్తెని' ఈ సంధి లీవాఙ్మయమున కొల్లలు. 'మూర్తని' పూ. ము. పా.

లలిత

పుట్టినమొదలు నేను పుణ్యమేమీఁ గాననైతి
 యెట్టు గాచేవయ్యా నన్ను యిందిరానాథా. ॥పల్లవి॥

కామినులఁ జూచి చూచి కన్నులఁ గొంతపాపము
 వేమరు నిందలు విని వీనులఁ గొంతపాపము
 నామువారఁ గల్లలాడి నాలికఁ గొంతపాపము
 గోమునఁ బాపము మేనఁ గుప్పలాయ నివిగో. ॥పుట్టి॥

కానిచోట్లకు నేఁగి కాఁగిళ్ళఁ గొంతపాపము
 సేన దానా లందుకొని చేతులఁ గొంతపాపము
 మానని కోపమే పెంచి మతిఁ గొంతపాపము
 పూని పాపములే నాలోఁ బోగులాయ నివిగో. ॥పుట్టి॥

చేసినట్టివాఁడఁగాన చెప్ప నీకుఁ జోటులేదు
 దాసుఁడ నేనైతిఁ గాన దయదలఁచితివయ్యా
 యీసరవులెల్లఁ జూచి యేమని నుతింతు నిన్ను
 ఆసల శ్రీవేంకటేశ అయఁబోయఁ బనులు. ॥పుట్టి॥ 327

వరాళి

కలిమిలేములెల్లా కాలముస్వభావము
 తలఁపులో జ్ఞానము దక్కేఁడి దొకటే. ॥పల్లవి॥

పుట్టుగులు జీవునికి పూఁచినస్వభావము
 వొట్టి యిదె సారెసారె వోమనేలా
 పట్టి నానాఁటబ్రదుకు ప్రపంచముస్వభావము
 కొట్టఁగొన హరి ముక్తి గోరెటి దొకటే. ॥కలి॥

మక్కువసంసారము మాయ ఉస్వభావము
చిక్కి తన్నవారికెల్లా మొక్కుకోనేలా
తక్కక రక్షించేది దైవముస్వభావము
నిక్కపువై రాగ్యము నిలుచుట వొకచే. ॥కలి॥

కప్పినభోగములెల్లా కర్మముస్వభావము
తప్పక ప్రియముచెప్పదైన్యమేలా
యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యెదలో నాకుఁగలవు
చప్పుడుసేయక నీకు శరణనే దొకచే. ॥కలి॥ 328

కన్నడగౌళ

ఏమిసేయఁగల యెంతాశకుఁడను
తామసపుమనసు తనియదు నాకు. ॥పల్లవి॥

యిలలోపల నూరేండ్లబ్రదుకే
కలవుద్యోగము కల్పాంతంబులు
నిలిచినవాఁడను నేనొక్కఁడనే
పలుసంహారము బండ్లకొలఁది. ॥ఏమి॥

ఆరయఁ బట్టెఁడుఅన్నమువాఁడను
కోరినకోర్కులు కోటానఁగోట్లు
నారవంటిదే నల్లెఁడునాలుక
తీరవు రుచులివె తెప్పలకొలఁది. ॥ఏమి॥

నిరతరతిసుఖము నిమిషములోనిదే
విరహపుంవెదలు వేవేలు
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ నీమఱఁగు
చొరఁగా నాకివి సులభములాయ. ॥ఏమి॥ 329

---

౧. 'వేదలు' పూ. ము. పా. వెద 'శబ్దము' "వ్యథా" శబ్దభవముకదా.

లలిత

ఎవ్వరివాఁడాఁ గాను యిదె పిరివీకుతై
నవ్వుచు నీశరణంటి నన్నుఁ గావవయ్యా. ॥పల్లవి॥

తగఁ బంచేంద్రియములు తమవాఁడ ననేరు
వగఁ దల్లిదండ్రి తమవాఁడననేరు
చిగురుఁగర్మాలు తమసీమవాఁడననేరు
తెగదీ తగవు నీవే తీర్దవయ్యా. ॥ఎవ్వ॥

కొందరు నరకమందు కొంతవళకువేసేరు
కొందరు స్వర్గమువారు కొంతవళకువేసేరు
యిందుకు నందుకుఁ బోనీ రిహాలోకమందువారు
దిందుపడవివళకు తీరుచవయ్యా. ॥ఎవ్వ॥

కాంతలు తమవాఁడంటాఁ గనుచూపులఁ గట్టేరు
చెంతఁ గాంచనములు చేయివట్టుకొనె నన్ను
ఇంతటా శ్రీవేంకటేశ యెదలోనున్నాఁడవు
వంతు కీతగవు నీవే వహించుకోవయ్యా. ॥ఎవ్వ॥ 380

రేకు 258 సామంతం

ఇంకనైన హరిఁ జేరు యింతే చాలు
సంకెలెల్లాఁ బెడఁబాపి చక్కఁజేసీ నతఁడే. ॥పల్లవి॥

యెఱఁగక పుట్టితివి యిన్ని యోనులందుఁ దొల్లి
నటి నాఁటి కాయఁబోయ దానికేమి
నెటి నరకములో వాని తివియుఁ గొన్నాళ్ళు
తలవాయి దెలుసుకో దానికేమి. ॥ఇంక॥

పాపపుణ్యములు సేసి పరులఁగొలిచి తొల్లి
తాపములఁ బొందితివి దానికేమి
పూపసంసారము నమ్మి పుంగుఁడై యిన్నాళ్ళుదాఁకా
దాపుతేక బ్రతికితి దానికేమి ॥ఇంక॥

జగములోవారిఁ జూచి సారెసారె నాసలనే
దగదొట్టె నీకుఁ దొల్లి దానికేమి
జిగి శ్రీవేంకటపతి చిత్తములో నున్నవాఁడు
తగవెంచుకో జీవుఁడ దానికేమి. ॥ఇంక॥ 331

ముఖారి

గోవిందాదినామోచ్చారణ కొల్లలు దొరకెను మనకిపుడు
ఆవలనీవల నోరఁ గుమ్మలుగ నాడుద మీతనిఁ బాడుదము ॥పల్లవి॥

సత్యము సత్యము సకలసురలలో
నిత్యుఁడు శ్రీహరి నిర్మలుఁడు
ప్రత్యక్షమిదె ప్రాణులలోపల
అత్యంతము శరణనరో యితని. ॥గోవిం॥

చాటెడి చాటెడి సకలవేదములు
పాటించినహరి పరమమని
కూటస్థుఁ డితఁడు గోపవధూపతి
కోటికి యీతనిఁ గొలువరో జనులు. ॥గోవిం॥

నిలుచున్నాఁ డిదె నేఁడును నెదుటను
కలిగిన శ్రీవేంకటవిభుఁడు
వలసినవారికి వరదుఁ డితఁడు
కలఁడు గలఁ డితనిఁ గని మనరో. ॥గోవిం॥ 332

దేసాళి

ఒక్కఁ డెవ్వఁడో పుర్వికి దైవము
యెక్కువ నాతని నెరఁగవో మనసా. ॥పల్లవి॥

పొట్టినజీవుల కొకబ్రహ్మ గలఁడు
పట్టినవిప్రులు బ్రహ్మలమందురు
నట్టనడుమవారే నవబ్రహ్మలు
జట్టిగ బ్రహ్మలసంతాయ జగము. ॥ఒక్కఁ॥

కైలాసంబునఁ గలఁ డొక రుద్రుఁడు
తాలిమి నేకాదశరుద్రులు మరి
కాలరుద్రుఁడును కడపట నదివో
చాలినరుద్రులసంతాయ జగము. ॥ఒక్కఁ॥

అవతారంబున నలరినవిష్ణువు
అవలవిష్ణుమయ్యె మనియెడివిష్ణువు
భువి శ్రీవేంకటమున నున్నాఁ డిదె
జవళి వరంబులసంతాయ జగము. ॥ఒక్కఁ॥ 333

దేవగాంధారి

ఇంకనైనా రోయరాదా యీపాటివార మింతే
మంకుఁదనమేల మామాట వినరాదా. ॥పల్లవి॥

తోలుబొంతగట్టుకొన్నదొర నింతే నన్ను నీవు
కూళసంసారమా యేల కొసరేవు
యీలకొన్న యెముకలఇంటిలో కాఁపుర మింతే
యేల మాయ వెంటఁబెట్టే వేమి గద్దు పీకును. ॥ఇంక॥

పంచభూతపుచట్టాలబదుకులో వాఁడ నింతే
యెంచ కింద్రియయాచకులేల వచ్చేరు
కంచపుగాలావటించేకలిమిలో వార మింతే
చంచలపుటాసలు చేయిచాఁచనేఁటికి. ॥ఇంక॥

నెత్తురుజలదుర్గాన నిలిచినవాఁడ నింతే
యొత్తుఁబాపములు యేల చోటడిగేరు
హత్తిన శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మలోన నున్నవాఁడు
మత్తపుటజ్ఞానమా మమ్మేమి చూచేవు. ॥ఇంక॥ 884

మలహరి

తమయెఱుక తముకుఁ దగినంతే
నెమకిన మాకును నీకృప యింతే. ॥పల్లవి॥

పొసఁగ నీనాభినిఁ బుట్టినబ్రహ్మాలు
యెసఁగిననీపూర్వ మెటిఁగేరా
వెస నీముఖమున వెడలినవేదము
దెసల నీమహిమ తెలియఁగఁగలదా. ॥తమ॥

నగుచు నీమాయల నడచేజగములు
పొగసి నీమూరితి చూపెడినా
తగ నినుఁ గానఁగ తపించు మునులును
పొగరుల మము నిఁక బోధించేరా. ॥తమ॥

అంతేసివారల కటువలె నుండఁగ
వింతజీవులకు వివేక ౧మెట్లో
యింతట శ్రీవేంకటేశ నీవే మము
చెంతఁజేరి దయసేయఁగదే ॥తమ॥ 885

౧. 'మెటకో' రేకు

శంకరాభరణం

ఎన్నఁడు దెలిసే మెచ్చరికెపుడో
ఇన్నియుఁ గన్న వె యెఱిఁగినెఱఁగ ॥పల్లవి॥

నిన్నటియాఁకలి నేఁడూ నున్నది
కన్నదినంబే కడచనెను
పన్ని నిదుర మాపటికి నున్న దదె
యెన్నఁగ రాతిరి యెందో పోయ. ॥ఎన్నఁ॥

కాయపుసుఖములు గంపల నున్నవి
పాయమే కైవాలి పండెనదె
యీయెడ సంసార మింటనే వున్నది
చేయును నోరును చెనకై నిలిచె ॥ఎన్నఁ॥

విడువనిజన్మములు వెంటనే వచ్చీ
తడవేటిమోక్షము దవ్వాయ
యెడపక శ్రీవేంకటేశ నీమఱఁగు
బడిఁ జొచ్చితి పాఖారము నీది. ॥ఎన్నఁ॥ 336

రేకు 259 ముఖారి

పుణ్యమున నన్నుఁగాచి పురుషార్థివౌదుగాక
గణ్యమా నే నీకు నాకత యెంతవున్నది. ॥పల్లవి॥

వెలయ నిన్నుఁబొగడేవేదము లనంతములు
యెలమి నిన్నుఁ బొగడ నెంతవాఁడను
యిల నిన్నుఁ బూజించేరు ఋషులు కోటానఁగోటి
అలరి నిన్నుఁబూజించేయంతవాఁడనా. ॥పుణ్య॥

శరణు నీకుఁ జొచ్చినజంతువు లనంతములు
వరుస. నే నందులో నెవ్వరిఁ బోలుదు
సొరిది నిన్నుఁ గొలిచేసురలు సేనాసేన
పరగ నేఁగొలిచేటిపని నీకు నెంత ॥ పుణ్య ॥

కాల మెంతైనాఁ గద్దు కర్మములు వేవేలు
ఆలించ నందులో నే నణుమాత్రము
తాలిమి శ్రీవేంకటేశ దయాపగ్నము నీది
పాలించవే నీవు నన్నుఁ బలుకు లేమిటికి. ॥ పుణ్య ॥ 837

లలిత

నాలో నున్నాఁడవు నన్నుఁగావ(క) నీకుఁబోదు
యీలీలఁ బట్టుచీ రెరవిచ్చినవానివలె. ॥ పల్లవి ॥

చుట్టుకొంటిఁ గర్మములు సొరిదిఁ బసిరికాయ
నట్టనడిమిపురువునడకవలె
వటిజాలిఁ దిరిగితి వడిఁ బంచేంద్రియముల
పట్టిననీటిలో జలభ్రమణమువలెను?. ॥ నాలో ॥

ధరలోనఁ బుట్టి పుట్టి తగ వచ్చినందే వచ్చి
వరుస రాట్నపుగుండ్రవలె నైతిని
అరసి నే నంటుకొంటి అంగనలపొందులను
చొరఁబారి వేలుకాడేసూదిరాతివలెను. ॥ నాలో ॥

అంతటను ౧స్వర్గనరకాదిలోకాలు మెట్టితి
బంతిగట్టి నురిపెడిపసురమునె
చెంతల శ్రీవేంకటేశ చేరితి నీవద్ద నేఁడు
వంతుకుఁ గామధేనువుపద్దిదూడవలెను. ॥ నాలో ॥ 838

౧. 'పర్వ' పూ. ము. పా.

సామంతం

జననమరణములు జంతురాసులకు
వెనకముందరను విడువనికోలలు. ॥ పల్లవి ॥

తలఁచినచోటను తగుదేహములై
పొలసిపోయినాఁ బోనీవు
వెలుపల లోపల వెలయ భోగములు
కలలోపలివలెఁ గన్నది తెలివి. ॥ జన ॥

పూఁచినచోటుల పుత్రమిత్రులై
కాఁచి కరఁచినాఁ గరఁగవివి
తూఁచిన నిరుదెస దుఃఖసుఖంబులు
౧వూఁచి విడుచుటే వోపిన తెలివి. ॥ జన ॥

అనాదివాసన లంటినచిగురులు
మనోగుణములై మానవివి
వినోదములు శ్రీవేంకటేశుకని
కనేవుపాయము కందువతెలివి. ॥ జన ॥ 339

ధన్నాసి

అక్కడ నెక్కడివరకము ఆమాటే కల్లా
దిక్కుల ని(నిం?)దె ఇన్నియుఁ దీరుచుకొంటిమయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

తనువిది మలమూత్రంబుల(లు?) దాకొనియుండినపట్టము
దినదినమును౨ వుచ్ఛిష్టపుదిడ్లఁ దూరెటము
జననము నెత్తురు నెమ్ములు సారెకు నూరెడిగుంతలు
మని మని నరకము చొచ్చిన మనుజుల మిదె నేము. ॥ అక్క ॥

---

౧. 'వూఁచి' లోని 'వు'వర్ణస్థానీయ 'వూ' వర్ణమునకు, 'వోపిన' లో అచ్చై వ్యావహారికముగ 'వో' అయిన దానికిని యతి, అచ్_హల్లులకుయతి. ఈవిధమైన యతి వింత. లేక 'ఊఁచుట' అనునర్థముగల 'ఊఁచు' ధాతువాః అర్థము సరిపడదు. ౨. పూర్వముద్రణమున ఈ 'ము' జారిపోయినది.

మదవణలంబుల కాలువ మాపెద్దలగపూర్వంబులు(?)
పొదలినపుత్రులయిసిళ్లపుట్లలు వెట్టెదము
యెదుటనె సంసారంబులు యెడయనికారాగృహములు
మది మది నరకముచవిగొనుమనుజుల మిదె నేము. ॥అక్క॥

పుట్టినదే నగ్నత్వము బూతో బండో యెరఁగము
చిట్టంట్లవాచవులగుజీవుల మ్రింగెదము
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ్వర నీతోఁ గూడఁగ జగములు
మట్టినచోటేమట్టేమనుజుల మిదె నేము. ॥అక్క॥ 340

దేసాళి

తప్పులు వొప్పులు దేహి తనమూలమే
రెప్పలతుద నివిగో రేపులు మాపులును. ॥పల్లవి॥

తనలోనిపాపములే తగిలి యెదిటివారి-
నినుపునేరములై నిందింపించు
మనసులోపుణ్యములే మహిఁ గన్నవారిమీఁద
పొనుఁగనినేరుపులై పొగడింపించును. ॥తప్పు॥

తొల్లిటిమరణములు తోడనేపుట్టినపుడే
యెల్లవారుఁ జూడఁగాను యేడుపించును
వెల్లురేఁగి తాఁజేసే వెనుఁగర్మబంధములే
మెల్లనే వానాఁటికి మేను గొప్పచేసును. ॥తప్పు॥

పాపిఁ దననడకలే స్వర్గనరకములై
జీవులకు మాయగప్పి చిక్కంపించు
శ్రీవేంకటేశ్వరుసేవ చేతిలోని మోక్షమై
కేవలపుప్రపంచము గెలుపించును. ॥తప్పు॥ 341

---

౧. 'పూరంబులు' కావచ్చు.

శ్రీరాగం

నడుమ రెంటికిని నామేను
వడఁబడె ౧యెందలివాఁడనో నేను. ॥పల్లవి॥

కంటిమి జగమిది కన్నులయెదుటను
అంటి యిదియు నిజమనరాదు
వింటిమి స్వర్గము వేరేకలదని
కంటగించి అది గాదనరాదు. ॥నడు॥

కట్టుకొంటి మిదె ఘనసంసారము
గట్టిగ నీఁకఁ దొలఁగఁగరాదు
పట్టుకొంటి మిదె పాపపుణ్యములు
కెట్టఁదెరువుననె దించాలేము. ॥నడు॥

నగితి నొకసెలవి నానాఁటిబదుకు
మొగి నొకచే నిను మొక్కితిని
అగపడె శ్రీవేంకటాధిప నీకృప
నిగుడి గురుచే నినుఁ గనఁగలిగె. ॥నడు॥ 342

రేకు 260 భూపాళం

వెట్టి దెలిసి జగము వెస రోఁకలి చుట్టెను
వొట్టిదేవతలవరా లొగి నెందు కెక్కునో. ॥పల్లవి॥

తగిలి సంపదలచేఁ దనిసినవారు లేరు
అగపడి దైవమానుషాలందును
వొగరుసంసారభార మోపనన్నవారు లేరు
వగవఁగఁ జదువు లెవ్వరికిఁ జెప్పెనో. ॥వెట్టి॥

౧. 'యందలి' రేకు.

జడిసి ౧ ఆయుష్యము చాలునన్న వారు లేరు
పొడమేటిపదునాల్గుభువనాలందు
తడవి తనముదిమి తా రోసేవాఁడు లేఁడు
యెడయనితపముల యెవ్వరిఁ ౨ దెచ్చెనో(?) ॥ వెట్టి ॥

నడుమనే తిరిగాడీ నానాధర్మములు
పడని పాట్ల నేము పడఁగాను
తడవి శ్రీవేంకటేశుదాసులు మమ్ముఁ గాచిరి
బడిబడి నిత్యకర్మఫలము లెన్నటికో. ॥ వెట్టి ॥ 343

రాయగౌళ

ఇంతగాలమాయను యేడనున్నారో వీరు
వింతలై యడవిఁగాసేవెన్నెలాయ బ్రదుకు. ॥ పల్లవి ॥

యేలేవారి దూరితి యెడరువుట్టినవేళ
కాలమును దూరితిని కలఁగేవేళ
తాలిమిలేనివేళ తగుఁగర్మము దూరితి
యేలాగని కాచేవారి నెవ్వరిఁ గానము. ॥ ఇంత ॥

దైవమును దూరితి తమకించినట్టివేళ
కావించి నన్నే దూరితిఁ గాఁగినవేళ
సోవగాఁ గోపపువేళ చుట్టాల దూరితిమి
యీవలఁ దోడైనవారి నెవ్వరిఁ గానము. ॥ ఇంత ॥

పుట్టుగు దూరితిమి పోరానియట్టివేళ
౩ కట్టఁగడ నెందువంకఁ గానమైతిమి
జట్టి శ్రీవేంకటేశుఁడు శరణంటేనే కాచె
యిట్టె యింతటివారు యెవ్వరును లేరు. ॥ ఇంత ॥ 344

---

౧. 'అయిష్యము' వేరు. ౨. 'దేర్చెనో' కావచ్చునేమో? ౩. 'కట్టఁగడ' లో అరసున్న చింత్యము.

నాట

తల మొలా నొక్కసరా తను వొక్కటౌఁగాక
కొలఁది యెరిఁ గతనిఁ గొలువరో మీరు. ॥ పల్లవి ॥

బొడ్డున బ్రహ్మఁగనినపురాణపురుషుఁడే
దొడ్డు గాక, ఆతనితోడివాఁడ(డా?)
వొడ్డిన కైలాసమేలేవుమాపతిఁ గడుపులో
వెడ్డువెట్టి పెంచేవాఁడు వీరితోవాఁడా. ॥ తల ॥

చక్కనికన్నుల సూర్యచంద్రులుగాఁ గలవాఁడు
యెక్కుడుగా, కందరిలో నీడువెట్టేదా
అక్కర యీదేవతల కాపద మాసిపేవాఁడు
వెక్కసమేకాక యెంచ వీరిలోనే వొకఁడా. ॥ తల ॥

అందరు నీతనియందే అఱితే నౌదురుగాక
యెందును శ్రీపతితోడియీడువారా
కందువ శ్రీవేంకటాద్రి ఘనవరము లొసఁగె
దిందుపడ్డలోకులకు ద్రిష్ట మిదే కాదా. ॥ తల ॥ 845

పాడి

ఏమిచెప్పెడినో శాస్త్రరహస్యము యేమిచెప్పెడినో వేదములు
తామసమై బహునాయకమాయను తత్వమెఱుంగఁగఁ దరమేదయ్యా
॥ పల్లవి ॥

కొన్నిజంతువులు రోసినహేయము కొన్నిజంతువుల కమృతము
కొన్నిజంతువులదివములే రాత్రులు కొన్నిజంతువులకు
అన్నియు నిట్లనె వొక్కటొక్కటికి అన్యోన్యవిరుద్ధములు
వన్నినజీవుల కేకసమ్మతము భావించఁగ మరి ఇఁకనేదయ్యా. ॥ ఏమి ॥

కొందరు విడిచినసంసారము మరికొందరికి నది భోగ్యంబు
కొందరివునుకులు వూర్ధ్వలోకములు కొందరివునుకులు పాతాళంబు
అందరు నందరె వారివారిరుచు లవిగా దిది(వి?) యనరాదు
కందువజీవులు విచారించేటికా ర్యాకార్యము లేక నేదయ్యా. ॥ఏమి॥

కొంతభూమి నటు చీకటినిండినఁ గొంతభూమి వెన్నెలగాయు
కొంతట సురలును కొంతట నసురలు కోరికై కొనిరి జగ మెల్లా
ఇంతట శ్రీ వేంకటేశ్వర నీవే యిందరియంతర్యామివి
చింతలు వాయవు యెవ్వరిమనసునఁ జేరి నీకు శరణంటేఁ గాని॥ఏమి 846

సామంతం

అణుమాత్రపుదేహి నంతే నేను
మణిఁగెద లేచెద మందర గానను. ॥ పల్లవి ॥

తగుసంసారపుతరఁగలు నీమాయ
నిగమములయడవి నీమాయ
పగలునిద్రలువుచ్చేభవములు నీమాయ
గగనపునీమాయఁ గడవఁగవశమా. ॥ అణు ॥

బయలువందిలి కర్మబంధములు నీమాయ
నియమపుఁబెనుగాలి నీమాయ
క్రియ నిసుకపాఁతరం గెల్లొత్తు[1] నీమాయ
జయమంది వెడలఁగ జనులకు వశమా. ॥ అణు ॥

కులధనములతోఁ జిగురుఁగండె నీమాయ
నిలువు నివురగాయ (?)నీమాయ
యెలమితో శ్రీవేంకటేశ నీకు శరణని
గెలుచుటగాక యిది గెలువఁగవశమా. ॥ అణు ॥ 847

---

౧. 'కెల్లొత్తు' = పెల్లగిలుటయా?

బౌళి

ఎన్నఁడుఁ దీరవు యీపనులు
పన్నిన నీమాయ బహుళంబాయ ॥ పల్లవి ॥

పెక్కుమతంబుల పెద్దలు నడచిరి
వొక్కసమ్మతై వొడఁబడరు
పెక్కుదేవతలు పేరువాడెదరు
తక్కక ఘనులము తామేయనుచు. । ఎన్నఁ ॥

పలికెటిచదువులు బహుమార్గంబులు
కలసి యేకవాక్యత గాదు
చ(ఛ?)లవాదంబులు జనులును మానరు
పలుతర్కంబులె పచరించేరు. ॥ ఎన్నఁ ॥

శరణాగతులకు శ్రీవేంకటేశ్వర
తిరముగ నీవే తీర్చితివి
పరమవైష్ణవులు పట్టిరి వ్రతము
యిరవుగ నాచార్యు లెరుఁగుదురు ॥ ఎన్నఁ ॥ 348

రేకు 281 బౌళి

ఇంతలోనే యెచ్చరేది ఇంతలో మోసపోయేది
చెంత వలసినట్లఁ ౧ జేసుకొంట(?)దేహికి. ॥ పల్లవి ॥

నిమిషములోనిది నింగిఁ దిరిగాడేది
జమళిలోను వెలికి సరదూఁగేది
సమతైవుంటే నుండు చాలించిపోతేఁ బోవు.
భ్రమవంటిది ప్రాణము పట్టరాదు దేహికి. ॥ ఇంత ॥

౧. చేసుకొంట=తలపోయుట, పశ్చాత్తాపపడుట ఇత్యాదులు కావచ్చు.

నీరుబుగ్గవంటిది నిచ్చకొ తత్తై నది
పోరచి పంచభూతాలపొరుగై నది
తీరతేనే తీరును తీరకుండితే నిలుచు
నారువంటిది మేను నమ్మరాదు దేహికి. ॥ఇంత॥

రేపుమాపులైనది రెండు మొకాలైనది
పైపై శ్రీవేంకటేశుధారమైనది
రూపై దగ్గరియుండు రుచులై యెదుటనుండు
తీపువంటిది కాలము తెగదెందు దేహికి. ॥ఇంత॥ 849

దేవగాంధారి

పాపము పాపము ప్రజలాలా
పైపై నిటువలెఁ బలుకకురో ॥పల్లవి॥

హరియందుఁ బుట్టినజుఁడును శివుఁడును
హరితో సరి వీరను టెట్లూ
హరిఁ గొండలందుఁబుట్టినశిల లివి
సరుసఁ బెట్టితే సరియౌనా. ॥పాప॥

ఇందిరాధిపుని విలఁగలసిరులివి
అంది మరొకరివి అనుటెట్లు
కొందరము యేరు గుడిచి కాలువలఁ
బొంది పొగడితేఁ బొసఁగీనా. ॥పాప॥

శ్రీవేంకటపతిసేవకులకు సరి
అవల మరి కలరనుటెట్లు
కావించిన యల కామధేనువుల—
కేవి యూరఁబసు లీడవునా. ॥పాప॥ 850

గుజ్జరి

చెప్పఁగా నెఱఁగరా చేరి వేదవ్యాసులు
తప్పక చేతులెత్తి దైవ మితఁ డన్నది. ॥పల్లవి॥

యిరవుగా నెఱఁగరా యెల్లదేవతలలో
పోరఁ గృష్ణుఁడు అగ్రపూజ గొన్నది
తిరమై తెలియరా యీదేవుఁపాదపూజ
హరునిశిరసుమీఁద నమరివుండినది. ॥చెప్పఁ॥

యింకా నెఱఁగరా యితని రామమంత్రము
తెంకినుండి హరుఁ డుపదేశించేది
పొంకమిదెఱఁగరా భువిమీఁద శరభము—
మంకుదనమెల్లఁ దీర మానిపివేసినది. ॥చెప్పఁ॥

చూచియు నెఱఁగరా సోరిది శ్రీవేంకటాద్రి—
వేచినవరములెల్లాఁ నియ్యఁగాను
కాచేదెఱఁగరా ఘనుడితఁ డెవ్వరైనా
చేచేత శరణంటేఁ జేకొనేబిరుదు. ॥చెప్పఁ॥ 351

వసంతవరాళి

పెఱుగఁగఁ బెఱుగఁగఁ బెద్దల మైతిమి నేము
కఱకఱలేకాని కడగంటలేదు. ॥పల్లవి॥

సరి నిన్న భుజిఇంచి చాలునన్నయన్నమే
అరిది నేఁడప్పటిని నాస రేఁచీని
ధరలో రాతిరి గూడి తనిసినసతులే
పరగ నప్పటిని విశ్రాంతి రేఁచీని. ॥పెఱు॥

మాయఁ గట్టివిడిచిన మలినపుఁగోకలు
యీయెడ నుదికితేనే యిచ్చ రేఁచీని
కాయముపై మోఁచి పెట్టెఁగట్టివేసినసొమ్ములు
మాయలై ఓనదినము మమత రేఁచీని. ॥ నీవు ॥

నీవుపట్టినచలమో నేముసేసినట్టితప్పో
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ చిక్కితి మిందు
మోవరాని మోపయి ములుగనియ్యదు మమ్ము
చేవసంసారముపైఁ జిమ్మిరేఁచీని. ॥ నీవు ॥ 852

బౌళి

ఇంకానేలా తర్కవాదములు యిన్నియు నిందునే ముగిసెను
యింకానేలా కొందరు మోక్షం బెవ్వరికిని లేదనుమాటా ॥పల్లవి॥

సరయువుపొంతను సకలజీవులకు
సిరుల మోక్షమిచ్చితివని విన్నపుడే
మరలుచు నాయనుమానము వాసెను
ధర నీవొకఁడవే దైవమవని కంటినయ్యా. ॥ ఇంకా ॥

తగిన లంకవొద్దను రాక్షసులకు
తెగనడిచి ముక్తి తెరువు చూపినపుడే
వగలఁ బెక్కుదేవతలవరంబులు
జగతి నీపగకు సరిగావయ్యా. ॥ ఇంకా ॥

యేమనిచెప్పుదు నిట్టినీమహిమ
వేమరుఁ బురాణవిధి విన్నపుడు
శ్రీమంతుఁడవు శ్రీవేంకటేశ్వర
కామింప నీకంటే ఘనము లేదుగదవోయయ్యా. ॥ ఇంకా ॥ 853

సామంతం

అన్నియుఁ జదివితిఁగా ఆహా నేను
మున్నిటిమాటల నోరు మూఁగెడి దేదో. ॥పల్లవి॥

వొద్దనుండే నాజన్మ మోహో మరచితిఁగా
చద్దివంటి మాతల్లిచన్ను మఱచితిఁగా
మద్దుతోఁ బొరలే మలమూత్రము మఱచితిఁగా
యెద్దువంటివాఁడ నేను యెఱఁగేటిదేదో. ॥అన్ని॥

యిప్పటిచవి రేపటి కెంచి తనియలేఁగా
తప్పక కాంతలఁజూచి తలఁపు దనియలేఁగా
ముప్పిరిఁ బెక్కుగాలము ముదిసిఁ దనియలేఁగా
పిప్పివంటివాఁడ నేను పెనఁగేటిదేదో. ॥అన్ని॥

యేడదో యీదేహమొత యె నేమి నెఱఁగఁగా
కూడినమను వెక్కడో గురుతూ నెఱఁగఁగా
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టే నన్నుఁ గాచెఁగా
నీడవంటివాఁడ నేను నేరుపింక నేదో. ॥అన్ని॥ 854

రేకు 262 దేవగాంధారి

వినరో భాగ్యము విష్ణుకథ
వెనుబలమిదివో విష్ణుకథ. ॥పల్లవి॥

ఆదినుండి సంధ్యాదివిధులలో
వేదంబయినది విష్ణుకథ
నాదించీనిదె నారదాదులచే
వీదివీధులనే విష్ణుకథ. ॥విన॥

వదలక వేదవ్యాసులు నుడిగిన—
విదితపావనము విష్ణుకథ
సదనంబై నది సంకీర్తనయై
వెదకినచోటనే విష్ణుకథ. ॥విన॥

గొల్లెతలు చల్ల గొనకొని చిలుకఁగ
వెల్లవిరియాయ విష్ణుకథ
యిల్లిదె శ్రీవేంకటేశ్వరునామము
వెల్లిగొలిపె నీవిష్ణుకథ. ॥విన॥ 855

సాళంగనాట

భవరోగవైద్యుఁడవు పాటించ నీవొకఁడవే
నవనీతచోర నీకు నమో నమో. ॥పల్లవి॥

అతివలనెడిసర్పాలధరాలు గఱచిన
తతి మదనవిషాలు తలకెక్కెను
మితిలేనిరతులఁ దిమ్మురివట్టె దేహాలు
మతిమఱచె నిందుకు మందేదొకో. ॥భవ॥

పొలఁతులనెడిమహాభూతాలు సోఁకిన
తలమొలలు విడి చిత్తలై యున్నారు
అలరుచెనకులచే నంగములు జీరలాయ
మలసి యిందుకు నిఁక మంత్రమేదొకో ॥భవ॥

తరుణులకాఁగిలనేతాపజ్వరాలు వట్టి
కరఁగి మేనెల్ల దిగఁగారఁజొచ్చెను
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నీవే లోకులకు దిక్కు
అరుదుసుఖాననుండే యంత్రమేదొకో. ॥భవ॥ 856

సామంతం

కలిగిననాఁడే చుట్టరికంబులఁ దిరుగు నివి
నలుగడ నివి సతమని మతి నమ్ముట పాపమయా. ॥పల్లవి॥

దేహముతోడనె పెరుగును తీరని యీయింద్రియములు
దేహముతోడనె ముదియును తేటతెల్లమిగను
ఆహా పుట్టిననాఁడును అంతమునొందిననాఁడును
శ్రీహరిమాయలఁ దగులుక జీవునిఁ దడవ వివి. ॥కలి॥

తెలిసున్నపుడే తగులును తియ్యనియీసంసారము
తెలివిఁ బాసినయప్పుడు దిగఁబడుఁ దా నెందో
మలయక నిద్రించునప్పుడు మత్తుఁడై యున్నప్పుడు
చలమరి జీవునితోడుత సమ్మతమే లేదు. ॥కలి॥

కన్నులుదెరచినయప్పుడే కాన్పించును యీలోకము
కన్నులు మూసినయప్పుడె కడగడఁ దా నణగు
అన్నిట శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డాత్మను వెలిఁగెడివేళను
వున్నతిజీవులఁ దగులవు వొదుగుచుఁ దిరుగు నివి ॥కలి॥ 857

దేసాళం

అతఁడే బ్రహ్మణ్యదైవ మాదిమూలమైనవాఁడు
అతని మానుటలెల్లా నవిధిపూర్వకము. ॥పల్లవి॥

యెవ్వనిపేరఁ బిలుతు రిలఁ బుట్టినజీవుల
నవ్వుచు మాసనక్షత్రనామములను
అవ్వల నెవ్వనికేశవాదినామములే
రవ్వగా నాచమనాలు రచియింతురు. ॥అతఁ॥

అచ్చమైదేవుని నారాయణనామమే గతి
చచ్చేటివారికి సన్న్యాసము దరికి
ఇచ్చ నెవ్వరిఁ దలఁచి యిత్తురు పితాళ్లకు
ముచ్చట నెవ్వరినామములనే సంకల్పము ॥అత॥

నారదుఁడుదలఁచేటినామ మెవి మొయ్యెది
గానుడగేటినామకథ యెదరి
తారకమై బ్రహ్మరుద్రతతి కెవ్వరి నామము
యీరీతి శ్రీవేంకటాద్రి నెవ్వఁడిచ్చీ వరము ॥అత॥ 358

దేవగాంధారి

పంటఁ భాగ్యాలు వీరా బహువ్యవసాయులు
అంటిముట్టి యిట్లఁ గాపాడుమరు ఘనులు. ॥పల్లవి॥

పొత్తుల పాపమనేటిపోడు నఱకివేసి
చిత్తమనియెడి చేను చేనుగా దున్ని
మత్తిలి శాంతమనేమంచి వానపదనున
విత్తుమరు హరిభక్తి వివేకులు ॥పంట

కామక్రోధాలనేకలుపు దవ్వివేసి
వేమరువై భాగ్యమనే వెలుఁగు వెట్టి
దోమటి నాచారవిధుల యెరువులు వేసి
వోముచున్నారు ౧జ్ఞానపుఁబై రుద్యోగజనులు. ॥పంట॥

యెందు చూచిన శ్రీవేంకటేశుఁ డున్నాఁడని యెఱి-
అందిన చేసిపంట లనుభవించి
సందడించి తమవంటి శరణాగతులుఁ దాము
గొంది నిముడుకొందురు గురుకృప జనులు. ॥పంట॥ 359

౧. "జ్ఞానపుఁబేరుద్యోగ" రేకు.

శంకరాభరణం

మానుపఁ జేసేమా మాయ లిన్నియు
శ్రీనాథుఁడు మును సేసినవే ॥పల్లవి॥

రాతిరి చీకటి రతిఁ బగలు వెలుఁగు
ఘాతల నెప్పుడు గలదది యే
యీతల జ్ఞానుల కిల నజ్ఞానుల—
జాతివైరములు సహజములే. ॥మాను॥

సురలకు నసురల కనాదినుండియు
అసమున వైరంబది గలదే
౧యెసగి వైష్ణవులకుఁ బ్రాకృతులకు
పొసఁగని వాదము భువిఁ గలదే ॥మాను॥

యిహమునఁ బరమున యీరెంకెలతో
విహితము చెప్పెడి వేదములే
అహిపతి శ్రీవేంకటాధిపుమత మిది
నిహితం బెఱిఁగిన నిశ్చలమే ॥మాను॥ ౯౬౦

రేకు-౨౬౩ సామంతం

ఎక్కడనున్నాఁ బోదు యేతులైనాఁ బోనీదు
వొక్కటి కొక్కటి బంధనము వూహించ నెక్కుడు. ॥పల్లవి॥

బుడిబుడిమాయలఁ బొరలేటిదేహికి
కడవరానిబంధము కాంతలు
యెడపడ కందుకంటే నెక్కుడైనబంధము
కడునాసఁ బొరలించు కనకము. ॥ఎక్క॥

---

౧. 'పొసగి' పూ. ము. పా. యతిభంగము.

బాలులకు వృద్ధులకు పాయపువివేకులకు
తెలిఁచేబంధములు దినచుచులు
మూఁకనున్నాఁ బోనీదు [2]ముంగిటనే వేసేది
వేళగాచినబంధము విద్యాగర్వము. ॥ఎక్క॥

పాయ దేజంతువులైనాఁ బశుపతులకునైనా
బాయటి గీముల [3]కట్టుఁబాటు బంధము
యేయెడ శ్రీవేంకటేశ ఇంక నీదాసులకైతే
చాయై చెప్పినట్టు సేసు సకలబంధములు. ॥ఎక్క॥ 361

[illegible]

దైవమా యేమిసేతు తలఁప నీవే దిక్కు
భావించి చదువఁబోయి పశుబుద్ధినైతి. ॥పల్లవి॥

కననా సంసారము కడలేని భారమౌట
కనినాఁ దొలఁగరాదు కాలురులు
వినవా యీదేహము విరసపు హేయమౌట
వినినా జిగురుఁగండె విడిపించరాదు. ॥దైవ॥

తెలియనా ఇంద్రియాలు దృష్టపువిరోధమౌట
తెలిసినాఁ బోఁగువలెఁ దెంచరాదు
పలుకనా పాపములు పాయబంధములని
పలికినాఁ గొన్నవెట్టి పట్టితోయరాదు ॥దైవ॥

యెఱఁగనా యీలోక మిది మాయమయమని
యెఱిఁగినాఁ బద్దవోఁద మెక్కరాదు
మెఱయ శ్రీవేంకటేశ మేనిలోననేవుండి
మఱియును నన్ను నేల మన్ననసేసితివి. ॥దైవ॥ 362

---

౧. 'నిదు' రేకు. ౨. 'మున్నిటి' పూ. ము. పా. ౩. 'లఁగట్టు' పూ. ము. పా.

పాడి

మించిన తలపోఁతలే మీఁద మిక్కిలి
కొంచెము(మొ?) దొడ్డో సరికోరి ఇందుకందుకు. ॥పల్లవి॥

చేసేటిపుణ్యములకు చెందేటిపాపములకు
యీసుల సరికిసరి ఇఁదుకిందుకు
వాసులఁబుట్టుగులకు వడి మరణాలకును
ఆసల సరికిసరి ంందుకందుకు. ॥మించి॥

దినదినసుఖాలకు ౧ తీదీపుదుఃఖములకు
యెనసి సరికిసరి ఇందుకిందుకు
అనుఁగుఁబున్నమలకు అమాసచీఁకట్లకు
అనయము సఁకిస రందుకందుకు. ॥మించి॥

(శ్రీ) వేంకటేశ ుట్టేజీవులకు నేదిగతి
యేవి చూచిన సరికిస రిందుకిందుకు
వేవేగ నీశరణని వెలసి (బతికితిమి
యేవల్ల లేదు సరి యెంక కం(కెం?)దుకు. ॥మించి॥ ౪౬౪

సాళంగనాట

హరియిచ్చినవరము లటువలెఁ గావుగా
తిరమె వివేకులెలాఁ దెలిసేటి దిదియే. ॥పల్లవి॥

శిరసులు తుంచి తుంచి చిచ్చులోన వేలిచి
వరములు వడసె రావణుఁ౨ డెన్నైనా
నిరతి రామునిచేత నిమిషములోననే
వరములన్నియు నెందో వరతిపాలాయ. ॥హరి॥

---

౧. 'సుఖాలు' పూ. ము. పా. ౨. 'డెంన్నైనా' రేకు.

వీరఘోరతపముల వెలయ బాణాసురుఁడు
  కోరి చేకొన్నవరాలు కోటానఁగోటి
  వూరకే కృష్ణునిచేత నొకయినుమంతలోనే
  తోరమైన వరములు తుత్తునియలాయ. ॥హరి॥

వట్టిజాలిఁ బొరలక వరుస విభీషణుఁడు
  జట్టిగ రఘుపతికి శరణనెను
  నెట్టన నాతనిఁ గాచె నేఁడూ నున్నాఁడదె
  యిట్టె శ్రీవేంకటాద్రి నిచ్చీ వరములు. ॥హరి॥ 864

మాళవి

వీఁడుగదే శేషుఁడు శ్రీవేంకటాద్రిశేషుఁడు
  ౧ పేఁడుక గరుడనితోఁ బెన్నుద్దైనశేషుఁడు ॥పల్లవి॥

౨ వేయివడిగెలతోడ వెలసినశేషుఁడు
  చాయమేనితళుకువజ్రాలశేషుఁడు
  మాయనిశిరసులపై మాణికాలశేషుఁడు
  యేయెడ హరికి నీడై యేఁగేటిశేషుఁడు ॥వీఁడు॥

పట్టపువాహనమైనబంగారుశేషుఁడు
  చుట్టుచుట్టుకొనినమించులశేషుఁడు
  నట్టుకొన్న రెండువేలునాలుకలశేషుఁడు
  నెటన హరిఁబొగడ నేరుపరి శేషుఁడు. ॥వీఁడు॥

కడిసి పనులకెల్లఁ గాచుకున్న శేషుఁడు
  మొదల దేవతలెల్లా మొక్కేశేషుఁడు
  అదె శ్రీవేఁకటపతి కలిమేలుమంగకును
  పదరక యేప్రొద్దూ పాన్పైనశేషుఁడు. ॥వీఁడు॥ 865

---

౧. 'వేఁడుక' పూ. ము. పా. ౨. వేయి+పడిగెలు.

శ్రీరాగం

ఎక్కడి విరతి మాకు నిహమెట్లాఁ దగులు
౧మక్కళించి మక్కళించి మాయకుంటాఁ దగులు. ॥పల్లవి॥

పుట్టినప్పుడే పాపపుణ్యములు దగులు
అట్టె యాదేహమున కన్నమూఁ దగులు
నట్టగా నీరె దూనైతే కన్నమూఁ దగులు
యెట్టుఁ బోరాదు మాయకుంటాఁ దగులు ॥ఎక్క॥

పెక్కి సంసారమైతే పుట్టుకలు దగులు
పెనగఁగఁ బెనగఁగా బిడ్డలూఁ దగులు
అనువై యీలంపటాన కాపలెల్లాఁ దగులు
మన సొక్కటొక్కటై మాయకుంటాఁ దగులు. ॥ఎక్క॥

అరయ శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మలోనే తగులు
శరణన్నవారికి విజ్ఞానము దగులు
గరిమ నిందువల్లనే ఘనమోక్షమూఁ దగులు
మరిగి యప్పుడే సుఖ మాయకుంటాఁ దగులు. ॥ఎక్క॥ 3-6

రేకు 264 శుద్ధవసంతం

కదనుం డేవిజ్ఞానికిఁ గా దిటు వలెను
వొదలిరోఁతలు చూచి వూరకైనా నవ్వును. ॥పల్లవి॥

ఆడిఁ బాముగరచిట్టివాఁడు దినఁబోతే
జాలనివేఁపచేఁదైనాఁ జప్పనై తోఁచు
వీటిగుడై సంసారపువిష మెక్కినవానికి
చూలలై వేయురోఁతలు సుఖములై తోఁచును. ॥కద॥

౧. 'మక్కళించీ మక్కళించీ' వూ. ము. పా.

చెంగట వెట్టివానికి చేసినచేఁతలెల్ల
తొంగలించి వివేకాలై తోఁచినట్లు
మిఁగుచుఁ గర్మపుఁ గాము మేసినసంసారికి
అంగడికర్మమే బ్రహ్మమై తోఁచును. ॥కడ॥

జగమిది యొక్కటే చవులు వేరేవేరే
మొగి నెఱుకపు టపు ముడిచున్నది
పగటు శ్రీవేంకటేశుఁ బట్టి కొలువనివాఁడు
తెగని మాయలలోనఁ దేలాడవలసె. ॥కడ॥ 867

బౌళి

నరహరి నీదయమీఁదట నాచేఁతలు గొన్నా
శరణాగతియును జీవునిస్వతంత్రము రెండా. ॥పల్లవి॥

మొఱయుచు నరకపువాకిలి మూసిరి హరి నీదాసులు
తెఱచిరి వైకుంఠపురము తెరువులవాకిళ్ళు
నులిపిరి పాపము లన్నియు నుగ్గుగ నిటు తూర్పెత్తిరి
వెలవము వెలవము కర్మపువిధు లిఁక మాకేలా. ॥నర॥

పాపిరి నాయజ్ఞానము పరమాత్ముఁడ నీదాసులు
చూపిరి నిను నామతిలో సులభముగా నాకు
రేఁపిరి నీపై భక్తిని రేయిని బగలును నాలో
వోపము వోపము తపములు వూరకె యిఁక నేలా. ॥నర॥

దిద్దిరి నీధర్మమునకు దేవా శ్రీవేంకటేశ్వర
అద్దిరి నీదాసులు [illegible]నందములోన
ఇద్దరినీనాపొందులు [illegible]శ్వర చిటుపలెఁ గూర్చిరి
వొద్దిక నొద్దిక నాకిఁక నుద్యోగములేలా. ॥నర॥ 868

ముఖారి

ఎంత విచారించుకొన్నా నిదియే తత్త్వము హరి
వంతుకు నీకృపగలవాఁడే యెఱుఁగు హరి. ॥ పల్లవి ॥

నిన్ను నమ్మినట్టివాఁడు నిఖిలవంద్యుఁడు హరి
నిన్ను నొల్లనట్టివాఁడు నిరసాధముఁడు హరి
మున్ను దేవతలు నీకు మ్రొక్కి గెలిచిరి హరి
వున్నతి నసురలు నిన్నొల్లక చెడిరి హరి. ॥ ఎంత ॥

యేపున నీపేరిటివాఁ డిన్నిటా ధన్యుఁడు హరి
నీపేరొల్లనివాఁడు నిర్భాగ్యుఁడు హరి
కేపుల నిన్ను నుతించి గెలిచె నారదుఁడు హరి
పైపై నిన్నుఁదిట్టి శిశుపాలుఁడు వీఁగెను హరి. ॥ ఎంత ॥

యిట్టె నీవిచ్చినపర మెన్నఁడుఁ జెడదు హరి
గట్టిగ నీవియ్యనివి కపటములే హరి
అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడ వంతరంగుఁడవు హరి
వుట్టిపడి కానకున్న నొచ్చెము దేహికి హరి. ॥ ఎంత ॥ 869

సామంతం

ఇతనికంటే మరి దైవముఁ గానము యెక్కడ వెదకిన నితఁడే
అతిశయమగు మహిమలతో వెలసెను అన్నిటి కాధారము దానె ॥పల్లవి

మది జలధుల నొకదైవము వెదకిన మత్స్యావతారం బితఁడు
అదివో పాతాళమందు వెదకితే నాదికూర్మ మీవిష్ణుఁడు
పొదిగొని యడవుల వెదకిచూచితే భూవరాహము కంటిమి
చెదరక కొండల గుహాల వెదకితే శ్రీనరసింహం బున్నాఁడు ॥ ఇత ॥

తెలిసి భూనభోంతరమున వెదకిన త్రివిక్రమాకృతి నిలిచినది
బలువీరులలో వెదకి చూచితే పరశురాముఁ డొకఁడై నాఁడు
తలఁపున శివుఁడునుఁ బార్వతి వెదకిన తారకబ్రహ్మము రాఘవుఁడు
కెలఁకుల నావులమందల వెదకిన ౧కృష్ణుఁడు రాముఁడు నై నారు ॥తెల

పొంచి యసురకాంతలలో వెదకిన బుద్ధావతారంబై నాఁడు
మించినకాలము కడపట వెదకిన మీఁదటి కల్క్యవతారము
అంచెల జీవులలోపల వెదకిన నంతర్యామై మెరసెను
యెంచుక ఇహమునఁ బరమున వెదకిన యీతఁడే శ్రీవేంకటవిభుఁడు.
॥తెల॥ 370

లలిత

చాలుఁజాలు నీహరియే మాకును సకలక్రియలకు నాయకుఁడు
నాలుకతుదనే యీతఁ డుండఁగా నలుగడ నెవ్వరి వెదకేము. ॥పల్లవి॥

యేలినవాఁడట లక్ష్మీవిభుఁడట యేమిటనుఁ గొరత మాకిఁకను
నాలోనున్నాఁడు బ్రహ్మతండ్రియట నాకాయుష్యము బాఁతా
పాలజలధిపై దేవునివారము పాఁడి మాకు నిఁక నేమరుదు
ఆలింపఁగ నే మింతటివారము అన్యుల కిఁకఁ జేయి చాఁచేమా. ॥చాలుఁ

భూకాంతాపతికింకరులము యీ భూము లిన్నియును మానొమ్మె
పైకొని చక్రాయుధుఁడే మాదాపు భయము లిన్నిటాఁ బాసితిమి
యీకడ నచ్యుతుమరఁగు చొచ్చితిమి యెన్నటికిని నాశములేదు
యేకొలఁతని ఆఁక నాసపడుచు నే మెవ్వరికి నోళ్లు దెరచెదము. ॥చా

శ్రీవైకుంఠునిదాసులమట యరచేతిది మోక్షము మా కిదివో
పావనగంగాజనకునిబంట్లము పాపములన్నిటఁ బాసితిమి
శ్రీవేంకటపతి వరము లియ్యఁగాఁ జిక్కిన వెలుతులు మా కేవి
యీవైభవములఁ దనిసిన మాకును ఇతరులఁ దగిలెడి దిఁకనేది
॥చాలుఁ॥ 371

---

౧. 'క్రిష్ణుఁడు' రేకు

రేకు 265 లలిత

ధరఁ గడపట నేజంతువుకైనా తనజన్మమే సుఖమై తోఁచు
హరి గలఁడని తా నమ్మివుండఁగా నతఁడిచ్చేసుఖ మొల్లరు. ॥ పల్లవి ॥

మొదలఁ గొందరికి స్వర్గలోకమే మోక్షసుఖంబని తోఁచును
అదె కొందరికి దేవత్వమే బ్రహ్మానందంబై తోఁచును
వుదుటునఁ గొందరికి సంసారమే వున్నతసుఖమై తోఁచును
తుద నామీఁదటిహరిదాస్యసుఖము ధ్రువపట్టంబని కానరు. ॥ ధరఁ ॥

సొరిదిఁ గొందరటు శూన్యతత్వమే సుఖమని మాఁటలనందురు
యిరవెరఁగనివారికి ధనధాన్యము లెక్కుడసుఖమై తోఁచును
నిరతిఁ గొందరికి చిరజీవులౌటే నిత్యసుఖంబని తోఁచును
వరుసల శ్రీపతిపై భారంబిదె వైరాగ్యపుసుఖ మెఱఁగరు. ॥ ధరఁ ॥

యెక్కడ చూచిన మాయలసుఖములు యెన్నైనాఁ గల వెప్పుడును
చొక్కపు శ్రీవేంకటపతితోడుత సుఖియించేటిసుఖ మొల్లరు
యిక్కడ నక్కడ నీతనిదాసులే యేచి సుఖంతురు నిజసుఖము
కిక్కిఁరిసినయజ్ఞానాంధకారులు కిందును మీఁదును నెరఁగరు. ॥ ధరఁ ॥

372

మళహరి

నీకెటు వలసె నటుసేతు నీచిత్తము నాభాగ్యము
యేకడనైనా లక్ష్మీకాంతుఁడ విదియే పో నావిన్నపము ॥ పల్లవి ॥

నాగుణములే యెంచితినా నరకకూపములు చాలవు
ఆగతినే నాకర్మములూ అనుభవించి తీరేనంటే
నీగుణములే యెంచితివా నిఖిలసంపదలు చాలవు
యీగి నన్నుఁ గరుణించి యెపుడు నీవిచ్చేనంటేను. ॥ నీకె ॥

నా పాపములే లెక్కించితినా నదులయిసుకలును జాలవు
యేపున నెంతైనాఁ గలదు అది యెన్నఁడు దీరదు దేవా
చేపట్టి నీవు రక్షించినయాజీవుల నెంచితివా తొల్లి
చూపట్టెడియీయాకసంబుపై చుక్కలకంటె ఘనము ॥నీకె॥

మఱి నాసుద్దులు యోచఁగ నెంచఁగ మంచముకింద నూయి
గుఱి నీకథలివి వినఁబోతే నివే కొండలఁ గోటానఁగోట్లు
నెఱఫుగ శ్రీవేంకటేశ్వర నీకే నే శరణాగతి చొచ్చితిని
తఱి దరిచేర్చఁగఁ గూడువెట్టఁగా దైవము నీకే భారము. ॥నీకె॥ 373

లలిత

అరసి నన్నుఁగాచినాతనికి శరణు
పరము నిహముసేలేపతికిని శరణు. ॥పల్లవి॥

వేదములు దెచ్చినట్టివిభునికి శరణు
ఆదిమూలమంటేవచ్చినతనికి శరణు
యేదెసాఁ దానైయున్నయీతనికి శరణు
శ్రీదేవిమగఁడైన శ్రీపతికి శరణు. ॥అర॥

అందరికిఁ బ్రాణమైనఆతనికి శరణు
ముందు మూఁడుమూర్తులమూర్తికి శరణు
దిందుపడి దేవతలదేవునికి శరణు
అంద మిన్ను నేలనేకమైనతనికి శరణు. ॥అర॥

తానే ౧ చేతన్యమైనదైవానకు శరణు
నానాబ్రహ్మాండాలనాథునికి శరణు
ఆనుక శ్రీవేంకటాద్రియందునుండి వరములు
దీనుల కిందర కిచ్చేదేవునికి శరణు. ॥అర॥ 374

---

౧. 'చైతన్య' కావచ్చు.

సామగుళ కౌశిక

౧ఇది నమ్మ లేఁడు పుణ్యాలేమేమో చేసీ దేహి
పొదలి యిందువంకనే పొడవెక్కలేఁడా. ॥ పల్లవి ॥

మంచిమందుగొన్నవాఁడు మహామహారోగముల
అంచెలఁ బాసి సుఖియయ్యీనటా
అంచితపుహరినామమనేమందుగొన్నవాఁడు
పొంచి పాపరోగములఁ బోఁదోలలేఁడా. ॥ ఇది ॥

జోడుదొడిగినవాఁడు చొక్కపు టలుగులకు
వోడక రణజయము నొందీనటా
వాడక హరిదాస్యపువజ్రపంజరపువాఁడు
వీడ జన్మపుటమ్ములు విదలించలేఁడా. ॥ ఇది ॥

పైపైగుఁగాణాచిగలవాఁడు దరిద్రముఁ బాసి
పైపై సంపదలతో బ్రదికీనటా
చాపై శ్రీవేంకటేశుపాదములందుఁ గాణాచి
యేపొద్దూఁ గలుగువాఁడు యెక్కువగాలేఁడా. ॥ ఇది ॥ 875

గుండక్రియ

ఎక్కడిపుద్యోగాలు నేడ కెక్కు జీవునికి
నిక్కిచూచి హరి గరుణించినదాఁకాను. ॥ పల్లవి ॥

తపసినవారు లేరు తగనింద్రియభోగాలు
పెనఁగఁ బెనఁగఁ బైపైఁ బెరుగుఁగాని
మనసులోనికి రాదు మాటలలోని విరతి
తునిగినట్లనుండు దొరకుదాఁకాను. ॥ ఎక్క ॥

౧. ఈపాటలో రెండు, నాలుగు పాదముల కడదీర్ఘము రేకులోనిది. పూ. ము. పా. లో టాలంతా టలుగా ముద్రితము.

ఁడిచిన వారు లేరు విషయాల సంపదల
వుడుగక కొరఁగొర నొవఁగుఁగాక
పుడమి నన్నిట్టుండదు పుస్తకాలలో చదువు
నడుమంత్ర మలమండు చానిన దాఁకాను. ॥ ఎక్క ॥

తెలసిన వారు లేరు దేవుని నాతుమలోన
పలులంపటాలఁ బడి భ్రమసుఁగాని
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డేమిటా మెచ్చుఁ తన్నుఁ
దలఁచి భక్తితోడ దగ్గఱ దాఁకను. ॥ ఎక్క ॥ 876

రేకు 266 [illegible]

సకలశాంతికంము సర్వేశ నీపై భక్తి
ప్రకటమై మాకు నబ్బె బదికించు నిదె యె. ॥ పల్లవి ॥

మనసులో పాపబుద్ధి మరి యెంపదలఁచినా
నినుఁ దలఁచినంతనే నీరౌను
కనుఁగొన్న పాపములు కడలేనివైనాను
మనుఁడ నిన్నుఁ జూచితే కడకుఁ దొలఁగును. ॥ సక ॥

చేతనంటి పాతకాలు సేసగా నేఁ జేసినాను
ఆతల నీకు మొక్కితే నన్నియుఁ బాయు
ఘాతలఁ జెవుల వినఁగా నంటిన పాపము
నీతితో నీకథవించే నిమిషానఁ బాయును. ॥ సక ॥

కాంగ మునఁ జేసేటికర్మపుఁబాపములెల్ల
కాయము నీముద్రలచే గక్కన వీడు
యేయెడ శ్రీవేంకటేశ యేనే నంతటనైనా
ఆయమైన నీశరణాగతిచే నణఁగు. ॥ సక ॥ 877

లలిత

రెప్ప మూయఁగదె రేపును మాపును
యెప్పుడే తోఁచీ యిదివో కీలు ॥పల్లవి॥

మనసున నున్నవి మాయలన్నియును
మనసు మరచితే మాయలు మరచును
పనివడి మనసునుఁ బారఁగవిడిచిన
కనుఁగొన మాయలు కడలే వివిగో. ॥రెప్ప॥

దేహమునున్నది తెగనిలంపటము
దేహ మఱఁచితేఁ దెగును లంపటము
వూహల దేహమే వోపుఁగఁదొడఁగిన
మోహపుమాయలు మోపులకోలఁది ॥రెప్ప॥

ఆతుమ నున్నాఁడు అంతరాత్ముఁడు
ఆతుమమరచిన నాతఁడు మరచును
యీతఁడె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచిన
చేచేతనే సుఖములు సేనాసేన. ॥రెప్ప॥ 378

మాళవి

అన్నియు నాయందే కంటి నన్నిటివాఁడా నేనే
మున్నే నాభావముతో ముడిచివేసినది. ॥పల్లవి॥

చెలఁగి సంసారమే చింతించి సంసారినైతి
ములిగి ముక్తిదలఁచి ముక్తుఁడనైతి
పలునుతాలు దలఁచి పాషండబుద్ధినైతి
చెలఁగి శ్రీపతిఁ దలఁచి వైష్ణవుఁడనైతి. ॥అన్ని॥

పొసఁగఁ బుణ్యముసేసి పుణ్యాత్ముఁడనైతి
పసలఁ బాపముచేసి పాపకర్ముఁడనైతి
వెసఁ బ్రహ్మచారినైతి వెరసి యాచారమున
ముసిపి మఱొక చారమున సన్యాసినైతి. ॥ అన్ని ॥

వాగి నొడ్డెభాషలాడి వొడ్డెవాఁడనైతిని
తెగి తెలుఁగాడ నేర్చి తెలుఁగువాడ నైతి
అగడై శ్రీవేంకటేశ అన్నియు విడిచి నేను
తగు నీదాసుఁడనై దాసరి నే నైతి ॥ అన్ని ॥ 379

సాళంగనాట

ఇహ పరములు ౧గొన నీదేవుఁడే
సహజ మిన్నిటాను సర్వేశుఁడే. ॥ పల్లవి ॥

తలఁచి చూచినాను తనలోనే మఱచిన(నా?)
తలఁపులఁగొనవాఁడు దైవ మొకఁడే
పలికిచూచినాను పలుకక మానినాను
పలుకులఁగొనవాఁడు పరమాత్ముఁడే. ॥ ఇహ ॥

కనుఁగొని చూచినాను కనురెప్ప మూసినాను
కనుచూపుకొనవాఁడు కమలాక్షుఁడే
విని యాలకించినాను వినకట్టె మానినాను
వినుకులఁగొనవెల్లా విష్ణుఁ డొక్కఁడే ॥ ఇహ ॥

మేలుకొనివుండినాను మించి నిద్దిరించినాను
కాలముకొనలవాఁడు ఘనుఁడీహరే
యీలాగు శ్రీవేంకటేశుఁ డెదలోన నున్నవాఁడు
కీలు పచారించితే ౨శ్రిష్ణుఁ డితఁడే. ॥ ఇహ ॥ 380

---

౧. 'గొనా' పూ. ము. పా., రేకు. ఆదీర్ఘము సంగీత పరమైనదనుకొందు.
౨. 'క్రిష్ణ' రేకు.

ధన్నాసి

నేనేమి జాలి నీకు నిరుణము వావలేను
నానావిధముల నీవే నన్నుఁ గాయవుగా. ॥పల్లవి॥

మతిలో చీఁకటి మాన్ప మాణిక్యదీపమవై
సతమై నాలికె పైకి చవిదేనెవైయు
కతలై నన్నుఁ జొక్కించఁ గర్ణామృతమవును
గతియైతివిగా నాకుఁ గరుణాకరము నా. ॥నేనే॥

చేరి నాకన్నులెదుట శృంగారరసమవై
ఆరసి రక్షించఁ బిలుగార్ణిగమవై
సారపుటిహాపరాలపరసౌఖ్యమవై
యీరీతిఁ బొదిలితిగా నా కిందిరారమణా. ॥నేనే॥

తనువిచ్చి జీవునికిఁ దల్లి వితండ్రివినై
ధనమవై రచాతవు దైవమువునై
అనఁగు శ్రీవేంకటేశ అంత రాత్మవు నీవై
నను మన్నించితివిగా నారాయణా ॥నేనే॥ 381

శంకరాభరణం

ముగియదు కాలము ముందర కింకాఁ
దెగనిప్రవాహము దినదిన మిదిగో ॥పల్లవి॥

పొంకపుహరిచేఁ బొడమినజగమిది
యింకాఁ బొడమీ నివి గొన్ని
కంకిగఁ బెరువులు కాల్వలు నంటా
అంకెల నిర్మితమయ్యీ నివిగో. ॥ముగి॥

---

౧. ఇక్కడ, 'నా' పూ. ము.పా. లో ఎక్కువ. రేకులో లేదు.

దేహము భోగించి దించినవిషయము-
లీహల మీఁదెత్తె నివి గొన్ని
ఆహారములై అన్యస్త్రీలై
వూహలనే నోరూరించీ నిదిగో ॥ముగి॥

మనసునఁ దలఁచిన మాయలు కమ్మర-
నినుమడించె మతి నివి గొన్ని
తనుఁగొని శ్రీవేంకటపతిదాసులు
పెనఁగి పెంచఁగాఁ బెరిగీ నిదిగో. ॥ముగి॥ 382

రేకు 267 లలిత

పెద్దలెరు వుండఁగాను పెడగంతలు దీసుక
పొద్దువోక యడవులఁ బుంగుడయ్యేరు. ॥పల్లవి॥

తొల్లిటిపెద్ద లెంచిరి దొడ్డవాఁడు హరియంటా
అల్లదె భారతరామాయణభాగవతములు
ఇల్లిదె నేఁటిపెద్దలు యెవ్వరో దైవములంటా
వెల్లవిరిగా నింకా వెదకేరు. ॥పెద్ద॥

దేవలోకమువారు దేవుఁడు శ్రీపతియని
భావించి మొరవెట్టి బ్రదికిరి
యీవల నిప్పటివారు ఇందరికి మొరవెట్టి
కావిరి నెవ్వరివారుగాక వున్నారు. ॥పెద్ద॥

నానాభూములవారు నమ్మి శ్రీవేంకటపతిఁ
గానవచ్చి యేఁటనేఁట ఘనులయ్యేరు
యీనిజ మిక్కడివారు యిన్నియుఁ దెలిసుండియు
మానక చలాలఁబోయి మాయలఁ బొందేరు. ॥పెద్ద॥ 383

లలిత

నా కేల విచారము నా కేల యాచారము
సాకిరైనవాఁడ నింతే సర్వేశుఁడే దిక్కు. ॥పల్లవి॥

ప్రపంచమధీనము పొలువడ్డ దేహమిది
ప్రపంచముతోడిపాటు పరగీని
యెప్పుడూ నీయాతుమ యీశ్వరాధీనము
అపు డాతఁ డెట్టువిచె నట్టై అయ్యీని ॥నా కే॥

కర్మాన కధీనము కలిములు లేములు
కర్మమెట్టు గల్పించెఁ గలిగీని
అర్మిలి నాయాచార్యునధీనము మోక్షము
ధర్మ మతనికృపను తానే వచ్చీని. ॥నా కే॥

చిత్తమున కధీనము చిల్లరయింద్రియములు
చిత్తము చిక్కినప్పుడు చిక్కీనవి
హత్తి శ్రీవేంకటేశుదాస్యమధీనము జన్మము
వొత్తుల నందుకు నద పూఁచినట్టయ్యీని. ॥నా కే॥ 384

మాళవి

ఏఁటి పరిణామము మమ్మేల యడిగేరయ్య
గాఁటపుహరి యొక్కఁడే గతి మాకిఁకనయ్య. ॥పల్లవి॥

మరుగుచు శ్రీహరిమాయలోఁ జిక్కినయట్టు
గరిమలఁ గులకాంత గాఁగిటఁ జిక్కితిమయ్య
తిరముగఁ గాలములు దిగమింగినయట్టు
సొరిది చవులు మింగుచున్నారమయ్య. ॥ఏఁటి॥

జననిగర్భములోన చక్కఁగా మునిఁగినట్టు
మునుకొని సిద్ధుఁడై పై సిఁగి పుట్టినారమయ్యా
చనవునఁ గర్మమనేజలధిలో మున్గినట్టు
ధనధాన్యాలనడుమఁ దిగలి పుట్టినారమయ్యా. || ఏఁటి ||

పేదవాఁడు నిధిగని పెక్కుల బతికినట్టు
గాదిలి శ్రీవేంకటేశుఁగని చెలఁగితిమయ్యా
యీదెస ౧ మొక్కేదైవ మెదురుగా వచ్చినట్టు
ఆ దేవుఁడే మాకు నంతరాత్ముఁ డాయనయ్యా. || ఏఁటి || 885

బౌళి

సాసముఖా ౨సదె సాసముఖా
ఆసలపరివారము అవధారు దేవా. || పల్లవి ||

మత్తిలి జీవుఁడనేటిమహిమగలుగురాజు
చిత్తమనియెడపెద్దసింహాసనం బెక్కి
ఒత్తితోఁ బంచేంద్రియపుపరివారము గొలువ
చిత్తజుపారుపత్యము సేసీనిదివో || సాస ||

కడుమదించినహంకారమనేయేనుగపై
యెడనెడ నెక్కి తోలీని దె జీవుఁడనురాజు
బడిబడిఁ గర్మములబోజులు దీర్చరో
వెడమాయపట్టణపువీధుల నేఁగీని. || సాస ||

మించినసంసారమనేమేడలో నేకాంతమున
పొంచి జీవుఁడనేరాజు భోగము భోగించఁగా
అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁడనేదేవుఁడు వచ్చి
మంచితనమునఁ దానె మన్నించె నదివో. || సాస || 886

౧. "యీదెస మొక్కె దైవ మెదురుగా" పూ. ము. పా. యతిభంగము.
౨. 'సదె' పూ. ము. పా. ఈపాట విచారణ చూ. ప్రథమసంపుటముపీఠిక (1980)

ముఖారి

నీకు నీసహజమిది నాకు నాసహజమిది
యేకడా నీవే నిరుహేతుకబంధుఁడవు ॥పల్లవి॥

నే నిన్నుఁ దలఁచినా నెట్టె నిన్ను మఱచినా
పూని నాయంతరాత్మవై వుండకపోవు
పూని నిన్నుఁ బూజించినాఁ బూజించకుండినాను
కానిలే యీశ్వరుఁడవు గాకమానవు. ॥నీకు॥

యిట్టె నే నడిగినా నేమీ నడుగకుండినా
జట్టిగా నీవు రక్షించకమానవు
తొట్టి నిన్ను దగ్గరినా దూరమున నుండినాను
పుట్టించి నీగర్భములోఁ బొదలించకుండవు. ॥నీకు॥

కాంక్షించి నీకు మొక్కినాఁ బరాకై మానినా—
నేవి చూచినా నీవై యిుఁకఁ బాయవు
శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవే చింతాయకుఁడవు
కావించేటినావుద్యోగము లేమి కాఁతి. ॥నీకు॥ ౬౦7

రామక్రియ

కాంతలమానమనేటికరవట్టాలకు దిగి
మంతనాన జీవుఁడనే మంచిమరకాఁడు. ॥పల్లవి॥

అరిది సంసారమనేయంబుధిలోనఁ దిరిగి
పురుగతి దేహపుటోడమీఁద
సరిఁ బాపపుణ్యములసరకులు నించుకొని
దరి చేరె జీవుఁడనేటి మగకాఁడు. ॥కాంత॥

కడలేనినిట్టూర్పుగాలి విసరఁగాను
ఇడియుఁ గోరికలనేచాపలెత్తి
అడిబరవుగ మాయ అందునిండా నించుకొని
యెడతాఁకె జీవుఁడనేయీమరకాఁడు ॥ కాంత ॥

అలర శ్రీవేంకటేశుఁడని యేటిమాలిమి
నలుదిక్కులకు నోడ నడపఁగాను
మలిగె ధర్మార్థకామమోక్షధనము గడించి
పలుమాఱు జీవుఁడనేబలుమరకాఁడు. ॥ కాంత ॥ 388

రేకు 268 లలిత

చంకగుదియ యిదే శరణార్తి నే నిదే
తెంకి నాభావము దేవుఁడే యెరుఁగు. ॥ పల్లవి ॥

కోరెడిచిత్తము కోరక మానదు
వైరాగ్యము నే వదలను
యీరితి దినములు యిట్లనే కడచీ
తేరినపను లేక దేవుఁడే యెరుఁగు ॥ చంక ॥

తగుసంసారము తనువునఁ బెనఁగీ
వెగటై మోక్షము వెదకేను
పగటున రెంటాఁ బరగినజీవుఁడు
తెగువలుఁ దగులమి దేవుఁడే యెరుఁగు. ॥ చంక ॥

పంచేంద్రియములు పాఱీ నిక్కడ
పెంచఁ బెద్దనై పెరిగేను
అంచెల శ్రీవేంకటాధిపుఁ గొలిచితి
దించనియీమాయ దేవుఁడే యెరుఁగు. ॥ చంక ॥ 389

లలిత

ఆడుతాఁ బాడుతా నీతో నట్టె ముద్దుగునుసుతా
వోడక నీదండ చేరి వున్నారమయ్యా. ॥పల్లవి॥

తనఁ దల్లిదండ్రి మోము తప్పక చూచి శిశువులు
యే సుఖదుఃఖములుఁ దా మెరఁగనట్టు
వాసుల శ్రీపతి మిమ్ము వదలి నాత్మఁ దలఁచక
యీసుల పుణ్యపాపము లెఱఁగమయ్యా. ॥ఆడు॥

యేలినవారు వెట్టఁగా నేపునఁ దొత్తులు బంట్లు
అలకించి పరులఁగబోయడుగనట్టు
తాలిమి శ్రీపతి మీరు తగ నమ్ము రక్షించఁగా
యేలని యేవిధ్యముఁ గోర నెరఁగమయ్యా. ॥ఆడు॥

చేతఁ జిక్కి నిధానము చేరి యింటఁగలవాఁడు
యేతులఁ గలిమిలేము లెరఁగనట్టు
ఆతుమలో శ్రీవేంకటాధిప నీ వుండఁగాను
యీతల నే వెలుతులు నెరఁగమయ్యా. ॥ఆడు॥ 890

బౌళి

కావు రే వోప్రాణి కావు రె వోమనసా
వోపనవ వెందుకైనా నొడఁబడేవు. ॥పల్లవి॥

మురికి దేహమొకటి మోచుక నీ వప్పటిని
మురికిదేహనతుల మోవఁగోరే వప్పటిని
కరకుహేయము గొంత కడుపున నించుకొని
తిరిగి హేయమే కాను(?) తినఁబోయే వప్పటి. ॥కావు॥

---

౧. పోయి+అడుగనట్టు. ౨. 'హేయమే కాను'=హేయమేయగుటకు. మరల తిన్న అన్నముకూడ హేయమగుట సహజముకదా.

పసిఁడి కమ్మఁడువోయి పరులఁగొలిచి మరిఁ
బసిఁడి సొమ్ముఁటూఁ బైఁబెట్టఁ గోరేవు
పిసరుఁ బాపపుణ్యాలఁ బెడఁగేలు గట్టించుక
విసువక అవియే కావించ బోయే వప్పటి. ॥ బాపు ॥

పంచభూతములచేతఁ బట్టువడి కమ్మ గాను
ఎంచభూతాల దేహుల బంధులంటూఁ దగిలేవు
అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁ డాతుమ నున్నవాఁడు
యెంచక తెలిసియు నున్నట్టె మరచే వప్పటి. ॥ బాపు ॥ 391

భూపాళం

నారాయణ నే నన్యసంత్రుఁడను నాకా పనిగా దేవియును
ధారుణిలోపలఁ బుట్టించితివి తరువాతిపనులు నీకే సెలవు. ॥ పల్లవి ॥

శ్రీపతి నీకే సమర్పితంబై శేషంబై నది యాతుమ దొల్లే
యేపున విషయములందులోఁ దగిలి యేమంటిన నీకే సెలవు
చూపరఁ బసుగము తొగలు నోయినను సొమ్ముగలుగువాఁడే పరవంజుక
పైపైఁ దానే వెదకి తెచ్చి కాపాడఁగ నతనికి భారనుగాన. ॥ నారా ॥

యీడులేక శ్రీహరి నీవుండెడియీ దేహపునీవరికరమూఁ
బాడిగఁ బంచేంద్రియములు పట్టుక బడి దివ్వెడి నీకే సెలవు
వోడక యధికులు తమ దాసులు మరివొకరిపంపు లటు సేయఁగను
చూడరు తమబలములనే విడిపించుక తామే రక్షింతురు గాని. ॥ నారా ॥

శ్రీవేంకటపతి నీవే నన్నిటు సృష్టించినజీవుఁడ నింతే
కావిరి విజ్ఞానము నన్నిటువలెఁ గప్పిన నది నీకే సెలవు
ధావతిఁ దలిదండ్రులు తమబిడ్డలతనువుల బంకము లంటినను
యేవిధముల నిర్వాహింతురటు ఇన్నిట నీవే గతి నాకు. ॥ నారా ॥ 392

ధన్నాసి

అందితినిఁ బొందితి నీయందు నఖిలభోగములు
కందర్పజనక నాకుఁ గలిగితి విన్నిటా. ॥పల్లవి॥

ఘనకుండలములు నీకథలు నాచెవులకు
ననుపైనరుచులు నీనామములు నాలుకకు
అనువై నీకు మొక్కఁగ నంటిననొసలిమన్ను
పనివడి నాకు పట్టబద్ద(ంధ?)ము. ॥అంది॥

మంచినిర్మాల్యపుదండ మంగళసూత్రము నాకు
కాంచనపురాసి నీచక్రనిరూపు నామతికి
పంచామృతములు నీపాదతీర్థము మేనికి
పంచినముద్ర లదే వజ్రాంగిజోడు. ॥అంది॥

సకలబంధులు నీదాసానుదాసులే నాకు
అకలంక జన్మఫల మన్నిటా నీకృప నాకు
ప్రకటపుశ్రీవేంకటపతివి నాయాతుమలో
మొకరవై యుండి నన్ను మోహించఁ జేసితివి. ॥అంది॥ 393

భూపాళం

పాపముఁ బుణ్యముఁ బరకట నున్నది
చేపట్టుము నీచేతి దీప్రాణి ॥పల్లవి॥

నాలుకకొనలనె నానుచు నున్నది
గాలపునిజమునుఁ గల్లయును
వాలుచును తానువలెనున్న దిదే
తాలిమి ధర్మాధర్మములు. ॥పాప॥

చేతులకోనలను చేతైయున్నది
జాతిగ నరకము స్వర్గమును
ఆతల వేదోక్తమైనకర్మములు
దాతనె పిడికిటఁ దగిలెను ౧ వెదకు(?) ॥పాప॥

మనసుకొట్టఁగొన మాయయు నున్నది
వెనక శ్రీవేంకటవిభుఁడు నదే
తనరినయాతనిదాస్యము నున్నది
పని చేకొందువు వెదకవో నీవు. ॥పాప॥ 394

రేకు 269 లలిత

తప్ప దీయర్థమొకటి దాఁచినధనముసుండీ
విప్పరాదు చెప్పరాదు వేదమందు నున్నది. ॥పల్లవి॥

హరిభక్తిగలిగినయతనికి మోక్షము
పొరుగుననున్నట్టు పొసఁగినది
దరిశనభక్తిచేఁ దనరినవారికి
యిరవైనమోక్షము యెదిటిది. ॥తప్ప॥

మక్కువభాగవతాభిమానముగలవారి—
కక్కరలేనిమోక్ష మరచేతిది
నిక్కి యాచార్యాభిమాననిరతులైనవారికి
తక్కక మోక్ష మింటాఁ దనలోనిది. ॥తప్ప॥

యెంత విచారించుకొన్నా నేమేమి చదివినా-
నెంతవారికైనా మోక్ష మిందులోనిది
వింతగా శ్రీవేంకటవిభునిసంకీర్తన-
వంతులకు మోక్షము వదనములోనిది. ॥తప్ప॥ 395

౧. 'వెద' 'వ్యథ' శబ్దభవము గదా.

మలహరి

ఎవ్వరి దూరఁగఁ జోటు లేదు మరి యేమనఁ గల దిదివో తగవు
యివ్వల నందరి బడిబడిఁ దిరిగే యీకర్మముదే నేరమి. ॥పల్లవి॥

నీదాసులకును నేరమి లేదు నీవే గతియని వుండఁగను
ఆదినుండి నీకును నేరమి లేదఖిలానకుఁ గర్తవుగాన
పాదుపడక నడుమనుఁ దిరిగాడెడిప్రపంచముదే నేరమి
యేదెస నొకచో నిజమేరుపడక యిటువలెఁ దిరిగాడెడిఁగాన. ॥ఎవ్వ॥

పాపము లేదిదె యజ్ఞానులకును భావమెరంగనిపశువులుగాన
మోపై సుజ్ఞానులకునుఁ బాపము మోవదు నినుఁ గొలిచిరిగాన
చాపలముగ నమ్మించి చెరుచు పలుచదువులదే యీపాతకము
పైపై నొకయర్థ మేరుపరచక భ్రమయఁగ వాదము వెట్టెడిఁగాన. ॥ఎ॥

యీలోకులకును అధర్మము లే దిన్నియు నీచేఁతలేకాన
మూలనున్నముక్తులకు నధర్మము మొదల లేదు నీకృపగనక
కాలము గడపుచు నీవు రచించినకపటపుమాయదే అధర్మము
ఆలరి శ్రీవేంకటేశ్వర య(యె?)క్కడనడ్డము తానే వచ్చిఁగాన ॥ఎ॥396

బౌళి

ఇదె చిక్కితి వీఁక నేఁదు వో యెదవు
వుదిర తొలఁగరా దోవహో నీవు. ॥పల్లవి॥

జీవులలోపలఁ జెలఁగేటిమూర్తివి
దేవతలకు పరదేవుఁడవు
కైవల్యమునకుఁ గలుగుబ్రహ్మమవు
ఆవలిపరమున కర్తమవు ॥ఇదె॥

ఘనకర్మములకుఁ గలిగినఫలమవు
మనసులోనికి మాయవు
చనియనిచదువుకు దాఁచినధనమవు
మునుప జగములకు మూలమవు. ॥ఇదె॥

వలసినవారికి వర్ణించురూపవు
సులభులకు సంసార సుఖమవు
అలరినదాసులమగుమాకైతె
కలిగిన శ్రీవేంకటపతివి ॥ఇదె॥ 897

భూపాళం

తెలిసియుఁ దెలియను తెగ దీఁచి క్కేమిటాను
కలకాల మిందుననే గరివడె బ్రదుకు. ॥పల్లవి॥

దేహముపై రోఁత తెలుసుకొనేటివేళ
ఆహా యిదే హేయమై తోఁచును
మోహించి విషయాల మునిఁగినవేళ నిదె
యీహల వింతటిలోనే ఇతవులై వుండును. ॥తెలి॥

చదివి నేఁ బురాణాలు సారెకు వినేటివేళ
అదివో విరతి ఘనమై వుండును
కదిసి సంసారసుఖకాంతలఁ బొందేటివేళ
మది నన్నియు మరచి మదమెక్కివుండును. ॥తెలి॥

యెక్కుడది వివేక మెవ్వరు గెలిచినారు
చక్కఁ బొడవెక్కించు చరిఁ దోసును
దిక్కు నీవే శ్రీవేంకటదేవుఁడ నీశరణంటే
యెక్కుగ బ్రవిపింపఁదోవ యిదియే కలది. ॥తెలి॥ 898

దేసాళి

అల్లనాఁడే యిదెరఁగమైతిమిగాని
యిల్లిదె దేవునికృప యీడ నున్నదిసుండీ. ॥పల్లవి॥

చేరువవో మోక్షము శ్రీహరిభక్తికిని
ధారుణిఁ గర్మమునకే దవ్వగాని
యీరీతి నింద్రియముల నించుకంతె దాఁటిన
దూరముగాదు జ్ఞానపుతోవ వున్నదిసుండీ. ॥అల్ల॥

ధరఁ జేరిది వైకుంఠ మఁటనిదాస్యమునకు
పరధర్మముల కిగవడదుగాని
అరుదైనయాసలజయము వోడిచితేనే
అరసి యాకంతగుండా నందవచ్చుఁజుండీ. ॥అల్ల॥

తలఁపులో దక్కె ముక్తి తగు శరణాగతికి
కిలుగుఁబుణ్యములకుఁ జిక్కదుగాని
తెలిసి శ్రీవేంకటేశుతిరుమంత్రము నాలికెఁ
బలికినాడనె దివ్యపద మబ్బుఁ జుండీ. ॥అల్ల॥ 399

సామంతం

మూఁడుమూర్తులనైన ముంచుకొను నీవలపు
వేఁడివిరహములోనె వేఁచు నీవలపు. ॥పల్లవి॥

పాపమెరఁగదు వలపు భయమెరంగదు వలపు
రూపెరఁగదు మతికి రుచిసేయు వలపు
పూనివయసున పండు వోడమిఁచు నీవలపు
తీపులకుఁ గడుదీపు దినదినము వలపు. ॥మూఁడు॥

సిగ్గెరంగదు వలపు శిరసు కెక్కును వలపు
వొగ్గించు నన్నిటికి వొడిగట్టు వలపు
బగ్గనను నటు గుండె పగిలించు నీవలపు
అగ్గలపుజాణలకు నాయ మీవలపు. ॥మూఁడు॥

తెగువ దెచ్చును వలపు తేలించు నీవలపు
యిగిరించి కలిమిలే మెఱఁగ దీవలపు
వగల శ్రీవేంకటేశ్వరుమాయ లీవలపు
౧తగులువిరికాని(?)వలెఁ దగిలించు వలపు. ॥మూఁడు॥ 400

రేకు 270 దేసాళం

ఎదురులేక చరింతు రెట్లైనా శ్రీవైష్ణవులు
మదించినేనుగులకు మట్టు మేర వున్నదా. ॥పల్లవి॥

భాగీరథిలోనఁ బాపమున్నదా పుణ్య—
భోగపువేదములలో బొంకు లున్నవా
సాగరపుటమృతపుచవిలోఁ జేఁదున్నదా
ఆగతి హరిదాసుల కపగాధ మున్నదా. ॥ఎదు॥

ఆకసములోన ౨నెరుసందునున్నదా భూమిఁ
జేకొని రవియెదుటఁ జీఁకటున్నదా
యీకడఁ గామధేనువు కియ్యరాని వున్నవా
కైకొన్నప్రపన్నులను గరిసించ నున్నదా. ॥ఎదు॥

హరినామమంత్రములో నోఁగాము లున్నవా
గురుకృప గలిగియుఁ గొరతున్నదా
సగవిశ్రీవేంకటేశు శరణన్నవారికి
విరసంబు లందులో వెదకఁగఁ గలదా. ॥ఎదు॥ 401

---

౧. తగులువిరికాఁడు=సంబంధము కలిగించు మన్మదుడా?
౨. నెరుసు+అందున్+ఉన్నదా=నెరసందునున్నదా.

రామక్రియ

వీఁడివో లక్ష్మీపతి వీఁడివో సర్వేశుఁడు
వీఁడివో కోనేటిదండవిహారించేదేవుఁడు. ॥పల్లవి॥

కొండ గొడుగుగ నెత్తి గోవులఁ ౧గాచె నాఁడు
కొండవంటిదానవునిఁ గోరి చించెను
కొండ శ్రీవేంకట మెక్కి కొలు వున్నాఁ డప్పటిని
కొండవంటి దేవుఁ డిదే కోనేటికఱుతను. ॥వీఁడి॥

మాఁకులమద్దులు దొబ్బి మరి కల్పభూజమనే-
మాఁకు వెరికి తెచ్చెను మహిమీఁదికి
మాఁకుమీఁద నెక్కి గొల్లమగువలచీర లిచ్చి
మాఁకులకోనేటిదండ మరిగినాఁ డిదివో. ॥వీఁడి॥

శేషునిపడగెనీడఁ జేర యశోదయింటికి
శేషజాతికాళింగుఁ జిక్కించి కాచె
శేషాచలమ నేటి శ్రీవేంకటాద్రిపై
శేషమై కోనేటిదండఁ జెలఁగీని దేవుఁడు. ॥వీఁడి॥ 402

సామంతం

కడుపు నిండె నిఁకఁ గడమేది మును
తడవినయపుడే నే ధన్యుఁడ నైతి. ॥పల్లవి॥

హరిహరి యని నే నన్ననాఁడె నా-
పరగినజన్మము ఫలియించె
కెరలి మీఁద మిక్కిలి నీసేవలు
వరుస జలధిలో వానలు. ॥కడు॥

౧. 'గాచేనాఁడు' పూ. ము. పా.

పురందర నీకును మొక్కినయపుడే
అందితిఁ దుదిపదమగుసుఖము
పొందుగ మీఁదటివేవేలుసేవలు
యెందును శ్రీమంతు కిచ్చినసిరులు. ॥కడు॥

శ్రీవేంకటపతి శరణనినపుడే
దైవము నాపాల దక్కితివి
చేపలఁ గవ్వర సేవించుసేవలు
వేవేలు పూజలవేడుకలు. ॥కడు॥ 403

దవగాంధారి

మాయలఁబొరలఁగ నేఁటికి మనసా కలకాలంబును
యేయెడ లక్ష్మీకాంతుఁ డీతనిఁ దలఁచవుగా. ॥పల్లవి॥

మన్నునఁ బుట్టినకాయము మన్నున నణఁగేటి దింతే
మిన్నులమీఁదికిఁ బోవదు మెరయుచు నెంతైనా
అన్నిట నీజీవునికిని అంతర్యామీ దేవుఁడు
యెన్నఁడుఁ బాయనిబంధువుఁ డీతనిఁ దలఁచవుగా ॥మాయ॥

ధరపైఁ బుట్టినదేహము ధరపైఁ ౧బుట్టి(ట్టు?)న దింతే
పరమానందము గోరదు పైపై నెంతయినా
గరిమల నీజీవునికిని గతియగుదేవుం డీతఁడు
నిగతపుసుఖములె యొసఁగును నీ విటు దలఁచవుగా ॥మాయ

శ్రీవేంకటపతిసొమ్ములు చేరెడి దాతని నింతే
ఆవల నితరుల నంటవు ఆతుమ లన్నియును
యేవిధముల నీజీవుని కేలికె యీదేవుండే
పావనముగ బ్రదికించెను పయికొని తలఁచవుగా. ॥మాయ 404

---

౧. 'గిట్టెడి' కావచ్చునేమో?

మాళవిగౌళ

రుచులు నే నిటు గొనని వేడవి రోఁతలయ్యేడిఁగాక నేఁడు
వచనముల హరి నీకు శరణని వసుధఁ బావనమైతిఁగాక ॥పల్లవి॥

నేను సేయనిపాప మేడది నిఖిలలోకములందును
నేను చొరనినరక మేడది నెఱియ దుర్గతుల
నేను పొడమనియోను లేదవి నిఖిలజంతువులందును
పూని హరి నిను శరణుచొరఁగాఁ బుణ్యుఁగాఁ జేసితివిగాక ॥రుచు॥

నిరతి వాదనికల్ల లేదవి నేను నాలుకతుదలయందును
పొరలి నడపనికర్మ మేడది భువి ననాచారములలో
తిరిగి తిరిగి నీచులిండ్లను తిరియనర్థము లింక నేదవి
గరిమ హరి నే నిన్ను శరణనఁగాను ఘనుఁ జేసితివిగాక. ॥రుచు॥

తలఁప నజ్ఞానములు నపరాధములు నాయెడ లేని వేదవి
యెలమి నన్ని ట్లేలఁ దగునా యేలితివిగాక
నిలిచి శ్రీవేంకటగిరీశ్వర నీకు శరణనుమాత్ర మింతే
కలసి నాయెడ నేమి గంటివి కాచితివి భువనములలోను. ॥రుచు॥405

రేకు 271 సామంతం

ఎవ్వరి దూరఁగనేల యేమీ ననఁగనేల
నవ్వుచు హరికి మొక్కి నడచుటగాక. ॥పల్లవి॥

కోపమే యెక్కుడుసేసు కొందరిగుణములోన
పాపమే యెక్కుడుసేసు పరులఁ గొందరికి
దీపన మెక్కుడుసేసు దేహములఁ గొందరికి
శ్రీపతిఆనాజ్ఞ లివి చెల్లీ లోకానను. ॥ఎవ్వ॥

కొందరి నసురలఁగా గుట్టుతోడ నటుసేను
కొందరి దేవతలఁగా కోరి తానే యిటు సేసు
కొందరి మనుజులఁగా కూటవుజీవులఁ జేసు
విందువలె హరిమాయ వెలసి లోకానను. ॥ఎవ్వ॥

వరుస నెరిఁగి నడవ నెవ్వరి కిచ్చగాదు
సరిసి ౧వనాదినుండే సహజమే కలది
చిరపుణ్యు లిన్నిటిలో శ్రీవేంకటేశుఁ గని
శరణనఁగా సుఖము జరగీ లోకానను. ॥ఎవ్వ॥ 408

గుండక్రియ

పొదలఁ బొదలఁగఁ దనువు పుణ్యపాపముపొత్తు
వదల వదలఁగ మనసు వద్దనే నిలుచు. ॥పల్లవి॥

పెరుగు నింద్రియసుఖము పెంచఁగాఁ బెంచఁగా
ధరఁ బెరుగుఁ గోరికలు తలఁచఁ దలఁచ
కెరలు లంపటము మిక్కిలి కూర్చఁ(ర్చ?) గూర్చఁగా
మరలింప మరలింప మనసులో నణఁగు. ॥పొద॥

కలుగు సనులేమైనఁ గడుఁ జేయఁ జేయఁగా
మలసి కలుగును ౨రుచులు మరుగ మరుగ
బలియు నజ్ఞానంబు భ్రమయఁగా భ్రమయఁగా
నిలువ నిలువఁగ మనసు నిశ్చలం బవును. ॥పొద॥

నెగడు గుణములు పెక్కు నించఁగా నించఁగా
మిగుల(లు?) సంసారంబు మెలఁగ మెలఁగ
తగిలి శ్రీవేంకటేశు దగ్గర కొలువఁగఁ గొలువ
పొగడఁ బొగడఁగ నతఁడు పొంతనే నిలుచు. ॥పొద॥ 407

౧. 'సరిన్+ఇవి+అనాది, ౨. 'రుచుల' రేకు

ధన్నాసి

నీ వెటు సేసిన నిజభోగ్యంబౌ
 చేవలఁ గైకొని చెలఁగుటగాక. ॥పల్లవి॥

దేవ నీయావతిఁ దిరిగేటిచిత్తము
 నావద్ద నిలుపఁగ నావసమా
యీవల నీవేయిచ్చినవుట్టుకు
 యేవిధిఁ ౧దప్పిస యిఁక మానవశమా. ॥నీవె॥

వామన నీవంపు వచ్చినప్రకృతిదే
 నామాఁట వినుమన నావసమా
శ్రీమంతుఁడ నీచేఁత దేహ మిది
 దోమటి గుడువక తోయఁగవశమా. ॥నీవె॥

నగధర నీ విటు నడపేటికర్మము
 నగినగి తోయఁగ నావసమా
తగు శ్రీవేంకటదైవమ నాపాలఁ
 దగిలితి వితరముఁ దలఁచఁగవశమా. ॥నీవె॥ 408

భైరవి

విశ్వరూప మిదివో విష్ణురూప మిదివో
 శాశ్వతులమైతి మింక జయము మాజన్మము. ॥పల్లవి॥

కొండవంటిహరిరూపు గురుతైనతిరుమల
 పండినవృక్షములే కల్పతరువులు
నిండినమృగాదులెల్ల నిత్యముక్తజనములు
 మెండుగఁ బ్రత్యక్షమాయ మేలువో నాజన్మము. ॥విశ్వ॥

౧. 'దప్పిన' పూ. ము. పా.

మేడవంటిహరిరూపు మించైనపైఁడిగోపుర-
మాడనే వాలినపక్షు లమరులు
వాడలఁ గోనేటిచుట్ల వైకుంఠనగరము
యీడ మాకుఁ బొడచూపె ఇహమేపో పరము. ॥విశ్వ॥

కోటిమదనులవంటిగుడిలోచక్కనిమూర్తి
యీటులేని శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడు
వాటపు సొమ్ములు ముద్రవక్షపుటలమేల్మంగ
కూటువై వన్నెలిరి యెక్కువవో నాతపము. ॥విశ్వ॥ 409

అహిరి

నీకే శరణంటి నిన్నే నమ్మితినయ్య
పైకొని శ్రీహరి నీవే ౧పరిహరించవే ॥పల్లవి॥

విజ్ఞానములు గొన్ని వింటు నే నూరకే
సుజ్ఞానములు గొన్ని చూతు నే నేపొద్దు
అజ్ఞానము నే ననిశము నడచేది
ప్రజ్ఞాహీనుఁడ నెంత పాపకర్మమో. ॥నీకే॥

సుకృతము లొకమరి సొరిది నే బోధింతు
ప్రకృతి యొకొక్కవేళ భావింతు నాత్మలో
అకృతములే నే ననిశముఁ జేసేది
వికృతాచారుఁడ నింకా వికార మెంతో. ॥నీకే॥

ధర్మమార్గముఁ గొంత తలఁపున నెరిఁగితి
నిర్మలచిత్తమై మోక్షనిలయము నెరిఁగితి
నిర్మించి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్ను నేలఁగాను
మర్మ మెరిఁగితి నెట్ల మన్ననఁ గాచితివో. ॥నీకే॥ 410

౧. 'పరిహరించేవే' రేకు.

రామక్రియ

ఇంతటిదైవము లేఁడు యెందుఁ జెప్పి చూపఁగ
నంతులకుఁ గొలిచేటివారిభాగ్య మిఁకను. ॥పల్లవి॥

గక్కన మన్మథునిఁగన్నతండ్రిగనక
యెక్కువచక్కఁదనాల కితఁడే దొడ్డ
నిక్కపుసూర్యచంద్రాగ్ని నేత్రుఁడుగనక
దిక్కులఁ గాంతుల నీదేవుఁడే దొడ్డ. ॥ఇంత॥

అంచెల లక్ష్మికి మగఁడైనాఁడుగనక
యెంచరానిసంపదల కితఁడే దొడ్డ
పంచినచోటఁ జక్రము పంపుచేసీఁగనక
మించినప్రతాపాన మిక్కిలిని దొడ్డ. ॥ఇంత॥

దైవికపుఁబురుషోత్తముఁ డితఁడుగనక
దేవతలకెల్లా నీదేవుఁడే దొడ్డ
వావాత శ్రీవేంకటాద్రి వరము లిచ్చీఁగనక
యేవల దాతలలోన నితఁడే దొడ్డ. ॥ఇంత॥ 411

రేకు 272 దేసాళి

కలవి రెండే భూమి కామనిధానంబులు
జలజాతుఁడు నతని శరణాగతియును. ॥పల్లవి॥

వరులు లేరా భూమి నానాదిక్కులలోన
హరిదాసుఁ డొక్కఁడే యరుదుగాక
సురలు లేరా మింట సోదించ ఘనుఁ డొక్కఁడే
పరమపదమేలు శ్రీపతియేకాక. ॥కల॥

మాటలు లేవా భూమి మంత్రము లెంచిచూడఁగ
తేటలహరినామమే తేఁకువగాక
కోటిపూజ లిల లేవా కుమతులు నేసేవి
పాటల ప్రపన్నునిభక్తి దొడ్డుగాక. ॥కల॥

విహితసుఖము లేదా విశ్వములో భోగించ
సహజమోక్షసుఖమే సారముగాక
యిహమున శ్రీవేంకటేశుఁ డిందరికి లేఁడా
మహి శ్రీవైష్ణవులకే మనికాయఁగాక ॥కల॥ 412

ముఖారి

విష్ణుఁడ వచ్యుతుఁడవు విశ్వపరిపూర్ణుఁ డని
వైష్ణవు లానతియ్యఁగా వట్టిచదువులేల. ॥పల్లవి॥

వెన్న చేతఁబట్టి నేయి వెదకఁగ నేఁకనేల
నిన్ను లోన నించుకొని నిజమేదో యననేల
వున్నతి దీపమువట్టి వొగి నూతఁబడనేల
పన్ని నీదాస్యము గల్గి బహుకర్మమేల. ॥విష్ణుఁ॥

చాలాధనము గల్గి సంతలఁ దిరియనేల
వాలుక నీపేరు గల్గ నానాజపములేల
కాలము నేరు గుడిచి కాలువ వొగడనేల
పాలించ నీవుండఁగాను పరచింతలేల. ॥విష్ణుఁ॥

మిన్ను చూచేయందుకుఁగా మిక్కిలి తోదోపులేల
అన్నిటా నీవుండఁగాను అడుగనేల
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యిందరి నేలేవు నీవే
నిన్నే కొలుచుటగాక నీటుగర్వాలేల. ॥విష్ణుఁ॥ 413

వరాళి

చంచలము మానితేను సంసారమే సుఖము
    పొంచి హరిదాసుడైతే భూమెల్లా సుఖము. ॥పల్లవి॥

కోరిక వేడకవుంటే వున్నచోనే సుఖము
    పరనింద విడిచితే భావమెల్లా సుఖము
    సరవిఁ గోపించకుంటే జన్మమెల్లా సుఖమే
    హరిఁ గొలిచినవారి కన్నిటాను సుఖమే. ॥చంచ॥

కానిపని సేయకుంటే కాయమే సుఖము
    మౌనమున నుండితేను మరులైనా సుఖము
    దీనత విడిచితేను దినములెల్లా సుఖము
    ఆని హరిఁ దలఁచితే నంతటా సుఖమే. ॥చంచ॥

చలము విడిచితేను సంతతము సుఖము
    యిల నాసలుడిగితే నిహమెల్లా సుఖమే
    తలఁగి శ్రీవేంకటేశుదాసులైనవారు వీని
    గెలిచి నటించఁగాను కిందా మీఁదా సుఖమే. ॥చంచ॥ 414

దేసాళం

వెదకవో చిత్తమా వివేకించి నీవు
    అదనఁ దదియ్యసేవ అంతకంటే మేలు. ॥పల్లవి॥

చూపులెన్నైనాఁ గలవు సూర్యమండలముదాఁకా
    చూపులు శ్రీహరిరూపు చూడ దొరకదుగాని
    తీపులెన్నైనాఁ గలవు తినఁ దిన నాలికెకు
    తీపు శ్రీహరిప్రసాదతీర్థమని కోరదు. ॥వెద॥

మాటలెన్నైనాఁ గలవు మరిగితే లోకమందు
మాటలు శ్రీహరినామము మరవఁగ వలె
తేటలెన్నైనాఁ గలవు తీరనిచదువులందు
తేటగా రామానుజులు ౧ తేరిచె వేదములలో. ॥ వెద ॥

చేఁత లెన్నైనాఁ గలవు పేసేమంటే భూమి
చేఁతల శ్రీవేంకటేశు సేవ సేయవలెను
వ్రాఁతలెన్నైనాఁ గలవు వనజభవునిముద్ర—
వ్రాఁతలు చక్రాంకితాలె వహికెక్కేముద్రలు. ॥ వెద ॥ 415

లలిత

బహుకుటుంబివి నీవు బ్రతుకఁగ వెరవేదో
విహగగమన నాకు వెరగయ్యీ విందుకే. ॥ పల్లవి ॥

పుట్టేటిజంతువులు భువనములెల్లా నిండె
ఇట్టి బ్రహ్మాండకోట్లు ఇన్నియు నీమేన నిండె
ఇట్టె ఇందరి రక్షించే యుక్తైనవిధ మేదో
వొట్టుగ కాఁపురము నీ వుండఁగఁ జోటేదో. ॥ బహు ॥

చిన్ని చిన్ని దేవతలచేఁతల ముద్దులు నిండె
కన్నుల నీ కివి చూచి కడుసంతసాలు నిండె
మన్ననలు వీరికిచ్చి మలసేటివిధ మేదో
వున్నతి నీచింతదీరి వుండు టెఁక నెన్నఁడో. ॥ బహు ॥

నీదేవియైనలక్ష్మి నిచ్చ సంపదలు నిండె
ఆదియై శ్రీవేంకటేశ ఆకె నీవురాన నిండె
పోదియై నీవివియెల్లా భోగించే దేహద్దో
నీదాసులము నేము నినుఁ జింతించితిమి. ॥ బహు ॥ 416

౧. 'తెరిచె' పూ. ము. పా.

లలిత

నిలిచినచోటనెల్లా నిధాన మితఁడు
యిల వెలువ వెలువ నేమిటికి నిఁకను. ॥పల్లవి॥

హరి నాకుఁ గలఁడుగా అన్నిటాఁ బరిహరించ
నిరతి గర్మములెంత నిండుకుండినా
దరిదాపు ఇతఁడేకా తగ వెనుక వేసుకో
విరవిరఁ బాపాలు నావెంటఁబడినాను. ॥నిలి॥

గోవిందుఁడు గలఁడుగా కొంకుదీర్చి ననుఁగావ
కావరపుభవములు గదిమినాను
దేవుఁ డితఁ డున్నాఁడుగా దిక్కుదెసై నిలువఁగా
భావపుసంసారవార్ధి పైకొని ముంచినను. ॥నిలి॥

శ్రీవేంకటేశుఁడే చిత్తగించి నన్నేలేఁగా
వావాత నింద్రియాలు వశకాడినా
యీవలనావల నితఁ డిహపరా లిచ్చేఁగా
వావిరి నే దాస్యగర్వముతో నుండినను. ॥నిలి॥ 417

రేకు 278 బౌళి

దేవశిఖామణివి దిష్టదైవమవు నీవు
యీవల నీబంట నాకు నెదురింక నేది. ॥పల్లవి॥

కామధేనువుఁ బిదుకఁగలకోరికె లివెల్ల
కామధేనువులు పెక్కు గాచేకృష్ణుఁడవట
కామించి నీ బంటనట కమ్మి నిన్నుఁ దలఁచితి-
నేమి మాకుఁ గడమయ్యీ యిందిరారమణా. ॥దేవ॥

యెంచఁ గల్పవృక్షమును యిచ్చు సిరులెల్లాను
నించి కల్పవృక్షములనీడల కృష్ణుఁడవట
అంచెల నీబంటనట ఆత్మలో నిన్ను నమ్మితి
వంచించఁ గడమ యేది వసుధాధీశ. ॥ దేవ ॥

తగ నొక్క చింతామణి తలఁచినట్లఁ జేసు
మిగులఁ గౌస్తుభమణిమించినకృష్ణుఁడవట
పగటు శ్రీవేంకటేశ భక్తుఁడ నీకట నేను
జగములోఁ గొఱతేది జగదేకవిభుఁడా. ॥ దేవ ॥ 418

సాళంగం

కొలిచినవారలకొంగుపైఁ డితఁడు
బలిమిఁ దారకబ్రహ్మ మీతఁడు. ॥ పల్లవి ॥

యినవంశాంబుధి నెగసినతేజము
ఘనయజ్ఞంబులఁ గలఫలము
మనుజరూపమున మనియెడిబ్రహ్మము
నిమవులరఘుకులనిధాన మితఁడు. ॥ కొలి ॥

పరమాన్నములోపలిసారపుఁజవి
పరగినదివిజులభయహరము
మరిగినసీతామంగళసూత్రము
ధరలో రామావతారం బితఁడు. ॥ కొలి ॥

చకితదానవులసంహారచక్రము
సకలవనచరులజయకరము
వికసితమగు శ్రీవేంకటనిలయము
ప్రకటితదశరథభాగ్యం బితఁడు. ॥ కొలి ॥ 419

గౌళరామక్రియ

అభయదాయకుఁడ వదె నీవే గతి
ఇభరక్షక నను నిపుడు గావవే ॥పల్లవి॥

భయహర దైత్యభంజన కేశవ
జయ జయ నృసింహా సర్వేశ్వరా
నియతము మాకిదె నీపాదములే గతి
క్రియగా మమ్మేలి కింక లుడుపవే ॥అభ॥

బంధవిమోచన పాపవినాశన
సింధురవరదా శ్రితరక్ష
కంధరవర్ణుఁడ గతి నీనామమె
అంధకారముల నణఁచి మనుపవే. ॥అభ॥

దైవశిఖామణి తతచక్రాయుధ
శ్రీవేంకటగిరి శ్రీరమణా
సావధాన నీశరణ్యమే గతి
వేవేలకు నావిన్నప మిదియే. ॥అభ॥ 420

శంకరాభరణం

శరణు కపీశ్వర శరణం బనిలజ
సరవి నెంచ నీసరి యిఁక వేరీ. ॥పల్లవి॥

పుట్టిననాఁడే భువనములెరఁగఁగ
పట్టితి సూర్యునిఁ బండనుచు
ముట్టినచుక్కలు మోవఁగఁ బెరిగితి
విట్టిప్రతాపివి యెదురేదయ్యా. ॥శర॥

అంపినయప్పుడె యంబుధి దాఁటితి-
వింపులు సీతకు నిచ్చితివి
సంపద మెరయుచు సంజీవి దెచ్చితి
పెంపును సొంపునుఁ బేర్కొనవశమా ॥శర॥

చెదరక నేఁడే శ్రీ వేంకటగిరిఁ
గదిసి రాముకృప గైకొంటి
వదలక నీకృపవాఁడనైతి నిదె
యెదుటనె కాచితి విఁకఁ గడమేమీ. ॥శర॥ 421

నారాయణి

దేవ నీపక్షపాతమో తిరిగేలోకులవెల్లో
శ్రీవిభుఁడ నీవే కాదా చిత్తములోనయ్యా. ॥పల్లవి॥

దివములు సరియే దినరాత్రులును సరే
యివల సుఖదుఃఖాలు హెచ్చుకుందులేలయ్యా
భవములు సరియే ప్రాణములు సరియే
భువిఁ బుణ్యాపాపములభోగము వేరేలయ్యా. ॥దేవ॥

విని కిందరి కొకటే విషయాలు నొకరీతే
మునిఁగేటిజాతిభేదము లివేలయ్యా
అనయముఁ జూపొక్కటే ఆఁకలియు నొకటే
పెనఁగేటిగుణముల పెక్కుజాడ లేలయ్యా. ॥దేవ॥

అంతరాత్మ నీవొక్కడ వన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
చింతలు వేవేలైన సిలుగేలయ్యా
యింత సేసీ నీమాయ లిందుకే నీ శరణంటే
కాంతుఁడ నన్నిందుకే కాచితివి నేఁడయ్యా. ॥దేవ॥ 422

మంగళకౌశిక

నేమెంత మూఢులమైనా నీలవర్ణుఁ డంతరాత్మ
మామనసు వెలితేల మంచిదౌఁగాక. ॥పల్లవి॥

దైవముకృప గలితే తనకర్మా లడ్డమా
ఆవేళ ఘనపుణ్యుఁడౌఁగాక
గోవిందుఁడు మన్నించితేఁ గొంచము దొడ్డున్నదా
కోవరపుసిరు లంది కొనకెక్కుఁగాక. ॥నేమెం॥

పరమాత్ముఁ దెలుకొంటే బంధములు గలవా
తెరదీసినట్లానె తెగుఁగాక
హరి విజ్ఞానమిచ్చితే నడ్డము మాయలుండునా
తొరలి జీవుఁడు మాయఁ దొలఁగుఁగాక. ॥నేమెం॥

శ్రీవేంకటేశ్వరురూపు చిత్తములోఁ జిక్కితేను
చావుఁబుట్టుగు లున్నవా జయమౌఁగాక
కైవల్య మీతఁ డిచ్చితేఁ గడములు గలవా
కేవలపుఁజగమెల్లా గెలుపించుఁగాక. ॥నేమెం॥ 428

రేకు 274 మంగళకౌశిక

విడువవో మాయా విష్ణువధీనము
వొడలిది నీ కెందు మనికే లేదు. ॥పల్లవి॥

శ్రీపతినామము చేకొనేనాలుక
యేపాపములకు నెడలేదు
దాపగుగోవిందుఁ దలఁచినమనసిది
కోపముల కిరవుకొన నెడలేదు. ॥విడు॥

నెలవుగ హరికథ నిండెను వీనుల
కలిదోషము లిక్కడ లేవు
అలరినజన్మం బచ్యుతు శరణని
నిలిచె దుఃఖములనివారణము ॥విడు॥

శ్రీవేంకటపతిఁ జేరె నాత్మ యిది
భావవికారము పని లేదు
ద్వైవాధీనము తత్త్వవిచారము
వేవేలుఁ గర్మపువిధులే లేవు. ॥విడు॥ 424

లలిత

ఇన్నిటా శ్రీహరిభక్తి యిది లాభము
పన్ని నతపముచేత బడలుటే లాభము. ॥పల్లవి॥

యెనయఁ గర్మదేహ మిదెన్ని పాట్లు వచ్చినా
ననుభవించి తీరుచుటది లాభము
తన పాపవర్తన యితరు లెంత నిందించినా
ననుమానించక పడుటదె లాభము. ॥ఇన్ని॥

తగుసంసారజీవుఁడు తన్నెంత వేసరించినా
నగి రుణము దీర్చుట నానాలాభము
చిగురువంటిచిత్తము చేరి యెందు దిప్పినాను
తగిలి యలయుటే దక్కినట్టిలాభము. ॥ఇన్ని॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు జీవములో నుండఁగాను
యేవేళ నెట్లయినా సివి లాభము
పావనమైనట్టియాత్మ భావ మెంత మఱచినా
ఆవల నానందించుటది లాభము. ॥ఇన్ని॥ 425

లలిత

మనసొకటి కోడికలు ౧మాలు గలవుమ(?)నుండు
తెనిసితే నదియ పరతత్వమై నిలుచు. ॥ పల్లవి ॥

కన్నులనియెడిపాపకర్మంబు లివి రెండు
పన్ని కాంమెన్నంటిపై నైనఁ బారు
మున్నె యివి హరిపాదములమీఁద నిలిపినను
అన్నిపుణ్యంబులును అందునే కలుగు. ॥ మన ॥

వీనులనియెడిమహావెడఘోరనరకములు
అని పరసిందలే ఆలింపుచుండు
నానాట యిందులో నారాయణునికథలు
పూని సించిన పుణ్యభోగములే యొసఁగు. ॥ మన ॥

నాలుకనియెడిగుహను నాచుఁబా మది యొకటి
గాలి అన్నతపువిషము గ్రక్కుచుండు
యీలీల శ్రీవేంకటేశునామామృతము
నోలి సించవె ఆత్మ శుభములె కలుగు ॥ మన ॥ 426

౨ కేదార గౌళ

ఎన్ని చందముల నెట్టైన నుతింతు
కన్నుల నిన్నే కనుఁగొంటిఁగాన. ॥ పల్లవి ॥

గోవిందాయని కొలిచిననిన్నె
శ్రీవల్లభుఁడని చింతింతును
భూవిభుఁడవు యిది పునరుక్తనకుమీ
దైవ మొకఁడవే ధరణికిఁగాన. ॥ ఎన్ని ॥

---

౧. మాలు=శూన్యము కావచ్చు. ౨. 'కన్నడగౌళ' పూ. ము. పా

పరమాత్ముఁడవని భక్తిసేసి నిను
నరహరివని ధ్యానముసేతు
సరవులఁ జర్విత చర్వణమనకుమీ
అరయఁగ గుఱి యంతరాత్మవుగావ. ॥ ఎన్ని ॥

పరగ శ్రీవేంకటేశ్వర నీదాస్యము
మరిగితి నదె ముమ్మాఁటికిని
తిరిగినయందె తిరిగెదననకుమీ
యిరవుగ నితరం బిఁక లేదుగాన ॥ ఎన్ని ॥ 427

గుజ్జరి

దేవ నీవేకాల మెట్టు దిప్పినాఁ దిరుగుట గా
కీవలఁ బెద్దరికము యెక్కడిదో తనకు ॥ పల్లవి ॥

దొరకొని జీవుఁడు దుఃఖముల కోపఁడు
నరకములోనఁ దననాఁటిపా టెంచఁడుగాని
సిరులకొరకుఁగాఁ జిందువందయ్యీఁ బ్రాణి
పురుషై పుట్టినప్పుడే బుద్ధు లెందువోయనో. ॥ దేవ ॥

పొల్లువో కీమేను నేఁడు భోగించకుండలేదు
తల్లికడుపులోనుండ తానేమి భోగించెనో
యిల్లు ముంగి లాసపడీ నిప్పుడే యీగుణము
తొల్లి జనించనినాఁడు తొలఁగి యెందుండెనో. ॥ దేవ ॥

గుక్కర మనసు నేఁడు కోరక వుండఁగలేదు
చిక్కి బ్రహ్మప్రళయానఁ దా నెట్లుండెనో
యెక్కి శ్రీవేంకటేశ్వర నీమఱఁగు నేఁ జొచ్చితి
యెక్కువఁ దానిటమీఁద నెందుకు దాఁగీనో. ॥ దేవ ॥ 428

కన్నడగౌళ

నడపే వేఁటికి నాటకము
అడరి నిజముగా నానతి యీవే. ॥పల్లవి॥

విశ్వమూర్తి కొకవిన్నపము
శాశ్వతములాయ జగములివి
యీశ్వరేశ్వరున కింకొకవిన్నపము
ఐశ్వర్యమోహం బాత్మలకేది. ॥నడ॥

రమాధిపతి కొకరహస్యము
సమానుఁడవు నీవు సర్వమున
క్రమాన నీఁక నొకరహస్యము
[1]సమోహి (?)నరకము స్వర్గము నేలా. ॥నడ॥

హరి నే నొకమాఁట డిగెదను
నిరంతరాత్మవు నీవుగదే
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ నే నడిగెద
విరసము లేదిఁక విచార మేలా. ॥నడ॥ 429

రేకు 275 శంకరాభరణం

చానిపిలోపలఁ జవిగలదా। యిపి
మానిపి నీగతి మరపుదుగాకా. ॥పల్లవి॥

చంచలపుగుణముల జడిసినజీవుఁడు
మంచిగుణంబుల మలసీనా
అంచెల హరి నీ వంతర్యామివి
నించి నీగుణమే నెరపుదుగాకా. ॥చాని॥

---

1. 'సమోహి' నరకము స్వర్గమునేలా=అన్నిటా సముఁడుగదా? వానికి స్వర్గనరకభేద మేలా। అని" భావమేమో? వాక్యమధ్యములో' సమోహి' అని సంస్కృతము వాడుట వింత.

బూతుల యొంగిలిఁ బుట్టినదేహము
బాఁతిగ ౧శుచియై పరగినా
౨చైతన్య మందులో శ్రీపతివి నీవు
నీతత్వఫలమే నెరపుదుగాకా. ॥చాని॥

లలి సుఖదుఃఖపులంకె కాఁపురము
మెలుపున సాజాన మెలఁగినా
యిలపై శ్రీవేంకటేశ్వర నీవిది
కలిగించితి పిఁకఁ గాతవుగాకా. ॥చాని॥ 430

లలిత

అన్నిటికి నారదాదు లదివో సాక్షి
యిన్నిటా మాకుఁ గలిగె నేమైనాఁగాని. ॥పల్లవి॥

భూమిలోన నెన్నియైనా పుణ్యములు గలవు
౩కామింప నాచారాలు కల వెన్నైనా
సామజవరదు నొక్కసారె దలఁచినందుకు
యేమియును సరిగావు యెట్టయినాఁగాని. ॥అని॥

వుత్తమలోకసుఖము లొగి నెన్నైనాఁ గలవు
యిత్తల సిరులు గల విఁక నెన్నైనా
చిత్తజగురుని నటు సేవించేపుణ్యమువలె
నిత్తెము గావుగాని నిచల్పు నెంతైనను ॥అన్ని॥

కలవు మతాలు గొన్ని కలవు ముక్తులు గొన్ని
కలవు మాయలు వెక్కు గల్పించేవి
తలఁచి శ్రీవేంకటేశుదాసుఁడైనభాగ్య మిది
గలిగె నిక్కెు మాకుఁ గాణాచిగాని. ॥అన్ని॥ 4౮౧

౧. 'సుచియై' రేకు. ౨. 'చేతన్య' రేకు. ౩. 'కావింప' రేకు. ప్రాసభంగము.

లలిత

రామకృష్ణ నీవు నందే రాజ్య మేలుచుండుదువు
యేమిసేసే విక్కడ నీ యురవుకే పదవే. ॥పల్లవి॥

లంక విభీషణు నుంచ లక్ష్మణుని నంపినట్టు
అంకె సుగ్రీవు గిష్కింధ కంపినయట్టు
వంకకు సంజీవి దేను వాయుజుని నంపినట్టు
వేంకటాద్రిపొంతనుండ వేగ మమ్ము నంపవే ॥రామ॥

ఘనకిరీటము దేను గరుడని నంపినట్టు
అనుగుగ్రహుల నిండ్ల కంపినట్టు
వొనర గోపికలొద్ది కుద్ధవుని నంపినట్టు
నను ఘశేషాద్రినుండ నన్ను నంపవే. ॥రామ॥

పెండిలికి బరుషల బిలువంగ నంపినట్టు
అండనే ముందరగ గంత నంపినయట్టు
వెండియు శ్రీవేంకటేశ వేట వచ్చి మరలితి-
వుండ(డు?)చోట నుండి నన్ను వూడిగాని కంపవే. ॥రామ 432

బౌళిరామక్రియ

విచ్చేయవయ్యా వెంకటాచలముపొంత-
కచ్చుగా నేమున్నచోటి కచ్యుత నారాయణా. ॥పల్లవి॥

అల్లనాడు లంక సాధించి చందరును బొగడగ
మల్లడి నయోధ్యకు మరలినట్లు
యెల్లగా గైలాసయాత్ర కేగి కమ్మర మరలి
వెల్లవిరి ద్వారకకు విచ్చేసినట్లు. ॥విచ్చే॥

యెన్నికెతో గోమంతమెక్కి జయము చేకొని
మన్ననతో మధురకు మరలినట్లు
అన్నిచోట్లానుండి అల్లిరము లారగించ
వెన్నుఁడవై వేడుకతో విచ్చేసినట్లు. ॥విచ్చే॥

వహికెక్కఁ ద్రిపురాలవనితల బోధించి
మహి నిందిర వొద్దికి మరలినట్లు
విహగగమన శ్రీవేంకటేశ మముఁ గావ
విహితమై నామతిలో విచ్చేసినట్లు. ॥విచ్చే॥ 483

బౌళి

మాదురితములు వాపి మమ్ముఁ గాచు టరుదా
శ్రీదేవీరమణుఁడ శ్రీవేంకటేశ. ॥పల్లవి॥

అంబరీషుఁ బైకొన్న ఆపదలన్నియుఁ బాపి
బెంబడిఁ గాచె నీచేపెనుచక్రము
అంబరాననున్న ధ్రువు నజ్ఞానమెల్లఁ బాపె
పంబి నీచేతనుండినపాంచజన్యము. ॥మాదు॥

పక్కన జరాసంధుబలమెల్ల నుగ్గాడి
నిక్కము మధురనిల్పె నీచేగద
తొక్కి హిరణ్యకశిపుఁ దునిమి ప్రహ్లాదుఁ గాచె
నిక్కి నిక్కి మెరిచేటి నీఖడ్గము. ॥మాదు॥

వెడరావణునిఁ జంపి విభీషణునిఁ గాచె
చిడుముడి పడక నీచేశార్ఙ్గము
యెడమీక శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్నుఁ గాచె
బడిబడి నీనామపఠన నేఁడిదిగో. ॥మాదు॥ 484

దేవగాంధారి

తప్పు లెంచ కిఁక దరిచేర్చవయ్యా
చెప్పనేల నీచిత్తమయ్యా. ॥పల్లవి॥

కలిదోషహరణ కర్మవిదారణ
సులభపునీదాసులమయ్యా
కలిగినశరణాగతవజ్రపంజర
వలనగునీమరఁగువారమయ్యా ॥తప్పు॥

దురితనివారణ దుఃఖవిమోచన
దొరకొని నీభక్తులమయ్యా
కరిరాజవరద కరుణాసముద్ర
సరి నిను నమ్మినఁజంతువులమయ్యా. ॥తప్పు॥

శ్రీకాంతప్రియ శ్రీవేంకటేశ్వర
కైకొన్న నీకింకరులమయ్యా
మాకేల యితరపుమతదైన్యంబులు
పైకొనఁ బోఁజేసి పాలించవయ్యా. ॥తప్పు॥ 485

రేకు 276 రామక్రియ

ఎంతగాలమైనాను పెంచీ నాసలు శ్రీ-
కాంతుఁడ వింతటనైనాఁ గరుణించరాదా. ॥పల్లవి॥

పచ్చితనానఁ దిరిగి పండవద్దా చిత్తము
గచ్చులఁ దాఁ గసుఁగాయే కలకాలము
చచ్చి చచ్చి పుట్టి పుట్టి జారవద్దా కర్మము
కొచ్చి కొచ్చి సేసి సేసి గోరపడీఁగాక. ॥ఎంత॥

---

౧. 'జంతూల' రేకు.

రోఁత గడుపున నించి రోయవద్దా దేహము
కూఁతలతో రుచులెల్లాఁ గోరీఁగాక
చేఁతలు యీగుణమైన సిగ్గుపడవలదా
వాఁతిపడి విషయాలఁ బరచయ్యీఁగాక. ॥ఎంత॥

వావాఁడే విరతిఁబొందె నవ్వు నవ్వవలదా
మానక యీజీవుఁ డనుమానించీఁగాక
మోవాన శ్రీవేంకటేశ మొక్కి నీదాసుఁడఁగాఁగా
అనినవిన్నియుఁ బరిహార మయ్యీఁగాక ॥ఎంత॥ 486

లలిత

సొమ్ముగలవాఁడు తనసొమ్ము చెడనిచ్చునా
కమ్మి నీసొమ్మను నేను కాపాడవే హరి. ॥పల్లవి॥

పసురమడవిఁబడ్డ పసురముగలవాఁడు
దెసలు వెద కింటికిఁ దెచ్చుకొన్నట్టు
వసగా నాసలలోన పడిఁబడ్డనామనసు
యెసగ మళ్లించవే నన్నేలినగోవిందుఁడా. ॥సొమ్ము॥

గొందిఁ బంటసేయువాఁడు కొలుచులు పరకల్లఁ
జిందకుండా గాదెఁ బోసి చేరి కాచీని
కందువ మమ్ముఁ బుట్టించి కన్నవారివాకిళ్లఁ
జెంది కావనియ్యకువే జీవునిలోదేవుఁడా. ॥సొమ్ము॥

కడుపులోనిశిశువు కన్నతల్లి(?) దన్ని తేను
బెడగులెంచక కని పెంచీనట్లా
యెడమీక శ్రీవేంకటేశ నీకుక్షిలో నేను
తడవి తప్పుసేసినా దయఁ గావవే. ॥సొమ్ము॥ 437

ధన్నాసి

మెచ్చులదంపతులార మీరే గతి
మెచ్చితి నిన్నిట మిమ్ము మెరసె మీచేఁతలు. ॥ పల్లవి ॥

తమ్మిలోనిమగువా వో ధరణీధరుఁడా
మిమ్మునే నమ్మితి నాకు మీరే గతి
నెమ్మది నో యిందిరా నీరజలోచనుఁడా
కమ్మి యెప్పొద్దును మీరే కలరు నాపాలను. ॥ మెచ్చు ॥

పాలజలధికూఁతుర భక్తవత్సలుఁడ హరి
మేలిచ్చి రక్షించ నాకు మీరే గతి
కేలి నో శ్రీమహాలక్ష్మి కేశవ దయానిధి
ఆలిమి మీరే నాకు దాపు దండ యెపుడు. ॥ మెచ్చు ॥

చెన్నగురమాకాంత చెందిన వో మాధవ
మిన్నక యెప్పొద్దు మాకు మీరెగతి
చిన్ని యలమేలుమంగ శ్రీవేంకటేశుఁడా
యెన్నికెక్కించి నన్ను నేల కొంటి రిదిగో. ॥ మెచ్చు ॥ 498

శంకరాభరణం

దైవంబవు కర్తవు నీవే హరి
యీవలనావల నేఁటిఁడనయ్యా ॥ ప ॥

తలఁచినతలఁపులు దైవయోగములు
కలిగినచేఁతలు కర్మములు
వెలసిన దేహము విషయాధీనము
యిల నోఁగాదన నెవఁడనయ్యా. ॥ దైవ ॥

జిగి నింద్రియములు చిత్తపుమూలము
తగులమి(ము?)మాయకుఁ దనుగుణము
జగతిఁ బ్రాణములు సంసారబంధము
యెగ దిగ నాడఁగ నెవ్వఁడనయ్యా. ॥ దైవం ॥

శ్రీతరుణీశ్వర శ్రీవేంకటపతి
ఆతుమ యిది నీయధీనము
యీతల నీవిఁక నెట్లైనఁ జేయుము
యేతలపోఁతకు నెవ్వఁడనయ్యా. ॥ దైవం ॥ 439

దేసాళి

ఎన్నఁడుఁక యేది గొందిసాటు
వన్నెతపుమాయలకే వొడిగట్టవలసె. ॥ పల్లవి ॥

ఛీ ఛీ మనసా ఛీ మనసా
కాచేటిపూ చేటివో ఘనజన్మమా
నీచు యెండమావులెల్లా నీళ్లంటా నమ్మినట్టు
చూచి చూచి యింద్రియాలే సుఖమనవలసె. ॥ ఎన్నఁ ॥

కట్టా జీవుఁడా కటకటా జీవుఁడా
తొట్టినపంచభూతాలతోడిదేహమా
వెట్టిఁ జెలుకుపోలికి వెదురు నములినట్టు
కట్టినయీకనకమే బ్రహ్మ మనవలెసె. ॥ ఎన్నఁ ॥

కాపుకాపుదైవమా కావవె శ్రీవేంకటేశ
చూపుల నాయాతుమలో సుజ్ఞానమా
దోపుచుఁ బూవులవల్లె తుంగ దలకెక్కినట్టు
దాపగునాలికె నిన్నుఁ దలఁచఁగవలసె ॥ ఎన్నఁ ॥ 440

దేవగాంధారి

పొందినవెల్లా భోగ్యములే
అందరిలో నీఁక ననుమానమేలా. ॥పల్లవి॥

హరి నీసంకల్ప మన్నిట నుండఁగ
గరిమల మాసంకల్పము లేఁటికి
దురితము లణఁచీ దొర నీనామము
పొరిది విధికిఁగా సుడివడనేలా. ॥పొంది॥

జగిసీధ్యానము చింతలు మాన్పఁగ
వెగటున మాకిఁక వెదచింతేఁటికి
తగునీతత్త్వము తపఃఫల మొసఁగ
అగడుఁగోరికల ఆసలిఁకేలా. ॥పొంది॥

కమ్మి నీశరణు గతియిటు చూపఁగ
కమ్మర నుద్యోగము మాకేఁటికి
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ్వర మాపాల
నెమ్మదిగల విఁక సేనాడనేలా. ॥పొంది॥ 441

రేకు 277 రామక్రియ

రాతిరిఁబగలనేటిరంటినడుమనుఁ జిక్కి
పూఁత గాన వెళ్లనీరో వో యాసలాల ॥పల్లవి॥

దైవ మెప్పుడు గలఁడు తలఁచఁగలేముగాని
కైవసమై జీవుఁడుండు కానరాదుగాని
పూవు పిందెవంటి పాపపుణ్యములఁ జిక్కినాఁడ
తోవచూపరో వోను తొలుజన్మములాల. ॥రాతి॥

లోకము మాయామయమై లోనుగాకుండుఁగాని
ఏక పరమాత్మలోనే సోదించముఁగాని
కైకొని మూసితెరచేకనురెప్పలనుఁ జిక్కి
వాకిలిఁ గనేఁ [1]జూపరో వద్దనున్న కాఁమా(?). ॥రాతి॥

రూపము విజ్ఞానమే రూఢి కెక్కనైతిఁగాని
కాపు శ్రీవేంకటేశుఁడే గతి గంటిఁగాని
[2]యీపారినేనైతే నిహపరాలకుఁ జిక్కి
పైపూఁత లేమి గానఁ బాలించవో గురుఁడా. ॥రాతి॥ 442

సామంతం

ఇంతటఁ గానఁగదే ఇందిరానాయక నన్ను
పంతానఁ గాకాసురునిఁ బాలించినట్టు ॥పల్లవి॥

దించనిపంచభూతాలదేహము మోచితిఁగాన
నించినయజ్ఞానమున నిన్ను నెరఁగ
పంచేంద్రియములచేఁ బట్టువడ్డవాఁడఁగాన
యెంచరానిపాపములే ఇన్నియు జేసితిని. ॥ఇంత॥

మిన్నుపంటిజఠరాగ్ని మిఁగివున్నవాఁడఁగాన
కన్నవెల్లా వేఁడి వేఁడి కష్టపడితి
పన్నినసంసారపుభ్రమఁ బడ్డవాఁడఁగాన
అన్నిటా దేవతలకు నరిగాఁపనైతి. ॥ఇంత॥

ఆత్మలో నీవుండేభాగ్యముగలవాఁడఁగాన
చైతన్యమున నీకు శరణంటిని
నీతితో శ్రీవేంకటేశ నీ పాలివాఁడఁగాన
బాతితో సర్వము నీకొప్పనముసేసితిని. ॥ఇంత॥ 448

---

౧. 'చూపవో' కావచ్చు. కనురెప్పలు మూసితెరచుటతో నేర్పడు సదేగదా కాలము.
౨. '...-పాటి' కావచ్చు.

లలిత

తనిసితి మిన్నిటితగుతేలో
మినుకులదినముల మెచ్చేమయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

మనసూ రోసితి మరులూఁ బాసితి
తనువేలో పైతరవాయ
వెనకాఁ దెలిసితి మునుపూఁ జూచితి
నను నేనే యిఁక నవ్వేమయ్యా. ॥ తని ॥

మాయల వెడలితి మమతల బదలితి
పాయంబేలో పదరీని
దాయల గెలిచితి ధర్మముఁ దెలిచితి
పోయినజన్మముఁ బొగడేమయ్యా. ॥ తని ॥

శరణూఁ జొచ్చితి జయముల హెచ్చితి
దురితము లెందో తొలఁగిని
గరిమల శ్రీవేంకటపతిఁ గొలిచితి
తరతర మిందే దక్కితిమయ్యా. ॥ తని ॥ 444

శ్రీరాగం

నీవు నట్ల నేరుపు నేరమి నేఁడు నాయెడకుఁ జూడకుమీ
సేవలయెడ తృణము మేరువుగఁ జేసుకోఁగలవు నీమహిమలను. ॥ పల్లవి

తప్పు లెంచఁగము వొప్పు లెంచఁగము దైవమ నే నిను నుతియించేదా
నెప్పున వేదము సకలశబ్దము నీవేయని చాటఁగ వినుచు
ఇప్పుడు ద్రిష్టాంత మొకటి చెప్పేద నిందుకు సముద్రుఁ డటు తనలో
చిప్పలు గుల్లలు బహురత్నంబులు చేకొని గర్భీకరించుఁగదా. ॥ నీవు

కర్మ మెఱంగ నకర్మ మెఱంగను కరుణానిధి నినుఁ బూజించేదా
నిర్మలవేదము చైతన్యంబిది నీవేయని చాటఁగ వినుచు
అర్మిలి ద్రిష్టాంత మిందుకు నొకటి అన్నియు గర్భీకరించుకొని
ధర్మాధర్మపుమనుజులనెల్లాఁ దగ నీభూకాంత మోచుఁగదా. ॥ నీవు

జ్ఞాన మెఱఁగ నజ్ఞాన మెఱఁగను సారెకు నిను నేఁ దలఁచేదా
ఆనినవేదము శ్రీవేంకటేశ్వర అంతరాత్మ నినుఁ జాటఁగను
పూని ద్రిష్టాంతము మీకిటు సరిగాఁ బోలుపరా; దిఁకనైనాను
తానే సూర్యుఁడు రాత్రి గలబయట తనగుణము వేగి నెరపుఁగదా.
॥ నీవు ॥ 445

లలిత

కల దందేపో సర్వముఁ గలదు కామితార్థమునుఁ గలదు
కలదు గలదు శరణాగతులకు హరికైంకర్యంబున మోక్షము గలదు
॥ పల్లవి ॥

ఆకాశంబున మోక్షము వెదకిన నందులోపలా లేదు
పైకొని తానెంత వెదకి చూచినా పాతాళంబున లేదు
యీకడ ధరలో మూలమూలలను యెందు వెదకినా లేదు
శ్రీకాంతుని మఱిఁ జింతించి యాసలఁజిక్కక తొలఁగిన నందే కలదు
॥ కల ॥

కోటిజన్మములు యెత్తిన ముక్తికి కొనమొదలేమియుఁ గనరాదు
వాటపుసంసారములోఁ గర్మపువార్ధి యీఁదినాఁ గనరాదు
కూటువతో స్వర్గాదిలోకములఁ గోరి వెదకినాఁ గనరాదు
గాఁటపుకేశవభక్తి గలిగితే కైవల్యము మఱిఁ గానఁగవచ్చు ॥ కల ॥

సకలశాస్త్రములు చదివితేఁ బరము చక్కటిమార్గము దొరకదు
వికటపుపలువేల్పుల నెందఱిఁ గడువెదకి కొలిచినా దొరకదు
అకలంకుఁడు శ్రీవేంకటగిరిపతి అంతరంగమున నున్నాఁడనుచును
పకటముగా గురుఁ డానతిఇచ్చిన పరము సుజ్ఞానము తనలో దొరకు
॥ కల ॥ 446

రేకు 278 సామంతం

౧ సంసారమే మేలు సకలజనులకును
కంసాంతకునిభక్తి గలిగితే మేలు. ॥పల్లవి॥

వినయపుమాటల విద్య సాధించితే మేలు
తనిసి యప్పులలోన దాఁగకుంటే మేలు
మునుపనే భూమి దన్ను మోచి దించకుంటే మేలు
వెనుకొన్నకోపము విడిచితే మేలు. ॥సంసా॥

కోరి వొకరినడిగి కొంచపడకుంటే మేలు
సారె సారె జీవులను చంపకుంటే మేలు
భారపుటిడుమలను పడకుండితే మేలు
కారించి తిట్ల కొడిగట్టకుంటే మేలు. ॥సంసా॥

పరకాంతల భంగపరచకుంటే మేలు
దొరకొని కెళవులు దొక్కకుంటే మేలు
అరుదైన శ్రీవేంకటాద్రివిభునిఁ గొల్చి
యిరవై విశ్రాంతుఁడైతే నిన్నిటాను మేలు. ॥సంసా॥ 447

లలిత

భగవద్వైభవపుప్రత్యక్షం బిది
జగి నిందొకటియుఁ జేయఁగఁగలమా. ॥పల్లవి॥

దైవికమెపో తతియగువానలు
తావగుమొలకలు దైవికమే
కావిరినివెల్లాఁ గఁటూ వింటా
దైవము నేలో తలఁచము మనము. ॥భగ॥

౧. ఇందు దశావతారసమన్వయము గలదు.

జననమరణములు సరి దైవికమే
తనుపోషణములు దైవికమే
యెనసి యివెల్లా నెఱిఁగియు మఱిగియు
కొన దైవము నేలో కొలువము మనము. ॥భగ॥

యిహాపరంబులును యివి దైవికమే
తహతహ లుడుపఁగ దైవికమే
అహిపతి శ్రీవేంకటాధిపుకృపచే
మహిమ గంటిమిఁక మఱవము మనము. ॥భగ॥ 448

గౌళి

న న్నెంచఁబనిలేదు నిన్నెంచుటేకాని
మన్నించు హరి నీమఱుఁగు చొచ్చితిని. ॥పల్లవి॥

రాజుఁ బెండ్లాడినయట్టిరమణి యేజాతైనా
పూజితమై యిన్నిటాను భోగించినట్టు
సాజాన నేనెంతసకలహీనుఁడనైనా
వోజతో నిన్నుఁ గొలిచి వున్నతుఁడనైతిని. ॥నన్నెం॥

వేల ముద్దుటుంగరము వేడుకనిడి ప్రధాని
కేలెత్తి యిందరిచే మొక్కించుకొన్నట్టు
నేలనే నీముద్ర మోచి నే నేఁటివాఁడనైనా
పేలరిజగములోనఁ బెద్ద నైతి నిదివో. ॥నన్నెం॥

తల్లిదండ్రిగలవాఁడు తప్పులేమైనాఁ జేసి
తల్లితో ముద్దు గునిసి తప్పించినట్టు
చల్లని శ్రీవేంకటేశ సరవి నీకృపవల్ల
కెల్లున నిన్ను నుతించి గెలిచితినిదివో. ॥నన్నెం॥ 449

శుద్ధవసంతం

ఎందు వెదకనేల యేప్రయాసాలు నేల
యిందే వున్నది యిదు కిహపరములకు. ॥పల్లవి॥

ముక్కోటితీర్థములు ముకుందుదాసుల-
వొక్కపాదాంగుటమున నొలికీనిదే
మిక్కిలిజపతపాలు మించినప్రపన్నుల-
చిక్కనిక్కృపాకటాక్షసీమ నున్న దిదివో. ॥ఎందు॥

చేసేటిపుణ్యఫలాలు శ్రీవైష్ణవులచేత
రాసులై యిరుదెసల రాలీనివే
ఆసల విజ్ఞానార్థ మదివో ప్రపన్నుల-
భాసురపుఁబెదవులఁ గాంతి పైపై నున్నది. ॥ఎందు॥

సకలదేవతలచే సాధించేవరములు
మొకరి తదియ్యులమూఁక నిదివో
వెకలి శ్రీవేంకటాద్రివిభునిమహిమలెల్లా
ప్రకటించి వీరిసల్లాపాన నున్న దిదివో. ॥ఎందు॥ 450

సాళంగం

నీకుఁ దొల్లే యలవాటు నిరుహేతుకపుదయ
జోక నురుత మెచ్చిన సులభుఁడవేకా. ॥పల్లవి॥

నేరములు దొలఁగించ నెలవులు గలిగించ
గారవించ హరి నీవే కలవు నాకు
వారపేరఁ బిలిచితే నారాయణ యనేనంటా
చేరి కాచినటువంటి శ్రీపతివిగా. ॥నీకుఁ॥

దురితము లణఁగించ దుఃఖములు పెడఁబాప
గరిమఁ గేశవ నీవే కలవు నాకు
మరమరా యంటేను మరి రామ యనెనంటా
తిరముగఁ గాచినట్టి దేవుఁడవుగా. ॥నీకు॥

వినుతులు చేకొని వేడుకతో నన్నుఁ గావ
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలవు నాకు
మనసునఁ దలఁచితే మాటలఁ బిలిచెనంటా
తనిసి కంఠాన వెళ్లే దైవమవుగా. ॥నీకు॥ 451

గుండక్రియ

ఏపాటితనకర్మ మాపాటి కాపాలె
శ్రీపతిదాసుఁ డయితే చిహ్న లిటువలెఁబో. ॥పల్లవి॥

అందరిని నిర్మలులే యని తలఁచిన తన-
నిందలేనిమనసే నిర్మలము
మందలిఁచి లోకులతో మంచిమాఁట లాడితేను
బందెలేని తననోరే భావించ మంచిది. ॥ఏపా॥

అంతటాను హరి యున్నాఁడని చూచినఁ దన-
యంతరంగమున నుండు నాదేవుఁడే
చింతించి యీజగము చేకొని పావనమంటే
పంతపుతనదేహముఁ బరమపావనమే ॥ఏపా॥

పుట్టితేఁ దనపాలికిఁ బుట్టె నీప్రపంచము
దట్టమైనపుట్టెల్లఁ దనతోడిదే
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చినాఁ డీగుణము
పట్టమై నావద్దనుండు ౧పరమవిజ్ఞానము. ॥ఏపా॥ 452

౧. 'పరమ విజ్ఞానమా' రేకు

రేకు 279 రామక్రియ

బలువుఁడు నాతఁడే బంధువుఁడు నాతఁడే
తలఁ చాతనికి మొక్కఁ¹దగులింతే నేము. ॥ పల్లవి ॥

దైవమే కారకుఁడు ధరణి రక్షించుటకు
భావింప నరులచేఁత పనిలేదు
శ్రీవల్లభుఁ డతఁడు వేసినట్లల్లా నవును
వావాత ననుభవించేవారమింతే నేము. ॥ బలు ॥

హరియే స్వతంత్రుఁడు అన్నిపనులుగాఁ జేయ
పరులవుద్యోగాలు పనిలేవు
సురనాథుఁ డాతఁడు చూచినట్లల్లా నవును
వరుసతోఁ దిరిగాడేవారమింతే నేము. ॥ బలు ॥

సకలేశుఁడే కర్త జగములు గాచుటకు
ప్రకటించ నేర్పులు పనిలేవు
వొకట శ్రీవేంకటేశుఁ డొనరించినట్లవును
సుకియించి పొగడేటిసుద్దులింతే నేము. ॥ బలు ॥ 453

భవుళి

వద్దిక నోపము వట్టిస్వతంత్రము
వొద్దిక శాంతితో నుండేమయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

నడవక మానవు నానాజగములు
కడఁగినహరిసంకల్పాననను
వుడుగ కిందు నావుద్యోగమేఁటిది
వడుమనే కనుఁగొని నవ్వేమయ్యా. ॥ వద్ది ॥

1. 'దగునింతే' కావచ్చు.

కలుగక మానదు కాఁగలభోగము
కలిమిఁ బురాకృతకర్మమిది
అలసి యిందు వాయాస మేమిటికి
కలిగినపాటే కానీవయ్యా. ॥వద్ది॥

తగులక మానదు తనసంసారము
వెగటగుమాయావిలాసము
అగపడి శ్రీవేంకటాధిపుకృపచే
తగినపాటినే తనిసేమయ్యా. ॥వద్ది॥ 454

దేవగాంధారి

ఒక్కమాటు శరణని వుండేనింతేకాక
పెక్కువిధముల నెట్టు పెనఁగేనయ్యా. ॥పల్లవి॥

వాలికె వొక్కటే నీనామము లనంతము
పోలించి నే నిన్నెట్టు పొగడేదయ్యా
వోలి నాకన్నులు రెండే వొగి నీమూర్తులు పెక్కు
సోలి నే ని న్నెటువలెఁ జూచెదనయ్యా. ॥ఒక్క॥

పట్టి నాచేతులు రెండే పదములు నీకుఁ బెక్కు
వొట్టి నిన్నుఁ బూజించ నోపికేదయ్యా
గట్టి నాచెవు లిసుమంత కథలు నీ కవియెన్నో
పట్టువు నేనెట్టు విని భజియించేనయ్యా. ॥ఒక్క॥

తేమిటాఁ జిక్కవు నీవు యింతదేవుఁడవుగాన
కామించి నీడాగు మోచి గతిగనేను
యీమేర శ్రీవేంకటేశ నీవే నన్నుఁ గావు
దీమసాన నీక వేరే తెరువు లేదయ్యా. ॥ఒక్క॥ 455

సామంతం

గరిమల నెరఁగరుగాక మానవులు
సిరులఁ దియ్యనివోరఁ జేఁదుమేసెదా. ॥పల్లవి॥

హరినారాయణ యనియెడినోరను
ధర నితరులపేళ్లు దడవుచెట్టు
సరవితో వేదములు చదివేటినోరను
పరులమీఁదిపదాలు పాడేదా. ॥గరి॥

మునుప శ్రీపతికి మ్రొక్కినచేతుల
అనరుహులకు దండమనుట యెట్టు
మునుకొని పూవులు ముడిచినసిరసున
౧కవలి కట్టెలు మోచి కాకయ్యేదా. ॥గరి॥

బలిమి శ్రీవేంకటపతిఁ గొలిచినవారు
తెలియ కల్మ్యులఁ గొల్చి తిరుగుచెట్లు
జలధి దాఁటేవాఁడు సరి నోడ వుండఁగ
వలవనిజోలితో వదరువట్టేదా. ॥గరి॥ 456

శౌరి

వేళలేదు జాడలేదు వీనితోడిదే పాటు
ఖూళఁడనై తిరిగేను గుణమేది నాకు. ॥పల్లవి॥

వేగిరించి పెరరేఁచి వేసరించీఁ బనులు
సాగి ముందరఁ దొలసి చలపట్టీ సిరులు
జాగుసేసి వచ్చి వచ్చి చవిచూపీఁ గాయము
రేగఁగ నిన్నుఁ దలఁతు నేది బుద్ది నాకు. ॥వేళ॥

౧. 'కవలు' పూ. ము. పా

తన్నుఁదానే వచ్చి వచ్చి తగిలీ లంపటము
వున్నతి భోగముల నోరూరించీ సుఖము
కన్నచోనే యెలయించి కదిమీ సంసారము
యెన్నఁడు నిన్నుఁ దలఁతు నెఱుకేది నాకు. ॥ వేళ ॥

తాలిమితో మీఁదమీఁదఁ దరవయ్యీఁ గర్మము
నాలితోడ సన్న సేసి నవ్వీ నవ్వీ మర్మము
యేలితివి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ నన్ను నీవు
సీలాన నీవాఁడనై తిఁ జెప్పనేది నాకు. ॥ వేళ ॥ 457

లలిత

అంతర్యామీ వో అంతర్యామీ
బంటి నాకేమిగల్లా నాపాలివాఁడవుగావా. ॥ పల్లవి ॥

దొంతులై అన్నియోనులఁ దొల్లి నేఁ బుట్టేటినాఁడే
అంతరాత్మవైనవాఁడ వటు నీవేకా
ఇంతట విడిచేవా న న్నింద్రియాలఁ గట్టివేసి
పొంతఁ జూచేవిటు నాకుఁ బొత్తులకాఁపవుగా. ॥ అంత ॥

తొడరి ౧స్వర్గనరకదుఃఖసుఖములనాఁడు
అడరి కర్మసాక్షి వటు నీవేకా
విడువ వెప్పుడు నన్ను విషయాలఁ జిక్కినాఁడ
కడ నూరకుండనేల కన్నవాఁడవుగావా. ॥ అంత ॥

నీచేతఁగానిది లేదు నీవు నాకుఁ బ్రాణమవు
కాచుటకు నీకంటే నొక్కరు వచ్చేరా
చేచేత శ్రీవేంకటేశ చేరి నీకు శరణంటి
యేచి నన్ను మన్నించితి విది నీతేజముగాదా. ॥ అంత ॥ 458

౧. "స్వర్గనరక దుఃఖసుఖము" అనుట అనుక్రమమును దప్పించినయతిబాధ.

రేకు 280 సాళంగనాట

తీరుచు నతఁడే దినకర్మంబది
నూరిటిరుణ మొకనూలివోఁగునా. ॥పల్లవి॥

తొల్లిటికర్మము దోడఁ గుడుచుటకె
తెల్లమి జీవుఁడు దేహము మోచుట
వొల్లనన్నఁబో దున్నంతగాలము
మల్లాడి హరినే మఱవఁగవలదు. ॥తీరు॥

కోరినకోర్కికి గురియగునందుకె
సారపుసంసారసంగమిది
నేరిచ్చిబదికేటినెపమునఁ బోదది
కూరిమి హరినే కొలువఁగవలయు. ॥తీరు॥

తెంచనియాసలఁ దిప్పుటకే పో
పంచేంద్రియములపంతమిది
చించినఁ బో దిది శ్రీవేంకటపతి
నించి మనసులో నించగవలయు. ॥తీరు॥ 459

లలిత

ఎక్కడి పుట్టుగు లిఁక నెక్కడి మరణములు
మిక్కిలి నీముద్రలు నామేన నున్న వివిగో. ॥పల్లవి॥

కెరల పాపములకుఁ గెరల కర్మములకు
హరి నీనామము నోర నంటితేఁజాలు
నరకము లేమిసేసు నావేర మేమిసేసు
నిరతి నామతిలోన నీ వుండఁగాను. ॥ఎక్క॥

చిక్క నింద్రియములకు చిక్కను బంధములకు
చొక్కి హరి నీమఱఁగుచొచ్చితిఁ జాలు
మొక్కనేలే యెవ్వరికి మొరవెట్ట నేమిటికి
నిక్కపుమాయిలువేల్పు నీవై వుండఁగా. ॥ ఎక్క ॥

దగ్గరవు మాయలింక దగ్గరవు దుర్గుణాలు
నిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నీవు గల్గఁగా
యెగ్గులేదు తగ్గులేదు యిఁక నీదాసులలోన
౧వుగ్గువలె నీప్రసాద మూనినది వొడల. ॥ ఎక్క ॥ 460

దేసాళం

జోజో యని మీరు జోల వాడరో
సాజపుజయంతి నేడే సఫల మిందరికి ॥పల్లవి॥

అదె చంద్రోదయమాయ హరి యవతారమందె
మొదల జాతకర్మములు సేయరో
అదన పుత్రోత్సవమట పుణ్యాహము చేసి
కదిసి యిట్టె నామకరణముఁ జేయరో. ॥జోజో॥

కాయము దేవకి కిచ్చి గక్కన వాసుదేవుని -
కీయరో గంధాక్షత లిటు విడేలు
కాయకపుగాడిదెకు కవణము వెట్టి మరి
వీయవుచుట్టాలెల్ల వీడువెట్టరో. ॥జోజో॥

షోడశోపచారములఁ జొక్కించి శ్రీవేంకటేశుఁ
బాడరో ధర్మము నిల్పె భార మణఁచె
వోడించెఁ గౌరవదానవులఁ గంసాదులఁ జంపె
ఆడనే పాండవులఁ గాచె వని యర్ఘ్యమియ్యరో. ॥జోజో॥461

---

౧. 'వుగ్గువలేవి ప్రసాద' పూ. ము. పా

సాళంగం

చరమార్గమందు నీవు చాటితివిగాన
ఇరవిది నమ్మితి నాకెదురెందు లేదు. ॥ పల్లవి ॥

పతికిఁ జనవరైనప్రాణధారితెంకలకు
తతి నేమిసేసినాను తప్పులేదు
సతతము హరి నీశరణాగతుఁడ నాకు ౧(గాన?)
అతిపాపము సేసిన అది నాకు లేదు. ॥చర ॥

పారుచు నగరి డాగు పసుర మెవ్వరిచేని-
పైరు మేసినా నందు బందె లేదు
సారె నీముద్రలు మోచి సంసారవిషయాల
యేరితిఁ బొరలినా యెగ్గే లేదు ॥చర ॥

ధర్మానఁ గొనితెచ్చినదాసులకు వూర వెట్టి-
అర్మిలిఁ జేయఁగఁ బని అంతలేదు
నిర్మల శ్రీవేంకటేశ నీకరుణగలవాకు
కర్మలోపమైనాను కడమే లేదు. ॥ చర ॥ ॥ 462 ॥

పాడి

నీమాయ లింతేకాక నీరజనాభుఁడ। యివి
నామది నిజమనెట్టు నమ్మేదయ్యా. ॥పల్లవి॥

బాలుఁడనై నేఁ జన్నుఁబాలు దాగేనాఁడు
వోలి ననుష్ఠానము లెందుండెనయ్యా
చాలి యానేనె బ్రహ్మచారినయినమీఁద
వాలి యవె యెందుండి వచ్చెనయ్యా. ॥ నీమా ॥

౧. ఈ "(గాన?)" రేకులోలేదు. పూ. ము. పా.

నేను దినదినమును నిద్దురవోయేవేళ
వూని నిత్యకర్మము లెందుండెనయ్యా
జ్ఞానముతో మేలుకొని సంసారినైనవేళ
ఆనుకొని యెందుండి అంటుకొనెనయ్యా. ॥నీమా॥

యెడ కర్మ మేడ ధర్మ మింతలో సన్యాసైతే
వేడుకకివియెల్లా నీవిలాసాలు
జాడ నీమనసువస్తే సరుగఁ గరుణింతువు
వోడక శ్రీవేంకటేశ వున్నసుద్దులేఁటికి. ॥నీమా॥ 463

రామక్రియ

హరి హరియని వెరగందుటగాక
సిరివర మాకు బుద్ధి చెప్పఁగదవయ్యా. ॥పల్లవి॥

పాపపుకొంపలోవారు పంచమహాపాతకులు
కాపులకు పదుగురు కర్త లందుకు
తాపికాండ్లారుగురు ధర్మాసనమువారు
చాపలమే పనులెట్టు జరగీనయ్యా. ॥హరి॥

పలుకంతలచేను బండవెవసాయము
బలిమిఁ దొక్కఁ గుంటిపసురము
తలవరులు ముగురు తగువాదు లేఁబైయారు
సొలసి ఆవాజ్ఞ కిందుఁ జొచ్చేదయ్యా. ॥హరి॥

బూతాల పొంగటికే పొడమినపంటలెల్లా
కోఁతవేఁత చూచుకొని కోరు కొటారు
యీతల శ్రీవేంకటేశ యిన్ని విచారించి నీ-
చేఁతే నిలిపితి విఁకఁ జెప్పేదేఁటిదయ్యా. ॥హరి॥ 464

రేకు 281 శుద్ధవసంతం

ఏమి సేయుదును నాకేది బుద్ధి యంతర్యామి
యీమతులఁ జిక్కి నీచిత్తమునకు నెట్టుండునో యని
చింతయ్యీడిని ॥పల్లవి॥

కులగోత్రంబులు గుణశీలంబులు
తెలియఁగ గర్వోద్రేకములు
కలసి మెలఁగినఁ గలుగదు జ్ఞానము
తొలఁగిన లోకద్రోహంబు. ॥ఏమి॥

మఱియు గృహారామక్షేత్రంబులు
జఱిగొను మాయాజనకములు
మఱవఁగ నివియే మదకారణములు
౧ విఱిగిన సంసారవిరుద్ధము(?) ॥ఏమి॥

అనుపమవ్రతకర్మానుష్ఠానము—
లెనలేని బంధహేతువులు
తనిసితి నింక నీదాస్యంబే గతి
ఘనుఁడవు శ్రీవేంకటనాథా. ॥ఏమి॥ 465

బౌళి

పారచేసినపుల్లాకు బండికల్లై మించినట్లు
కోరి నీముద్రలు మోచి కొండగొంటి నిదివో. ॥పల్లవి॥

మూఁడుగుణములలోన మునిఁగేటివాఁడఁగాన
వోఁడిమి నాకొకబుద్ధి పుట్ట దెందును
వేఁడు నీశరణమనే నిశ్చయమిచ్చితిగాన
వాఁడిమి నిన్నిటా నేఁ బావనమైతి నిదివో. ॥పార॥

౧. విఱిగిన సంసారవిరుద్ధము=గృహారామక్షేత్రాదులనుండి తొలగినచో వాచు . . . [illegible]
మండుటకు నిరోధమగును" కావచ్చు

పంచభూతాలతనువు పాటించి మోచితిఁగాన
పంచేంద్రియవికారాలు పాయవు నాకు
యెంచఁగ నీదాస్యము నా కినామిచ్చితిగాన
పంచల నాపుట్టుగు సఫలమాయ నిదివో. ॥పార॥

తగిలి ఇన్నిటికి స్వతంత్రుఁడ నేఁ గాను గాన
జిగి విన్ను నెరిఁగి పూజించలేను
నగుతా శ్రీవేంకటేశ నాలో నుండుదుగాన
పగటున నిన్ను నమ్మి బ్రదికితి నిదివో. ॥పార॥ 466

బౌళి

పాడేము నేము పరమాత్మ నిన్నును
వేడుక ముప్పదిరెండువేళల రాగాలను. ॥పల్లవి॥

తనువే వోళవు తలయే దండెకాయ
ఘనమై వూర్పులు రెండు కట్టినతాళ్ళు
మనసే నీబద్దితాడు మరి గుణాలె జీవాళి
మొనసినపుట్టుగే మూలమైన కరడి. ॥పాడే॥

పాపపుణ్యా లిరువంక పైఁడివెండియనుసులు
పైపైఁ గుత్తికె మేటిపై చనిగె
కోపులనాలికె లోనఁగుచ్చికట్టినట్టితాడు
చూపరానిసంసారమే సూత్రపుగణికె. ॥పాడే॥

జీవునికిని చండెవేసినవాఁడవు నీవు
వావాతిమాటలే నీపై వన్నెపదాలు
యీవి మాకు నిహపరాలిచ్చితివి మెచ్చితివి
శ్రీవేంకటేశ నీవే చేకొన్నదాతవు. ॥పాడే॥ 467

సాళంగనాట

తానెంత బ్రదుకెంత దైవమా నీమాయ యెంత
మానవులలంపటాలు మరి చెప్పఁగలదా. ॥పల్లవి॥

తెలఁగి నేలఁ జారేటిచీమసయితమును
కలసి వూరకే పారుఁ గమ్మర నెందో మరలు
తలమోఁచి కాఁపురము ధాన్యములు గూడపెట్టు
యిల సంసారము దనకిఁక నెంతగలదో. ॥తానెం॥

౧యేడో బాయిటఁ బారేయీఁగ సయితమును
వాడుదేర నడవుల వాలి వాలి
కూడపెట్టుఁ దేనెలు గొందులఁ బిల్లలఁబెట్టు
యేడకేడ సంసార మిఁక నెంతగలదో. ॥తానెం॥

హెచ్చి గిజిగాండ్లుసయిత మెంతోగూఁడువెట్టు
తెచ్చి మిణుఁగురుఁబురువు దీపమువెట్టు
తచ్చి శ్రీవేంకటేశ నీదాసులు చూచి నగుదు-
రిచ్చలఁ దానిసంసార మిఁక నెంత గలదో ॥తానెం॥ 468

దేవగాంధారి

చెలఁగి యధర్మము వుట్టింప నీకేల స్రుష్టింపఁగ మరి నీకేల
పులులను లేళ్ల నొక్కకదువుగా పులు మేపుదురటే మాధవుఁడా. ॥పల్లవి॥

గొనకొని పాషండులదుర్వ్యాపలక్రోధము సహింపరాదు
దనుజులపుట్టువు వారలనుచు నిజతత్వజ్ఞానము నీ వియ్యవు
అనిశముఁ జూచిన వారికి మాకును అంతర్యామివి నీవు
పెనఁచి చీఁకటియు వెలుఁగును నొకచోఁ బెంచెదవేలే ముకుందుఁడా.
॥చెలఁ॥

౧. 'యేదో(?)' వ్రా. ము. పా. యేడో=ఎక్కడనో.

ఖలుల తామసపుదేవతార్చనలు కనుఁగొని యవి యోర్వఁగరాదు
నెలకొని వారలు నరకవాసులని నీమీఁది భక్తియు నీ వియ్యావు
పొలుపుగ నిందరిలోపలఁ గ్రమ్మరఁ బూజిగొనేటివాఁడవు నీవే
చలమునఁ బుణ్యము పాపము నొకచో సరిచేతురటవే గోవిందుఁడా.

॥ చెలఁ ॥

సతతము నీదాస్యద్రోహులతో సహయోగంబును సహింపదు
ఈతిలో నీవటువంటివారలను సృజింప కేర్పడ మానవు
హితవుగ శ్రీవేంకటేశ్వర నీవే యిహపరములకుఁ గర్తవు
గతి నీశరణాగతి యని నమ్మినఁ గల విందరికిని నారాయణా.

॥ చెలఁ ॥ 469

రేకు 282 లలిత

అతఁడే పరబ్రహ్మ మతఁడే లోకనాయకుఁ-
డతనికంటే మరి యధికులు వేరయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

కమలవాసిని లక్ష్మి కలదా యెవ్వరికైనాఁ
గమలనాథునికి నొక్కనికే కాక
కమలజుఁడైన బ్రహ్మ కలఁడా యెవ్వనినాభి-
నమరవంద్యుఁడు ౧మాహరికే కాక. ॥ అతఁ ॥

అందరు నుండెడిభూమి యన్యులకుఁ గలదా
అందపుగోవిందునికే ఆలాయఁగాక
చెందినభాగీరథి శ్రీపాదాలఁ గలదా
మందరధరుఁడయినమాధవునికిఁగాక. ॥ అతఁ ॥

నిచ్చలు నభయమిచ్చేనేరుపు యెందుఁగలదా
అచ్చుగనారాయణునియందేకాక
రచ్చలశరణాగతరక్షణ మెందుఁ గలదా
తచ్చిన శ్రీవేంకటాద్రిదైవానకేకాక. ॥ అతఁ ॥ 470

---

౧. ఈ 'మా' వ్రా. ము. పా. లో తప్పిపోయినది.

రామక్రియ

కట్టెదుర వైకుంఠము కాణాచయినకొండ
తెట్టెలాయ మహిమలే తిరుమలకొండ. ॥ పల్లవి ॥

వేదములే శిలలై వెలసినది కొండ
యేదెస(బుణ్యరాసులే యేరులైనది కొండ
గాదిలి బ్రహ్మాదిలోకములకొనలకొండ
శ్రీదేవు(డుండేటిశేషాద్రి యీకొండ. ॥కట్టె॥

సర్వదేవతలు మృగజాతులై చరించేకొండ
నిర్వహించి జలధులే నిట్టచరులైనకొండ
వుర్వి(దపసులే తరువులై నిలిచినకొండ
పూర్వపుటంజనాద్రి యీపొడవాటికొండ. ॥కట్టె॥

వరములు కొటారుగా వక్కాణించి పెంచేకొండ
పరగులక్ష్మీకాంతుసోబనపు(గొండ
కురిసి సంపదలెల్ల గుహల నిండినకొండ
విరివైన దిదివో శ్రీవేంకటపు(గొండ. ॥కట్టె॥ 471

సామంతం

విజయపుటమ్ము వేసె వేంకటేశు(డు
విజయునిసఖు(డు యీవేదమూరితి. ॥పల్లవి॥

పాటితెంచి దశకంఠుపదిశిరసులమీ(ద
ఆటికి(?)నమ్ము వేసె నాదిదేవు(డు
ఆటిడిసేనలతోడ నంబుధిమీ(ద వేసె
వేటొకయమ్ము దొడిగి విష్ణుదేవు(డు. ॥విజ॥

చాలుగ నేడుదాళ్లి ౧సర్పము వొక్కటిగాఁగ
అలములో నమ్ము వేసె నతఁడేకుఁడు
అలించి రుక్మిణిఁ బెండ్లియాడునాఁడు వైరులపై
౨జాలి(?)యమ్ము వేసెను విజయకృష్ణుఁడు. ॥వి॥

భజన నిందిరఁగూడి పంతమున నమ్ము వేసె
విజయదశమిని శ్రీవేంకటేశుఁడు
సుజనుల దేవతల సొరిది నిందరిఁ గాచు
విజయము చేకొనె విష్ణుదేవుఁడు. ॥వి॥ 472

లలిత

౩నీదాఁకావలెనా నిచ్చలు నారాయణా
అది నీదాసుఁడే చాలు నందరి రక్షించను. ॥పల్లవి॥

నీపాదమూలమున నిలిచిన౪జలమును
మోపుగా మోచె రుద్రుఁడు ముందుముందే
కాపాడునీనామమునఁ గలిగినమహిమచే
పైపై మునులు యిహపరములు గనిరి. ॥నీదాఁ॥

పండేటిపాలవెల్లి నీప్రసాదమునఁ గాదె
దండిగా దేవతలెల్ల ధన్యులైరి.
అండనే నీసాకార మాతుమఁ దలఁచి కాదె
నిండినయోగీంద్రులు నిత్యముక్తులైరి. ॥నీదాఁ॥

చేరి నీవిహారమైనశ్రీవేంకటాద్రిఁ గాదె
కోరి నరులు వరాలు కొల్లగొనిరి
ఆరీతిఁ దాళ్లపాకఅన్నమయ్య ఘనుఁడాయ
వారివారమై నేము వహికెక్కితిమి. ॥నీదాఁ॥ 473

౧. 'సర్పము' రేకు ౨. రుక్మితనకు బావమరదికావున చంపుటకిష్టములేక పట్టుకొనుటకు మాత్రమనువుగా దయ (జాలి)తో వేసిన అమ్ముకావచ్చు. ౩. ఈ పాటగూడ పెదతిరుమలయ్యదో, చినతిరుమలయ్యదో కావలసియున్నది. ౪. 'జలమున' రేకు.

శుద్ధవసంతం

దీనుఁడ నేను దేవుఁడవు నీవు
నీనిజమహిమే నెరపుటగాకా. ॥పల్లవి॥

మతి జనన మెఱఁగ మరణం బెఱఁగను
యితవుగ నిను నిఁక నెరిఁగేనా
క్షితిఁ బుట్టించిన శ్రీపతివి నీవే
తతి నాపై దయ దలఁతువుగాకా. ॥దీనుఁ॥

తలఁచఁ బాపమని తలఁచఁ బుణ్యమని
తలఁపున నిఁక నినుఁ దలఁచేనా
అలరిననాలో నంతర్యామివి
కలుష మెడయ ననుఁ గాతువుగాకా. ॥దీనుఁ॥

తడవ నాహేయము తడవ నామలినము
తడయక నీమేలు దడవేనా
విడువలేని శ్రీవేంకటవిభుఁడవు
కడదాఁకా నీకేఁ గాతువుగాకా. ॥దీనుఁ॥ 474

మాళవి

నారాయణాచ్యుతానంత నిన్నొకచోట
గోరి వెదకనేల నీరివల్లఁ గంటిఁబో. ॥పల్లవి॥

సొలసి నీరూపము శ్రుతులలోఁ జెప్పఁగాని
బలిమి నాచార్యుఁడై తేఁ బ్రత్యక్షము
పలికి నీతీర్థము పావనమందేకాని
అల నీదాసులతీర్థ మరచేత నిదివో. ॥నారా॥

నీయానతు లెన్నఁడు నేము దెలియముగాని
మాయాచార్యునిమాట మంత్రరాజము
కాయములో నీవుండేది కడు మఱఁగులుగాని
యీయెడ నీపరికర మిన్నిటా నున్నదివో. ॥నారా॥

అరిది నీవందన మొకర్చావతారానఁగాని
గురుపరంపరనై తేఁ గోట్లాయఁబో
హరి నిన్ను శ్రీవేంకటాద్రినే చూచితిఁగాని
పరమున నిహమునఁ బంచి చూపె నతఁడు. ॥నారా॥ 475

రేకు 283 దేసాళం

నేరుపు నతఁడే నేరమి నతఁడే
భారమెల్ల నాతఁడే పని లేదు మాకు. ॥పల్లవి॥

దేవుఁడట యంతరాత్మ దేహ మెంచిచూచితేను
ఆోవులకర్మాలు సేయఁబుట్టినదట
జీవుఁ డేఁటివాఁ డిందు శ్రీపతియానాజ్ఞగాక
భావించఁ బాపపుణ్యాలు పనిలేదు మాకు. ॥నేరు॥

హరి లోకాలేలునట అతనిమాయకులోనై
నరులజీవనములు నడచీనట
వెరవులు మాకేల విష్ణుఁడే యింతాఁగాక
పరచువిచారాలు పనిలేదు మాకు. ॥నేరు॥

వేడుక నాలుకను శ్రీవేంకటేశ ...మమట
పాడితో నాతనికి నే బంటనట
తోడునీడ యాతఁడే తోవ చూప నాతఁడే
పాడయిన కోరికలు పనిలేదు మాకు. ॥నేరు॥ 476

శంకరాభరణం

మునులతపము నదె మూలభూతి యదె
వనజాక్షుఁడే గతి వలసినను. ॥పల్లవి॥

నరహరినామము నాలుక నుండఁగ
పర మొకరి నడుగఁబనియేల
చిరపుణ్యము నదె జీవరక్ష యదె
సరుగఁ గాచు నొకసారె నుడిగినా. ॥మును॥

మనసులోననే మాధవుఁ డుండఁగ
వెనుకొని యొకచో వెదకఁగనేఁటికి
కొనకుఁగొన యదే కోరెడి దదియే
తనుఁ దా రక్షించుఁ దలఁచినను. ॥మును॥

శ్రీవేంకటపతి చేరువ నుండఁగ
భావకర్మముల భ్రమయఁగనేఁటికి
దేవుఁడు నతఁడే తెరువూ నదియే
కావలెనంటేఁ గావకపోఁడు. ॥మును॥ 477

వరాళి

విత్తొకటి వెట్టితేను వేరొకటి మొలచునా
యెత్తిన శ్రీహరి నీవే యీడేర్పవయ్యా. ॥పల్లవి॥

పాపపుణ్యదేహికి బంధములే సహజము
యేపునఁ గాదని తోయనెట్టువచ్చును
పూపవంటిమనసుకు భోగములే సహజము
తేపగా విరతి యెందుఁ దెచ్చుకొనేమయ్యా ॥విత్తొ॥

మాయలజన్మమునకు మమతలే సహజము
యేయెడఁ జొరక మానవెట్టువచ్చును
కాయవంటి/పణానకు కర్మమే సహజము
చాయల నేమెటువలె శాంతిఁబొందేమయ్యా ॥విత్తొ॥

తప్పునిజ్ఞానమునకు దైవమే సహజము
యెప్పుడు స్వతంత్రుఁడుగా నెట్టువచ్చును
నెప్పున శ్రీవేంకటేశ నీమహిమే ఇంతాను
చెప్పఁజూపఁ జోటులేదు చేరివుండేమయ్యా· ॥విత్తొ॥ 478

మాళవిగౌళ

ధరలో నాజన్మమే తనువు నదియె
యిరవై నీదాసుఁడైతే హీనుఁడైనా ఘనుఁడే. ॥పల్లవి॥

అలరావణునితమ్ముఁ డసురనరభోజనుఁ—
డలరి తొల్లెల్లా నీవాఁడైనమీఁదను
కులజుఁడు పుణ్యుఁడు గుణనిధి యిందరునుఁ
దలఁప యోగ్యుఁడు నట దాస్యమహి మెట్టిదో. ॥ధర॥

౧జాతిబోయ పాతకుఁడు సత్యతపుఁడట తొల్లి
నీతి నరణియనేటినీదాసుఁ జేరి
ఆతల బ్రహ్మఋషాయ నష్టాక్షరమంత్రాన
చేతల నిదాసుల సేవాఫల మెట్టిదో. ॥ధర॥

నానాజంతువులందు నవభక్తిగలిగితే
హీనాధిక్యము లేక యేచి కాతువు
శ్రీనాథ కాచితివి శ్రీవేంకటేశ మమ్ము
నేనూ ధన్యుఁడనైతి నీమహిమ యెట్టిదో. ॥ధర॥ 479

---

౧. ఈకథ "వరాహపురాణము" లో కలదు.

శంకరాభరణం

తెలిసినవారికి దేవుఁ డితఁడే
వలవనిదుష్టుల వాదము లేలా. ॥పల్లవి॥

పురుషులలోపలఁ బురుషోత్తముఁడు
నరులలోన నరనారాయణుఁడు
పరదైవములకుఁ బరమేశ్వరుఁడు
వరుస మూఁధులకెవ్వరో యితఁడు. ॥తెలి॥

పలుబ్రహ్మలకును పరబ్రహ్మము
మలయునీశులకు మహేశుఁ డితఁడు
ఇల నాత్మలలో నిటు పరమాత్ముఁడు
ఖలుల కెట్లుండునో కానము యితఁడు. ॥తెలి॥

వేదంబులలో వేదాంతవేద్యుఁడు
సోదించ కరిఁ గాచుచో నాదిమూలము.
యీఁదెస శ్రీవేంకటేశుఁ డిందరికి
గాదిలిమతులనుఁ గైకొనఁ డితఁడు. ॥తెలి॥ 480

లలిత

సంసారికిఁ గల సహజమిది మతిఁ
గంసారి మనకుఁ గలఁ డటుగాన. ॥పల్లవి॥

చేతులు చాఁచుచు సేయఁగఁదొడఁగిన
ఘాతల నిన్నిఁ గర్మములే
వాతులు మోవఁగ వలెనిన వెదకిన
పూఁతల నిన్నియు భోగములే. ॥సంసా॥

వోగి లంపటముల కోపిక గలిగిన
జగమింతాఁబో సంపదలు
జిగిఁ జిత్తములోఁ జింతించిచూచిన
సగుణం బింతా సంతోషములు. ॥ సంసా ॥

యేచిన శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచిన
చూచినవెల్లా సులభములే
తాచి యీతనికి దాసులమయితిమి
కాచె నతఁడు మముఁ గడములు లేవు. ॥ సంసా ॥ 481

రేకు 284 శ్రీరాగం

కొలిచినవారిపాలి కొల్లలివివో
యిల నిట్టి దైవమవు యిఁక వేరేకలరా ॥ పల్లవి ॥

యెల్లైన వభయహస్త మెత్తుక కాచుకున్నాఁడ-
వట్టె దాసులఁ గాచేనంటా నీవు
తొట్టినపాపాలు వోఁదోలు నీనామమంత్రాలు
జట్టిగా లోకాల వెదచల్లినాఁడవు. ॥ కొలి ॥

తలఁచినవారికెల్లా ధనధాన్యా లిత్తు నంటా
వొలసి శ్రీసతి మోచుకున్నాఁడవు
యిలఁ బావనులఁగా నిందరిఁ జేసేనంటా
నెలమిఁ బాదతీర్థ మేరు చేసినాఁడవు. ॥ కొలి ॥

పుట్టించ జీవులను భువనములోపల
గట్టిగ బ్రహ్మను నాభిఁ గన్నాఁడవు
అట్టుగఁ బాలుపడి చుట్టి రక్షకత్వానికే
యిట్టె శ్రీవేంకటాద్రి యెక్కినాఁడవు. ॥ కొలి ॥ 482

భైరవి

కాను స్వతంత్రుఁడనని గాదని తలఁగలేను
నేను నీకింకరుఁడ నీరచనలే. ॥ పల్లవి ॥

యెంతైనాఁ దీర దిదే యెందు చూచిన పనులు
అంతటాను నీమాయ అలయించఁగా
దొంతులగుఁగర్మములు తోడనే తిరిగిని
సంతకూటపుబ్రతుకు సటలఁ బెట్టీని. ॥ కాను ॥

మాన వింద్రియము లివి మతిలోనఁ బెరరేఁచు
నానాగము(తు?)లఁ బ్రకృతి నటియించఁగా
పూని పురాకృతములు పోనీక తిరిగిని
పానఁబట్టినవయసు సటలఁ బెట్టీని. ॥ కాను ॥

తరవులనే పెట్టీని తతిలేని యాసలివి
నిరతంపుజన్మములు నిడుసాగఁగా
వరుస శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు నన్నేలి
కరుణించఁగా భక్తి ఘనత మీరీని. ॥ కాను ॥ 483

భూపాళం

ఏమి నిద్దిరించేవు యెందాఁకాను
కామించి బ్రహ్మాదులెల్లఁ గాచుకున్నా రిదివో. ॥ పల్లవి ॥

పులుఁగాలుఁ బచ్చళ్ళు బోనము వెట్టినదిదే
వెలయుధనుర్మాసవేళయు నిదే
బలసి సంకీర్తనపరులు పాడేరిదే
జలజాతుఁడ లేచి జలకమాడవయ్యా. ॥ ఏమి ॥

తోడనే గంధాక్షతలు ధూపదీపాలివిగో
కూడినవిప్రులవేదఘోషణలివే
వాడుదేరఁ బూజించవలెఁ గమ్మఁబువ్వులివె
వీడెమిదె కొలువుకు విచ్చేయవయ్యా. ॥ఏమి॥

చదివేరు వైష్ణవులు సారెఁ దిరువాము డిదె
కదిసి శ్రీసతి ముందే కాచుకున్నది
అదనాయ శ్రీవేంకటాధిప మాచరపిదే
యెదుట నిన్నటిమాపే యియ్యకొంటివయ్యా. ॥ఏమి॥ 484

శుద్ధవసంతం 1165

చేరి యశోదకు శిశు విత(డు
ధారుణి బ్రహ్మకు దండ్రియు నిత(డు. ॥పల్లవి॥

సొలసి చూచినను సూర్యచంద్రులను.
లలి వెదచల్లెడులక్షణు(డు
నిలిచిననిలువున నిఖలదేవతల
కలిగించు సురలగనివో యిత(డు. ॥చేరి॥

మాటలాడినను మరియజాండములు
కోటులు వొడమేటిగుణరాశి
నీటగునూర్పుల నిఖలవేదములు
చాటువనూరేటిసముద్ర మిత(డు. ॥చేరి॥

ముంగిటఁ బొలసిన మోహాన మాత్మలఁ
బొంగించేఘనపురుషు(డు
సంగతి మావంటిశరణాగతులకు
నంగము శ్రీవేంకటాధిపు(డిత(డు. ॥చేరి॥ 481

సాళంగం

జీవన్ముక్తులము శ్రీపతిదాసులము
భావించవో మమ్మును ప్రపంచపుమాయా. ॥ పల్లవి ॥

యివల దానధర్మము లేమిఁ జేయుటలేదు
తవిలినపాతకాలు దైవమే వహించుకొనె
భువిలోన నాకిఁక బుట్టఁబనిలేదు లేదు
భవరోగవైద్యుఁడు శ్రీపతి గలఁడుగాన. ॥ జీవ ॥

యెలమి స్వర్గాదిలోకాలేమీఁ గోరుటలేదు
కలవైకుంఠము హరి కామునాఁడే యిచ్చె
తొలుత నాకుఁ జావులతోడిసడ్డ వద్దు వద్దు
బలువైనయచ్యుతునిబంట్లముగాన. ॥ జీవ ॥

పాపసుఖమూ నొల్లము పొంచి దుఃఖమూ నొల్లము
చేపట్టి బ్రహ్మానందము శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చెను
దూపయు నాఁకటికిఁగా తోదోపు మాకిఁక వద్దు
కాఁ పమృతమథనుఁడు గలఁ డిక్కేకాన. ॥ జీవ ॥ 486

పాడి

కాఁపులము నేము కర్తవు నీవు
దాపుదండై మము నిట్టే దయఁజూడవయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

నెట్టన నైదుగురికి నేము డాగువెట్టేము
చుట్టి చుట్టి వీడుఁబట్టు చూపివున్నది
అట్టె కర్మములకు నరిగోరు వెట్టేము
నట్టుకొట్టి(ట్టే?)జీవులకు నరకములేలయ్యా. ॥ కాపు ॥

మించినయాసల కిదే మేరలెల్లాఁ జెల్లేము
పొంచి మమతలలోఁ గాఁపుర మున్నారం(ముకి)
పంచేంద్రియములకే పైరులు పేసితిమి
అంచెలఁ బ్రాణులకిఁక నానాజ్ఞలేలయ్యా. ॥కావు॥

కూరిమి విషయముల కొట్నాలు దంచేము
చేరి నీవు చెప్పినట్టే పేసేము
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిటు నీకే దాసులము
ఆరూఢిగా మన్నించితి వంతే చాలు నౌనయ్యా. ॥కావు॥487

రేకు 285 మలహరి

సకలముఁ జదివిన శాస్త్రము తెలిఁగిన
శుకధ్రువాదు లిటు చూపినది. ॥పల్లవి॥

భవభవములకును ప్రకృతులు వేరే
భువి నామరూపములు వేరే
యివల నీదాస్యం బెవ్వడు నొకచే
కవిసిననీమాయఁ గడచినది. ॥సక॥

మతము మతమునకు మార్గము వేరే
అతిసంశయములు అవి వేరే
గతి నీశరణము గలిగినదొకచే
యితవగు మోక్షం బిచ్చేది ॥సక॥

జాతిజాతియాచారము వేరే
ఆతల మోక్షంబది యొకచే
శ్రీతరుణీశ్వర శ్రీవేంకటేశ్వర
చేత మాగురుఁడు చెప్పినది. ॥సక॥ 488

ముఖారి

తొల్లిటివారికంటె దొడ్డ నేను పాతకాన
పెల్లిదుఁడవగుటకుఁ బ్రతాపమిదివో. ॥ పల్లవి ॥

నరహరి యచ్యుత వో నారాయణా
గురుఁడు నిన్నుఁ [1]గొండించెఁ(?)గోరి నే వింటి
గరిమ నొక్కతప్పున కాకికిఁ బరమిచ్చితి
సిరులఁ బెక్కుతప్పులు సేసితి నేమిచ్చేవే. ॥ తొల్లి ॥

మందరధరుఁడ వో మధుసూదనా
అందరు నిన్నొకమాఁట ఆడఁగా వింటి
సింద కొకటి బొంకితే నీవు ధర్మజుఁ గూడితి
వంది పెక్కుబొంకుల నాయందుఁ గూటమెంతో. ॥ తొల్లి ॥

శ్రీవేంకటేశ్వర శ్రీసతీమనోహర
సేవ నీదాసులే నిన్ను చేతఁ జూపేరు
మోవ నొక్కతునకము మొర యాలించితివట
వేవేలు జన్మాలెత్తితి యీవిధ మెట్లాలించేవో. ॥ తొల్లి ॥ 489

వరాళి

ఇదె చాలదా మమ్ము నీడేర్చను
అదన నెవ్వఁ డెరుఁగు నటమీఁదిపనులు. ॥ పల్లవి ॥

ఇట్టె పంచసంస్కారా లెచ్చోట నుండినాను
పట్టైనవారే మాకుఁ బ్రమాణము
మట్టుగ వీరూపనామము లెందు నుండినాను
[2]కట్టఁగడవారైన ఘనపుణ్యులు. ॥ ఇదె ॥

1. 'కొండాఁడెను' అనుటకు వ్యావహారికమా? లేక 'కొండెము' పైనామధాతువా? పొందపడ్డైనచో అర్థము పొసగునా? 2. 'కట్టఁగడ' లో అరసున్నవిచార్యము'

పలుక వైష్ణవవేషభాష లెందు నుండినాను
వలసేగ మాకు సహవాసయోగ్యులే
తిలకొన్న ౧దాసానుదాస్య మెంచు నుండినాను
అల కర్మదూరులైన నంతరంగులు. ॥ఇదె॥

యెక్కువ సంకీర్తన మెచ్చోట నుండినాను
అక్కడ పరమపద మది భాగ్యము
చక్కఁగ వేదశాస్త్రసమ్మతము నిదియే
పక్కన శ్రీవేంకటేశుపరమార్థము నిదె. ॥ఇదె॥ 490

రామక్రియ

అన్నిటిమూలం బతఁడు
వెన్నునికంటెను వేల్పులు లేరు. ॥పల్లవి॥

పంచభూతముల ప్రపంచమూలము
ముంచినబ్రహ్మకు మూలము
పొంచినజీవులపుట్టుగుమూలము
యెంచఁగ దైవము యితఁడే కాఁడా ॥అన్ని॥

వెనుకొని పొగడేటివేదాలమూలము
మునులతపములకు మూలము
ఘనయజ్ఞాదుల కర్మపుమూలము
యెనలేనిదైవ మితఁడే కాఁడా. ॥అన్ని॥

అగపడి సురలకు నమృతమూలము
ముగురుమూర్తులకు మూలము
నగుశ్రీవేంకటనాథుఁడే మూలము
యెగువలోకపతి యితఁడే కాఁడా. ॥అన్ని॥ 491

౧. 'దాసాన' రేకు

లలిత

అవధారు రఘుపతి యందరిని జిత్తగించు
యిందరి సిందేఁ గొలువిదె నసిదె సముఖా. ॥పల్లవి॥

రామ రాఘవ రామభద్ర రామచంద్ర
శ్రీమదయోధ్యాపతి సీతాపతి
ప్రేమ నారదుఁడు వాడీఁ బెక్కు రంభాదు లాడేరు
మోమెత్తి కపులెల్లా మొక్కేరదివో. ॥అవ॥

యినవంశకులజాత ఇక్ష్వాకుతిలకా
ఘనదశరథసుత కౌశికప్రియ
మునులు దీవించేరు ముందట భరతుఁ డదె
వెనక లక్ష్మణుఁడు సేవించీ వింజామర. ॥అవ॥

కందువఁ గౌసల్యాగర్భరత్నాకర
చెందిన శ్రీవేంకటాద్రి శ్రీనివాసా
సందడిఁ గుశలవులు చదివేరు వొకచెంక
చెంది నీరాజసము చెప్పరాదు రామా. ॥అవ॥ 492

దేసాళం

అక్కటా రావణబ్రహ్మహత్య నీకు నేడది
పుక్కిటిపురాణలింగపూజ నీకు నేడది. ॥పల్లవి॥

గురుహత్య బ్రహ్మహత్యఁ గూడీ ద్రోణాచార్యవంక
హరి నీకృప నర్జును కవి లేవాయ
యెరవుగాఁ గల్లలాడి యేచినధర్మజునకు
పరగ నీయనుమతిఁ బాపము లేదాయను. ॥అక్క॥

---

౧. 'నదె' పూ. ము. పా.

అదివో రుద్రుని బ్రహ్మహత్య వాయఁ గాసి యిచ్చి
పొదలిననీ వతనిఁ బూజింతువా
అదనఁ బార్వతిదేవి కాతఁడే నీమంత్ర మిచ్చె
వదరుమాటల మాయావచనాలేమిటికి. ॥అక్క॥

తగిలి నీనామమే తారకబ్రహ్మమై
జగమువారిపాపాలు సంతతముఁ బాపఁగాను
మిగుల శ్రీవేంకటేశ మీకు నేడ పాతకాలు
నగుఁబాటు లింతేకాక నానాదేశముల ॥అక్క॥ 493

రేకు 286 సామంతం

నారాయణుఁడ నీ నామము మంత్రించివేసి
పారేటియీజంతువులభ్రమ విడిపించవే. ॥పల్లవి॥

మదనభూతము సోఁకి మగువలుఁ బురుషులు
అదన ¹విరిదలలై యంగమొలలై
పెదవి నెత్తురు వీర్చి పెనుగోళ్ళఁ జించుకొంటా
కొదలు కుత్తికలనుఁ గూసేరు జీవులు. ॥నారా॥

పంచభూతములు సోఁకి భ్రమసి యజ్ఞానులై
పొంచి పేయములు మన్నుఁబూసుకొంటాను
అంచెల వీడెపురస మందు నిందు గురియుచు
యెంచి ధనముపిశాచాలిల్లైరి జీవులు. ॥నారా॥

తమితోడ మాయాభూతము సోఁకి బహుజాతి-
యెముకలుఁ దోలు నరా లిరవుచేసి
నెమకి శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ జేర కెక్కడైన
తముఁ దా మెరఁగరింతటాఁ జూడు జీవులు. ॥నారా॥ 494

¹ 'విరిదలై' వ్రా. ము. పా.

వసంతం

నీ శరణమేగతి నే నితరమెరఁగ
పాశబంధముల వనులేలయ్యా. ॥పల్లవి॥

పూఁచినతొలుకర్మంబులు భోగించకపోవు
చాఁచుకున్నయీ శరీరగుణములు చాలునన్నఁ బోవు
రేఁచినజననమరణములు రెంటికిఁ దీసీని
మోఁచివచ్చితే విజ్ఞాన మెరఁగఁగ మొదలికిఁ గొనకును యెద
యేదయ్యా ॥నీ శ॥

కోరిననాకోరికలు కొనసాగకపోవు
జారిఁబడుచు కాలము దా బడిఁదగులకపోదు
మేరతో పంచేంద్రియములు మెడ చుట్టకపోవు
యేరీతుల సంసారము గెలువఁగ నెదురుబడిని బలిమిఁక నేదయ్యా॥నీశ

మనసును వాకునుఁ జేఁతయు మానుమన్నఁ బోవు
తనువులోన నా యంతర్యామివి తలఁచక ఇఁకఁ బోదు
ఘనుఁడవు శ్రీవేంకటపతి నన్నుఁ గావక ఇఁకఁ బోదు
కని కాననియజ్ఞానజంతువను కడమలెంచ నీఁకఁ గొల(లఁ?)దేదయ్యా.
॥నీ శ॥ 495

ముఖారి

కడవరాదు హరి ఘనమాయ। తెగి
విడువఁగరాదు వేసరరాదు. ॥పల్లవి॥

చూపుల యెదిటికి సోద్యంబైనది
పాపపుణ్యములప్రపంచము
తీపులు పుట్టించు దినదినరుచులై
పూవలసంసారభోగములు. ॥కడ॥

మనసులోపలికి మర్మంబైనది
జననమరణములశరీరము
వెనవెనకఁ దిరుగు వెడ లంపటమై
కనకపుటాసలకర్మములు. ॥కడ॥

తగు మోక్షమునకుఁ దాపయైన దిదె
నగి హరిఁ దలఁచిన నాలుకిది
వెగటు దీరె శ్రీవేంకటపతియై
యగపడె నిపుడు పురాకృతము. ॥కడ॥ 496

రామక్రియ

పంచేంద్రియములాల పంచభూతములాల
అంచెలఁ దొమ్మి సేయకురో మీరు. ॥పల్లవి॥

కొందరికి మంచివాఁడ కొందరికిఁ గానివాఁడ
నిందకుఁ గీర్తికిఁ బొత్తు నే నొకఁడనే
అంది నిర్దేంచువాఁడ నటు మేలుకొనువాఁడ
బొందితో నెఱుకనుఅపులకు నొక్కఁడనే. ॥పంచేం॥

దైవము నిర్మించినది ధరణిఁ బొడమినది
యీవలావలికిఁ బొత్తు యీ దేహమే
వేవేలుపుణ్యములకు వెలయుఁ బాపములకు
యీవల రెంటికి గురి ఇదివో నా మనసు. ॥పంచేం॥

తుంచి సగమటు వోవు తోడనే సగము వచ్చు
పంచి లోనికి వెలికిఁ బ్రాణమొక్కటే
కొంచక శ్రీవేంకటేశుఁ గొలిచి నే శరణంటి
మంచివాయఁ బనులెల్లా నన్నుఁ గాచె నితఁడు. ॥పంచేం॥ 497

భైరవి

అటమీఁద శరణంటి నన్నేటూ మాన్యము నాకు
ఇటువేసినాఁ జెల్లె నిఁకనేల మాటలు ॥ పల్లవి ॥

ఏదిపుణ్యమో నాకు నేదిపాపమో కాని
శ్రీదేవుఁడవు నీవే సేయించేవు
పేదదేర వామీఁదఁ బిత్రిగుప్తుఁ డేల వా(వ్రా?)సీ
మేదిని స్వతంత్రు మేదిం మెరయసిబంటను. ॥ అట ॥

పుట్టినట్టితెరువేదో పోయేటిజాడ యేదో
పుట్టించితి నీవే పురుషోత్తమ
వెట్టి సంసారబంధాలు వెంట వెంట నేలవచ్చీ
ఇట్టె యెవ్వరివాఁడ నిందులోన నేను. ॥ అట ॥

చిత్త మెటువంటిదో జీవుఁ డెటువంటివాఁడో
హత్తిన శ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవు
యెత్తినమదము నిన్ను నేల కాననియ్యదాయ
నితెము తొలే నేను నీవాఁడఁగాన. ॥ అట ॥ 498

పాడి

సౌమిత్రిసహోదర దశరథరామా
చేముంచి గుతిలో వెలసినరఘురామా. ॥ పల్లవి ॥

చెలిమి సుగ్రీవుతోడఁ జేసినరామ తొల్లి
శిలనుఁ బడఁతిఁ గావించినరామా
చెలరేఁగిన వానరసేనలరామా
శిలుగు మాయామృగముఁ జంపినరామా. ॥ సౌమి ॥

---

౧. 'మెరయవిబంటను' పూ. ము. పా. ౨. 'పుట్టనట్టి' రేకు

తరణివంశ తాటకాంతక రామా
నరనాథ కౌసల్యానందన రామా
సిరులఁ బెండ్లాడిన సీతారామా
గరిమతో సేతువుగట్టినరామా. ॥సౌమి॥

రావణాదిదనుజహరణ రామా
కావించి విభీషణునిఁ గాచినరామా
దీవెన లయోధ్యలోఁ జెందినరామా
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీరామా. ॥సౌమి॥ 499

రేకు 287 సాళంగనాట

అదివో నీప్రతాపము హనుమంతా
యెదురులేదు నీకు నెక్కడా హనుమంతా. ॥పల్లవి॥

యెత్తినసీ కుడిహస్త మిల నసురలు చూచి
హత్తిరి పాతాళము హనుమంతా
చిత్తగించి నీయెడమచేతిపిడికిటికి
తత్తరించి చిక్కిరదె దైత్యులు హనుమంతా. ॥అది॥

నలియఁదొక్కిననీవున్నతపుఁబాదముకింద-
నలమటించే రరులు హనుమంతా
చలపట్టి నీవు జంగ చాఁచిన పాదహతిని
బలుదానవులు భంగపడిరి హనుమంతా. ॥అది॥

వడి నీవు మీఁదికి వాలమల్లార్చి
అడఁగిరి రాక్షసులు హనుమంతా
బడినే శ్రీవేంకటేశుపంపున నీవు గెల్వఁగ
జెడిదమై పొగడేరు పెద్దహనుమంతా. ॥అది॥ 500

మాళవి

దిక్కులెల్లా సాధించి దేవదుందుభులు మ్రోయ-
నెక్కడ చూచినఁ దానే యేఁగీ సేవించరో. ॥పల్లవి॥

అదివో శ్రీహరితేరు అదె గరుడధ్వజము
కదలేటిఘనతురంగము లవిగో
పొదలుఁబూదండ లవే పూఁచి వాఁగేఘంటలవే
యెదుటఁ దిరువీధుల నేఁగీ సేవించరో. ॥దిక్కు॥

వారె అచ్చరలేమలు వారె మునులు రుషులు
వారక కొలిచే దేవతలు వారే
వీరె యనంతగరుడవిష్వక్సేనాదులు
యీరీతిఁ బ్రతాపాన నేఁగీ సేవించరో. ॥దిక్కు॥

వీఁడె శ్రీవేంకటేశుఁడు వీఁ డలమేల్మంగపతి
వీఁడె శంఖచక్రాదులవెలసినాఁడు
పోఁడిమి వరములిచ్చీఁ బొసఁగ దాసులకెల్లా
యేఁడేఁడు దప్పకుఁడాను యేఁగి సేవించరో. ॥దిక్కు॥501

బౌళి

ఆనందనిలయ ౧ ప్రహ్లాదవరదా
భానుశశినేత్ర జయ ప్రహ్లాదవరదా. ॥పల్లవి॥

పరమపురుష నిత్య ప్రహ్లాదవరదా
హరి యచ్యుతానంత ప్రహ్లాదవరదా
పరిపూర్ణగోవింద ప్రహ్లాదవరదా
భరితకల్యాణగుణ ప్రహ్లాదవరదా. ॥ఆనం॥

---

౧. రేకులో అంతటా "ప్రంహ్లద" అనియే.

భవరోగసంహారణ ప్రహ్లాదవరదా
అవిరళ కేశవ ప్రహ్లాదవరదా
పవమాననుతకీర్తి ప్రహ్లాదవరదా
భవపితామహవంద్య ప్రహ్లాదవరదా. ॥ఆస॥

బలయుక్తనరసింహా ప్రహ్లాదవరదా
లలిత శ్రీవేంకటాద్రిప్రహ్లాదవరదా
ఫలితకరుణారస ప్రహ్లాదవరదా
బలివంశకారణ ప్రహ్లాదవరదా. ॥ఆనం॥ 502

రామక్రియ

పంతగాఁడు మిక్కిలి బంటతనమునను
అంతటాఁ గలశాపురహనుమంతరాయఁడు ॥పల్లవి॥

నీరధి చంగనదాఁటి నెట్టన లంకచొచ్చి
శ్రీరామునుంగరము సీతకిచ్చి
మేరమీరి యక్షుఁ గొట్టి మేటివనము వెఱికె
ఆరయఁ గలశాపురహనుమంతరాయఁడు. ॥పంత॥

ఘాతతో లంక గాలిచి గక్కన లంకిణిఁ జంపి
యీతలికి మగుడఁ దా నేతెంచి
సీతాశిరోమణి శ్రీరామునకు నిచ్చె
అతఁడే కలశాపురహనుమంతరాయఁడు. ॥పంత॥

అలరావణుని గెల్చి అయోధ్యాపురికి వచ్చి
బలురాముని సీతతోఁ బట్టముగట్టి
నిలిచె శ్రీవేంకటాద్రినిలయుని యెదుటను
అలరెఁ గలశాపురహనుమంతరాయఁడు. ॥పంత॥ 503

ముఖారి

అవధారు సకలలోకైకనాథ
సువర్ణరూపమైనసుగ్రీవనారసింహా. ॥ పల్లవి ॥

అరుదుగ మీరు సింహాసనముపై నుండఁగ
యిరుగడ సేవించేరు ఇంద్రాదులు
పరగ నెట్టనెదుట ప్రహ్లాదుఁ డున్నవాఁడు
సొరిదినే చిత్తగించు సుగ్రీవనారసింహా. ॥ అవ ॥

చాపలపుహిరణ్యుని సమయించివున్న మీకు
చేపట్టి మొక్కేరు వశిష్ఠాదులు
యేపొద్దు మీతొడమీఁద నిందిర గాచుకున్నది
చూపులఁ గరుణ నించు సుగ్రీవనారసింహా. ॥ అవ ॥

సలలితముగ నీవు జగములు రక్షించఁగా
వలనుగఁ బొగడేరు వ్యాసాదులు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇందు నందు నెలకొని
సులభమూర్తివై తివి సుగ్రీవనారసింహా. ॥ అవ ॥ 504

శ్రీరాగం

శరణు శరణు రామచంద్ర నరేంద్రా
సరి మమ్ముఁ గావు రామచంద్ర నరేంద్రా. ॥ పల్లవి ॥

ఘనదశరథునకుఁ గౌసల్యాదేవికిని
జననమందిన రామచంద్రనరేంద్రా
కనలి తాటకిఁ జంపి కౌశికుజన్నము గాచి
చనవులిచ్చినరామచంద్రనరేంద్రా. ॥ శర ॥

అరిది సీతఁ బెండ్లాడి అభయ మందరికిచ్చి
శరధిఁగట్టినరామచంద్రనరేంద్రా
అరసి రావణుఁ జంపి అయోధ్యానగర మేలి
సరవినేలినరామచంద్రనరేంద్రా. ॥శర॥

పన్నగ నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరు-
సన్నిధినిల్చినరామచంద్ర నరేంద్రా
అన్నిటా లక్ష్మణభరతాంజనేయశత్రుఘ్నుల-
సన్నుతికెక్కినరామచంద్రనరేంద్రా. ॥శర॥ 505

రేకు 288 నాట

కంభమున వెడలి ఘననరసింహము
కుంభిని హిరణ్యుఁ గూలిచెను. ॥పల్లవి॥

తొడికి దైత్యుఁ దనతొడపైకిఁ దిగిచి
కడుపుచించి రక్తము చల్లి
జడియక పేగులు జందెంబులుగా
మెడఁ దగిలించుక మెరసీ వాఁడే. ॥కంభ॥

పెదవులు చింపుచు పెనుగోళ్ల నదిమి
వుదుటుఁబునుక గోరి కుమియుచును
సదరపుగుండెలు చప్పరింపుచును
మెదడు గందముగ మెత్తీ వాఁడే. ॥కంభ॥

దేవతలభయము దీర్చి యంకమున
శ్రీవనితనుఁ గృపసేయుచును
పావనపుటహోబలగిరిదైవము
శ్రీవేంకటగిరిఁ జెలఁగీ వాఁడే. ॥కంభ॥ 506

సాళంగనాట

ఆదిమపురుషుఁడు అహోబలమునను
వేదాద్రిగుహలో వెలసీ వాఁడే. ॥ పల్లవి ॥

వుదయించె నదిగో వుక్కుఁగంభమున
చెదరక శ్రీనరసింహుఁడు
కదిసి హిరణ్యుని ఖండించి ప్రహ్లాదు-
నెదుట గద్దెపై నిరవై నిలిచె. ॥ ఆది ॥

పొడచూపె నదిగో భువి దేవతలకు
చిడుముడి శ్రీనరసింహుఁడు
అడర నందరికి నభయం బొసగుచు
నిడుకొనెఁ దొడపై నిందిరను. ॥ ఆది ॥

సేవలుగొనె నదె చెలఁగి సురలచే
౧శ్రీవేంకటనరసింహుఁడు
దైవమై మమ్మేలి దాసుల రక్షించె
తావుకొనఁగ నిటు దయతోఁ జూచి. ॥ ఆది ॥ 507

దేవగాంధారి

ఏమని నుతింతు నేను యిందిరానాయక నీవు
కామించి కోరినవారి కల్పలతవు. ॥ పల్లవి ॥

నెట్టనఁ దలఁచేవారినిందునిధానమవు
పట్టినవారిచేతిబంగారమవు
చుట్టరిక మెంచేవారిచోటికిఁ దల్లిదండ్రివి
ముట్టి కొలిచినవారముంజీతమవు. ॥ ఏమ ॥

౧. 'శ్రీవేంకట' తరువాత 'గిరి' యనురెండక్షరములు సన్నగా వ్రాసిరిగాని చెక్కలేదు.

సేవ చేసినవారికి చేతిలో మాణికమవు
భావించువారికి పరబ్రహ్మమవు
కావలెనన్న వారికి ఘనమనోరథమవు
వావిరిఁ బూజించువారివజ్రపంజరమవు॥ ॥ ఏమ ॥

భక్తిసేసినవారికి భవరోగవైద్యుఁడవు
హత్తి నుతించినవారియానందమవు
పొత్తులఅలమేల్మంగబువ్వపుశ్రీవేంకటేశ
ఇత్తల మాపాలిటికి నిహపరదాతవు. ॥ ఏమ ॥ 508

దేసాళం

సురలు సంతోషించి రసురలెల్లా నడఁగిరి
తొరలి దిక్కుల దేవదుందుభులు మొరసె. ॥ పల్లవి ॥

కడఁగి వసుదేవుని కాంత దేవకిదేవికి
వుడివోనివేడుకఁ జంద్రోదయవేళ
కొడుకై జన్మించినాఁడు కూరిమి శ్రీకృష్ణుఁడు
నడురేయి నిదే శ్రావణబహుళాష్టమిని. ॥ సుర ॥

రేపల్లె కెమున దాఁటి రేతిరే తెచ్చి తండ్రి
పాపని యశోదవద్దఁ బండఁగఁ బెట్టి
అప్పొద్దే మధురలోని కాఁడుఁబాపఁ దెచ్చుకొనె
కోపగించి కంసుని మార్కొనె నందనందని. ॥ సుర ॥

పురుఁడు వెళ్లెను మరి[౧] పుణ్యాహవాచన సేసిరి
మురిపేన గొల్లెతలు ముద్దాడిరి
అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగపతై
యిరవై కొల్చినవారి నిందరి రక్షించెను. ॥ సుర ॥ 509

౧. 'పుణ్యాహవాచన' వంటివ్రాత కేవలము రేకులు చెక్కినవారికైవాడమే.

బౌళి

దేవదుందుభులతోడ దివ్యులతోడ
యీవేళ శ్రీహరితేరు యేఁగీ వీధులను. ॥పల్లవి॥

గరుడధ్వజముతోడ కనకపుగుబ్బాలతో
పరఁపై యష్టదిక్కుల బండికండ్లతో
నిరతితో పట్టుసూలినిడుపపగ్గాలతోడ
యిరవై శ్రీపతితేరు యేఁగీ వీధులను. ॥ దేవ ॥

పచ్చలప్రతిమలతో పగడపునొగలతో
హెచ్చినవై డూర్యపుటిరుసులతో
కుచ్చులముత్యాలతో గుంపుఁబైఁడికుండలతో
యిచ్చల భూధవుతేరు యేఁగీ వీధులను. ॥ దేవ ॥

మంచినీలాలగద్దెతో మణిదర్పణాలతోడ
పొంచినసింగారాలతో పూదండలతో
అంచె శ్రీవేంకటేశుతో నలమేలుమంగతోడ
యెంచఁగ దేవునితేరు యేఁగీ వీధులను. ॥ దేవ ॥ 510

పాడి

సేవించి చేకొన్నవారిచేతిభాగ్యము
వేవేగ రారో రక్షించీ విష్ణుఁ డిదను. ॥ పల్లవి ॥

గరుడగంభముకాడ కడుఁబ్రాణాచారులకు
వరము లొసఁగీని శ్రీవల్లభుఁడు
తిరమై కోనేటిచెంతఁ దీర్థఫలములెల్ల
పరువల కొసఁగీని పరమాత్ముఁడు. ॥ సేవిం ॥

సేవమొదలారివద్ద చిత్తములో సుజ్ఞానము
తావాగతిఁ బుట్టించీని నారాయణుఁడు
కానుక పైఁడిగాదెలకాఁడఁ దననిజరూపు
అనుక పొడచూపీని అఖిలేశుఁడు. ॥ సేవిం ॥

సన్నిధి గర్భగృహాన చనవిచ్చిమాటలాడి
విన్నపాలు వినీ శ్రీవేంకటేశుఁడు
యెన్నికఁ బాదాలవద్ద యిహముఁ బరముఁ జూపీ
మన్ననల అలమేలుమంగవిభుఁడు. ॥ సేవిం ॥ 511

రేకు 289 సాళంగనాట

చూడరో చూడరో నేఁడు సురలార నరులార
దాడివోయి దనుజుల దండించి తా వచ్చె. ॥ పల్లవి ॥

వాయువేగమున వచ్చె వనజాక్షునరదము
వేయిసూర్యులప్రతాపవిభవముతో
చాయల చక్రవాళాద్రిసముద్రాలు దాఁటివచ్చె
అయితమై పైఁడిటెక్కె లవే కానవచ్చె. ॥ చూడ ॥

మునుకొని మనోవేగమున వచ్చె హరితేరు
తనరారుకోటిచంద్రప్రభలతో
వెనుకొని దిక్కులెల్లా విజయముఁ జేసి వచ్చె
కనకాచలముతో గక్కన సరివచ్చె. ॥ చూడ ॥

గరుడవేగాన శ్రీవేంకటేశురథము వచ్చె
మరిగినయలమేలుమంగసిరితో
ధరలోన వీధులేఁగి తనవెలపుకు వచ్చె
పరగ హరిదాసులపంతములు వచ్చె. ॥ చూడ ॥ 512

సామంతం

నానాభరణములనరసింహో
పూనినప్రతాపములనరసింహో. ॥పల్లవి॥

నగవులనెమ్మోమునరసింహో
పొగరుమించుటూర్పులనరసింహో
నగముమీఁదిఘననరసింహో
తగుకాంతులయందపునరసింహో. ॥ నానా ॥

నలినసేత్ర శ్రీనరసింహో
పొలుపొందునఖంబులనరసింహో
నలుదెసలమెఱయునరసింహో
వెలయుమూఁడుగన్నులనరసింహో. ॥ నానా ॥

నమితసురాసురనరసింహో
కమనియ్యగుణాకరనరసింహో
నమోస్తుతే శుభనరసింహో
కమలాంక శ్రీవేంకటనరసింహో. ॥ నానా ॥ 518

శంకరాభరణం

నమిత దేవం భజే నారసింహం
సుముఖకరుణేక్షణం సులభనరసింహం. ॥ పల్లవి ॥

విజయనరసింహం వీరనరసింహం
భుజబలపరాక్రమస్ఫుటన్నసింహం
రజనీచరవిదళనవిరాజితనృసింహం
సుజనరక్షకమహోశూరనరసింహం. ॥ నమి ॥

దారుణనృసింహం ప్రతాపనరసింహం
చారుకల్యాణనిశ్చలనృసింహం
ధీరచిత్తావాసదివ్యనరసింహం
సారయోగానందచతురనరసింహం ॥నమి॥

విమలనరసింహం విక్రమనృసింహం
కమనియ్యగుణగణాకరనృసింహం
అమితసుశ్రీవేంకటాద్రినరసింహం
రమణియ్యభూషాభిరామనరసింహం ॥నమి॥ 514

వరాళి

దేవుఁడవు నీవు జీవులు నీబంట్లు
చేవ దేరి నీసేఁతె శేఖరమై నిలిచె. ॥పల్లవి॥

చేరి నేరమిసేసేది జీవునికి స్వభావము
నేరిచి రక్షించేది నీస్వభావము
ధారుణిలోపల మరి నప్పులెంచఁబోచేది
మేర మీరి నీమహిమే మిక్కుటమై నిలిచె. ॥దేవుఁ॥

మత్తుఁడై వుండేదే మనుజునిస్వభావము
నిత్తెపుజ్ఞాన మిచ్చేదినీస్వభావము
వొత్తి గుణావగుణాలు వొరయఁగఁబోచేది
సతుగా నీకరుణే సతమయి నిలిచె. ॥దేవుఁ॥

చెలఁగి నీశరణుచొచ్చేదే నాస్వభావము
నెలవై యేలుకొనేద నీస్వభావము
మలసి శ్రీవేంకటేశ మనసు సోదించ నేది
చలిమి బలిమిని నీస్వతంత్రమే నిలిచె. ॥దేవుఁ॥ 515

సాళంగనాట

సీతాసమేత రామ శ్రీరామ
రాతి నాతిఁజేసిన శ్రీరామ రామ. ॥పల్లవి॥

ఆదిత్యకులమునందు నవతరించినరామ
కోదండభంజన రఘుకులరామ
ఆదరించి విశ్వామిత్రుయాగముగాచినరామ
వేదవేదాంతములలో వెలసినరామ. ॥సీతా॥

బలిమి సుగ్రీవునిపాలినిధానమ రామ
యిల మునులకభయమిచ్చినరామ
జలధి నమ్ముమొననుసాధించినరామ
అలరు రావణదర్పహరణ రామ. ॥సీతా॥

లాలించి విభీషణుని లంకయేలించినరామ
చాలి శరణాగతరక్షక రామ
మేలిమి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద వెలసినరామ
తాలిమితో వేయు ప్రతాపపురామ. ॥సీతా॥ 516

దేసాళం

కోనేటిదరుఁ గనుఁగొనరో మూఁడుదేరులు
నానాదేవతలార నరులార మీరు. ॥పల్లవి॥

తెంకిగా ముందర నొక్క తేరెక్కె శ్రీకృష్ణుఁడు
వేంకటేశుఁ డెక్కె నదె వేరొక్క తేరు
లంకెలై శ్రీభూసతులు లలి నొక్క తేరెక్కిరి
కొంకక వీధుల నడగొండలో యనఁగను. ॥కోనే॥

యిరవై శ్రీకృష్ణునిది యిదె వానరధ్వజము
గరుడధ్వజము శ్రీవేంకటపతిది
కదిలాంఛనధ్వజము కమలకు మేదినికి
అలరి చూపట్టెను బ్రహ్మాండాలవలెను. ॥కోనే॥

చెలఁగి చెఱకువిల్లు చేతఁబట్టె శ్రీకృష్ణుఁడు
బలు శ్రీవేంకటేశుఁడు పట్టెఁ జక్రము
అలమేలుమంగ భూమి యంబుజాలు చేఁబట్టిరి
కలసి మెలసేరు బంగారుమేడ లనఁగ. ॥కోనే॥ 517

రేకు 290 నాట

దొరతనములతోడ తొడపై శ్రీసతితోడ
కేరలీఁ బంతముల సుగ్రీవనారసింహము. ॥పల్లవి॥

నిక్కినకర్ణములతో నిట్టచూపుగుడ్లతో
మిక్కుటమైనపెద్దమీసాలతోడ
వెక్కసపునోరితోడ వెలయుబుగ్గలతోడ
క్రిక్కిరిసీ నవ్వుల సుగ్రీవనారసింహము. ॥దొర॥

చల్లునూరుపులతోడ సంకుఁజక్రములతోడ
మొల్లమైనసహస్రకరములతోడ
తెల్లనిమేనితోడ దిండైనపిరుఁదుతోడ
కెల్లురేఁగీఁ గరుణ సుగ్రీవనారసింహము. ॥దొర॥

విరులపాదాలతోడ వెలయుసొమ్ములతోడ
తిరమైనకోటిసూర్యతేజముతోడ
విరులదండలతోడ వేడుక శ్రీవేంకట-
గిరిమీఁద వెలసె సుగ్రీవనారసింహము. ॥దొర॥ 518

౧. 'దీఁడైన' రేకు

బౌళి

వీఁడిగో నిలుచున్నాఁడు విజనగరములోన
　　పేఁడుకొన్నప్రతాపానఁ బెద్దహనుమంతుఁడు. ॥పల్లవి॥

ఇదె పుట్టుఁగౌపీనము హేమకుండలములతో-
　　నుదయించినాఁ డితఁ డుర్వీమీఁదను
　　పదరి బాలార్కుని పండనుచుఁ బట్టినాఁడు
　　వదలక దేవతలవర మందినాఁడు. ॥వీఁడి॥

నులిచి తా వాలము మిన్నులుమోవఁ జాఁచినాఁడు
　　జలధి దాఁటఁగ జంగ చాఁచినాఁడు
　　ఇల నసురలమీఁద వలచెయ్యెత్తినవాఁడు
　　నిలువెల్ల సాహసమై నిండుకొనున్నాఁడు. ॥వీఁడి॥

పెక్కుపండ్లగోలలు పిడికిలించినవాఁడు
　　మిక్కిలి లంక సాధించి మించినవాఁడు
　　ఇక్కువతో (శ్రీ)వేంకటేశ్వరుబంటైనవాఁడు
　　తక్కక లోకములెల్లా దయఁగాచేవాఁడు ॥వీఁడి॥ 519

సామంతం

అనిశముఁ దలఁచరో అహోబలం
　　అనంతఫలదం బహోబలం. ॥పల్లవి॥

హరినిజనిలయం బహోబలం
　　హరవిరించినుత మహోబలం
　　అరుణమణిశిఖర మహోబలం
　　అరిదైత్యహరణ మహోబలం. ॥అని॥

అతిశయశుభదం బహోబలం
అతులమనోహర మహోబలం
హతదురితచయం బహోబలం
యతిమతసిద్ధం బహోబలం ॥ అతి॥

అగు శ్రీవేంకట మహోబలం
అగమ్య మసురల కహోబలం
అగపడు బుణ్యుల కహోబలం
అగకులరాజం బహోబలం. ॥ అతి॥ 520

పాడి

కలశాపురముకాడ గంధపుమాకులనీడ-
నలరేవు మేలు మేలు హనుమంతరాయ. ॥ పల్లవి॥

సంజీవికొండ దెచ్చి సౌమిత్రి బ్రతికించితి
భంజించితి వసురుల బలువిడిని
కంజాప్తకులరాఘవుని మెప్పించితివి
అంజనీతనయ వో హనుమంతరాయ. ॥ కల॥

లంక సాధించితివి నీలావులెల్లాఁ జూపితివి
కొంకక రాముని సీతఁ గూరిచితివి
లంకెల సుగ్రీవునికి లలిఁ బ్రధాని వైతివి
అంకెలెల్లాఁ నీకుఁ జెల్లె హనుమంతరాయ. ॥ కల॥

దిక్కులు గెలిచితివి ధీరతఁ బూజ గొంటివి
మిక్కిలి ప్రతాపాన మెరసితివి
ఇక్కువతో శ్రీవేంకటేశ్వరుబంట వైతివి
అక్కజపుమహిమలహనుమంతరాయ. ॥ కల॥ 521

రామక్రియ

అఖిలలోకైకవంద్య హనుమంతుఁడా సీత-
శిఖామణి రామునికిఁ జేకొని తెచ్చితివి. ॥పల్లవి॥

అంభోధి లంఘించితివి హనుమంతుఁడ
కుంభినీజదూతవైతి గురుహనుమంతుఁడ
గంభీరప్రతాపమునఁ గడఁగితివి
జంభారిచే వరములు చయ్యన నందితివి. ॥అఖి॥

అంజనీదేవికుమార హనుమంతుఁడ
కంజాప్తఫలహస్త ఘనహనుమంతుఁడ
సంజీవని దెచ్చిన శౌర్యుఁడవు
రంజితవానరకులరక్షకుఁడ వైతివి. ॥అఖి॥

అట లంకసాధించినహనుమంతుఁడ
చటులసత్త్వసమేత జయహనుమంతుఁడ
ఘటన నలమేల్మంగకాంతు (శ్రీ)వేంకటేశుకుఁ
దటుకన బంటవై ధరణి నిల్చితివి. ॥అఖి॥ 522

గౌళ

౧ త్రిజగముల నెరుఁగు దేవదేవుఁడు
అనుజువిజనకుఁడె నఆదినారాయణుఁడు. ॥పల్లవి॥

గరుడనిమీఁద నెక్కి ఘనచక్రము చేఁబట్టి
పరమపదాననుండి పరతెంచి
మురిపేన కరిఁ గాచి మొసలిఁ దుంచినవాఁడు
అరుదైవప్రతాపపుఆదినారాయణుఁడు. ॥త్రిజ॥

౧. 'త్రిజగములు' రేకు

కనకాంబరము గట్టి కౌస్తుభము మెడఁ బెట్టి
వెనువెంట శ్రీసతి సేవించుచుండఁగా
పనివూని జయముతో పాంచజన్యము వట్టి
అనిశముఁ గరుణించీ నాదినారాయణుఁడు ॥త్రిజ॥

త్రిదశులు నుతియించ దిక్కులెల్లా నుల్లసిల్ల
ముదమున దాసులెల్లా మొక్కఁగాను
వదల కెల్లవారికి వరము లిచ్చీ వాఁడే
అదె శ్రీవేంకటవిభుఁ డాదినారాయణుఁడు. ॥త్రిజ॥ 523

రేకు 291 దేసాళి

ఇది యెరిఁగినవారె యెంచఁగ నీదాసులు
వెదకి తెలుసుకొంటే వేదాంతాల నున్నవి. ॥పల్లవి॥

పట్టితే నీస్వరూపము బయలు లోపల నిండి
అట్టె సర్వశక్తితో సాకారముతో
యెట్టు దలఁచినాఁ జిత్తాశ్రితమై వున్నాఁడవు
వొట్టి ప్రకృతిపురుషు లొగి నీదేహములు. ॥ ఇది ॥

అనంతమైనప్రకృతి అఖిలవికారములై
పనివడి నీమాయయై ప్రపంచమై
వొనరి జడమై యుండ నొకచో దివ్యమై యుండు
నిన్నుపై ఇహాపరాలు నీయైశ్వర్యములు ॥ ఇది ॥

జీవుఁ డణువు జ్ఞానము చింతించఁగా విభువు
యీవిధము నానాజీవు లివె నీయందె
శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవే చేకొన్నచైతన్యమవు
కావింపఁ గర్మభక్తులే కారణఫలములు. ॥ ఇది ॥ 524

౧. 'కరము' పూ. ము. పా. ప్రతి గల రేకులలో నస్పష్టములు.
౨. 'జితాశ్రితము' రేకు.

పాడి

కొలువు విరిసె నిదె గోవిందుఁడు పొద్దువోయ
 వెలుపట నుక్కళాలు వేగుదాఁకా నుండరో. ॥పల్లవి॥

యీపొద్దుకుఁ బోయిరారో ఇంద్రాదిదేవతలు
 శ్రీపతి పవ్వళించెను శేషునిమీఁద
 తీపులఁబ్రసాద మీరో దేవమునులకునెల్ల
 వైపుగఁ దెల్లవారఁగ వత్తురుగాని. ॥కొలు॥

పాశెలపట్టుకుఁ బోరో బ్రహ్మరుద్రాదు లిందరు
 పాలసముద్రాన హరి పవ్వళించెను
 వేళగాదు లోనికిట్టె విచ్చేసె హరి ద్వార-
 పాలకులు వాకిళ్ళఁ బదిలముసుండో. ॥కొలు॥

గీత మొయ్యనే పాడరో కిన్నరకింపురుషులు
 యీతల శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కెను మేడ
 ఘాత నెడ నెడ నూడిగకాండ్లు నిలువరో
 రాతిరెప్పుడైనా మిమ్ము రమ్మనునో యతఁడు. ॥కొలు॥525

లలిత

ఇతరుల నడుగము యితఁడే మాదాత
 యితనియీవి వోరు లియ్యఁగఁగలరా. ॥పల్లవి॥

దేవదేవుఁ డాదిమపురుషుఁడు హరి
 శ్రీవత్సాంకుఁడు చిన్మయుఁడు
 యీవల నావల యిలువేలు పతఁడు
 కావఁగురుఁడు మా పాలిటివాఁడు. ॥ఇత॥

జగదేకగురుఁడు శాశ్వతుఁ డచ్యుతుఁ—
డగజకు వరదుఁడు అనంతుఁడు
తగి మము నేలినదైవము యేలిక
నిగమమూర్తి మానిజబంధువుఁడు. ॥ఇత॥

కలిదోషహరుఁడు కైవల్యవిభుఁడు
అలరిన శ్రీవేంకటాధిపుఁడు
చెలిమి బలిమి మాజననియు జనకుఁడు
అలమి యితఁడు మాయంతర్యామి. ॥ఇత॥ 526

భైరవి

శ్రీహరి నిత్యశేషగిరీశ
మోహనాకార ముకుంద నమో శ్రీహరి. ॥పల్లవి॥

దేవకీసుత దేవ వామన
గోవిందా గోపగోపీనాథా। శ్రీహరి
గోవర్ధనధర గోకులపాలక
దేవేశాధిక తే నమోనమో. ॥శ్రీహ॥

సామజాన(వ?)న సారంగ(శార్ఙ్గ?)పాణి
వామనా కృష్ణ వాసుదేవా। శ్రీహరి
రామనామ నారాయణ విష్ణో
దామోదర శ్రీధర నమో నమో. ॥శ్రీహ॥

పురుషోత్తమ పుండరీకాక్ష
గరుడధ్వజ కరుణానిధి। శ్రీహరి
చిరంతనాచ్యుత శ్రీవేంకటేశ
నరమృగ తే నమో నమో. ॥శ్రీహ॥ 527

దేవగాంధారి

వేసరితేనే లేదు విచారించితేఁ గద్దు
మూసినదిదే కీలు మంచి వివేకులకు ॥ పల్లవి ॥

యెవ్వరు మనసులోన నిందిరేశుఁ దలఁచిన
అవ్వలఁ బాయకవుండు నదియే వైకుంఠము
దవ్వులకు నేఁగవద్దు తపము జపము వద్దు
యివ్వల నిదే కీలు యెరిఁగినవారికి. ॥ వేస ॥

నాలుక నెవ్వరైనాను నారాయణుఁ బొగడిన
చాలి యాతఁ డాడ నుండు జగములూ నుండును
కాలమూ నడుగవద్దు కర్మమూ నడుగవద్దు
పాలింప నిదే కీలు పుణ్యమానసులకు. ॥ వేస ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరునిఁ జేరి యెవ్వరు నమ్మినా
కైవసమై యాతఁ డింటఁ గాచుకుండును
సావధానములు వద్దు శరణంటేనే చాలు
భావింప నిదే కీలు పరమయోగులకు. ॥ వేస ॥ 528

శంకరాభరణం

దనుజులు గనిరి తత్వమిది
వనజాతునికృప వసించనేలా. ॥ పల్లవి ॥

హరి పరమాత్ముఁ డవాదిపురుషుఁడు
సురలకు నరులకు సులభుఁడు
హరికోపముతో నన్యులవరములు
సరిగా వెంచఁగ జగములలోన. ॥ దను ॥

వేదాంతవిదుఁడు విష్ణుఁడు కృష్ణుఁడు
శ్రీదేవికిఁ బతిశేఖరుఁడు
పోదిఁ బరస్తుతి పుణ్యముకంటే
పాదుగ హరిఁ దిట్టేపాపము మేలు. ॥దను॥

నారాయణుఁ డున్నతుఁ డచ్యుతుఁ డుప-
కారుఁడు శ్రీవేంకటవిభుఁడు
చేరి యీతఁడే శిక్షించ రక్షించ
పూరదయిపములు పొఁగి నితనిసరా. ॥దను॥ 529

రేకు 292 మలహరి

విశ్వమెల్ల నీ విరాడ్రూపము
శాశ్వతహరి నీశరణులము. ॥పల్లవి॥

కన్నులఁ సూర్యుఁడు కమలాప్తుఁడు నీ-
పన్నినమోమున బ్రాహ్మణులు
వున్నతివైశ్యులు వూరువులందును
యెన్నఁగ శూద్రులు యిదె పాదముల. ॥విశ్వ॥

యింద్రాదిదేవత లీశానబ్రహ్మము-
నీంద్రు లంగముల నెసఁగిరదే
సాంద్రలోకములు జఠరంబున నవె
రుంద్రతేజ మదె రోమముల. ॥విశ్వ॥

కాలముఁ గర్మముఁ గైవల్యంబును
ఆలోను వెలియు నది నీవు
శ్రీలలనాధిప శ్రీవేంకటేశ్వర
కోలుముందు నినుఁ గొలిచితిమయ్య. ॥విశ్వ॥ 530

దేవగాంధారి

కలదు తిరుమంత్రము కల దిహముఁ బరము
కలిమి గలుగు మాకుఁ గడమే లేదు. ॥పల్లవి॥

కమలాక్ష నీవు మాకుఁ గలిగియుండఁగ భూమి
నమరలేనిదొకటి నవ్వల లేదు
నెమకి నాలుకమీఁద నీనామము మెలఁగఁగ
తమితోఁ బరుల వేఁడఁ దాఁ జోటులేదు. ॥కల॥

శౌరి నీ చక్రము నాభుజముమీఁద నుండఁగాను
యీరసపుఁబగ లేదు యెదురూ లేదు
చేరువ నీసేవ నాచేతులపై నుండఁగాను
తీరనికర్మపువెట్టి దినమూ లేదు. ॥కల॥

అచ్యుత నీపైభక్తి యాతుమలో నుండఁగాను
రచ్చలఁ బుట్టిన యపరాధమూ లేదు
నిచ్చలు శ్రీవేంకటేశ నీశరణాగతుండఁగా
విచ్చినవిడేకాని విచారమే లేదు. ॥కల॥ 581

దేసాళి

దేవుఁ డొక్కఁడే మాకు దిక్కుగాని
కావ నెవ్వరును లేరు కతలింతేకాని. ॥పల్లవి॥

పచ్చివోట్లు మోచితిమి పాపమెల్లాఁ జేసితిమి
హెచ్చినమీఁదటిసుద్దు లేఁటివోకాని
రచ్చలఁబడె మా గుట్టు రమణులచేఁత బెట్టు
అచ్చమై యిందుకుఁ బరిహారమేదోకాని. ॥దేవుఁ॥

గాలిమూఁటఁ జిక్కితిమి కన్నచోటే తొక్కితిమి
ఆలించి యేమిటివారమయ్యే మోకాని
మైల గొంత మనసూ మఱుఁగు గొంతాయ
తాలిమి నా విధి యేమి దలఁచినోకాని. ॥ దేవుఁ ॥

మాయలఁ బొరలితిమి మరచితి మింతలోనే
చాయల శ్రీవేంకటేశు శరణంటిమి
రోయఁజొచ్చె జగమెల్లా రుచియాయ వైరాగ్య-
మాయము నాలోపలి అంతరాత్మేకాని. ॥ దేవు ॥ 582

వసంతవరాళి

అతని నమ్మితే రల్పమతులు భువి
నతఁ డాద్యుఁడు పరమాత్ముఁడు. ॥ పల్లవి ॥

సకలలోకపతి సర్వేశ్వరుఁడట
వొకఁడిఁక దొర మరి వున్నాఁడా
ప్రకటించఁగ శ్రీపతియే దాతట
వెకలి నియ్యఁ గొన వేరేకలరా. ॥అత॥

దివిజవందితుఁడు దిక్కుల హరియట
యివల మొక్క సురలిఁక వేరీ
కవ నంతర్యామి కరుణాకరుఁడట
వివిధభంగులను వెదకఁగనేలా. ॥ అత ॥

వేదాంగుఁడు శ్రీవేంకటపతియట
ఆదిమతము లిఁక నరసేదా
యేదెస నెవ్వరి కెప్పుడుఁ గలఁ డితఁ-
డీదేవుఁడె మన కిహపర మొసఁగ. ॥ అత ॥ 583

సాళంగనాట

ఒకరిఁ గానఁగ నొడఁబడదు మనసు
సకలముహరియని సరిఁదోఁచీని. ॥పల్లవి॥

అంతరాత్మ శ్రీహరి యతఁ డొకఁడే
జంతువులన్నియు సమములే
బంతులఁ బాత్రాపాత్రము వెదకిన
అంతట హరిదాస్యమేపో ఘనము. ॥ఒక॥

జగమును నొకటే చైతన్య మొకటే
తగినపంచభూతము లొకటే
నగుతా నెదిరిని నన్నును నెంచిన
మొగి నాపై హరిముద్రలె ఘనము. ॥ఒక॥

కారు స్వతంత్రులు కడపట నొకరును
యీరీతి నోఁగాము లిఁక నేలా
శ్రీరమణిపతి శ్రీవేంకటేశుఁడే
కారణము శరణాగతియే ఘనము. ॥ఒక॥ 584

సాళంగనాట

వేదపట్టి యిఁక నేమి వెదకేరు చదివేరు
వేదాంతవేద్యుఁడైనవిష్ణుని నెఱఁగరా. ॥పల్లవి॥

తోలె నదె గరుడనిఁ దొడఁగి బాణునిమీఁద
వాలెను కంసునిమీఁద వడి నెగసి
కేలుచాఁచి చక్రమునఁ గెడపె శిశుపాలుని
వేలుపులరాయఁడైనవిష్ణుని నెఱఁగరా. ॥వేద॥

తొక్కెను బలీంద్రునిఁ దొల్లి పాతాళానఁ గుంగ
మొక్కలాన బల ధర్మ్ము మొనకుఁ దెచ్చె
పక్కన బ్రహ్మాండము పగులించెఁ బెనువేల
వెక్కసపుదైవమైనవిష్ణుని నెఱఁగరా. ॥ వేద ॥

భేదించె రావణాదిభీకరదైత్యులనెల్ల
నాదించె శంఖమున నున్నతజయము
పేరదేర నిపుడును శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
పీది పీది మెరసేటివిష్ణుని నెఱఁగరా. ॥ వేద ॥ 585

రేకు 298 లలిత

ఈతని నెఱఁగకుండే నిల స్వామిద్రోహము
ఘాతల నేలు గుడిచి కాలువ పొగడుట. ॥ పల్లవి ॥

హరిపాదమువనే యడఁగె లోకములెల్ల
హరినాభినే పొడమి రదివో బ్రహ్మాదులు
హరినామము వేదాల కాదియు నంత్యము వాయ
హరిదాసులే పరిక్షాదు లిందరును. ॥ ఈత ॥

విష్ణుఁడే యమృత మిచ్చె విష్ణుఁడే ధరణి మోఁచె
విష్ణువాజ్ఞ నడచేది విశ్వమింతాను
విష్ణుచక్రమున దైత్యవీరులెల్లా నడఁగిరి
విష్ణువుముఖమునందే విప్రులు జనించిరి. ॥ ఈత ॥

పరమపు శ్రీపతివే భారతరామాయణాలు
పరమాత్ముఁ డితఁడే పలుజీవులయందెల్లా
పరము చేచేతఁ జూపె పట్టి శ్రీవేంకటేశుఁడు
పరమానంద మొసఁగు భక్తులకు నితఁడు. ॥ ఈత ॥ 586

శుద్ధవసంతం

నిండినజగములెల్లా నీయాధీనము
　బందుజన్మములవాఁడ భయమేమీ నెరఁగ. ॥పల్లవి॥

పాతకపుదేహమిది ప్రకృతియాధీనము
　ఆతుమ శ్రీహరి నీయాధీనము
　యీతల నాతల నే నెవ్వరి నేమనలేను
　చేతనుఁడ నింతే నేను చిక్కినవేమెఱఁగ. ॥నిండి॥

వెలయునాకర్మము నీవేదశాస్త్రాధీనము
　నిలిచినజ్ఞానమెల్లా నీయాధీనము
　తలఁచి యెవ్వరి నేఁ దగుఁ దగదనలేను
　కొలఁదిజీవుఁడనింతే కొనమొద లెఱఁగ. ॥నిండి॥

అక్కడ నామనసిక నాచార్యాధీనము
　నిక్కపునామోక్షము నీయాధీనము
　యెక్కువ శ్రీవేంకటేశ యెవ్వరి నేమనలేను
　పక్కన నీబంటనింతే పరచింత లెఱఁగ. ॥నిండి॥ 587

రామక్రియ

ఏమి సేయఁగలఁడు తా నీజగమెల్లాను
　కోమలపుదేహి కొక్కకొకే కలది. ॥పల్లవి॥

మించినకోరిక లివి మిన్నులపొడవులు
　కొంచపుదేహము దనకొలఁది గాదు
　యెంచరానిసిరు లవి యెన్ని గలిగినా
　కంచములోనికూడే కలిగినది. ॥ఏమి॥

గోరపడి గడించేవి కోట్లకొలఁదులు
తారి తూరి నోటికి దగ్గంత గాదు
యేరుపరచి యింతుల నెందరిఁ బెండ్లాడినాను
కూరిమి సతి యొకతె కూటమికిఁ గలది. ॥ఏమి॥

తలఁచి మొక్కేసురలు తలవెంట్రుకలందరు
యిలఁ దన బతుకెంతో యెరఁగరాదు
చెలఁగి రక్షించేవాఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డొకఁడే
కల దంతరంగమునఁ గైవల్యమే కలది. ॥ఏమి॥ 538

లలిత

వీరు వారనేటి వింతేల
శ్రీరమణునికృప సిద్ధముగాక. ॥పల్లవి॥

యెక్కడిపాపము యెక్కడిపుణ్యము
దక్కిన శ్రీపతిదాసునికి
పక్కన లోహముఁ బరుసము దాఁకిన
యెక్కువ నంతా హేమమేకాదా. ॥వీరు॥

యేది హీనము యేది యధికము
పాదుగ నడచుప్రపన్నునికి
మేదినీశుఁ డేమెలుఁతఁ బెండ్లాడిన
సాదించ నేలికసానేకాదా. ॥వీరు॥

యేడ నింద లిఁక నేడ సంస్తుతులు
జాడల శ్రీవైష్ణవునికిని
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మయట
యీడులేనియతఁ డెక్కుడేకాదా. ॥వీరు॥ 539

రామక్రియ

నేనా గెలువ లేను నీమాయ
శ్రీనాథ నీవు సేసేచేఁతలే నీమాయ. ॥పల్లవి॥

తమకము గడు రేఁచు తలఁపు ఉబ్బూఁతలూఁచు
నిమిష మూరకుండదు నీమాయ
తిమిరము బుద్ధిఁ గప్పు తెఱవల వెంటఁ దిప్పు
అమరి తోడునీడ అయఁబో నీమాయ. ॥నేనా॥

పట్టినందుకెల్లాఁ దీసు పాపమే చవులుసేసు
నిట్టి(ట్ట?) పిడిఁ బోనీదు నీమాయ
కొట్టఁగొన కెక్కించుఁ గోరి మొదలికి దించు
మట్టులే దింతింతని మరియు నీమాయ. ॥ నేనా ॥

పలులంపటాల ముంచు భావజుచే భ్రమయించు
నిలిచినచోటనెల్లా నీమాయ
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిటు నిన్నుఁ గొలువఁగా
మలసి పొలసి నన్ను మన్నించె నీమాయ. ॥నేనా॥ 540

సామవరాళి

తనుఁ దా నేమఱక దైవము మఱవకుంటే
మనసులోనే కలుగు మహామహిమ. ॥పల్లవి॥

కనురెప్ప మూసితేనే కడ దాఁగె జగమెల్ల
కనుదెరచినంతనే కలిగెఁ దాను
పనిచివుండుట లేదు నమ్మకపోవుట లేదు
తనతోడిదే యిన్నిఁ దాఁ గలితేఁ గలవు. ॥తనుఁ॥

కడుపు నిండినంతనే కైపాయ రుచులెల్లా
బెడిదపుటాఁకలై తేఁ బ్రియమాయను
యెడనెడఁ బేదుగాదు యింతలోనే తీపు గాదు
వొడలితోడివే యివి వుండినట్లే వుండును. ॥తను॥

అద్దములోఁ దననీడ అంతటా మెరసినట్లు
పొద్దు వొద్దు తనతోనే భోగాలెల్లా
అద్దిన శ్రీవేంకటేశుఁ డంతరాత్ముడైనవాఁడు
కొద్ది లేదాతనిమాయ కొనసాగుచుండును. ॥తను॥ 541

రేకు 294 శంకరాభరణం

చవిచేసుక యిటు జరగెదము
జవదాఁటకురో సంసారులార. ॥పల్లవి॥

యేదిచూచినా నెరవెరవే
పోదిఁ గూడఁగా పొదపింతే
ఆదికినాది హరి యొకఁడే
పాదుగఁ బుట్టెడిభవములె వేరు. ॥చవి॥

కలుములు లేములు కతలింతే
నిలుకడగలచో నిజమౌను
యిలయును జగమును యిదే యిదే
తెలిసి చూడఁగా దినములే ఘనము. ॥చవి॥

చెంతల నిందరు జీవులే
బంతులఁ బుణ్యముఁ బాపమునే
యింతట శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే
కాంతలుఁ బురుషులగతులై నిలిచె. ॥చవి॥ 542

భూపాళం

హరి కృష్ణ మేలుకొను ఆదిపురుషా
తరవాత నామోము తప్పకిటు చూడ. ॥పల్లవి॥

మేలుకొను నాయన్న మెల్లనే నీతోడి
బాలులదె పిలిచేరు బడి నాడను
చాలు నిఁక నిద్దురలు చద్దికూళ్ళపొద్దు-
వేళాయ నాతండ్రి వేగ లేవే. ॥హరి॥

కను దెరవు నాతండ్రి కమలాప్తుఁ డుదయించె
వనిత ౧ మొకమజ్జనము వడిఁ దెచ్చెను
మొనసి మీతండ్రి యిదె ముద్దాడఁ జెలఁగీసి
దనుజాంతకుండ యిఁకఁ దగ మేలుకోవే. ॥హరి॥

లేవె నాతండ్రి నీలీలఁలటు వొగడేరు
శ్రీవేంకటాద్రిపతి శ్రీరమణుఁడా
దేవతలు మునులుఁ జెందినవారదాదులు
ఆవలనుఁ బాడేరు ఆకసమునందు. ॥హరి॥ 548

లలిత

విశ్వాత్మ నీకంటె వేరేమియునుఁ గాన
ఐశ్వర్యమెల్ల నీయతివచందములే. ॥పల్లవి॥

కలవు మతములు పెక్కు కర్మభేదములగుచు
కలవెల్ల నీయందె కల్పితములే
కలరు దేవతలు బహుగతులమహిమల మెరయు
అలరి వారెల్ల నీ యంగభేదములే. ॥విశ్వా॥

౧. మొకమజ్జనము=ముఖముకడుగుట.

ఘనమంత్రములు పెక్కు గలవు వరముల నొసఁగు
వనిచి యవియెల్ల నీనామంబులే
పెనగొన్న జంతువులు పెక్కులెన్నే గలవు
పనిగొన్న నీదాసపరికరములే. ॥విశ్వా॥

యెందును దగులువడ కేకరూపని నిన్ను
కందువఁ గొలుచువాఁడే ఘనపుణ్యుఁడు
అందపు శ్రీవేంకటాద్రీశ అన్నిటా—
నందినపొందినవెల్లా హరి నీయనుమతే. ॥విశ్వా॥ 544

సామంతం

ఇహపరములకును యిది సుఖము
సహజావస్థే జరగేటిసుఖము. ॥పల్లవి॥

శ్రీరమణుఁడే చింతాయకుఁడని
వూరక వుండుట వొకసుఖము
కోరకుండఁగా గూడినయర్థము
ఆరయఁ గైకొను టది సుఖము. ॥ఇహ॥

వసముగానిపని వడిఁ దలకెత్తుక
అసురుసురుగాని దది సుఖము
౧యెసరెత్తుక లేశ్లేవని తొలక
పసఁ దనవిధిఁ గలపాటే సుఖము. ॥ఇహ॥

పెక్కు చంచలము పెనచుక తిరుగక
వొక్క సుఖంబో టురుసుఖము
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశ్వరు శరణని
నిక్కితిమిదె మానిజమే సుఖము. ॥ఇహ॥ 545

౧. ఈమూదవపాదము సుఘటితార్థము కాదు.

లలిత

వింటిమి నీకతలు కంటిమి నీమాయలు
బంటుల మచ్యుత నీపాలివారమయ్యా. ॥పల్లవి॥

కలిగిరి నీవల్లనే కడఁగి బ్రహ్మాదులు
నిలిచిరి సురలెల్లా నీవల్లనే
తెలిసిరి మునులెల్లా దేవుఁడవు నీవేయని
చలపట్టి హరి నీకు శరణనేమయ్యా. ॥వింటి॥

నుతియించీ వేదములు నోరార నీమహిమ
గతి యాయ వైకుంఠమే ఘనులకెల్లా
ప్రతిలేనినీరూపే భావించేరు యోగీంద్రుల
తతితో శ్రీపతి నీకే దాసులమయ్యా. ॥వింటి॥

అదె నీచక్రముచేత నడఁగి రసురలెల్లా
బదికిరి విప్రులు నీపాదసేవను
పొదలి శ్రీవేంకటేశ పొంది నీకరుణచేత
మొదల వెనక నీకే మొక్కేమయ్యా. ॥వింటి॥ 546

గుండక్రియ

ఎట్టొకో దైవమా ఇదె నీకు శరణంటి
తొట్టిననాబ్రదుకుకుఁ దుదయు లేదు. ॥పల్లవి॥

నాని యీజన్మమెత్తి నాటివెల్లా మఱచితి
పూని యేమిటా విరతి పుట్టనేరదు
కావను ముందరవచ్చేఘనకర్మపాశములు
౧పానిపట్టి(?) యించుకంతా భయమూ లేదు. ॥ఎట్టొ॥

౧. 'పూనిపట్టి' కి వ్యావహారికరూపము కావచ్చు.

పంచేంద్రియములఁ జిక్కి భావమెల్లాఁ జిక్కువడె
అంచెల మోహముతోన అరయ లేను
యెంచి నాదేహములోనిహేయమును సాత్మించె
చంచలపుదుర్గుణాలు చక్కనైనాఁ గావు. ॥ఎట్టొ॥

నగుసంపదలచేత నన్ను నేనే మరచితి
౧తెగువది వివేకించఁ దీర దెప్పుడు
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్ను నేలఁగాను
జగమెల్లా నెరఁగ నే సాత్వికుఁడనైతి. ॥ఎట్టొ॥ 547

రేకు 295 తెలుఁగుకాంబోది

ఇందునే తుదిపద మెక్కి రిందరుమ
మందరధర నీమహిమిదివో. ॥పల్లవి॥

మరిగినపుణ్యులమతిలో కోరిక
పరమపుహరి నీపాదములు
గరిమ గోపికలు గావలెనన్నది
హరి నీసంభోగ మదియేపో. ॥ఇందు॥

పొంచి వేదములు పొగడెడియర్థము
అంచెల గుణకథ లప్పి నీవి
పంచి యజ్ఞములఫలమై యున్నవి
నించి దేవ నీ నిజపూజలెపో. ॥ఇందు॥

కైవల్యమునకుఁ గడుఁ దెరువై నది
ఆవల నీశరణాగతియే
శ్రీవేంకటేశ్వర చెప్పె మాగురుఁడు
మావద్ద నిదె నీ మంత్రమెపో. ॥ఇందు॥ 548

---

౧. 'తెగువడి' పూ. మ పా

సామంతం

గోవిందుదాసులమై కొనకెక్కుదుముగాక
వేవేలువిధుల నమ్మి వెతఁబడఁగలమా. ॥పల్లవి॥

మనసులోపలిమామర్మము దెలియలేము
ఘనుఁడైనహరి నెట్టు గానఁగలము
తనువుతో భోగాలు తగులు వీడఁగలేము
వెనకకర్మపాశాలు వీడించుకోఁగలమా. ॥గోవిం॥

పడిఁబెట్టేయింద్రియాల వద్దని మానుపలేము
తొడరి సంసారము తోయఁగలమా
బడిబడి నానాటిబతుకు చెప్పుకోలేము
పొడలేటియితరుల బోధించఁగలమా. ॥గోవిం॥

కొంకక ఆడినమాట గురుతువెట్టఁగలేము
లంకె వేదవాక్యము దలఁచఁగలమా
యింకా శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే మాదేవుఁడని
సంకెలేకుండుముగాక జాలిఁబడఁగలమా. ॥గోవిం॥ 549

బౌళి

పుట్టుగులు వొక్కటే పుణ్యపాపములే వేరు
యెట్టువేసినాఁ జేసీ నేమి సేయవచ్చును ॥పల్లవి॥

పగలే రేయి యీఁబడిఁ గొన్నిజీవులకు
వొగి నారేయి పగలౌ నొకరికిని
తగుదైవ మొకఁడే తమమతములే వేరు
పగటుల విష్ణుమాయ భ్రమయించీ నిదివో. ॥పుట్టు॥

నిలువెల్లాఁ జేదే వెరిఁ గొన్ని వ్రతములు
కలదెల్లఁ దీపే కమ్మరఁ గొన్ని
తలఁపున నొకటే తత్వములే వేరువేరు
చెలరేఁగి విష్ణుమాయ చిక్కువెట్టీ నిదివో ॥పుట్టు॥

ఇహమే పరము యెరిఁగితేఁ గొందరికి
మహిఁ బరమే ఇహము మరొకరికి
వహితో శ్రీవేంకటేశు వలెనని కొలిచితే
సహజపువిష్ణుమాయ జారిపోవు నపుడే ॥పుట్టు॥ 550

కన్నడగౌళ

దైవమా నీవే యిందు దయ దలఁచుటగాక
తోవనున్న జీవు లెట్లు తోనేరు నీమాయ. ॥పల్లవి॥

౧. పలుచవులందునెల్ల ప్రాణమే మిక్కిలి చవి
బలిమి తీపులలోనఁ బ్రాణమే తీపు
యిలపైఁ బూజ్యాలలోన నింతులే కడుఁబూజ్యాలు
తలఁచి జీవులు యెట్లు దాఁటేరు నీమాయ. ॥దైవ॥

తగుచుట్టరికాలలో ధనమే చుట్టరికము
జగతిఁ గట్టనికట్టు సంసారము
వగలైనగుణాలలో వైరమే నిజగుణము
జిగిఁ బ్రాణు లెట్లు గెలిచేరు నీమాయ. ॥దైవ॥

తమలో నెవ్వరికైనా తమజాతి తమనేర్పు
తమకు నెక్కుడై తోఁచు తక్కువనరు
నెమకి శ్రీవేంకటేశ నీదాసులకే కాని
భ్రమసినజీవులెల్లాఁ బాయరు నీమాయ. ॥దైవ॥ 551

---

౧. 'పలుచదువు' పూ. ము. పా

లలిత

తెలిసినవారి కింతా దేవుఁడై యుండు
కలఁడన్నచోట హరి గలఁ డటుగాన. ॥పల్లవి॥

అందు నిందుఁ బోయి శ్రీహరిని వెదకనేల
పొందితోడిరూపులెల్లాఁ బొరి నతఁడే
కొందరిలో నుండి ఇచ్చుఁ గోరినట్టియీవులెల్ల
కొందరిలో మాటలాడుఁ గొందరిలో నగును. ॥తెలి॥

లోన వెలిఁ జూచి పరలోకము వెదకనేల
యేనెలవైన వైకుంఠ మెదుట నదె
పూని వొకచోట నెండ పొడచూపు నక్కడనే
వానినవెన్నెల గాసు నానారీతులౌను. ॥తెలి॥

చొక్కి చొక్కి యానందసుఖము వెదకనేల
మక్కువఁ దా శాంతుఁడైతే మతిలో నదె
యెక్కువతో శ్రీవేంకటేశ్వరుదాసుఁడ నైతి
వొక్కఁడే మాకిన్నిటికీఁ నొడయఁడై నిలిచె. ॥తెలి॥ 552

భవుళి

ఇంక మాబోంట్ల కేది విధో
కింకరులమని యెడిగెలుపేకాక. ॥పల్లవి॥

యెవ్వరు గడచిరి యింతకతొలుతను
నివ్వటిల్లు హరి నీమాయ
నవ్వుచు నీశరణాగతి నమ్మిన
మువ్వంక శుకాదిమునులే కాక. ॥ఇంక॥

కన్నవారెవ్వరు ఘనవైకుంఠము
వున్నతమగునీవురుమహిమ
మున్ను నిపుడు నీ ముద్రలు మోచిన
అన్నిటా ఘనసనకాదులుగాక. ॥ఇంక॥

తెలియువారెవ్వరు దివ్యజ్ఞానము
చలనముగాఁ జెప్పుశాస్త్రములు
యిలలో శ్రీవేంకటేశ నీవారై
చెలఁగిరి శేషాదిజీవులుగాక. ॥ఇంక॥ 553

రేకు 296 సాళంగనాట

ఎందరు గలిగిన నితనిలోనే
ముందు వెనకలను ముఖ్యం బితఁడే. ॥పల్లవి॥

భవవిదూరుఁ డాపద్బంధుఁడు హరి
వివరించి కొలువ వేల్పితఁడు
కవతో లక్ష్మీకాంతుఁ డితఁడు
రవిశశినేత్రుఁడు రక్షకుఁడు. ॥ఎంద॥

కలిదోషహరుఁడు కారుణ్యనిలయుఁడు
వలెననువారికి వరదుఁడు
తలఁపులోనఁగలతత్వం బితఁడు
సులభుఁ డితఁ డరసిచూచినను. ॥ఎంద॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు చిత్తజగురుఁడు
యేవలఁజూచిన నితఁడే
గోవిందుఁ డితనిఁ గొలిచితిమిదివో
తోవయుఁ గంటిమి తుదకెక్కితిమి. ॥ఎంద॥ 554

శుద్ధవసంతం

కనుఁగొననిది హరికల్పితము
తనకు నిందులోఁ దగినంతే. ॥ పల్లవి ॥

నానాభేదములు నరులగుణంబులు
నానారుచు లివి నవపదార్థములు
ఔ ననేదేది యటు గాదనేదేది
వానివానివిధి వలసినయట్టు. ॥ కనుఁ ॥

పరచుఁ బ్రపంచము పరపేవిధముల
పరచు మాయ లెన్నఁగరావు
విడిచేటి వేఁటివి విడువని వేఁటివి
పడఁగఁబడఁగ నవి పరచినయట్లు. ॥ కనుఁ ॥

తెగవికర్మములు దేహధర్మములు
తెగనియాస లివె దినదినము
తగు శ్రీవేంకటదైవము దాసులు
నగుదు రిన్నిటిని నటనలు చూచి. ॥ కనుఁ ॥ ౮౬౫

వరాళి

అరిగాఁపులము నేము అంతర్యామివి నీకు (వు?)
యిరవై నీచెప్పినట్టు యేమిసేతుమయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

గాలి ౧ ముడిగట్టినట్టు కాయము మోచితిమి
కాలముగొలచితిమి కనురెప్పల
జాలి రొప్పితిమి వట్టిసటలనే యేపొద్దు
యేల మెచ్చ వింకాను యేమిసేతుమయ్యా. ॥ అరి ॥

---

౧. 'ముడె' రేకు.

చుక్కలు లెక్కించినట్టు చూడఁగ మాజన్మములు
పుక్కినఁ గర్మములకు నొడిగట్టితి (మి?)
తెక్కులను వెంట వెంటఁ దిరిగేము బంట్లమై
యెక్కువాయ వెట్టి మాకు నేమిసేతుమయ్యా. ॥అరి॥

పాలు ౧ వొంగినటువలెఁ బాయము మోచితిమి
నాలుక కెక్కినవెల్లా నమలితిమి
యీలీల శ్రీవేంకటేశ ఇంత సేసితివి
యేలినవాఁడవు ఇంకా నేమిసేతుమయ్యా. ॥అరి॥ 556

శంకరాభరణం

మిగిలిన దేమిఁక మీఁదట దేహికి
అగపడు నొక పడెఁ డన్నంబు. ॥పల్లవి॥

రతిఁ బగటివెలుఁగు రాత్రిచీఁకటికి
సతము గాదు అది సరికి సరి
అతిభోగములకు నార్జించుటకును
చతురపుసంపద సరికి సరి. ॥మిగి॥

అలయపథ్యమున నౌషధము గొనుట
చలువకు వేఁడికి సరికి సరి
నిలిచినపుణ్యము నిందుఁ బాపములు
జలువు వెలువులకు సరికి సరి. ॥మిగి॥

మహి మరణములకు మరి పుట్టుగులకు
సహజ మందరికి సరికి సరి
యిహమున శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డాత్మకు
సహకారి యతఁడు సరికి సరి. ॥మిగి॥ 557

౧. 'వాఁగి' రేకు

మాళవి

తెలుపఁగరాదిది దేవునిమాయలు
ఫల మెఱుఁగరు యీ వట్టివెట్టి. ॥పల్లవి॥

పుట్టిరి దివిజులు పురుషోత్తమునం-
దట్టే యణఁగిరి యతనందు
యిట్టె యీతని యిందఱతో సరి-
వెట్టి కొలుచుటే పెనువెట్టి. ॥తెలు॥

హరివరముననే యందరు బదికిరి
పరులవరము గని బడలిరి యసురలు
యిరవెఱఁగితని నిందరిలోపల
సరిగా మొక్కుట సహజపువెట్టి. ॥తెలు॥

శ్రీవాంతరాత్ముఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
యేవల శ్రీలక్ష్మి యీతని దేవులు
వేవేలు సిరులు వీరె యొసఁగిరని
భావించువారికిఁ బట్టదు వెట్టి. ॥తెలు॥ 558

ముఖారి

కలలోన నిట్లనే కాఁపురము విట్లనే
నిలువు గల్లందమో నిజమందమో. ॥పల్లవి॥

వొక్కనాటిప్రపంచము వొక్కనాటివలె రాదు
వొక్కనిమిషమువలె నొకటి గాదు
పక్కన మాయమై పోవు బడిబడినే వచ్చు
నెక్కొని కల్లందమో నిజమందమో. ॥కల॥

పొద్దు వొడచేది గొంత పొద్దు గూఁకేది గొంత
చద్ది గొంత వేఁడి గొంత చవులు గొంత
వొద్దనే కాలము నుండు వుండుండీ దవ్వయిపోవు
నిద్దపుఁగల్లందమో నిజమందమో. ॥కల॥

పాపపుణ్యా లంటెనంటాఁ గాయవు సుఖదుఃఖాలు
పైపై ననుభవించఁ బరసిపోవు
యేపొద్దు శ్రీవేంకటేశుఁ డెదలోనే వున్నాఁడు
యేపునఁ గల్లందమో యిది నిజమందమో. ॥కల॥ 559

రేకు 297 నారాయణి

ఏఁటివిచారము యెక్కడి యాచారము
మాటున జీవుఁ డింతేసి మాయలఁ బొరలును. ॥పల్లవి॥

పరగ నూరేండ్లబ్రతుకునకేకా
ధర నన్నియునుఁ గూర్చి దాఁచుకొనేది
పొరసి నానాసుఖభోగాలు చింతించుఁగాని
పరమున కిపాటిప్రయాస పడఁడు. ॥ఏఁటి॥

కడుపు నించుకొరకుఁ గామసుఖమునకేకా
చెడనివుద్యోగాలు సేయఁగోరును
మిడిసి లోకములెల్ల మెప్పించ నడచుఁగాని
చిడుముడి హరి మెప్పించే వనలేఁడు. ॥ఏఁటి॥

సారె సారెఁ జచ్చి చచ్చి జననము వొందేదెల్లా
వూరఁగలకర్మము లొగిఁ జేయుట
మేరలేక వరులను మెచ్చుగఁ గొలుచుఁగాని
కూరిమి శ్రీవేంకటేశుఁ గొలువఁగలేఁడు. ॥ఏఁటి॥ 560

దేసాళి

భావములోనా బాహ్యమునందును
గోవింద గోవింద యని కొలువవో మనసా. ॥పల్లవి॥

హరియవతారములే యఖిలదేవతలు
హరిలోనివే బ్రహ్మాండములు
హరినామములే అన్నిమంత్రములు
హరి హరి హరి యనవో మనసా. ॥భావ॥

విష్ణునిమహిమలే విహితకర్మములు
విష్ణునిఁ బొగడెడి వేదములు
విష్ణుఁ డొక్కఁడే విశ్వాంతరాత్ముఁడు
విష్ణు విష్ణువని వెదకవో మనసా. ॥భావ॥

అచ్యుతుఁ డితఁడే ఆదియు నంత్యము
అచ్యుతుఁడే యసురాంతకుఁడు
అచ్యుతుఁడు శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిదె
అచ్యుత యచ్యుత శరణనవో మనసా. ॥భావ॥ 581

గుండక్రియ

అంతయు నతనిమహిమహిమే అతఁ-
డెంత సేసినా నెట్టయిన నవును. ॥పల్లవి॥

రావలెనన్నవి రాక మానవు
పోవలెనన్నవి పోకుండవు
ఆవలఈవల నలమటలేఁటికి
దైవమొక్కఁడే తగిలినగుఱుతు. ॥అంత॥

కాయపుగుణములు కలిగినవే భువి-
నీయెడ జీవుఁడు యిటు గలఁడే
ఆయమిందుఁ గా దవునన నెవ్వరు
కాయజగురుఁ డొకఁడే ప్రేరకుఁడు. ॥అంత॥

అంతరంగమే యాత్మజ్ఞానము
వింతగు వెలుపల వెడమాయ
చింతించి రక్షించ శ్రీవేంకటేశుఁడు
మంతుకెక్కె నిఁక మతకములేల. ॥అంత॥ 562

సాళంగం

ఒక్కఁడే దైవం బున్నతుఁ డితఁడు
తక్కినతలఁపులు తప్పుఁదెరువులు. ॥పల్లవి॥

పురుషులకెల్లాఁ బురుషోత్తముఁడు
సురేంద్రాదులకు సురేంద్రుఁడు
హరునికి నజునికి నవ్వలిమూరితి
హరి యితఁడే పరమాత్ముఁడు. ॥ఒక్కఁ॥

వేదాంతంబుల వేద్యుఁ డితఁడు
ఆదికినాదియునన నితఁడే
మేదిని నరులకు మేదినీశ్వరుఁడు
యేదెసఁ జూచిన యీశ్వరుఁ డితఁడే. ॥ఒక్కఁ॥

యెక్కువలకెల్ల నెక్కువ యీతఁడు
మక్కువ మరునికి మరుఁ డితఁడు
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁడై మిగుల
పక్కన నిదివో ప్రత్యక్ష మితఁడు. ॥ఒక్కఁ॥

శ్రీరాగం

ఓహో నిలిచిన దొకటిదియే
శ్రీహరిసాకారచింతనము. ॥పల్లవి॥

పంచమ౧వేదపుపద్మాక్షునామము
అంచెఁ బాపహార మౌషధము
పంచలఁ బీతాంబరుశరణాగతి
ముంచినయజ్ఞానమునకు దీపము ॥ఓహో॥

ఎందులకుడుపులు విష్ణుకీర్తనము
చందపువై కుంఠ(ము?) సంబళము
పొందుగ నచ్యుతుఁబూజించుపూజలు
కిందటఁ గొనకెక్కడినిచ్చెనలు. ॥ఓహో॥

కట్టినముడుపగు ఘనకృష్ణభక్తి
ముట్టిన పాపవిమోచనము
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ్వరుకృప యిది
పట్టినవారికి బలువగుకొమ్ము(మ్మ?). ॥ఓహో॥ ౫౬౪

శంకరాభరణం

వేదము దీర్చదు వేరే శాస్త్రములు
యేదియుఁ దీర్చదు యిది నీమాయ. ॥పల్లవి॥

నీవల్ల బ్రదికిరి నిందుదేవతలు
నీవల్ల నసురలు నెలిఁ జెరిరి
ఆవల నిందరి కాత్మవు నీవే
చేవదేరె నీచిక్కులే భువిని. ॥వేద॥

---

౧. 'వేదము' కావచ్చు.

నెమ్మిఁ బాండవుల నీవారంటివి
కమ్మర విడిచితి కౌరవుల
యిమ్ముల నీవావి యిద్దరికొకచే
తెమ్మలాయ నీతిరవిచిక్కు. ॥ వేద ॥

జగమున నీదే స్వతంత్రమెల్లా
నెగడినజీవులు నీవారు
తగు శ్రీవేంకటదయివమ యిన్నియు
తెగి నీదాసులు తెలిసినచిక్కు. ॥వేద॥ 565

రేకు 298 దేవగాంధారి

మాయామోహము మానదిది
శ్రీయచ్యుత నీచిత్తమే కలది. ॥ పల్లవి ॥

యెంతవెలుఁగునకు నంతేచీఁకటి
యెంత సంపదకు నంతాపద
అంతటా నౌషధ మపథ్యమును సరి
పింతే మిగిలెను వేసటే కలది. ॥ మాయా ॥

చేసినకూలికి జీతమునకు సరి
పూసినకర్మభోగము సరి
వాసులజన్మము వడి మరణము సరి
ఆసల మిగిలిన దలపే కలది. ॥ మాయా ॥

మొలచినదేహము ముదియుటకును సరి
తలఁచినదైవము తనలోను
యిలలో శ్రీవేంకటేశ నీ కరుణ—
గలిగినమాకెల్ల ఘనతే కలది. ॥మాయా॥ 566

సాళంగనాట

చేకొని కొలువరో శ్రీనరసింహము
శ్రీకరమగు నిదె శ్రీనరసింహము ॥పల్లవి॥

వెడలేటివూర్పుల వేడిమి చల్లి
చిడుముడికోపపు శ్రీనరసింహము
గడగడవడఁకేటిగండస్థలములు
౧జెడలు గదలిచీ శ్రీనరసింహము ॥ చేకొ ॥

వంకరగోళ్లవైపులు వెదకి
చింకచూపులను శ్రీనరసింహము
హుంకారంబుల నుదధులు గలఁచీ-
నంకెల శ్రీపతియగు నరసింహము. ॥ చేకొ ॥

వదనము దిప్పుచు వడి నసురమేను
౨చిద్రుపలు చేసెను శ్రీనరసింహము
అదివో శ్రీవేంకటాద్రి యెక్కి యిటు
చెదరక నిలిచెను శ్రీనరసింహము, ॥చేకొ॥ 567

వరాళి

అతనిలోనే యణఁగె నన్నియును
కతలెన్నైనాఁ గలవు కమలాక్షుఁ గనరో. ॥పల్లవి॥

యిసుక లెక్కవెట్టితే నెంతైనాఁ గలదు
అసముదించనిపుణ్యా లటువంటివే
వసగానివెక్కుదేవతలఁ గొలుచుకంటే
నుసరాన హరివారై సుఖయించరో. ॥అత॥

౧. 'జెడలు' వ్యావహారికము యతి. ౨. 'చిద్రుపలు' రేకు.

గోడ గడుగఁగఁ బోతేఁ గొనదాఁకా రొంపే
ఆడుకోలుతర్కవాదా లటువంటివే
వాడిక నారుమతాలవాఁడై తిరుగుకంటే
యీడనే శ్రీపతివారై యీడేరరో. ॥అత॥

మనసునఁ బాలు దాగితే మట్టు లేదు మేర లేదు
అనుగుసంసారభోగా లటువంటివే
దినదినతపములఁ దీదీపులవుకంటే
తనిసి శ్రీవేంకటేశుదాసులై బ్రదుకరో. ॥అత॥ 568

సౌరాష్ట్రం

మరల విచారించితే మంచముకిందే నుయ్యి
తిరుల హరివారై రి తివాదులు. ॥పల్లవి॥

ఆదేటిమాటలకెల్ల వాది నంతము లేదు
వీదనికర్మములకు విధి లేదు
తాదువడ్డమనసుకు దైవము విష్ణుఁడేయని
పాడి కొలిచిరి తొల్లి బ్రహ్మాదులు. ॥మర॥

వుట్టిపదేజన్మముల కూరట యెందూ లేదు
౧కట్టడి ఇంద్రియాలకు గతి లేదు
తట్టువడ్డజీవునికి దైవము శ్రీహరియని
యిట్టె మొరయిడిరి యింద్రాదులు. ॥వ

కప్పినయీమాయలకు కడవ రెందూ లేదు
తిప్పనిహరిభక్తికిఁ దిరుగు లేదు
వొప్పుగా శ్రీవేంకటేశుఁ డొక్కఁడే దైవమని
చొప్పువట్టి కొలిచిరి శుకాదులు. ॥మ

---

౧. 'కట్టిడి' రేకు. వ్యావహారికము కావచ్చు.

సామవరాళి

ఏవల్ల నేఁగాము ౧ లేఁక నేవి అన్నియు నీలోనే
శ్రీవల్లభుఁడ నిన్నుఁ జేరితిమి నేము. ॥పల్లవి॥

సగుణనిర్గుణములును సావయవనిరవయవ-
మగుఁదర్క వాదకలహములు ఘనము
జగములో చదువులును సంశయంబే కాని
తెగనీదు నీమాయ తెలియవసమా. ॥ఏవ॥

వేదమార్గము గొంత వేదబాహ్యము గొంత
వోదిమతములవారివోరు ఘనము
పాదైనమునిరుషులు బహుముఖములే కాని
సోదించి వొకమాట చూపంగలేరు. ॥ఏవ॥

వెసఁ గర్మ మొకవంక విజ్ఞాన మొకవంక
వసగావు రెంటిబలవంతములును
వసుధ శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు గావు మిఁక
ముసుఁగువెట్టినవాదు ముగియదెంతైనా. ॥ఏవ॥ 570

బౌళి

సర్వాత్మకుఁడవు సర్వేశ్వరుఁడ నా-
పూర్వాపరాలు నీకే భువి సమర్పయామి. ॥పల్లవి॥

వేగిలేచి నేఁ జేసేవెడచేఁత నీ చేఁతే
ఆగడపుమాటాడిన వది నీ మాఁటే
ఆగము భోగములు నా యన్నపానాదులు మరి
శ్రీగురుఁడ వాలోని చింతయు నీ చింతే. ॥సర్వా॥

---

౧. "లే(కనేవిఅ) న్నియు" వ్రా. ము. ప్రా. తాళము చెదునమధ్యయములో
'(కనెవి అ) అక్షరములు చివ్వగుర్తులో ఉంచిరేమో?

కోపము శాంతములును గుణావగుణము నా-
రూపును నీ సాకారరూపమే
పాపపుణ్యములు నా ప్రాణవాయువులును
శ్రీపతి నా సంసారసేవయు నీపేవే. ॥సర్వా॥

ఉదయాస్తమపుదినా లున్నాఁడ నీ దినములే(?)
యెదురు నేను నీ వాఁడ నింతా నీదె
అదివో శ్రీవేంకటేశ అంతరియామివి నీవే
నిదుర మేల్కొనుటయు నీ మహిమే. ॥సర్వా॥ 571

రేకు 299 శంకరాభరణం

తన చిత్తముకొలఁది తమకించ నీఁకనేల
మనసువచ్చినప్పుడే మన్నించీఁగాక. ॥పల్లవి॥

కొండలందు నదులందుఁ గోరి యాకసాన భువి
నిండియున్నాఁడు తొలుతే నీలవర్ణుఁడు
అండనే నాయందు లోకులందు నుండుటరుదా
గండికాఁడై తనమాయ గాననీఁడుగాక. ॥తన॥

గాలియై పంచమ(హా?)పాద్యగతులై శబ్దమూర్తై
ఆలకించి పలికీని యాదిమూరితి
నాలుకకొననే వుండి నానాభాషలాడీని
కాలముతో నెదిరికిఁ గాననీఁడుగాక. ॥తన॥

వేదమందు శాస్త్రమందు వేవేలువాదములందు
పాదుకొని బోధించీఁ బరమాత్ముఁడు
యీదెసనే శ్రీవేంకటేశుఁడై పొడచూపె
గాదిలితనదాసులఁ గరుణించీఁగాక. ॥తన॥ 572

లలిత

శ్రీపతి యొకఁడే శరణము మాకును
తేప యితఁడె మఱి తెరఁగేది. ॥పల్లవి॥

ఆసలు మిగులా నాతుమ నున్నవి
యీసులేనిసుఖ మెక్కడిది
చేసినపాపము చేతుల నున్నది
మోసపోనిగతి ముందర నేది. ॥శ్రీప॥

కోపము గొందుల గుణముల నున్నది
యేపున నిజసుఖ మిఁక నేది
దీపనాగ్నితోఁ దిరిగెటిదేహము
పైపై విరతికిఁ బట్టేది. ॥శ్రీప॥

పంచేంద్రియములపాలిటిబదుకిది
యించుక నిలుకడ కెడ యేది
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డొకఁడే
పంచినవిధులను పాలించుఁగాక. ॥శ్రీప॥ 578

మాళవిగౌళ

నారాయణ నీనామమహిమలకు
గోరఁ బోవుటకు గొడ్డలి దగునా. ॥పల్లవి॥

హరియని నొడిగిన నణఁగేటిపాపము
సిరుల నేను నుతిసేయఁగఁగలనా
పరగినపిచ్చుకపై బ్రహ్మాస్త్రము
దొరకొని పూరకే తొడిగినయట్లు. ॥నారా॥

వ్యావహారికముగ "శరణము" అనియుఁ తేకున్న యతిభంగము.

అచ్యుతయనఁగా నందెటిసంపద
యిచ్చల నెంచిన నిలఁ గలవా
కొచ్చి కొచ్చి యొకకొండంతకనకము
వెచ్చపుఁబోఁకకు వెల యిడినట్లు. ॥నారా॥

యెదుటనే శ్రీవేంకటేశ్వర యనఁగాఁ
బొదిగెటితపముల పుణ్యము గలదా
కదిసి సముద్రము గడచి వోడలోఁ
జిదిసి యినుము దెచ్చినయట్లు ॥నారా॥ 574

లలిత

నీ వెటు దలఁచిన నిఖిలము నట్లౌ
యేవల స్వతంత్రమింతా నీది. ॥పల్లవి॥

యేఁటిపురాకృత మెక్కడికర్మము
చాఁటక హరి నీదయ గలితే
నీటున నిన్నియు నీ కల్పితములు
పాటించి నీవే పాపఁగలేవా. ॥నీవె॥

యెక్కడిజన్మము లెక్కడిమరణము-
లొక్కఁడవె నీవు వొద్దంటే
యెక్కువ నిందరి నేలెటివాఁడవు
యిక్కడఁ గొలిచితి మితరము లేలా. ॥నీవె॥

యేది పాపము యేది పుణ్యము
పోదిగ నీవే పొమ్మంటే
చేదో డిందుకు శ్రీవేంకటేశ్వర
ఆదెస నీకు శరణంటిమి గొంత. ॥నీవె॥ 575

ముఖారి

నానాఁటిబదుకు నాఁటకము
కానక కన్నది కైవల్యము. ॥పల్లవి॥

పుట్టుటయు నిజము పోవుటయు నిజము
నట్టనడిమిపని నాఁటకము
యెట్టనెదుటఁ గల దీప్రపంచమును
౧కట్టఁగడపటిది కైవల్యము. ॥నానాఁ॥

కుడిచే దన్నము కోక చుట్టెడిది
నడుమంత్రపుపని నాఁటకము
వొడిఁగట్టుకొనినవుభయకర్మములు
గడిదాఁటినపుడే కైవల్యము. ॥నానాఁ॥

తెగదు పాపమును తీరదు పుణ్యము
౨నగి నగి కాలము నాఁటకము
యెగువనె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డేలిక
గగనముమీఁదిది కైవల్యము ॥నానా॥ 576

సాళంగనాఁట

ముద్దుగారేయశోదముంగిటిముత్యము వీఁడు
తిద్దరానిమహిమల దేవకిసుతుఁడు. ॥పల్లవి॥

అంత నింత గొల్లెతలఅరచేతిమాణికము
పంతమాడేకంసునిపాలివజ్రము
కాంతుల మూఁడులోకాలగరుడపచ్చఁబూస
చెంతల మాలోనున్నచిన్నికృష్ణుఁడు. ॥ముద్దు॥

౧. 'కట్టఁగడపటిలో' అరసున్నచింత్యము. ౨. 'నగినగి' నరిగ అగుటలేదు.

రతికేలి రుక్మిణికి రంగుమోవిపగడము
మితి గోవర్ధనపుగోమేధికము
సతమై శంఖచక్రాలసందుల వైడూర్యము
గతియై మమ్ముఁగాచేటికమలాక్షుఁడు. ॥ముద్దు॥

కాళింగునితలలపైఁ గప్పినపుష్యరాగము
యేలేటిశ్రీవేంకటాద్రియింద్రనీలము
పాలజలనిధిలోనఁ బాయనిదివ్యరత్నము
బాలునివలెఁ దిరిగీఁ బద్మనాభుఁడు. ॥ముద్దు॥ 577

౧ రేకు 800 దేసాళం

ఇందరు నెఱిఁగిన దీబదుకు
పొందినదాఁకా భోగించవలయు ॥పల్లవి॥

పొట్టఁబోరుగు లివె పుణ్యపాపములు
నట్టనడుమనే నాబదుకు
వెట్టిమోపువో వెడ సంసారము
ముట్టినదాఁకా మోవఁగవలెను ॥ఇంద॥

తోడునీడ యిది తొలఁగనిజన్మము
యేడకుఁ బోరాదు యీబదుకు
పీడనికట్లు వెడవెడయాసలు
వూడినదాఁకా నుండఁగవలెను ॥ఇంద॥

చేతిలో ధనము శ్రీవేంకటపతి
యీతనితోడిదె యీబదుకు
ఆతుమలోనే యలవైకుంఠము
ధాతు మాతుగని తలఁచఁగవలెను ॥ఇంద॥ 578

౧. పూర్వముద్రణమయాని కిరేకు దొరకలేదు.

లలిత

నీవే యంతర్యామివి నీవున్న దేవైకుంఠము
అవలఁ బరమపదమన నింకాఁ గలదా ॥పల్లవి॥

యిందరు జంతువులు నీవిచ్చినరూపులు మోచి
పొందితో నీకే సెలవై పుట్టినారు
కందువ నీ ప్రపంచపుకైంకర్యములు సేసి
అందిరి జీవన్ముక్తు లదివో చాలదా ॥నీవే॥

యేలిక వంచినపనే యింద్రియభోగములెల్ల
తోలితోలి రాచాజ్ఞ తోయకున్నారు
కాలము విన్నుఁ బాయరు గర్భగోళమం దున్నారు
యీలోకమే సాలోక్య మిది యింత చాలదా ॥నీవే॥

జ్ఞానము నజ్ఞాన మేది స్వామికార్యములోన
మానక నీపనులలో మత్తులైనారు
శ్రీనాథుఁడవు నీవే శ్రీవేంకటేశ్వర
నీనాటకములోనే నిత్యులైరి చాలదా ॥నీవే॥ 579

ధన్నాసి

పరిణామమే మాకుఁ బతివి నీవు గలుగ
శరణాగతే మాకు సకలరతయ్యా ॥పల్లవి॥

నుదుట వ్రాసినవ్రాఁత నూఁటికి నీతిరుమణి
తుదురేది మాకు నేఁడు యేఁడులోకాల
పెదవిమీఁదటితేనె పేరుకొనేనీజపము
అదన మాకు నదివో అక్కరలేదయ్యా ॥పరి॥

చేరికవచ్చినసొమ్ము చేరె నీశంఖుచక్రాలు
ఘాతల మాకిఁక వేది గడమలేదు
నీతితో వెనుబలము నీదాసులసేవ
రాతిరిఁబగలు నిదె రాజులమోయయ్యా ॥పరి॥

తొల్లిఁటిపుణ్యఫలముతోడనే నీసంకీర్తన
తల్లి దండ్రి నీవు నీతరుణియును
యెల్లగా శ్రీవేంకటేశ యిన్నియుఁ గలిగె మాకు
చల్లఁగా బ్రతికితిమి జయమందవయ్యా ॥పరి॥ 580

పాడి

ఇందులోన నే నెవ్వరిఁబోలుదు
అంది నీవాఁడ నేననుకొంటిఁజుమ్మీ ॥పల్లవి॥

జలజనాభ నీ శరణనువారలు
అల నారదసనకాదులు
కెలన మరియు నీ ౧ కింకరవర్తులు
తెలిసినబ్రహ్మాదిదేవతలు ॥ఇందు॥

నోరార హరి నిను నుతించువారలు
చేరువనుండేటిశేషాదులు
ధారుణిలో నీదాసాన(ను?)దాసులు
మారుతిముఖ్యులు మహామహులు ॥ఇంద॥

బడి నీచే ముక్తిపడసినవారలు
సుడిగొనుమునిజనకుకాదులు
కడఁగిన శ్రీవేంకటపతి నీవే
తడవి నన్ను దయదలఁచుమీ ॥ఇంద॥ 581

---

౧. 'కింకరాః ఇవ వర్తంతే ఇతి కింకరవర్తినః' దానితత్సమ మిది కావచ్చు.

శుద్ధవసంతం

అతిశయంబగు మోక్ష మందుచే తగుఁగాక
భక్షించుపండ్లకుఁ బ్రాణ మీఁదగునా ॥ పల్లవి ॥

కొండంతపసిఁడి కలగూరకె వెలయిడిన-
నిండినవివేకులకు నేరమిదిగాదా
దండమిడి హరి నిన్ను దలఁచినఫలంబెల్ల-
నండ పాపము వాపుమనుట కిది దగునా ॥ అతి ॥

గుఱుతుగలరత్నంబు గుగ్గిళ్లు గొనఁగ వెల-
పఱచుటే తన బుద్ధి పాడౌట గాదా
అఱిముఱి హరి నిన్నునర్చించుఫలమెల్ల
కఱకుఁదనదేహభోగముల కనఁదగునా ॥ అతి ॥

కామధేనువుఁ దెచ్చి కాసుకె వెలకొసఁగ
కామించ నధికులకు కడుఁగొరతగాదా
శ్రీమంతుఁడై నట్టిశ్రీ వేంకటేశ నిను
పేమమునఁ గొలిచి తుచ్ఛము లడుగఁదగునా ॥ అతి ॥ 582

దేసాళం

ఎవ్వరము నేమిసేసే మేమిగడమలు నీకు
రవ్వగా శరణంటే రక్షించుటింతే ॥ పల్లవి ॥

అందరుఁ జేసినకర్మము లవి నీకు జీవనమై
అంది జీవించేవంటే నదియూఁ గాదు
కొందరు సురల(లు?)తోడై కూడిరాఁగా నసురల-
యిందరి గెలిచేవంటే నిదియూఁ గాదు ॥ ఎవ్వ ॥

వొకచోటఁ గలవు వేరొకచోట లేవంచే-
నకటా యెంచిచూచిన నదియూఁ గాదు
మొకమిచ్చి వొకగుణమునఁ దిరిగేవంటే
సకలగుణుఁడ వాఁడాడయుఁ గాదు ॥ఎవ్వ॥

కపట మిదనరాదు కడునవుననరాదు
వుపమించరాదు వొల్లకుండఁగరాదు
యెపుడును శ్రీవేంకటేశ నీ చిత్తమింతే
విపరీతములు లేవు వెలితీ లేదు. ॥ఎవ్వ॥ 588

శ్రీః శ్రీః శ్రీః

1-వ అనుబంధము

అకారాదిగ రాగసంకీర్తన సంఖ్యాసూచి

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
అహిరి	.... 7, 39, 60, 64, 77, 95, 147, 200, 206, 265, 311, 410.
అహిరినాట	... 286.
కన్నడగౌళ	.... 47, 216, 244, 269, 329, 429, 551.
కాంబోది	.... 30, 129, 201.
కేదారగౌళ	.... 427.
గుండక్రియ	. 22, 33, 53, 96, 109, 111, 188, 300, 302, 307, 310, 312, 376, 407, 452, 547, 562.
గుజ్జరి	14, 20, 72, 85, 108, 191, 254, 306, 351, 428.
గౌళ	.... 68, 189, 528.
తెలుగుగాంబోది	.. 548.
దేవగాంధారి	.... 30, 32, 36, 44, 86, 106, 127, 136, 158, 162, 181, 207, 224, 247, 278, 285, 334, 350, 355, 359, 404, 435, 441, 455, 469, 508, 528, 531, 566.
దేసాక్షి	.... 49, 78, 90, 102, 115, 132, 140, 177, 205, 211, 228, 246, 260, 266, 288, 299, 319, 333, 341, 399, 412, 440, 524, 532, 561, 578.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
దేసాళం	.... 4, 50, 61, 81, 84, 125, 146, 150 178, 188, 196, 231, 237, 245 263, 287, 309, 358, 401, 415, 461 476, 493, 509, 517, 588.
ధన్నాసి	.... 8- 16, 79, 118, 117, 151, 174, 210 218, 241, 272, 297, 315, 340, 381 393, 408, 438, 580
నాగవరాళి	.... 215.
నాట	.... 5, 42, 183, 153, 202, 232, 274 .... 345, 506, 518.
నారాయణి	.... 270, 422, 560.
పాడి	.... 66, 68, 83, 92, 167, 179, 230 256, 25, 271, 304, 325, 346, 368 377, 463, 487, 499, 511, 521, 525 581.
పూర్వగౌళ	.... 294.
బౌళి	.... 2, 6, 24, 54, 58, 74, 88, 94, 101 108, 104, 119, 170, 176, 189, 195 222, 240, 250, 257, 277, 286, 303 305, 318, 320, 348, 349, 353, 368 386, 391, 391, 397, 418, 434, 449 454, 457, 466, 467, 502, 510, 519 550, 553, 571.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
బౌళిరామక్రియ	48, 420.
భూపాలం	.... 55, 107, 212, 252, 298, 848, 892 ... 894, 898, 484, 548.
భైరవి	.... 87, 99, 160, 221, 248, 275, 409 488, 498, 527.
మంగళకౌశిక	.... 182, 875, 428, 424.
మలహరి	.... 159, 228, 296, 885, 362, 878, 896 488, 580.
మాళవి	.... 1, 154, 281, 865, 879 885, 475 489, 501, 558.
మాళవిగౌళ	85, 45, 146, 173, 226, 258, 405 479, 574.
ముఖారి	.. 48, 51, 62, 112, 171, 214, 220 225, 229, 285, 278, 279, 290, 882 887, 369, 887, 418, 489, 496, 504 559, 576.
రామక్రియ	.... 17, 21, 27, 105, 188, 148, 175 186, 217, 288, 284, 291, 817, 821 888, 402, 411, 488, 486, 442, 458 464, 471, 491, 497, 508, 522, 588 540.
రాయగౌళ	... 844.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
లలిత	... 11, 15, 18, 19, 29, 52, 57, 67, 76 98, 114, 118, 121, 130, 134, 152 168, 169, 172, 180, 184, 190, 193 197, 199, 203, 238, 261 268, 27ం 308, 314, 323, 327, 330, 338, 371 372, 374 378, 383, 384, 389, 390 395, 416, 417, 425, 426, 431, 432 437, 444, 446, 448, 458, 460, 470 473, 481, 492, 526, 536, 539, 544 546, 552, 573, 575, 579,
వరాళి	.... 9, 70, 91, 123, 187, 204, 249, 283 293, 313, 323, 414, 478, 490, 515 556, 568.
వసంతం	.... 495.
వసంతవరాళి	.... 34, 141, 243, 352, 533.
శంకరాభరణం	... 23, 25, 41, 46, 78, 110, 131, 137 149, 157, 163, 185, 242, 280, 289 316, 336, 360, 382, 421, 430, 439 477, 480, 514, 529, 542, 557, 565 572.
శుద్ధవసంతం	.... 69, 135, 213, 322, 367, 450, 465 474, 485, 537, 555, 532.
శ్రీరాగం	.... 28, 59, 82, 155, 165, 209, 342 366, 445, 482, 505, 564.

రాగములు		సంకీ ర్తనసంఖ్యలు
సామంతం	...	13, 33, 71, 75, 89, 97, 116, 120, 126, 156, 166, 194, 198, 208, 227, 255, 259, 267, 292, 295, 331, 339, 347, 354, 357, 361, 370, 400, 403, 406, 443, 447, 456, 472, 494, 513, 520, 545, 549
సామవరాళి	....	284, 541, 570.
సాళంగం		10, 100, 124, 419, 451, 462, 486, 568.
సాళంగనాట	....	3, 12, 26, 31, 40, 56, 65, 87, 98, 122, 128, 142, 143, 144, 161, 164, 192, 219, 234, 239, 251, 282, 301, 324, 326, 356, 364, 380, 459, 468, 500, 507, 512, 516, 534, 535, 554, 567, 577.
సౌరాష్ట్రం		569.
హిందోళ వసంతం		262.

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన, రాగ, సంఖ్యాసూచి,

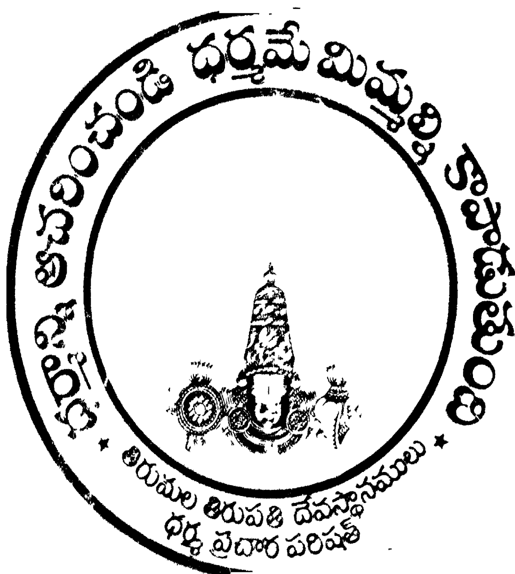
సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంజనా	సాళంగనాట	143
అంతటి	దేవగాంధారి	247
అంతయు	గుండక్రియ	562
అంతరాత్మ	ధన్నాసి	272
అంతర్యామీ	లలిత	458
అంతవాని	ధన్నాసి	113
అందరికి	మాళవి	281
అందాకానమ్మ లేక	లలిత	18
అందాకా వైష్ణవ	గుండక్రియ	310
అందితిని	ధన్నాసి	393
అక్కటా నీమాయ	ఆహిరి	206
అక్కటా రావణు	దేసాళం	493
అక్కడ నెక్కడి	ధన్నాసి	340
అక్కలాల	శంకరాభరణం	149
అఖిలలోకైక	రామక్రియ	522
అచ్యుత	శంకరాభరణం	23
అచ్యుతు	దేసాళ	245
అటమీద	భైరవి	498
అణుమాత్రపు	సామంతం	347
అతడే పరబ్రహ్మ	లలిత	470
అతనినమ్మ	వసంతవరాళి	588
అతనిలోనే	వరాళి	568
అదివో నీ	సాళంగనాట	500

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అశయంబగు	శుద్ధవసంతం	582
ఆడరమ్మ	ముఖారి	112
ఆడరా	శంకరాభరణం	280
అడుగాఁబాడుగా	లలిత	390
అతఁడుభక్త	భైరవి	99
అతఁడుపేసే	రామక్రియ	29'
అతఁడేబ్రహ్మణ్య	దేసాళం	358
అతఁడే యిన్నియు	భైరవి	160
అతఁడే సకలము	శంకరాభరణం	25
ఆదిమపురుషుఁడు	సాళంగనాట	507
ఆదివిష్ణు	లలిత	198
ఆనందనిలయ	బౌళి	502
ఇంకనాదైన్యము	ఆహిరి	265
ఇంకనేల	సాళంగనాట	251
ఇంకనైన	సామంతం	331
ఇంకనైనా	దేవగాంధారి	334
ఇంకమాబోంట్ల	భవుళి	558
ఇంకానేల	బౌళి	353
ఇంకానో	రామక్రియ	175
ఇంతకంటె	సామంతం	259
ఇంతగామన్నించి	దేసాళం	309
ఇంతగాలమాయనన్ను	లలిత	323
ఇంతగాలమాయను	రాయగౌళ	344
ఇంతటఁగావఁగదే	సామంతం	443
ఇంతటిదైవము	రామక్రియ	411

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
కడనుండే	శుద్ధవసంతం	367
కడవరాదు	ముఖారి	496
కడునజ్ఞానపు	లలిత	19
కడుపునిండె	సామంతం	403
కనకము	బౌళి	119
కని గుడ్డును	శంకరాభరణం	185
కనియుఁగానరు	బౌళి	277
కనుఁగొన	శుద్ధవసంతం	555
కన్న దేఁటిదో	బౌళి	318
కన్నవిన్న	దేశాక్షి	90
కన్నులపండుగ	సాళంగనాట	98
కమ్మురను	బౌళి	257
కరుణానిధి	భైరవి	221
కలకాల	ఆహిరి	77
కలదందే	లలిత	446
కలదు	దేవగాంధారి	531
కలలోన	ముఖారి	559
కలవిరెండే	దేశాక్షి	412
కలశాపురము	పాడి	521
కలిగినవాఁడే	సామంతం	357
కలిగినమీఁదా	శంకరాభరణం	242
కలిమి గలిగి	వరాళి	187
కలిమిలేము	వరాళి	328
కాఁపులము	పాడి	487
కాంతలమాన	రామక్రియ	388

T.T.D. Religious Series No 535 Price Rs. 29-00

Printed & Published by Shri M.K.R. Vinayak, I.A.S., Executive Officer.
Tirumala Tirupathi Devasthanams and Printed at Triveni Offset Printers,
Machilipatnam. Ph: 23888